

# **GEWAARBORGDE OVERWINNING**

**Hulp bij de Bijbelstudie van het boek Daniël**

Ds. Wouter ten Haaf

5de Herziene en verkorte uitgave

[www.christelikemedia.org](http://www.christelikemedia.org)

## INHOUD

|                                                                                                                        |      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Voorwoord bij de 5de uitgave                                                                                           | 6    |
| Inleiding                                                                                                              | 8    |
| Daniël 1 - GOD PLAATST DANIËL IN HET PALEIS IN BABEL                                                                   | 10   |
| : 1,2 God geeft Juda over aan Babel                                                                                    | 10   |
| : 3-16 De overwinning van Gods kleintjes over de machtige groten van de wereld                                         | 11   |
| ; 17 Bid en werk                                                                                                       | 15   |
| : 18-20 Geen oorlogsethiek maar gelovig Werk in de heilsgeschiedenis                                                   | 17   |
| ; 21 Verlichamelijkte profetie                                                                                         | 18   |
| Daniël 2 - DE OVERWINNING VAN DE GESKIEDENISMAKER OVER HEIDENS BIJGELOOF                                               | 1-12 |
| Duidelijke onmacht van heidense 'geleerdheid'                                                                          | 19   |
| : 13-19 Waar de waarachtige wijsheid zoeken en vinden                                                                  | 21   |
| : 20-23 Gelovig antwoord op Gods Woord                                                                                 | 24   |
| : 24-30 Belijdenis van menselijke onmacht en Goddelijke almacht                                                        | 25   |
| : 31-35 Opsomming van de droom                                                                                         | 27   |
| : 36-45 Uitleg van de droom : De verdeeldheid en kortstondigheid van het goddeloze imperialisme tegenover het Godsrijk | 28   |
| : 46-49 Eer aan wie dit toekomt                                                                                        | 35   |
| Daniël 3 - "DE HEER ZAL IN GEVAAR ZIJN LEGERS OM ONS SCHAREN..."                                                       | 37   |
| : 1-7 Buigen of barsten of....?                                                                                        | 37   |
| : 8-30 Geloofsvertrouwen wordt niet beschaamd in leve of in sterven                                                    | 41   |
| Daniël 4 - GOD TOONT DE ONMACHT EN DIERLIJKHEID VAN BRULLENDE WERELDMACHT                                              | 45   |
| : 1-3 Een Koninklijk bevel en uittreksel uit de Babelse staatscourant                                                  | 45   |
| : 4-28 De Koninklijke droom als Gods oordeelsaankondiging en oproep tot bekering                                       | 45   |
| : 29-33 Gods oordeelsvoltrekking - oogmoed kom tot een val                                                             | 49   |
| : 34-37 Gods barmhartigheid                                                                                            | 51   |
| Daniël 5 - BELSASARS FEEST IS DE LAATSTE DRUPPEL                                                                       | 55   |

|                                                                                       |                                                                          |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| : 1-4                                                                                 | Het feest van Belsasar                                                   | 55  |
| : 5-12                                                                                | Het schrift aan de muur                                                  | 56  |
| : 13-23                                                                               | De aanklacht in het geheimschrift                                        | 57  |
| : 24-30                                                                               | het vonnis in het geheimschrift                                          | 58  |
| <br>Daniël 6 – GOD EIST ZIJN EER OP                                                   |                                                                          | 62  |
| : 1-10                                                                                | Geheiligde levenswandel veroorzaakt<br>onheilige haat                    | 63  |
|                                                                                       | Het loon van eigen liefde                                                | 63  |
| : 11,12                                                                               | Open vensters                                                            | 64  |
| : 13-23                                                                               | Een Open hemel maar gesloten leeuwenbekken                               | 65  |
| : 24-29                                                                               | Openlijke lof aan de levende God<br>die eeuwig Koning is                 | 67  |
| <br>Daniël 7 - DE WEG VAN DE WERELDGESKIEDENIS IS NOOIT LOS VAN DE<br>KERKGESKIEDENIS |                                                                          | 69  |
|                                                                                       | Inleiding                                                                | 69  |
| : 1-8                                                                                 | Gezicht van de vier dieren en de<br>horen met ogen en een mond           | 70  |
| : 9-14                                                                                | De rechtspraak van de Oude van dagen                                     | 73  |
| : 15-28                                                                               | Uitleg van het visioen                                                   | 75  |
| Vraag en antwoord inzake het vierde dier                                              |                                                                          | 77  |
| Weer eens : het vierde dier                                                           |                                                                          | 80  |
| <br>Daniël 8 - HET GEZICHT VAN DE SCHAAPSRAM EN DE BOKRAM                             |                                                                          | 85  |
|                                                                                       | Inleiding                                                                |     |
| : 1-4                                                                                 | De ram                                                                   | 85  |
| : 5-8                                                                                 | De bokram                                                                | 89  |
| : 9-14                                                                                | Verklaring van het gezicht: De kleine<br>horen die groot werd            | 90  |
| : 15-18                                                                               | De engel Gabriël wordt bevolen om<br>het gezicht aan Daniël te verklaren | 95  |
| : 19                                                                                  | Het 'einde' van deze profetie                                            | 97  |
| : 20-26                                                                               | Nadere verklaring door de enge                                           | 100 |
| : 27                                                                                  | Daniëls ziekte                                                           | 102 |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| Daniël 9 - PERSPECTIEF OP DE KOMST VAN CHRISTUS                       | 105 |
| Inleiding                                                             |     |
| : 1-3 De achtergrond                                                  | 105 |
| : 4-14 Daniëls gebed als zondebelijdenis                              |     |
| en beroep op Gods verbondstrouw                                       | 109 |
| Reken ons die ongerechtigheden van onze voorvaders niet toe           | 110 |
| Pleitgrond voor Daniëls gebed                                         | 119 |
| Schuldbelijdenis vs 5 – 14                                            | 119 |
| : 15-19 Beklemtoning van pleitgrond in het boetegebed                 | 121 |
| : 20-23 Gebedsverhoring                                               | 125 |
| : 24-27 De openbaring van de zeventig                                 |     |
| zeventallen als antwoord op Daniëls gebed                             | 125 |
| De zeventig zeventallen - vs 24                                       | 129 |
| De zeventig zeventallen opgedeeld in drie tijdperken vs 25 – 27       | 133 |
| De toekomst van Israel en Romeinen 9 - 11                             | 137 |
| Opsommend                                                             | 138 |
| Het gebed van Daniël voor vandaag -                                   |     |
| A. Janse                                                              | 141 |
| Daniël 10 – HET LUCHTGEVECHT OM JUDA                                  | 144 |
| : 1 - 3 Gods profeet rouwt                                            | 144 |
| : 4 - 9 De verschijning van de engel                                  | 147 |
| : 10-11:1 Het doel van de komst van de engel                          | 150 |
| Het boek van de waarheid                                              | 153 |
| Daniël 11 – HET AARDSE GEVECHT OM JUDA                                | 157 |
| Inleiding                                                             | 157 |
| : 2 - 4 Geschiedkundige achtergrond                                   | 160 |
| : 5 - 20 De koningen van het Zuiden en van het Noorden                | 161 |
| :21- 12:4 De verdrukking door Antiochus Epifanes en de bevrijding van |     |
| Daniëls volk                                                          | 165 |
| De opkomst en machtshonger van                                        |     |
| Antiochus Epifanes vs 21 - 30a                                        | 165 |
| Die wrede strijd van Antiochus                                        |     |
| Epifanes tegen het volk van God vs 30b – 35                           | 168 |
| Antiochus Epifanes' zelfvergoddelijking vs 35-39                      | 172 |

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Het laatste optreden en levenseind van Antiochus vs 40 - 45                                              | 174 |
| De 'kleine hulp' word gevolg door een Grote Hulp                                                         | 175 |
| <br>Daniël 12 : 5 - 13 GEWAARBORGDE OVERWINNING                                                          | 180 |
| : 5 , 6 Voorspel op een laatste openbaring                                                               | 180 |
| : 7 De breker wordt gebroken                                                                             | 180 |
| : 8-12 Een gelukwens als antwoord op de<br>vraag om een herkenningsteken als<br>aanduiding van het einde | 184 |
| : 13 Het doodsklokkengeluid wordt overdonderd<br>door het bazuingeschal op de opstandingsdag             | 189 |
| Gebed van Calvijn                                                                                        | 191 |
| Tekstregister                                                                                            |     |
| Illustraties                                                                                             |     |

## **VOORWOORD BIJ DE 5de UITGAVE.**

Het is al ruim 25 jaar geleden dat de eerste poging voor deze Bijbelverklaring in tijdschriftvorm begon te verschijnen. Ondertussen is er geweldig veel in ons land en op het kerkelijke erf wereldwijd gebeurd - goed en slecht. Op verzoek heb ik graag deze hulp bij de Bijbelstudie weer 'persklaar' gemaakt vooral omdat er blijkbaar behoefte aan is. "Persklaar" om voorlopig eerst beschikbaar te zijn via de elektronische wonderen en een beetje later weer in gedrukte vorm.

Uiteraard heb ik de kritiek die tegen de eerste uitgave ingebracht is degelijk in rekening gebracht maar vooral ten opzichte van de kritiek dat ik een Messiaanse verklaring geef kon ik geen ander standpunt innemen. De verklaring wordt door sommigen beschouwd als, wat vandaag 'fundamentalistische' genoemd wordt. Het is inderdaad zo dat mijn uitgangspunt is dat de Bijbel werkelijk het Woord van God is en dat ik bijvoorbeeld alle wonderen die daarin genoemd worden werkelijk kinderlijk gelovig als wonderen aanvaard. Zoals ook duidelijk is in mijn brochure "Wonders per dozijn – dagstukken over het Boek Jona". Ik vraag geen excuus daarvoor. Om het etiket van 'fundamentalistisch' erop te plakken is voor rekening van hen die dat doen. Al mag het vandaag als een soort scheldwoord gebruikt worden dan troost het mij dat de ere naam 'Geuzen' ook in het begin als een scheldwoord gebruikt werd en hetzelfde geldt de naam 'Dopper', enz.

Waar er inhoudelijk van de NV afgeweken wordt is dat waar nodig aangegeven. Wat de verklaring betreft kon ik geen ketterij in het oorspronkelijke vinden en is ze slechts veranderd waar er sprake was van te sterke gedateerdheid zoals verwijzingen naar gebeurtenissen die 25 jaar geleden actueel waren. Ter wille van de ruimte zijn o.a. de Bijbeltekst en aantekeningen daarbij en ook de illustraties weggelaten.

Laten we nu dan een paar delen uit het oorspronkelijke voorwoord aanhalen:

'Met grote dankbaarheid is veelvuldig gebruik gemaakt van commentaren en zo biddend gesteund op het werk van gezegende en begaafde voorgangers die de HERE aan Zijn Kerk door de eeuwen gegeven heeft - zie ook de "Inleiding". Intensief is gebruik gemaakt van I. de Wolff: Krachten van het komende Koninkrijk ( Goes 1959 ). Verder is o.a. vooral geleund op de werken van G. Ch. Aalders, T. Boersma, J. Calvijn, A.H. Edelkoort, D.J. de Groot, N. Hartman, C.F. Keil, E.J.H. van Leeuwen, H.C. Leupold, M. Luther, H.W. Obbink, R.J. Rushdoony, H. Veldkamp, W.C. Visser, C. van der Waal, D.K. Wielenga en E.J. Young." Laat ik echter weer benadrukken, zoals gesteld in latere pennenvruchten, dat ik geen uiterlijke wetenschappelijkheid nagestreefd heb - ik heb geen gaven ontvangen om hoge moeilijke woorden uit te kunnen spreken en nog minder te kunnen onthouden, niet dat ik dit als een gemis ervaar.

"Van het begin af was de gedachte om ook in te gaan tegen de vloedgolf valse profetie o.a. betreffende de toekomst van vooral de Afrikaner en Zuid Afrika. Toch is gekozen om de vorm van de ware Schriftuurlijke profetie, specifiek in het boek Daniël, te beklemtonen. Anders zouden veel uitspraken in andere Bijbelboeken heel breedvoerig besproken moeten worden en het gevaar gelopen worden dat door de bomen het bos niet meer gezien zou worden."

Opvallend was voor mij dat in de oorspronkelijke, meer uitgebreide uitgave tekstregister verwijzingen waren naar nagenoeg alle andere Bijbelboeken wat de eenheid van de Heilige Schrift weer onderstreepte.

Verschillende personen die in de eerste uitgave bedankt zijn, zijn ons reeds voorgegaan in de hemelse heerlijkheid om te rusten van hun arbeid, ik ben er van overtuigd dat ook hun werken hen gevolgd zijn vgl. Op 14:13.

Ruyterwacht ( Kaapstad ), Advent 2002

De originele uitgave van dit boek kan worden gedownload van de site van dr. A.H. Bogaards te Pretoria <http://www.enigstetroos.org/>

## **INLEIDING.**

In dagen van benauwdheid wordt veel eerder gevraagd naar de zin en betekenis van de geschiedenis voor ons eigen leven dan in dagen van voorspoed. In dagen van voorspoed leeft zelfs de gelovige zo makkelijk van de ene dulle uitdagende dag naar de andere. Elke dag heeft dan genoeg aan zijn eigen plezier en gejaagdheid. Er is dan niet veel lust om een Bijbelboek zoals Daniël in zijn geheel te lezen - het is te neerdrukkend en te somber.

Maar wanneer er onrust in ons gemoed en land heerst dan zien we de profetieën van Daniël door een andere bril. Dan spreekt het ons direct aan.

In het Oude Testament is er geen boek wat de wereld ziet ontwikkelen onder zo'n donkere dreigende hemel met windslierten, weerlichtflitsen en onstuimig kolkende wolken dan het boek Daniël. Wij komen diep onder de beklemmende indruk van de koude machtswellust van de voorlopers van de Antichrist wiens wrede Godonterende klauwen al de eeuwen door bevekt zijn met het bloed van gelovigen.

Toch is deze schildering niet volledig, want de blinkheldere straal van Goddelijk licht doorklieft de angstaanjagende helse duisternis en wijst de weg die van Babel naar Bethlehem leidt.

Het boek Daniël is Woordverkondiging, het handelt over het Koninkrijk van God dat, ondanks alles, overwint. Daarom is het een troostboek waarnaar de Kerk van alle eeuwen gegrepen heeft vooral wanneer de profetieën zo duidelijk tot haar kinderen sprak in de feitelijke omstandigheden van een bepaalde benauwende tijd. Het is een troostboek wanneer het voor de Kerk bitter nodig is om de bemoediging te horen: blijf in het geloof staan en laat u toch nooit gelijkschakelen met het Babel van uw tijd.

Om het boek Daniël proberen uit te leggen is niet makkelijk. Het blijft altijd net een poging. De profetie heeft zijn eigen karakter en we moeten voor de onvervulde profetie een heel duidelijk stopteken zien staan en eerbiedigen.

Zoals in het 'voorwoord' gezegd heb ik dankbaar gebruik gemaakt van voortreffelijke commentaren waaronder Calvijns werken. Deze Calvijn heeft over het werk van de Schriftverklaarders van de oude christelijke Kerk geschreven: ' Zij hebben zo'n gezag dat wij niets van wat zij geschreven hebben mogen verachten' . Deze reus van een Bijbelverklaarder heeft in dezelfde brief geschreven dat alle menselijke werk gebrekkig is en zegt " wij moeten onthouden dat zelfs hen die heel vroom zijn en nauwkeurig en sober bij de bestudering van de Goddelijke geheimenissen, niet altijd onder elkaar dezelfde mening hebben. Zo'n weldaad heeft God Zijn dienstknechten nooit waardig gekeurd dat Hij één man in alle opzichten met een volledig en volkomen inzicht gezegend heeft.

Het is ongetwijfeld zo om ons in de eerste plaats deemoedig en ook begerig naar broederlijke eensgezindheid te houden'. (Uit een brief aan Grynaeus - vrij vertaald)

In dezelfde gezindheid als Calvin bieden wij dit hulpmiddel voor het verstaan van het boek Daniël aan. Ootmoedig zullen we soms van anderen verschillen maar fel wanneer faalbare menselijke wijsheden als de ontegenzeggelijke waarheid opgedist wordt . Door de eeuwen zijn de gelovigen verward door mensen die op zondige wijze peuteren met de onvervulde profetieën. Deze mensen jagen nog altijd de harten en zielen van eenvoudige gelovigen op hol met allerlei wilde beweringen die spruiten uit een soort legpuzzel Bijbeluitleg. Opvallend is echter altijd de slordige gemakkelijker waarmee de versnipperde puzzelstukjes weer opnieuw gerangschikt worden en als een 'goddelijke openbaring' verkwanseld worden zodra het door hen voorspelde gebeuren niet plaatsgevonden heeft. In de Heilige Schrift krijgen we geen kruiswoordpuzzels die met allerlei hersengymnastiek oplosbaar zouden zijn. Als iets voor ons niet duidelijk is zullen we ootmoedig belijden/erkenmem dat we geen antwoord hebben in het zekere weten dat het later voor ons volkomen duidelijk gemaakt zal worden.

## **GOD PLAATST DANIËL IN HET PALEIS IN BABEL.**

### Daniël 1

#### **GOD GEEFT JUDA OVER AAN BABEL DAN. 1: 1,2**

In een paar woorden worden geweldige dingen gezegd. Ongeveer het jaar 605 v.C. moest het huis van David de eerste keer de knie buigen voor Babel. Deze typisch antichristelijke macht! Het was het vervolg op Israël en het begin van Judas verstrooiing over de wereld - maar daardoor zouden vonkjes openbaringslicht verspreid worden in de duisternis van het heidendom om de "volheid van de tijd " voor te bereiden (vgl. o.a. Gal. 4:4).

Wat wij nooit kunnen zeggen van de verovering van ons land door de imperialistische Duitse macht - nog maar een beetje langer als een mensenleeftijd geleden - geldt van de val van Jeruzalem: de Here heeft Zich in deze val geopenbaard! De Heilige Geest verklaart dat in 2 Koningen 23:36 - 24:3 en 2 Kronieken 36:5 e.v. als strafuitoefening door de Verbondsgod die de verbondsverbreking met Zijn verbondsvloek straft . Maar in het boek Daniël laat de Heilige Geest de nadruk anders vallen . Hier wordt over God gesproken als Heerser over alle aardse machten en machtigen . We zien dit in het gebruik van de naam Here met

net één hoofdletter in de "oude" Bijbelvertaling. Dit is dan de vertaling van de naam "Adonai" die betekent: God de Allerhoogste, die woont boven de hoogste wolken en die de hemel en aarde en alles wat daarop of daarin woont, bezit. De Here heeft alle heerschappij en Zijn koninkrijk dat eeuwig is, zal Hij op zijn tijd aan Zijn volk geven.

In het hele boek Daniël wordt slechts één keer de naam HERE - dat is de vertaling van Jahwe - voor God gebruikt. Dit gebeurt wanneer Daniël in zijn roerende gebed voorbede voor het verbondsvolk doet (9:4). Dwars door zijn boek benadrukt de profeet dat God de hemelse Koning is, die over alles en allemaal regeert . Hemel en aarde met alles daarin en daarop, zijn ondergeschikt aan Hem. Hij heeft de macht om de politieke machten van de aarde te bouwen en te versplinteren; om over alles Zijn absolute gezag uit te roepen.

Het koningschap van God wordt ook geopenbaard in de uitoefening van Zijn macht die altijd zal bestaan. Aardse machten zijn tijdgebonden. Zij komen op, blinken en verzinken. Maar Gods Koningschap is eeuwig en kan niet vergaan (vgl. 2:44; 4:3,34,35). Er is een onvergelykbare tegenstelling tussen het Koningschap van God en de macht van de aardse machtigen. Een botsing tussen

de twee machten betekent een vermorzeling van de aardse machten. In het Daniël wordt het Koningschap van God geopenbaard als een macht die zelfs NU nog doorwerkt naar de voleinding toe.

Terwijl alle mensen verschillende wereldmachten zien komen en gaan, blijft Gods macht voortbestaan en is dat te zien voor hen die geroepen zijn om de dingen te geloven die (nog) niet gezien worden.

Voor iedereen die met menselijke "nuchter wetenschappelijke" ogen gekeken heeft, was het logisch dat het met Gods volk gedaan was na de overwinningen van Babel. Blijkbaar was het nu uiteindelijk gedaan met God die in Genesis 11:1-9 hetzelfde Babel in het land Sinear nog overwonnen had. Jeruzalem –de stad van God was nu machteloos tegen Babel de stad van de mens. Mardoek de afgod van Babel ontvangt alle eer.

Maar wij, die genadiglijk door de bril van de Schrift mogen kijken, weten met onwankelbare zekerheid dat Gods straf over Zijn volk tezelfdertijd de weg van de komende Verlosser was. Het tempelgereedschap is door de heidenen ontheiligd, maar niet gebruikt. De Allerhoogste bewaard het voor later gebruik in Zijn dienst (vgl. Ezra 6:5).

**DE OVERWINNING VAN GODS  
KLEINEN OVER DE MACHTIGE  
GROTEN VAN DE WERELD .  
DAN. 1: 3 - 16**

De 21ste eeuw is geweldig behept met mensenrechten - wanneer het iemand te pas komt - maar juist vandaag met zijn terrorisme en kapingen is het begrip "gijzelaar" een heel bekend begrip. De machtige Nebukadnessar heeft de waarde van gijzelaars al goed beseft en daarom de zonen van een aantal vooraanstaande mensen weggenomen. De overwinnaars waren niet tevreden met het gewijde tempelgereedschap, maar neemt ook de aan God gewijde verbondsjeugd mee naar Babel om daar de koning te dienen.

De gelovige ziet daarin dat de Here hen stuurt om daar de Koning te dienen, om in het leger van de Godsregering hun roeping uit te leven. Net zoals Nebukadnessar beseffen de antichristelijke machten van onze tijd ook dat met wapengeweld geen harten overwonnen kunnen worden. Harten moeten met geestelijke overmacht overwonnen worden. Daarom de hersenspoeling op alle terreinen, daarom de 'heropvoedingskampen' in veel landen - al word het vermomd door een andere naam.

Mogen wij toch daartegen bewaard worden om met een valse gerustheid deze machten buiten onze landsgrenzen, volksgrenzen en kerkgrenzen te zien! Hoeveel van "onze" mensen zijn al 'omgedraaid' naar één van de twee kanten. Hoeveel is al gehersenspoeld door de "theologie" van de revolutie aan te hangen en die van Christus een

revolutionair maken. Aan de andere kant wordt van Christus een Nazi gemaakt - voor de gelovige is er eigenlijk geen verschil wat het uiteinde betreft. Christus wordt misbruikt en het Woord verkracht om de zondige begeerten van de mens te bevredigen. Eén van de grondfouten is dat de boodschap van Daniël niet begrepen wordt of niet begrepen wil worden. De Here wordt niet als de Allerhoogste Regeerder en Onderhouder en nog veel minder als HERE, als Getrouwe Verbondsgod, gezien. Ze willen niet zien dat Hij de God van de geschiedenis is, die alles ontwijfelbaar zeker naar zijn doel voert. De moderne "gelovige" wil zijn god helpen om de hemel volgens eigen smaak hier op aarde te brengen - zijn god is op zijn best 'een heel gehoorzame vennoot.

Onder de ballingen zijn ook Daniël, Hananja, Misaël en Asarja om als hofdienaars opgeleid te worden. Voor dit doel werden gewoonlijk jongens van ongeveer 14 jaar oud genomen.

Met het wegnemen van de jongens die koninklijk bloed in zich hadden, lijkt het alsof van Davids huis niets overblijft. De heidenen tasten Juda in zijn priesterschap aan door met verloop van tijd de hele tempel leeg te roven en met de grond gelijk te maken. Maar de heidenen tasten Juda ook in zijn koningschap aan door de Koninklijke jeugd die de dragers van de toekomst zijn, weg te voeren.

In de Schrift worden net vier jongens genoemd. Natuurlijk waren er vele anderen die ook uit Jeruzalem weggevoerd zijn, maar net deze vier vormen de gemeenschap van de heiligen in Babel. Alleen in hen is Juda als Godsvolk in Babels paleis aanwezig. De andere jongens oogsten lof en roem door hun aanvaarding van en wonderlijke samenwerking met het gelijkmakingsproces. Door slimme Joodse diplomatie zorgen zij dat er een 'verzekerde' toekomst voor hen is. Maar hun namen worden niet in het Boek van het Leven gevonden. Hun aangename leven heeft samen met het Babylonische Rijk een einde in de afgrijpselijke eeuwige dood gevonden.

De Judese jongens moesten een driejarige cursus in staatsopvoeding volgen. De bedoeling was heel eenvoudig om hen los te maken van hun cultuur, gewoontes en natuurlijk vooral van hun geloof, want **alles** wordt toch daardoor bepaald en beïnvloed. De eerste stap was om hen nieuwe namen te geven. Met het verleden mag er geen band meer zijn. Tot vandaag toe zien we dit nog, vooral in een revolutionair klimaat.

De naam Daniël betekent: "mijn God is Rechter", maar wordt vervangen door Beltsasar wat beteken dat de afgod Bel het leven van de koning moet beschermen. De naam van de afgod moet gehoord worden, voor de Naam van God is er geen plaats. In een totalitaire wereld is het vandaag nog zo. Hananja betekent

"de Here heeft bewezen dat Hij genadig is" dit is veranderd in Sadrag wat betekent "dienaar van Mardoek" de hoofdgod van Babel.

Misaël betekent: "Wie is wat God is?" maar Mesag "wie is zoals de god Agu?"

Asarja is "de Here helpt" maar Abednego betekent "dienaar van Nego".

Iedereen is dus naar een afgod vernoemd. Maar opvallend is dat de Schrift hen voortdurend bij hun verbondsnamen noemt.

Hoe machtig de wereldheerser ook mag zijn, de werkelijke naam kan niet krachteloos gemaakt worden, want het verbondszegel is door God Zelf geschonken. De mens van alle tijden staat voor de verplichte keuze om óf de verbondseisen gelovig na te komen óf om de kant van Babel te kiezen. Deze volkomen tegenstelling tussen Jeruzalem en Babel blijft in al zijn vlijmscherpe felheid staan tot op de Jongste Dag. Er is hoegenaamd nooit sprake van een compromis.

De Heilige Geest laat het kind Daniël de consequentie besef van de strijd tussen Jeruzalem en Babel en geeft hem moed en wijsheid om op te treden. Wij denken gewoonlijk aan Daniel's geloofsmoed tijdens zijn evaringen in de leeuwenkuil, maar ze wordt reeds gezien met zijn eerste kennismaking met het paleisleven van de oosterse despoot. De gevangen slaven van een onbeduidende klein oud verslagen volkje komt in het paleis van

de machtigste wereldheerser waar alle pracht en praal zijn macht uitbazuint en elk mens zich klein laat voelen. Daar loopt de satan als een briesende leeuw rond om de verbondskinderen die hij kan krijgen te verslinden. De aanval van satan lijkt werkelijk onbelangrijk, want het gaat blijkbaar alleen over eten en drinken. Integendeel, zijn doel was veel meer dan dit! Hij vervolgt de mens voortdurend, niet alleen door geweld en vervolging, maar nog veel gemakkelijker door welvaart, voorspoed en het klinken van de glazen.

Voor de heidenen was het geloof niet iets wat slechts voor een bepaald deel van het leven bedoeld was, maar het raakt het hele leven van de mens. Daarom is alle voedsel eerst aan de afgoden gewijd, om daarna als een heilige maaltijd genomen te worden. Het heidense geloof was dus totalitair, net zoals het communisme en Nazisme vandaag totalitair zijn en...het Calvinisme ook! Het gevolg is dat er altijd een botsing tussen Calvinisme en communisme of nazisme zal plaatsvinden, al proberen mensen nog zo hard om ze met elkaar te verzoenen. Het is absoluut onmogelijk dat er ooit van een compromis sprake kan zijn. Het hele leven van de gelovige wordt door zijn geloof overheerst. Dat roept hem altijd op om in alles God de eer te brengen en tot zijn eer te leven en te laten leven. Alles is godsdienst - dienst aan God - of dit nu Bijbellezen, afwas, auto herstellen of welk werk onder de zon is.

God heeft de gelovigen onder het Oude Verbond ten strengste verboden om voedsel te eten wat aan de afgoden gewijd was. De vier Judese slaven zijn door de heidense staatsmacht gedwongen om volgens de voorgeschreven menukaart te eten. Maar al zijn hun namen veranderd, de besnijdenis zelf wordt door hen onveranderd gehandhaafd. Met kinderlijke openhartigheid en moed die spruit uit hun Godsvertrouwen, dienen zij een beschaafd eerbiedig verzoek in om verschoond te worden van het bevel van de koning om volgens de menukaart van het paleis te eten. Wat een geweldige belediging van de machtige god Mardoek die dan zo duidelijk de God van Juda verslagen heeft! Zou Mardoeks kost de eters dan verontreinigen? Dit is toch de ergste graad van hoogverraad! Zo'n reactie van de hoofdpaleisbeambte zou "natuurlijk" zijn, maar God werkt in hem, zodat hij met nadruk zegt: Daniël jij bent niet bang voor de koning, maar ik ben heel bang voor hem. Een verstandige ambtenaar zal een wispelturige dictator geen kans voor woede geven. Maar geloof brengt vindingsrijkheid mee. Daniël slaagt met zijn verzoek aan de tafelbediende om voor tien dagen alleen groente en water te ontvangen. Na deze proeftijd leken de gelovige kinderen beter en gezonder dan de anderen en konden zij drie jaar lang de gezonde kost van de armen ontvangen.

Door dit wonder heeft de God van het wonder Zichzelf bekend gemaakt als Regeerder wiens macht nooit vergaat en wiens trouw onveranderd en eeuwig blijft. Aan ons is het zoveel rijker geopenbaard in Jezus Christus, de Koning van alle koningen van wiens liefde niets ons kan scheiden. Zelfs de sterkste macht van de Antichrist zal Zijn Kerk nooit kunnen overweldigen. Het getuigenis zal voortgaan, al is het ook in de mohammedaanse of Nazistische kampen van de dood. Christus zal Zijn kinderen bewaren zelfs in de dood - de dood die door Hem veranderd is in de doorgang naar het eeuwige leven! Als het profetische getuigenis beëindigd wordt, komt Christus om de hele herschappen aarde het gebied van Gods machtsopenbaring te laten zijn. Dan zal iedereen dit erkennen!

### **BID en WERK      DAN. 1 : 17**

De overwinning van Gods koninkrijk begon al in de eetzaal - elke ochtend: groente en water, elke middag: groente en water elke avond: groente en water. 365 keer per jaar, drie jaar lang in monotone zieldodende regelmaat!

Ondertussen moest hard gewerkt worden om het geweldig ingewikkelde Babylonische spijkerschrift met zijn 600 tal tekens aan te leren en om de rekenkunde van het 60-tallige stelsel - meester te worden. De vier jongens saboteerden niet, maar hebben hun best

gedaan. Zij konden dit doen omdat God hen de nodige kennis gegeven heeft, in tegenstelling tot de andere 'slimme' Joden die dit niet ontvingen. God heeft de getrouwe verbondskinderen de gave geschonken om dwars door de mist van heidense onzekerheid te kunnen dringen en te bepalen wat de waarachtige waarheid was. Hij heeft hen ook nog de gave gegeven om deze kennis gelovig en goed te gebruiken. Naar lichaam en geest zijn zij door God versterkt zodat zij immuun waren tegen het gif van de heidense wetenschap (vgl. met Mozes in Hand.7:22) Zij hebben niet geleerd om na te volgen, maar om te beoordelen en goed te doen. Zo zijn zij opgeleid om later als Gods knechten te kunnen regeren.

Wij staan vandaag in de cultuur van Babel met al zijn macht en kennis, schitterende pracht en praal, verbijsterende ontwikkelingen. Dit laat verblindt ons zo makkelijk, zodat wij goed en kwaad niet kunnen onderscheiden. Het wordt zo bitter moeilijk om met alle studie getrouw te blijven aan Gods Woord en Christus gemeente. De leugen wordt op den duur ook door ons zo makkelijk aanvaard als de waarheid. Om maar één voorbeeld te noemen: op de meeste scholen wordt de evolutietheorie openlik aan de kinderen verkondigd als een wetenschappelijk feit. De televisie vergiftigt ons ook stelselmatig met de leugen van de ontwikkeling van de mens uit een hele reeks dieren. We moeten

degelijk kennis nemen van evolutionisme, humanisme, heidendom, marxisme, nazisme, socialisme en vele andere moderne en gewoonlijk maar net gemoderniseerde stromingen- en dan moeten we gelovig bidden om voor besmetting bewaard te blijven. Zoals van Daniël en zijn vrienden wordt van ons ook hard werken en een sterk geloof gevraagd.

God heeft Daniël ook door bijzondere openbaringen geleid. Als profeet heeft hij een unieke plaats van God ontvangen. Hij moest niet net Gods licht op zijn eigen tijd laten vallen, maar ook op de worsteling van de volken en de overwinnende macht van het Godsrijk in de eindtijd.

Daniëls boodschap is bedoeld om de heiligen van de laatste dagen te leren en te troosten in de donkere lijdensnacht. Op deze grondslag zou het laatste Bijbelboek verder bouwen.

### **GEEN OORLOGSETHIEK MAAR GELOVIG WERK IN DE HEILSGESCHIEDENIS.** **DAN.1 : 18-20.**

De vier onbekeerlijke gelovige ballingen krijgen een ereplaats in de troonzaal en worden geregeld geraadpleegd. Maar nu kan de vraag opkomen of het geen egoïstisch verraad tegenover hun eigen verdrukte volk is? Toch is dit helemaal niet het geval want zij hebben drie jaar lang Gods hand gezien en gevoeld. Wij kunnen aannemen dat Daniël en zijn drie vrienden deel waren van de

reformatoische groep gelovigen die Jeremia als hun profeet gekend hebben. Zij waren bekend met de profetie dat God het volk zeventig jaar lang door Nebukadnesar zou laten overheersen (Jer.25 en 36). De vier hebben gezien dat Gods Woord vervuld wordt en hebben dit Woord als vast fundament aanvaard. Hoe moeilijk het ook was, zij hebben de keizer gegeven wat van de keizer was. Zij hebben de keizer niet gegeven waarop hij van God geen recht gekregen heeft, door de lekkere Koninklijke en smakelijk voorbereide kost te weigeren. Zij hebben het offer van een toegewijd leven gebracht al waren ze kinderen van een volk wat terwille van de Messias nog een toekomst had. Zij hebben de keizer gegeven wat van de keizer was, omdat zij geleerd hebben om God te geven wat van God is.

In deze verzen vinden we dus geen oorlogsethiek. Geen handleiding of gids over hoe op te treden onder vijandelijke overheersing. We krijgen hier een tekening van Gods werk zoals Hij op weg is door Babel naar de volheid van de tijd. De Schrift geeft geen geschiedenis van mensen - daarom worden de vier met hun besnijdenisnamen genoemd. Zij blijven Gods knechten - daarom blijft alle aandacht vallen op de Here van de knechten. Hij laat de vier Joden als raadgevers van de machtige koning optreden en Hij zorgt dat zij de elite van 's werelds geleerden en professionele bezweerders en kenners van demonen in het stof laten

bijten door tien keer te overtreffen. Hoeveel meer overtreffen zij de 'slimme' jongens die samen met hen aan het hof gekomen zijn, maar 'eieren voor hun geld gekozen hebben'!

### **VERLICHTLIJKE PROFETIE**

#### **DAN. 1 : 21**

Hoe ironisch is het dat de hemelse Geschiedenismaker de macht van de koning in elkaar laat storten voor het oog van de eertijdse slaaf! Wat een wonder is het dat Daniël de geweldig lange tijd van 65 jaar gelovig kon blijven staan, ondanks de intriges aan het despotische oosterse hof; ondanks al de haat tegenover een geminachte buitenlandse gevangene die raadgever geworden is; ondanks de chaos toen de koning krankzinnig geworden is en twee opvolgers vermoord zijn. Daniël heeft zijn levenstaak in ellendige ballingschap uitgeleefd. Zijn dienstbaarheid aan een aardse koning is gedaan in de vrijheid tot profetische ambtsvervulling voor de Koning van alle koningen. Daar zijn ellende en gejubel door God samengevoegd. De donkere weg is veranderd in een geloofsweg die door Gods genade verlicht is. De profeet van de Here is zelf ook profeet van Hem die alle macht in hemel en op aarde heeft en Zijn volk in hun vreemdelingschap, verdrukking en strijd altijd vastgehouden heeft tot uitvoering van Zijn raadsbesluit.

Wat een benadrukking van onze roeping,  
 wij die naar Christus genoemd worden!  
 Wij zijn door de Geest van Christus  
 ingenomen en moeten als profeten,  
 priesters en koningen onze roeping  
 uitleven als levende getuigen

## **DE OVERWINNING VAN DE GESCHIEDENISMAKER OVER HEIDENS BIJGELOOF**

### **-Daniël 2 -**

### **DUIDELIJKE ONMACHT VAN HEIDENSE "GELEERDHEID" Dan. 2:1-12**

In dit hoofdstuk lezen wij het voorspel op het werelddrama zoals door de profeet opgetekend. De Geschiedenismaker geeft een blik in Zijn verborgen raad door een korte samenvatting van het geschiedenisverloop.

Het contrast tussen dit hoofdstuk en het vorige valt onmiddellijk op: iedereen kon in de vorige verzen de macht en grootheid van Babel, dus eigenlijk van zijn god Mardoek, zien. Zelfs de heiden moet echter uit de feiten van hoofdstuk 2 erkennen dat Babels god een dode afgod is. Zijn dienaars zijn machteloze mensen, en al de macht van Babels machtigen veranderd in bevende onmacht als God net een enkele droom laat komen.

Nebukadnesar probeerde zijn roeping als heerser trouw uit te leven. Hij heeft zich

door een schare kenners over allerlei zaken laten bijstaan. Nadat hij waarschijnlijk ongeveer twaalf jaar geregeerd had, heeft hij zich op een avond blijkbaar weer gekweld over de toekomst en al zijn onzekerheden. Juist daarom verschijnt er een droombeeld wat hem koud liet worden. God heeft gesproken. De koning brengt onmiddellijk het hele paleis in rep en roer en laat in de vroege ochtend al de kenners van goden en sterren en wetenschap uit hun bedden halen. Dé mensen waren er trots op dat ze dromen konden uitleggen en voortekens konden verklaren. Nog loom van de slaap zijn zij in de sombere troonzaal aangekomen om dadelijk geconfronteerd te worden met de zenuwachtige koning. De koning zat op zijn rijkelijk versierde troon, omringd door kostbaar versierde felkleurige beelden van leeuwen. De nu nuchter wakker geschrokken geleerden waren niet zoals wij ons moderne mensen. Zij hebben wetenschap en godsdienst niet gescheiden.

Zij wisten dat mensen niet zonder goden kunnen leven. Hun sluwheid was echter groter dan hun kennis van hun goden.

De koning verbreekt het angstige afwachten wat achter maskers van gezichten verborgen wordt, met een korte mededeling: "ik heb een droom gehad en mijn geest is onrustig om de droom te verstaan".

Het gaat dus allereerst over wat de droom zelf was en eerst daarna over de betekenis van de droom. De koning wil eerst precies horen wat hij gedroomd heeft. Als de kenners dit correct kunnen vertellen dan kan hij er zeker van zijn dat de uitleg ook de waarheid is. De geschrokken koning wil de echte betekenis van het schrikwekkende nachtgezicht krijgen.

Met al hun diplomatieke vernuft om de verontruste koning niet nog grimmiger te maken, proberen de wijzen om de droom te weten te komen, maar dat is puur voor niets. De wijsheid van deze wereld is slechts lege dwaasheid en..de wijzen van Babel moesten dat doodsbevreesd erkennen. Op een bedekte manier beschuldigen zij de koning van onredelijkheid. Niemand kon de droom zelf aan de koning vertellen, behalve goden wier woning niet bij de mensen is - die dus niet bij menselijke stervelingen woont, Wat een erkenning te doen om net te kunnen blijven leven: wij hebben geen contact met de goden! Onder de druk van de eis van de koning verloren zij hun hoofd, om later letterlijk hun hoofden te moeten verliezen

wegens de woede van de doodsbenauwde koning.

Wij leven ongeveer 2500 jaar later en zien om ons heen dat al hoe meer mensen, waarvan velen zichzelf gelovige christenen noemen, hun toekomst uit de sterren willen horen of van tovenaars en waarzeggers. De Waarheid wordt ingeruild voor Babelse "wijsheid". Israel heeft dit ook gedaan en dit was één van de redenen voor de ballingschap(o.a. Jer. 44:18). Hoe dwaas was de mens vroeger en is de moderne mens toch om te geloven in afgoderij waarvan zijn eigen priesters, met het mes op de keel, moesten erkennen dat het net leugens en bedrog waren (vgl.Ps. 115 e.a.). Bij Babel was en is geen openbaring. Nergens kan openbaringswijsheid gevonden worden, behalve in het geopenbaarde Woord van God (vgl. Jes. 44: 25 e.a.).

Babel erkent bij monde van al de vakbonden van alle wijzen en geleerden: de goden wonen niet bij de mensen.

Israel belijdt en erkent: de Here onze God woont bij en in ons en geeft ons alle nodige kennis van Zijn openbaring. Onze God leert ons door de sterren en alles wat bestaat dat Hij alles geschapen heeft en onderhoudt (vgl. Zondag 10, Heidelbergse Catechismus). Over Gods werk in het leven van zijn kinderen en daardoor in de wereldgeschiedenis, leert Hij ons enkel en alleen in zijn Woord wat alles openbaart wat voor ons nodig is.

De god van de wereld is de wetenschap, de machtige techniek die uit bijna niets, wonderlijke dingen kan maken; die door stralen en krachten die het oog niet kan zien, de wereld kan maken of breken; die het leven kunnen uitwissen maar bouwstructuren kan behouden. De wijsheid van de wereld verbaast en verstomt en verblindt velen van ons. Maar als het gaat over de laatste vragen waarmee een mens geconfronteerd wordt, dan kan de wereld geen antwoord geven. Ook de goden van ónze tijd wonen niet bij de sterfelijke mensen. Zij zwijgen en beklemmen het menselijke hart met hun angstaanjagende, dreigende stilzwijgen.

Dreigend zijn de kolossale technische, economische, militair-politieke en goddeloze machten uit de aarde opgekomen, om hen die dromen over hun menselijke kennis en wijsheid te verschrikken en arm te laten voelen. Opvallend is dat van vers 4 tot 7:28 niet meer in de "kerktaal" Hebreeuws geschreven is maar in de volkstaal

Aramees. Mogelijk is dat omdat het boek Daniël schaars geworden is tijdens de vervolgingen onder Antiochus Epifanes toen de heilige geschriften vernietigd zijn. Een gedeelte van de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst was dan niet meer beschikbaar en daarom is noodgedwongen van dit stuk in de volkstaal gebruik gemaakt (vgl. Ezra 4:7). De machten van de hel met helse verschrikkingen kunnen zelfs niet voorkomen dat de ware wijsheid van eeuw tot eeuw bewaard wordt. Onze

roeping vandaag blijft ook klip en klaar duidelijk: Er is een God in de hemel ....en Hij bestuurt en regeert alles (vs.28).

### **WAAR DE WAARACHTIGE WIJSHEID TE ZOEKEN EN TE VINDEN DAN.2:13-19**

Voordat de ochtendrust uit de stad geweken is, worden de inwoners gewekt door driftige, snelle voetstappen van groepjes mannen die deel uitmaken van de geheime staatspolitie. Zij doorzoeken de hele stad naar mannen die bij de ene of andere groep van de wijzen horen. Omdat de koning in zijn blinde woede zelfs bevolen heeft dat letterlijk al de wijze mannen gedood moesten worden - en dus niet alleen de leden van de vier "vakbonden" - worden ook Daniël en zijn vier vrienden gezocht.

Door de Heilige Geest geleid, raakt Daniël niet in paniek bij het vernemen van het doodsvonnis zonder verhoor. Zonder opstandig te argumenteren, gebruikt hij zijn Godgegeven verstand en beleefdheid. Hij blijft rustig en waardig, terwijl de koning door een droom al van zijn voetstuk geslagen wordt. Daniëls geheim is dat hij door het geloof een toevlucht heeft wat de machtige Nebukadnesar moest ontberen. Jakobus zou eeuwen later schrijven wat Daniël al wist: "als iemand van jullie wijsheid tekort komt, laat hem dit van God bidden, die aan allen eenvoudig geeft zonder te verwijten, en het zal aan hem gegeven worden"(Jac.1:5).

Nadat Daniël gehoord heeft wat de reden voor het bevel van de koning was -hij durft zelfs eerlijk rechthout maar beschaafd zeggen dat het bevel streng is - vraagt hij de koning te mogen spreken. Op zichzelf is dit al een geweldig waagstuk om ongevraagd voor de koning te komen zoals we duidelijk in het boek Esther zien. Welk een geweldig verschil is er toch tussen de houding van de afgodendienaars voor de troon van de aardse despoot en dié van de profeet van de Here. Vol geloofszekerheid vraagt Daniël rustig uitstel zodat de uitleg van de droom zonder twijfel aan de koning bekendgemaakt kan worden.

Daniël vertrouwt geen ogenblik op zijn eigen kennis al is van hem en zijn vrienden gezegd dat zij al de geleerden ook in kennis tien keer overschaduwden. De profeet begint met geloof en daarom kan hij beginnen door te bidden. Hij vertrouwt onvoorwaardelijk op "de God van de hemel" die ook God is over al het sterrenhemel. Zijn God is bij de mensen komen wonen en is altijd bereikbaar voor iedereen die op Hem vertrouwt.

De brandende onrust in het hart van de koning wordt door God geblust zodat Daniël tijd gegund wordt. Welk een geloof en vertrouwen van de jongman die zo'n 21 jaar oud is maar bouwt op Gods belofte die door de eeuwen aan zijn vaders gegeven zijn en die hij ook van Jeremia gehoord heeft. Zo komt hij tot de vaste overtuiging dat God hem zal helpen.

Maar nu zal het van ons verkeerd wezen om te vragen naar het Schriftuurlijke recht

van een dergelijk geloof wat verwacht dat de beloften op dit specifieke geval toegepast zullen worden. Het is geen zaak die beredeneerd kan worden. Het geloof ligt nu eenmaal niet op het terrein van de exacte wetenschap waar alles gemeten en gewogen kan worden. Door de werking van de Geest die zijn eigen Woord toepast wordt de gelovige de wijsheid gegeven om Woord en belofte te verstaan en toe te passen.

As hij weer thuis is, vertelt hij zijn drie broeders in het geloof wat er gebeurd is. Tegen de moderne gewoonte in, wordt geen vergadering door de wijze mannen gehouden. Er wordt niet over de zaak gedebatteerd en er worden ook geen vluchtplannen beraamd om te proberen hun levens te redden. De toevlucht wordt tot God genomen, zodat hun levens en de van de Babelse wijzen gespaard mogen worden. Wat voor ál de wijzen van Babel onmogelijk was, wordt gelegd voor de Here die bij die stervelingen woont en bij Wie alles mogelijk is.

Wij wonen in een wereld die met alle macht de onmogelijkheid van het bestaan van God probeert te bewijzen, maar wij hebben nog een rijkere openbaring over de nabijheid van God ontvangen dan die Daniël gekregen heeft. God is in zijn Zoon onder ons komen wonen en door Hem die onze ware tempel is, hebben wij toegang tot de Vader. Door Jezus Christus treden wij door onze gebeden elke keer in rechtstreekse verbinding met God.

Door het geloof was Daniël zeker van Gods hulp. Door het gelovige gebed ontvangt hij deze hulp. In geloofsrust hebben de vier kinderen van God rustig geslapen en de barmhartigheid van God waarop gepleit werd, is rijkelijk betoond. In een nachtgezicht - dus niet een droom - maakt de Here zijn geheimen bekend. De verborgenheid van de Here is voor hen die Hem vrezen zegt de Psalmist in 25:14.

Vandaag wordt in verschillende godsdienstige groepen veel opgeschept met allerlei openbaringen. As ze geloofd zouden moeten worden vinden er nu elk weekend meer openbaringen plaats dan in het hele tijdperk wat door de Schrift gedekt en in het geopenbaarde Woord opgetekend is. Maar het is een geweldig groot wonder dat God de verborgen dingen aan Daniël bekend maakt. God is en blijft soeverein in de openbaring van Zijn wijsheid. Hij geeft niet aan iedereen het profetische woord en beeld. Daniëls drie gelovige vrienden ontvangen niets. Zij zijn nog drie jaar lang onwrikbaar vast blijven staan in geloofsgehoorzaamheid, terwijl de andere Judese jongens het genot van de wereld verkozen. Daarom bleven zij God dienen en worstelden nu samen met Daniël in het gebed. Maar hoe gelovig ook, zij ontvangen niet eens de kleinste openbaring als vergoeding voor het geloof. Geen gezicht of droom- absoluut niets.

Dit leert ons om met de grootste voorzichtigheid en Schriftgefundeerde argwaan te staan tegenover hen die

beweren dat ze dromen dromen of gezichten zien waarin Gods wil geopenbaard zou worden. Gods wil is volledig in zijn Woord geopenbaard en elke openbaringsaanspraak zal absoluut gebonden zijn aan het Woord. Op grond van zijn Woord zijn zij die erop roemen dat ze inzicht hebben in Gods verborgen plannen, niets anders als valse profeten.

### **GELOVIG ANTWOORD OP GODS WOORD DAN. 2:20-23**

Nadat God gesproken heeft, kan Daniël niet stil blijven. Ja, wij zouden verwachten dat hij niet kon stil blijven tegenover de koning, maar allereerst is het tegenover God! Zouden wij niet verwachten dat hij eerst zo snel als zijn benen hem konden dragen naar de koning zou rennen? Hier heeft hij dan nu het nieuwsbericht dat zijn leven en het leven van zijn vrienden en van al de wijzen kan redden. Maar het belangrijkste komt eerst.

Daniëls dankgebed is in de vorm van een dankpsalm en toont ons hoe groot de Bijbelkennis van de jongeman was omdat hij vol oorspronkelijkheid een macht aan Schriftwoorden gebruikt.

Bij vs.20a vgl. Ps.103:1,2; Ps. 113:1-2. Bij vs.20 vgl. I Kron. 29:11,12; Job 12:13; 16:22 en ook Joh.8:49. Bij vs.21a vgl. Ps.31:16 en ook Hand.17:26. Bij vs. 21b vgl Job 12:18;Ps. 75:6,7. Bij vs 21c vgl I Kon 3:9,10 en 4:29. Bij vs. 22a vgl. Job 12:22 , op vs.22b vgl Job 26:6; Ps. 139:12; Jes. 45:7 en ook Hebr. 4:13. Op

vs. 22c vgl Ps. 36:10 en ook I Tim. 6:16 en I Joh.1:5. Op vs. 23a vgl Gen.31:42 en Eks. 3:15.

De grondslag van de psalm is Gods almachtige openbaring, die Gods macht en kracht beklemtoont en Hem toont als de Bron van alle wijsheid. Alle eer wordt gegeven aan de Naam van God die tot in alle eeuwigheid geprezen moet worden en zelfs dit is nog maar een klein deeltje van de eer en lof die Hij moet ontvangen.

Nadrukkelijk wordt gejuicht omdat de wijsheid van Hem is: dat is de kennis om de schijnbare chaos van de wereld te beheren en dat Hij de macht heeft om te doen wat Zijn wijsheid goeddunkt. Daarbij komt nog dat God de tijden ook beheert. Hij besluit hoelang een bepaalde invloed zal gelden en wanneer een volgende zal beginnen. Wat een verschil met het fatalisme van de Babelse astrologie die geloofde dat alles onontkoombaar vastligt in de gang van de sterren. De waarheid is echter dat niemand anders als God koningen aanstelt en hun regeringen beëindigt. In vs. 31 e.v. is het duidelijk: God leidt de naties op aarde vgl. Ps. 67:5. Het is God die wijsheid geeft - ook nu zo duidelijk aan Daniël aan wie Hij verborgen dingen openbaart. De ongelovige wijzen die naar het licht van de sterren kijken, blijven in de duisternis. De gelovige die in het licht van de openbaring staat, ziet echter het waarachtige licht en wordt zo geleid naar het Licht dat van de hemel neergedaald is (vgl. I Joh. 1:5). De Joden wijzen dan ook

in vs. 22 specifiek op de Messias als het Licht.

Daniël sluit zijn danklied af met een persoonlijke noot. Ook hier is het weer het Soli Deo Gloria (alleen aan God die eer), omdat Hij aan zijn knechten de zaak van de koning bekend gemaakt heeft.

De wijsheid van de wereld die op een geraffineerde manier met al de mogelijke macht van de goden van de kabel, het internet en de drukpers over ons uitgestort word, kan ons verbijsteren en ons doof maken. Toch komen zij nooit verder dan het "hier en nu". Zij verstommen als het over iets meer als de zichtbare wereld gaat. We zien het in onze tijd in Korea waar duizenden mensen hun afgoden verlaten om in angst en smart hun zekerheid en toevlucht bij de ware God te zoeken. Op de vraag van Job: "de waarheid, waar word ze gevonden? En waar is de plek van verstand?" 28:12 ontvangen wij een duidelijk antwoord in Daniëls danklied.

### **BELIJDENIS VAN MENSELIJKE ONMACHT EN GODDELIJKE ALMACHT. DAN. 2:24-30.**

Met het woordje "daarom" is er een grote wending in het verhaal. Omdat God de zaak van de koning bekendgemaakt heeft, gaat Daniël naar Ariog. De droom en de betekenis daarvan was de zaak van de koning- hij was openbaringsmedium en openbaringsadres. God heeft speciaal op dit tijdstip aan deze koning iets te zeggen gehad. Om de boodschap over te dragen, is

Daniël door God geroepen om haar als profeet over te dragen. Hij is hier niet de verslaafde balling van de koning, hij is de dienstknecht van de Allerhoogste - van Hem gaan alle actie uit.

Nadat Daniël de zinloze moord op de wijzen stopgezet heeft, vraagt hij in dezelfde adem om de koning de uitleg van zijn droom bekend te maken. Dit hoeft hij geen twee keer te zeggen. Halsoverkop stormt Ariog in de vroege morgen naar de koning, om er ook een graantje van mee te pikken en mogelijk zelfs een beloning of bevordering: Ik heb de man onder de ballingen van Juda gevonden die de koning de uitlegging bekend zal malen. Als Gods profeet het Woord van de Allerhoogste gaat spreken, dan rent de leugen al voor hem uit. Toch benadrukt de heiden in elk geval dat het openbaringslicht niet van de Babelse wijzen komt maar uit de hoek van de nauwelijks bekende Judese ballingen.

De verbaasde koning, die de profeet bij zijn heidense naam noemt en kent, vraagt hier specifiek of hij werkelijk de DROOM kan bekendmaken. Dit is toch juist waar d de anderen gefaald hebben en wat de toets is voor de betrouwbaarheid van de uitleg.

Dan is het woord aan Daniël die door de Schrift weer met zijn besnijdenisnaam genoemd word. Als verbondskind staat hij daar om het licht van Gods openbaring te brengen, waar de vorige dag de wijsheid van de wereld in zijn honderdtallen de boeien van de duisternis niet kon stuk breken. Zonder omhaal van woorden,

amper ietwat onsystematisch - wat voor ons de waarheid van de Schrift beklemtoont begint Daniël en geeft hij alle eer aan God. Wat een contrast tussen de onmacht van de hele verzameling Babelse wijzen en "God in de hemel die geheimen openbaart" (vgl. vs.18). Wat een contrast tussen het typisch menselijke zondige optreden van Ariog, die zelf onverdiende eer wil ontvangen, en Daniël die alle eer aan God geeft (vgl. Gen. 41:16). Hij zegt dat God de koning heeft laten zien het " wat aan het einde der dage " zal gebeuren. Dit betekent niet dat het einde van de wereld daarmee bedoeld wordt (vgl. Gen. 49:1). In de droom van de koning zijn er toch verschillende gebeurtenissen die lang voor het wereldeinde zouden gebeuren én gebeurd zijn, daarom is de Nieuwe Vertaling "wat in de toekomst gaat gebeuren " beter.

Voor de koning moest het adembenemend zijn dat Daniël vooraf vertelt dat de koning niet in slaap kon komen wegens zijn zorg over de toekomst van zijn wereldrijk. Maar de God die alle geheimen duidelijk maakt, is ook de God van de geschiedenis en gaf de koning een blik daarin. Om deze blik duidelijk te maken, heeft God het aan Daniël geopenbaard met de roeping om het aan de koning te vertellen.

## **OPSOMMING VAN DE DROOM**

### **DAN. 2: 31 - 35.**

De koning wiens onzekerheid over de toekomst door de dreigende droom

vermeerderd is, hangt aan de lippen van de profeet. Het is werkelijk waar hij lag op zijn bed en maakte zich zorgen over de toekomst van zijn rijk. Om een wereldrijk te stichten is één ding maar om het in voorspoed in stand te houden is totaal iets anders. Zou het met Babel gaan zoals met zijn voorganger Assur? Natuurlijk wou hij graag een wereldhoofd van zuiver goud wezen, maar wie kan de toekomst met eigen handen vormen?

Op zijn onrustige gedachten volgde de slaap gevolg, die echter verontrust werd door de angstwekkende droom. Er was een kolossaal beeld dat met een buitengewone glans de ogen verblindde. Vreesaanjagend, huiveringwekkend was het. De uitdrukking die uit de hele kolos straalde, was dié van wraaklust. Het was een toonbeeld van onbeteugelde agressiviteit en liet Nebukadnesar van angst beven. Toch houdt het beeld de koning in zijn ban, fascineert het de wereldgrote. Het is moeilijk om ons in te denken wat de koning tijdens de droom precies gezien heeft: een hoofd van zuiver goud gemaakt, borst en armen van zilver, maag en heupen van brons, benen van ijzer en voeten van klei. Maar uit het geheel straalde een betoverende, schrikwekkende - angstaanjagende atmosfeer.

Eerst heeft dit onbewegelijke monsterachtige figuur de aandacht van de koning volkomen in bezit genomen, maar dan kom er snel een verandering. Het lijkt zo klein, zo nietig: een steen die losbreekt van de berg op de achtergrond. Ze raakte

los zonder dat er een n[<sup>o</sup> mens iets deed en rolde in woeste vaart op het beeld af. Ze slaat de voeten onder het beeld uit en, wat een wonder!: het beeld valt niet in duizenden stukken uit elkaar maar wordt van verbrijzelde voeten tot het hoofd fijn gemalen tot stof, om dan door de wind weggeblazen te worden, zodat zelfs van het stof geen spoor te vinden is. Maar de verachte onaanzienlijke steen wordt een grote rots die de hele aarde vult.

Met kalme zekerheid verklaart Daniël dat dit de droom was. De koning weet dat het zo is en brandt van verlangen om te weten welke macht gewerkt heeft om de droom zo'n slecht einde te laten krijgen. Het is voor hem zeker dat er een macht in de droom gewerkt heeft; dat deze droom een boodschap wil brengen die ver boven zijn eigen gedachten uitstijgt.

**UITLEG VAN DE DROOM.**  
**DE VERDEELDHEID EN**  
**KORTSTONDIGHEID VAN HET**  
**GODDELOZE IMPERIALISME**  
**TEGENOVER HET GODSRIJK.**  
**DAN. 2 : 36 - 45.**

De koning had gelijk om zo geweldig ontsteld te zijn over de droom want ze was toch geen beeld van zijn eigen gedachten, maar Hij die de geheimen openbaart heeft daarin bekendgemaakt dat wat nog zal gebeuren. Door deze droom haalt Hij de koning uit de droom van "almachtigheid van een mens" door hem de toekomst te laten zien.

De profeet van de Allerhoogste onthult nu wat dit monsterachtige agressieve beeld wil zeggen. Hij spreekt over de koninkrijken van deze wereld als factoren in de geschiedenis van een wereld die vijandig tegenover God staat. Onder "koninkrijk" moeten wij dan niet als Westerlingen een bepaald landgebied, dus geografische streek, verstaan. De Oosterling wijst daarmee slechts op de factoren die een koning juist een koning maken, dus zijn macht, waardigheid, heerschappij - in kort: zijn koningschap. Met koninkrijken bedoelt Daniël de heerschappijen en die personen die met heerschappij bekleed zijn. Zij worden door metalen voorgesteld.

Het eerste koningschap is dat van Nebukadnesar zelf. In zijn koningshoedanigheid is hij het hoofd van zuiver goud. Al zal het volgende koninkrijk over veel groter landgebied beschikken, niemand heeft deze geweldige drijvende geest van verzet tegen de Allerhoogste in zo sterke mate als Babylon. Het begint al in de vlakte van Sinear (Gen. 10:10). Verder zal geen rijk zo lang bestaan, want Babels macht blijft ongeveer 2000 jaar bestaan, terwijl zijn geest van ontembare machtswellust vandaag nog netzo welig tiert. De geest van Babel die in het gouden hoofd zetelt, beïnvloed het hele beeld van top tot teen en is juist het bestanddeel dat eenheid bewerkt tussen al de verschillende metalen. Dit dreigende, allesoverweldigende eenheidsstreven van het beeld, dat ons vandaag zo dodelijk

verschrikt, is de Babylonische geest van imperialisme, de droom van de greep naar wereldmacht. "Wat dringt en drijft het wilde heidendom, dat volken razen in opgewondenheid? Geduchte koningen staan gereed alom en wereldgroten beraadslagen voor de strijd, om God almachtig naar de kroon te steken en samen tegen zijn Gezalfde op te staan...."(Ps.2:1 berijmd) De mens van de wereld verlangt naar een wereldwijd machtig imperium. Het hele leven wordt daardoor beheerst: politiek, wetenschap, moraliteit. Letterlijk alles wordt gemonsterd om God naar de kroon te steken en Zijn kinderen hier op aarde op de bajonet te steken.

Daniël erkent de grootheid van Nebukadnesar, maar net en alleen omdat de Allerhoogste Koning hem de heerschappij, kracht, sterkte en eer gegeven heeft. Maar de Allerhoogste zet koningen af en stelt koningen aan (vs.21), ook Nebukadnesar zal slechts koning wezen zolang het Hem behaagt en daarna komt er een ander rijk.

In tegenstelling met de meeste profetieën kunnen hier met een grote mate van zekerheid de verschillende rijken geïdentificeerd worden. Toch is dit werkelijk niet het belangrijkste. Ondanks alle dromen over wereldheerschappij, blijft het menselijke bouwwerk maar een kolos op moddervoeten. Het eeuwige rijk van vrede en welvaart zal komen, maar zonder dat een mens een vinger zal verroeren. Het ligt

al klaargemaakt als erfenis in de hemel door het verzoeningswerk van Jezus Christus onze Koning (vgl. I Petr. 1:4). Dit Koninkrijk zal zoals de steen alle menselijke werk volkomen vernietigen. Al wat blijft zijn de goede werken die de gelovigen door de Geest gedaan hebben (vgl. Op. 14 : 13 ).

Het tweede koninkrijk is minder aanzienlijk, net zoals zilver minder waard is dan goud. De graad van macht, aanzien en heerlijkheid zal minder zijn dan dié van Babel. In de geschiedenis zien we dat dit het grote rijk van de Meden en Perzen is.

Daarna kom het derde rijk, het grote wereldrijk van Alexander die Grote. Het rijk "van brons dat over de hele wereld heerschappij zal voeren". Dit Grieks-Macedonische rijk heerste van Mesopotamië tot de Indusrivier in India en had zo de hele bekende wereld van die tijd aan zijn voeten.

Het vierde rijk zou hard zijn als ijzer en alles fijnstampen en vergruizen. Tekening van de Romeinse legioenen die alle weerstand met een ijzeren vuist neersloegen en het karakter van vernietigende macht droegen, ondanks zijn rechtspleging en vervoerssysteem waardoor van de Grieken geërfde beschaving verbreid is. Dit is de tijd van het Nieuwe Testament.

Het vijfde rijk is de tijd tussen de eerste komst van Christus en Zijn wederkomst. De tijd waarin wij leven. Dit is de tijd van de koninkrijken - dus meer dan één - die

aangeduid wordt met pottenbakkersklei en ijzer dat gemengd wordt. Het moet ons opvallen dat zo uitgebreid gesproken wordt over het ijzer en de klei die gemengd zijn. Dit wijst op een verdeeld koninkrijk met iets van de hardheid van ijzer en de broze breekbaarheid van aardewerk. Toch is er een onderscheid tussen voeten en tenen. De voeten als geheel bestaan deels uit klei en deels uit ijzer - eerst wordt dus op de zwakheid gewezen door de klei en daarna op de hardheid van ijzer dat in de zwakheid gevonden zal worden. Maar in vers 42 worden weer specifiek de tenen beschreven. Dit uiterste deel van het lichaam bestaat ook uit ijzer en klei maar hier wordt eerst het ijzer genoemd en eerst benadrukt dat een gedeelte van het koninkrijk hard zal zijn en daarna wordt op de zwakheid gewezen.

Om nu te gaan speculeren over welke koninkrijken in het vijfde rijk zijn - en als we vs. 41 en 42 willen verdelen ook in het zesde rijk - dient geen doel en is ook onmogelijk. De laatste decennia was de populaire uitleg om de tien tenen toe te passen op de tien leden van de Europese Gemeenschap. De leden zijn er nu echter meer en dat kan niet van de tenen gezegd worden... Dergelijk gegoochel met de profetieën is nooit toelaatbaar en altijd gegrond op een eigen ontworpen schema. De Schrift wordt dan in eigen gedachteschema's ingeforceerd, terwijl de symbolische getallenwaarde van de Schrift in een geval als dit makkelijk vergeten wordt. Het getal tien word in onze tekst in

elk geval niet genoemd als het wel genoemd was zou het symbolisch het totaal van alle koninkdommen die zouden komen aanduiden en niets meer of minder of anders.

De Schrift benadrukt de verdeeldheid van de koninkdommen van ijzer en klei. Een verdeeldheid die veroorzaakt wordt omdat ar "ondertrouwerij tussen de mensen zal zijn" (N.V.). In de vorige uitgaven van deze "verklaring" is op twee plaatsen over deze tekst geschreven maar alleen dat deel wat sommige lezers aangesproken heeft is aan de grote klok gehangen... Omdat ik geen politiek standpunt verkondigd heb en mijn visie dus nog dezelfde is voeg ik de twee delen onveranderd samen. "In onze rassensituatie van vandaag zullen we met de allergrootste voorzichtigheid deze tekst bekijken om niet door een vooraf bepaald standpunt of gezindheid beïnvloed te worden. In het verleden is bij deze woorden gewoonlijk gedacht aan huwelijken onder de verschillende Koninklijke families waardoor geprobeerd werd om politieke macht te verkrijgen of te behouden. Dat is echter een heel grote beperking van de tekst en laat ook niet genoeg klem erop vallen namelijk dat het gaat over een poging tot vermenging van eigenschappen zoals in ijzer en klei. De tekst bedoelt toch duidelijk huwelijksgemeenschap van ongelijksoortige (heterogene) partijen waardoor in huwelijk en gezin geen werkelijke eenheid kan bestaan. Vermenging door het huwelijk van verschil van godsdienst en dus verschil van ideologie en dus van visie op sociale en

politieke zaken vermenging van nationaliteit en van ras. Deze vermenging ondermijnt eenheid en geeft geen hechte grondslag voor een krachtig regeringsoptreden. In de kerk zien we al dat gemengde huwelijken - waar de twee partijen uit verschillende kerken komen - het geestelijke leven kunnen laten verslappen, de kerkregering moeilijker maakt en de tucht laat verslappen. Hoeveel erger gebeurt dit niet in de staat. Het is opvallend dat Engelse, Amerikaanse, Nederlandse en Duitse verklaarders hier wijzen op de versmelting van rassen die het eenheidsideaal juist zal tegenwerken. Hier wordt niet door de Schrift geleerd dat rasgemengde huwelijken zonde zijn, alleen dat er geen eenheid door gebouwd wordt. Zelfs de gewone vijanden van een beleid van afzonderlijke ontwikkeling zullen gelovig buigen voor het Schriftwoord en de vervulling daarvan rondom zich bespeuren."

De zwakheid van de wereldpolitiek vandaag ligt in het moderne rassenprobleem, dat al hoe groter gemaakt wordt door de verafgoding van de mens, gekoppeld aan de verafgoding van het eenheidsideaal en dit loopt uit op verafgoding van de staatsmacht met het doel om de hemel op aarde te bereiken.

De kolos van Hitlers anti christelijke Derde Rijk stond op kleivoeten wegens zijn verfoeilijke rassentheorie, ondanks de moorddadige ijzeren klauw waarmee de Duitsers miljoenen Joden én Christenen

hun bloed vergoten. ( Het lijden van Joden en de afgrijselijke uitwissing van hen kan nooit overbeklemtoond worden **maar** het mag niet daartoe leiden dat hetzelfde lijden van de vervolgte Christenen die uit beginsel tegen die Nazi's gekant waren en de Joden geholpen hebben - dat hun lijden onderbelicht wordt - natuurlijk hebben de Christenen niet Hollywood achter zich). Waar ligt de zwakheid van Engeland met zijn opstanden en afscheidingsbewegingen en rassenonlusten? In een verdeeld Noord Ierland met godsdiensttwisten , Een Schotland met een brandend nationalisme, Een Gemeenebest waarin geen eenheid te vinden is. Frankrijks machteloosheid ligt in zijn poging om Fransen en Algerijnen tot één volk te vermengen, samen met de room uit de vroegere Afrika-kolonies. Het machtige Amerika is nog altijd na de bloedige burgeroorlog verdeeld en verscheurd wegens zijn rassenprobleem tussen zwart en blank, terwijl het Indiaanse probleem in bloed gesmoord is. De zwakheid van het vorige eeuwse Rusland was o.a. een bonte verzameling van volken en rassen die tot een schijnbare eenheid gedwongen waren met de dreigende geweerloop van geheime staatspolitie en die kanonloop van machtige legers. De onverenigbaarheid werd schrijnend duidelijk zichtbaar toen de kolos in vele delen uit elkaar spatte.

Zuid-Afrika 's zwakheid ligt nog altijd in de explosieve rassentoestand. Al verschilt Zuid Afrika van de wereld omdat dat land zo'n beetje weet waar haar zwakheid ligt.

Ondertussen word het "eenheidsideaal" door leiders van de volken nagestreefd iedereen om zelf daardoor verrijkt te worden. De Verenigde Naties met zijn spinnenweb van agentschappen en een legioen andere organisaties en ondernemingen en congressen proberen een klimaat scheppen voor goede verstandhoudingen en wereldeenheden. De zoons en dochters van elk ontwikkeld land worden onder de naties van de wereld verspreid om daar te werken aan de komst van "een hemelse aarde".

Toch is dit een hopeloos gejaag naar wind, dé zinloze droom van één wereld, één geloof. Er is hoogstens uiterlijke eenheid - als dat ooit te zien zal zijn -innerlijk is er altijd verdeeldheid. Met niets ontziende wrede hardheid zal het ideaal nagejaagd worden - toch kom er nooit weer een machtig wereldrijk onder één wereldheerser. Ook zijn de dagen van de verdeelde macht van de wereldgroten geteld. Al hun macht en praal zijn slechts tijdelijk.

In vers 44 lezen we van een koninkrijk dat als eenheid eeuwig zal bestaan. Dit koninkrijk bevat al de idealen van de mens: eeuwige eenheid, gelukzaligheid, volmaakte harmonische vrede en blijdschap. Wat beschrijft het beter als Gods Woord o.a. Jes. 11, Op. 21: 3e.v. Dan zullen wij onze roeping volmaakt kunnen uitleven.

Het koninkrijk van God zal al de menselijke koningschappen verbrijzelen net zoals de steen het beeld. De mens die zichzelf met

goddelijke macht bekleedt - of hij nu in het Witte Huis zit of in het Kremlin of Beijing of in welke wereldstad ook - heeft de toekomst niet in zijn handen, al rust zijn vinger ook op het ontstekingsmechanisme van de krachtigste atoombom. God is God van de geschiedenis. Op Zijn tijd laat Hij de steen van de berg afrollen die het beeld zal verbrijzelen, die alle mensenmacht van de aarde zo volkomen zal vermorzelen dat niets meer daaraan zal herinneren. Al de sporen van de heerlijkheid van de antieke volken die nog onder ons leven, de cultuurschatten van toen tot nu, zullen verdwijnen. De ondergang van Babel - de overwinning van het Godsrijk.

De steen die God laat komen, verbrijzelt volgens vs.45 het beeld hetwelks delen in een eigenaardige volgorde genoemd worden. Eerst worden het ijzer, brons, klei genoemd wat hardheid betreft dus een vermindering. Zou dit wijzen op de geweldpleging van het Westen? Daarna worden het zilver en het goud genoemd wat dus wat heerlijkheid betreft een opwaartse neiging toont en volgens een verklaarder op de schatten van het Oosten wijst.

Goud, zilver, brons, ijzer, ijzer met klei: oogverblindende macht en schitterende heidense cultuurpracht, wapengeweld, onderdrukking, verbrijzeling... kijk, daar staat het beeld van de koningschappen - angstaanjagend, huiveringwekkend!

Ondanks zijn rijke glans van goud en schitterblink zilver was het beeld van de aardse

machten voor de wereldheerser Nebukadnesar schrikaanjagend. Hoeveel erger is de beleving van de werkelijkheid?

Het pad van de geschiedenis wordt al hoe donkerder. De glans van goud en zilver moest plaats maken voor het onedeler brons, dat harder als goud is maar weer op zijn beurt plaats moest maken voor hard ijzer dat niet mooi is, slechts nuttig kan zijn. Maar zelfs hardheid en nut van het ijzer verdwijnen. Het verbrokkelt en wordt vergruisd, vermalen en vermengd met de pottenbakkersklei, totdat het geworden is als nutteloos kaf van de dorsvloer wat deur de wind verwaaid wordt totdat het verdwijnt. En in dit verstikkende kafstof versmoort tal van mensen die naar Gods beeld geschapen zijn. Denk aan de uitgeeerde en mishandelde ontmenselijkte slaven onder meedogenloze staatsmachten zoals in de Duitse en Japanse concentratiekampen van gisteren en de Russische, Chinese, Vietnamese, Cambodjaanse, Ugandese, Mozambiekse, Angolese "heropvoedingskampen" - om niet eens al de Latijns-Amerikaanse landen en Iran, Afghanistan en andere Moslimlanden te noemen.

Zo zal het einde zijn: een verzwakt nutteloos staatsleven, vol verstikkend geweld in een gemechaniseerde wereld. De vrucht van harteloze technische bekwaamheid met zijn lompe steen- en staalmassa's. Een wereld met kunst en wetenschap die in zijn Godontering zijn gelijke niet kent. Wat een schril contrast met de eeuwenlange invloed die van de

Oosterse machthebbers en cultuur uitgegaan is. De invloed die, al is de ware God niet gediend, toch zijn menselijke nietigheid en afhankelijkheid van goden gekend heeft en dus in zekere mate meer menselijk was.

De hardheid van het ijzer zal in de wereldgeschiedenis zijn grauwe helse rol van bruto geweld spelen en de kanonnen laten bulderen, verraderlijke landmijnen laten ontploffen en terrorisme laten zegevieren. De ware vreugde zal verdwijnen onder de kille helseheid die de liefde in de vrieskas laat komen. De wereld zal roemloos zijn einde vinden als zijn afgoden verbrijzeld worden door Gods steen: Jezus Christus.

De taak van deze steen is niet net vernietiging en verbrijzeling. In het Koninkrijk van God is er met de komst van Jezus Christus juist een geweldige groeikracht. Het Evangelie vult de hele aarde. De steen maakt juist voor het benauwde, verdrukte Godsvolk ruimte.

De wereld wil Christus en zijn gemeente geen plek gunnen, maar zal volkomen schoongemaakt worden, zodat Gods kinderen uit elk volk de ware eenheid van het Godsvolk in Jezus Christus mag uitleven. Dat gebeurt eerst aan het einde van de geschiedenis. De Wereldredder is reeds gekomen en wij hebben zijn Woord ontvangen: de steen die de bouwers verworpen hebben, is tot een hoeksteen geworden. Iedereen die op de steen valt, zal verpletterd worden, en dié waar de steen op valt zal vermorzeld worden (Matt.

21:44)-dit is door de Koning van alle koningen gezegd. In Hem worden alle oordeels- en heilsaankondigingen vervuld omdat de God van de geschiedenis aan Hem het koningschap, macht, sterkte en eer gegeven heeft.

## **EER AAN WIE DIT TOEKOMT**

### **DAN. 2 : 46 - 49**

Een voorspel op de profetie van de steen die het beeld verbrijzeld is reeds te zien als de machtige Babelse heerser op zijn knieën gaat en aan de profeet van God goddelijke eer wil geven. Dat Daniël de offers geweigerd heeft, is wel te zien in vs. 47 waarin de koning God groot maakt als hoogste van alle goden. Het is dus geen belijdenis dat God de enige God is. Hoogstens belijdt de koning dat God machtiger is dan zijn stuk of 300 hemelgoden, 600 aardgoden en 6500 beschermgoden en bodes, terwijl de ontzaglijke menigte demonen of duivels ook nog aan Hem onderworpen zijn. Al is het nog ver weg van bekering toch is deze erkenning al een stap in de goede richting. Wat een ontzaglijke tegenstelling tegenover vandaag. Er is geen volk naastenbij zo machtig en groots zoals Babel was, en toch wordt zo'n ambtelijke erkenning negens gehoord. Bij een recente peiling onder Britse parlementsleden heeft slechts vier procent gezegd dat de Bijbel telt onder de boeken die hun beïnvloed hebben. Toch zegt ongeveer de helft dat godsdienst een betekenisvolle rol gespeeld heeft in hun politieke overtuigingen en

optreden. Waarschijnlijk zijn deze percentages in andere Europese landen nog heel wat lager. Hoe gelukkig is ons land om nog zo'n groot aantal volksvertegenwoordigers te hebben die belijdende gelovigen zijn, al scheiden sommigen hun geloof en politieke leven op een onverantwoordelijke wijze.

De belofte van de koning van vs. 6 wordt aan Daniël vervuld. Daarboven moet hij de provincie Babel voor de koning besturen en krijgt hij de eretitel van hoofd over al de vakbonden van de wijzen en raadgevers van de koning. Op zijn verzoek worden zijn drie medebroeders aangesteld als zijn mederegeerders over de provincie Babel. Op hen kon hij bouwen want hun basis was hetzelfde geloof en geloofsvertrouwen. Wat is echter van de andere Judeese jongens geworden, zij die veel meer vertrouwen in de macht en toekomst van de Babylonische wereld hadden dan de heidense koning zelf? Zij verdwijnen helemaal uit beeld. Zelfs vandaag nog twijfelt menige ongelovige aan eigen macht en wijsheid terwijl zo dikwijls menige "gedoopte christen" in dwaze verblindheid de Kerk verlaat, om zijn heil bij de toekomstloze wereld te zoeken. Dit breekt het hart van gelovige ouders van zulke verbondskinderen, maar schrijft Calvijn ergens, dit is om hen zo te beproeven dat ze niet te vast aan de aarde groeien. Dit houdt het verlangen naar het eeuwige leven wakker.

**" DE HEER ZAL IN GEVAAR, ZIJN LEGERS OM ONS SCHAREN . . . "**

**DANIËL 3 -**

**BUIGEN OF BARSTEN OF ....?**

**DAN. 3 : 1 - 7**

Het is met de machtige koning Nebukadnesar niet zo goed gegaan. Niet dat daar iets van te zien was, want de wereldheerschappij was stevig in zijn handen. De machtige schare priesters kwamen goed terecht met de koning die nieuwe tempels liet bouwen en oude liet restaureren het. Maar toch .. de koning heeft reeds twee keer een neerlaag geleden tegen de God van deze slavenvolken Juda en Israel. Hij heeft de strijd om de MACHT verloren doordat de jonge Judese jongens trouw bleven aan de God van Israel. Hij heeft de strijd om de WAARHEID verloren toen er bij de veelgeroemde Babelse wijzen geen openbaringslicht geschenen heeft. Volgens de uitlag van de droom zou hij ook de strijd om het eeuwige koninkrijk verliezen, maar dit aanvaardde hij eenvoudig niet. De wereldgrote beraadslaging voor de strijd (Ps. 2:1 berijmd).

Zijn droombeeld heeft slechts een hoofd van goud - het symbool van zijn eigen rijk. Nu probeert hij zijn aanzien te verbeteren door een kolossaal beeld op te richten wat van top tot teen van goud was. Alles wat Nebukadnesar gedaan heeft, heeft hij overdreven. Zo moest het beeld met

inbegrip van het voetstuk een geweldige dertig meter hoog zijn en schitterend blinken in de zonnestralen. Het met goud overtrokken beeld moest aan de hele wereld verkondigen en allen laten belijden dat Babel de gouden eeuw brengt, het eeuwige rijk van de machtige mens. Zo verbetert de koning Gods droom en toont hij zijn opstand tegen de boodschap van de Allerhoogste, zoals aan hem verkondigd in zijn droombeeld.

Het beeld van goud wijst naar de Eeuw van Goud die in een eeuwenoude heidense mythe (godsdiensstig sprookje ) verkondigd wordt en een herinnering is aan het verloren paradijs. Nebukadnesar plaatst zijn evangelie tegenover Gods Evangelie, zijn sprookje tegenover Gods openbaring. Hij is de man die de Eeuw van Goud werkelijkheid laat worden: hij brengt de nieuwe wereld, de welvaartsstaat, de heilstaat. Babel zal het gezegende heilscentrum van de hele bewoonde wereld worden en hij het hoofd daarvan, de koning en god.

Of het beeld nu dat van een afgod was of het symbool van de wereldmacht zoals verpersoonlijkt in Nebukadnesar, maakt in elk geval niet veel verschil. Het beeld moest goddelijke eer ontvangen en in de

aanbidding van het beeld laat de koning zichzelf als god aanbidden. Zijn hele plan is ook godsdienstig en politiek gemotiveerd. De hele wereld ligt aan zijn voeten maar om ze daar te houden is moeilijker dan om ze daar te krijgen. Zelfs wapengeweld kan geen werkelijke eenheid scheppen. Alleen geestelijke factoren kunnen een innerlijke eenheid scheppen daarom is eenheid in godsdienst noodzakelijk: één staat, één volk en één godsdienst onder Nebukadnesar de ene en eeuwige koning!

Deze godsdienst van zelfverlossing beheerst de wereldmachten en wereldheersers van alle tijden. De Romeinse keizers zijn als goddelijke verlossers vereerd. In onze tijd wordt in de keizercultus van Japan de keizer als de zoon van de zongodin Amaterasu gezien. Japan heeft dan de messiaanse roeping gehad om de Eeuw van Goud aan Azië te brengen en daarom was Japans oorlog tegen het Westen een godsdienstoorlog. Maar ook in het Westen was dit te zien in de religie van het Germaanse ras. Er was een eredienst in Neurenberg met zijn eigen Wagneriaanse liturgie. Aanbidding van het beeld van goud, goddelijke verering voor de "goddelijke" Führer die Duitslands Eeuw van Goud gebracht heeft en het Duizendjarige Germaanse Rijk gesticht heeft. Dezelfde Babylonische geest die gelooft dat de mens zichzelf kan verlossen, vinden we in het socialisme, communisme, Stalinisme, Zwarte Macht en Zwarte Theologie, Witte Theologie en Neonazisme. De nieuwe

religie met het allesoverheersende religieuze fanatisme van de nieuwe gelovigen. De climax komt als Johannes aan ons beschrijft wat hij gezien heeft in Openbaring 13 waar het Beeld van het Dier aanbeden wordt.

Nadat het beeld van Nebukadnesar gemaakt en in het Dal Dura opgericht is - waarschijnlijk zowat tien kilometer zuid van Babel- heeft de koning een inwijdingsdienst geregeld. Bevel is aan al de hoge ambtenaren door het hele rijk gegeven om de inwijding bij te wonen, zodat elke volksgroep en volk behoorlijk vertegenwoordigd was. Om het indrukwekkende grootse karakter van de plechtigheid te benadrukken, wordt de hele lijst van hoogwaardigheidsbekleders twee keer na elkaar genoemd.

Omdat in Daniël 3 van de goden in meervoud gesproken wordt, is het waarschijnlijk dat de inwijdingsplechtigheid samenviel met de viering van het nieuwjaarsfeest, want dan waren alle goden verondersteld om in een godenvergadering samen zijn. De hele kleurvolle verzameling machtigen uit het wereldrijk, met hun talrijke gevolgen die aangeduid worden als "volken, naties en taalgroepen" worden door een aankondiger met het hoofdmoment van de liturgie op de hoogte gebracht. We kunnen veilig aannemen dat rondom het gouden beeld een macht aan beelden van de Babylonische goden opgesteld waren dat de pries-

ters op een oneindige rij altaren talloze offers aan de goden opgedragen hebben.

Terwijl stromen bloed van de altaren lopen, roept de aankondiger hard uit dat al de hoge ambtenaren op het teken van de muziek aanbiddend in het stof moeten neerbuigen om het schitterende gouden beeld goddelijke eer te betonen. Alleen het beeld zal dan blijven staan zodat duidelijk gezien kan worden dat van verbrijzeling door een steen geen sprake is.

Door het beeld te eren worden afgoden vereerd. De apostel Paulus leert ons heel duidelijk in I Kor. 10 : 20 dat aan afgoden offeren, betekent aan boze geesten offeren. Afgoden zijn niets anders dan nutteloos en ijdel mensenwerk, maar boze geesten en demonische machten zijn een afschrikwekkende werkelijkheid. Iedereen die het gouden beeld knielend aanbidt, komt in de vaste duivelse greep van de demonen. Johannes spreekt in Openbaring 13 erover dat het beeld wat allen moeten aanbidden, het Beeld van het Dier is wat zijn macht ontvangen heeft van de Draak. Gouden beelden zoals dit zijn het kenmerk van alle tijden, en alle eeuwen door komt het bevel om daarvoor te knielen. De gouden beelden van onze tijd zijn niet specifiek afgodsbeelden of dingen die als zodanig herkenbaar zijn. Het neemt veel verschillende vormen aan, zoals een godloze cultuur, een vergoddelijkte staatsmacht, een vermenselijkte godsdienst of een machtige techniek. Maar omdat het leven een eenheid is, wordt het

onmiddellijk in zijn wezen geraakt als net één deeltje van een kenmerk van het gouden beeld invloed op het leven uitoefent. Het leven bestaat niet uit een aantal waterdichte hokjes of compartimenten. Het is één geheel en de geringste kniebuiging voor de tijdsgeest raakt het hele bestaan.

Behalve het bevel van de mens-god is er ook een dreigement. Al laat hij zich als god vereren, blijft de koning toch een mens die niet almachtig is. Hij kan alleen met dwang proberen om de geest van een mens te overheersen. Met een dreigement wordt het bevel onderstreept: hij die niet knielend aanbidt, zal in de vuuroven gegooid worden.

Deze oven brandt vandaag nog altijd zoals ze al de eeuwen bleef branden. Ze wordt op zijn best gemoderniseerd, maar is daardoor juist wreedaardiger. Eigenlijk klinkt het ongeloofwaardig dat dezelfde oven in onze tijd - nauwelijks één generatie geleden - door de Duitse mensgoden als dreigement gebruikt is bij de eis om te knielen voor de goddelijke Führer. De mensen zijn wel niet levend daarin gegooid - de gaskamer was praktischer en goedkoper en uithongering nog goedkoper - maar de oven wachtte voor iedereen die geofferd is op het altaar voor het Derde Rijk. Maar deze ovens zijn ook vandaag onder ons nog te zien, al zijn ze niet zo herkenbaar. Iedereen die niet buigt voor de God vijandige geest van de tijd, komt in de oven van de openbare verachting. Wee degene die op zijn beginsels durft te staan, die de zonde niet

eert door te drinken, vloeken, vuile grappen te vertellen – belandt rechtstreeks in de oven van belasting, spot, isolatie!

Toch ligt juist in het dreigement van de oven de zwakte van Nebukadnesars systeem. De machtige koning gebruikt alle middelen om iedereen te laten samenwerken. In de eerste plaats de muziek, die tot vandaag toe een machtig middel is om mensen samen te slepen en in een eenheid om te smeden. De eentonige regelmaat waarmee de muziekinstrumenten vier keer genoemd worden, lijkt op een nabootsing van Ps. 150. De keuze is dan ook eenvoudig: Loof God in zijn heiligdom ( en kom daar binnenkort voor eeuwig ) of aanbid het Beeld!

God leert ons zelf de waarde die muziek in zijn dienst kent. Muziek kan een middel van de Geest zijn - Elisa vraagt dat een citerspeler moet komen: " en toen de citerspeler op de snaren speelde is de Geest van de HERE op hem gekomen"(2Kon 3:15)

Saul ontmoet een groep profeten die onder geklank van muziekinstrumenten profeteerden "en de Geest van God is over hem gekomen zodat hij onder hen geprofeteerd heeft."(1Sam. 10:5 en 10). Hoe heeft zang en snarenspeel als uit één mond de HERE in de tempel geloofd en geprezen!

Als tweede middel gebruikt de koning massasuggestie. Allen moeten zonder uitzondering op een ogenblik neervallen

wie zal de moed hebben om een uitzondering, een eenling te zijn?

Ten slotte zijn er, de in onze tijd zo bekende en beruchte woorden intimidatie en bedreiging: val neer en aanbid of je voorland is het vuur. Al de eeuwen door klinkt het eentonige refrein: buig voor de verleiding of wordt gedwongen om te buigen of wordt uitgeschakeld (vgl. Op. 13: 14,15).

Hoe machteloos is het hoogtepunt van menselijke macht - net een gloeiend brandende vuur dat sterker is dan de goden (vs.15), niet juist een bijzonder getuig-schrift voor deze goden. Het toppunt van menselijke macht: dwang om eenheid te krijgen, al is het een dooie doodse eenheid tussen doden en levende doden. De eenheid van het menselijke vrede-rijk is een eenheid van doodsangst. Een spitschrift, een karikatuur van het ware vrede-rijk dat Christus brengt. Voor de wereld geldt de eis dat ondanks alles door elk individu samengewerkt moet worden, maakt niet uit wat het gevoel van het hart is. In het ware vrede-rijk daarentegen is alleen plaats voor eenheid door liefde, vreugdevolle en vrijwillige gehoorzaamheid of geen deel in het rijk van Christus.

### **GELOOFSVERTROUWEN WORDT NIET BESCHAAMD IN LEVEN OF IN STERVEN DAN. 3: 8 - 30**

Wanneer de oorverdovende kakofonie van klanken over de menigte lostrekt - de harmonie van klank dateert eerst uit de Middeleeuwen en de klanktechniek was

heel anders dan die van ons - gebeurt er iets buitengewoons. Drie van de meest vooraanstaande aanwezigen zijn werkelijk waar blijven staan! Onmiddellijk worden zij door een paar Jodenhaters aangegeven - een mentaliteit die vandaag ook nog veel gevonden wordt. Letterlijk staat er in vs. 8 dat de Chaldeeën gekomen zijn "en stukken van de Joden gegeten hebben", hun tanden in de Joden gezet hebben. De nationaliteit van de vijand wordt genoemd; hier zien we weer de tegenstelling van Gen. 3, de slang bijt weer. Jeruzalem en Babel zijn onverenigbaar.

Behalve de haat tegen de Joden komt de godsdienststaat ook uit: zij dienen uw goden niet, o koning. De Chaldeeën konden met hun heidense wijsheid de droom van de koning niet te weten komen en nu willen ze op een kleingeestige en lafhartige manier wraak oefenen. Maar ook nu staat het karakterloze optreden van de Chaldeeën in scherp contrast met het kalme optreden van de aangeklaagden. De reden is dat Gods genade ook het karakter van de mens loutert. Slechts een gering woord en kniebuiging zal het leven voor Sadrag, Mesag en Abednego betekenen. Maar de drie komen niet met allerlei excuses, zij belijden eenvoudig hun geloof.

**Tegenover de eigenwaan van de wereld: er is geen God die hen uit mijn, de mensgod zijn hand kan redden,** klinkt het antwoord van de gelovige; "of onze God die wij dienen, ons kan of zal verlossen of niet ...laat dit u bekend zijn, o koning , dat wij uw goden niet zullen

dienen". De hoop op redding is niet beslissend of zeker. Zij blijven getrouw in leven maar ook in sterven Want:" De verlossing, roem en eer / komt niet uit woestijnen ver, / niet uit oosten of westen her;/ want de Rechter is de Heer./ Hij zit boven de hemelboog / Hij vernedert en verhoogt." Ps. 75: 4.

De koning moet tot aanbidding dwingen en maakt zo die aanbidding waardeloos. In woede wordt het vonnis gevelde, het recht van de tiran en van staatsabsolutisme wordt nooit aan Gods recht getoetst.

Koning, priesters en onderdanen vergeten alles van hun goden om toch niets te missen van het schouwspel van een openbare terechtstelling. Het verderende vuur doodt de gehoorzame knechten van de aardse heerser, maar kan niets uitrichten tegen de gehoorzame knechten van de Almachtige Koning. Hij stuurt zijn Zoon, de Engel van de Here om zijn knechten te verlossen. Het heidendom kent wonderkunsten maar geen wonderen, duivelsverblindende maar geen verlossing.

De veroordeelden worden degelijk onderzocht en nu wordt ook duidelijk waarom God gezorgd heeft dat afgeweken was van de gewoonte om veroordeelden te ontkleden (vgl. Ps. 22:19; Matt.27:35). De ontvlambare kleren hebben absoluut niets gemankeerd zelfs niet eens een schroeireuk gekregen -de bescherming van de Allerhoogste is een volkomen bescherming.

Welke troost putten wij uit dit Schriftgedeelte? Gods werk houdt stand in

eeuwigheid. Gods openbaring is sterker dan de wereldse wijsheid. De onzienlijke God is machtiger dan het zichtbare beeld van Babel. In de kern gaat de strijd altijd om de aanbidding: wie is God en wordt als God geëerd " God of Nebukadnesar, Christus of de Antichrist? Eerst is de vraag: waar vinden wij de openbaring? Bij de sterren, bij de wetenschap van vandaag, ja of nee? Dan komt de strijd om de heerschappij: wie zal regeren? Ten slotte: wie ontvangt het priesterlijke offer van dankbaarheid? Deze strijd blijft al de eeuwen deur acuut. De drie stadia blijven: de strijd om de waarheid, de botsing over de macht en het laatste en meest verbitterde stadium: de oorlog om het hart, het altaar, het offer van aanbidding. De beslissing valt in de tempel, in de kerk. Hem die ik als God erken en aan wie ik mijn offers breng, zijn Woord zal ik erkennen. Voor zijn macht zal ik buigen. Deze strijd vindt zijn hoogtepunt in Openbaringen 13 - wij worden gedwongen om te knielen voor de antichristelijke staat. Want de macht van de leeuwen heeft geen fundament zonder de priesterlijke dienst aan de leeuwen.

Dan zien wij ook dat bij ons de heerschappij van het Koninkrijk van Christus ligt in de priesterlijke overgave van het hele leven en het hele hart. Christus is met zijn Woord naar ons gekomen en ons met zijn Woord getrokken. Hij heerst met zijn macht over ons, Hij is onze Koning. Wij moeten als zijn priesters Hem dienen in letterlijk alles wat we doen. De grote strijd wordt op kerkgrond gevoerd en

dat is de hele aarde. Wij kunnen God alleen als zijn priesters dienen en moeten ons hele leven aan Hem offeren, desnoods tot de dood toe.

Kunnen wij dan rekenen op zo'n wonderlijke redding als Daniëls vrienden gekregen hebben? Nee, daar is geen reden voor. Niets in de Bijbel belooft ons een redding voor ons lichaam. Maar de troost is dat wij weten dat God ons dwars door alle satanische geweld heen redt van het oordeel van het eeuwige vuur. Want met de dood is niet alles voorbij. God is Heer van leven en dood. Hij heeft het leven gegeven en Hij maakt doden weer levend. Het einde is toch de verlossing omdat de dood voor God geen hindernis is.

Laat ons daar op hopen als ons leven in gevaar komt. Of Hij ons dan verlost of niet, wij moeten Hem dienen, wij zullen door zijn genade Hem dienen.

Deze levensgevaarlijke tijd komt ongetwijfeld volgens Op. 13. Babel blijft groeien. Aan het begin wilde Babel eenheid bouwen rondom het beeld van een toren. God heeft dit verenigde volk uit elkaar gedreven. De volken zijn weer verenigd rondom Nebukadnesars beeld en toen kwam er in het Dal Dura een engel die de kracht van Gods eeuwige onvergankelijke Koninkrijk gewezen heeft. De volken hebben zich weer verenigd in een staatkundige Verenigde Volken en in pseudo-godsdienstige verenigde "Wereldraad van kerken", die samen bouwen aan het afgodsbeeld van vandaag. Hoe zal het zijn als de Zoon van God zelf komt in al

zijn heerlijkheid en met de heerlijkheid van de Vader en de heerlijkheid van alle engelen in verblindende pracht? Dan wordt voor iedereen openbaar al de kracht van het eeuwige Koninkrijk.

GOD TOONT DE ONMACHT EN DE DIERLIJKHEID VAN BRULLENDE WERELDMACHT

DANIËL 4

EEN KONINKLIJK BEVEL EN UIT-  
TREKSEL UIT DE BABELSE  
STAATSCOURANT.

Het eerste vers van dit hoofdstuk is iets bijzonders en daarom wordt het natuurlijk door veel verklaarders verworpen. Het klinkt onmogelijk dat zo'n machtige koning als Nebukadnesar zichzelf zo zal vernederen door een dergelijk bevelschrift uit te vaardigen. Maar omdat wij geloven dat alles in de Bijbel het volmaakte Woord van God is, twijfelen wij er niet aan dat dit hoofdstuk een ambtelijke regeringsverklaring is.

Omdat deze proclamatie in de Bijbel staat, moeten we dit ook als onlosmakelijk deel van de hele Schrift zien. Daarom zijn er lijnen die ons leiden naar Gen. 11 met de torenbouw, naar Jes. 13 en 14 i.v.m. de Godspraak over Babel en over de val van zijn koning, en Op. 13 en 17:5 maar ook Ex. 15:18 "de HERE zal regeren voor eeuwig en altijd".

Met deze proclamatie wil de koning de wonderen bekendmaken wat de allerhoogste God hem heeft laten beleven. Opvallend is dat de groet waarmee de proclamatie begint, het karakter van een zegenwens draagt (vgl. 6:26 en Ezra 4:17). De machtige koning bevordert God onder de schare Babylonische afgoden tot "allerhoogste" vgl. 2:47; 3:28, 29; Ps. 95:3; 96:4 en 145:13.

### **DE KONINKLIJKE DROOM ALS GODS OORDEELSAANKONDIGING EN OPROEP TOT BEKERING. DAN. 4:4-28**

Uiteindelijk begon het nu met Nebukadnesar heel te gaan. De onrust die hem in hfst. 2 zo plaagde, was nu iets van het verleden. Hij kon rustig thuis blijven en zich verlustigen in de vooruitgang van zijn wereldrijk. Het ging heel goed gegaan en alles wees erop dat zijn rijk stand hield. Hij woonde rustig in zijn huis en zoals een diepgewortelde boom aan de waterkant veel bladeren gedragen. Dit is interessant dat het woord "voorspoedig" letterlijk "een groene boom " betekent en dat de koning dus al in een beeld denkt wat zijn droom later zal beheersen - vgl. Ps.1:3; 37:35; 52:10; 92:15; Jer. 11:16,17 en 17:8 waar hetzelfde beeld gebruik wordt.

Wreed wordt zijn rust verstoord door een Godsopenbaring in een droom die de machtige mens weer doodsbang laat worden. Weer worden alle geleerden opgetrommeld en de droom word deze keer verteld. Maar weer wordt Babels wijsheid beschaamd en moet Daniël gehaald worden.

Ook in deze droom spreekt God de koning in zijn eigen taal en begrippen aan. Het beeld van de boom was en is heel bekend in het Oosten. In de Babelse afgodendienst is de boom gezien als de krachtbron die het leven geeft en het bevat. Met zijn wortels diep in de aarde en zijn kroon in de hemel, geeft hij hemelse kracht aan het aardse leven. De boom is de levensboom, afbeelding van de hele wereld en woning van de goden. Hiermee heeft het heidendom iets van het paradijs overgenomen, maar dé boom van het leven losgerukt uit de

vruchtbare aarde van Gods openbaring en overgeplant in het valse aardse paradijs van Satan.

Als Nebukadnesar in zijn droom een prachtige boom ziet, dan denkt hij onwillekeurig aan zichzelf en zijn rijk dat hij met zijn eigen handen gebouwd heeft. In alle opzichten was het toch een duidelijke tekening van hemzelf en al zijn daden. Een Levensgetrouw zelfportret. De hele wereld was in zijn macht, at uit zijn hand en zocht onder zijn heerschappij verkwikkende rust - al betekende deze rust voor veel mensen de "eeuwige rust" of rust van de dood.

Nu moeten we echter niet vergeten dat Nebukadnesar geweldig veel verricht heeft. Zijn werkijver was bijna ongelooflijk. Hij heeft van de stad Babel een wereldwonder gemaakt zoals het tot vandaag nooit weer gezien is. Er waren 53 tempels voor de grote goden, 955 kleiner plaatsen van aanbidding en nog 384 straataaltaren. Behalve tempelstad was Babel ook vol paleizen, was het als een machtige vesting versterkt en ook nog het wereldcentrum voor cultuur, kunst en wetenschap.

In het licht daarvan komt de vraag of Nebukadnesar de cultuuropdracht van Gen. 1:28 en 2:15 dan niet juist wonderlijk mooi uitgevoerd heeft? Het antwoord is echter een uitdrukkelijk "NEE" want hij heeft de cultuuropdracht losgerukt van God en zijn gebod en van zijn levensboom. Cultuur is alleen waarlijk cultuur als het dienst aan God is. Babels cultuur is ontworteld en daarom moet de wereldboom, de levensboom van Babel, omgekapt worden.

Dat de cultuur van Babel schending van Gods opdracht was, zien we heel duidelijk in vs 27 waaruit blijkt dat barmhartigheid een begrip was dat in Babel niet thuis was. Theoretisch was de koning beschermer van de armen en verdrukten, in de praktijk was hij een wrede onderdrukker die de verslagen volken als dieren wegvoerde naar plaatsen waar ze niet wilden zijn en alle tegenspraak in stromen bloed smoorde.

We hebben hetzelfde gezien in de theorie en praktijk van de Nazi's en in het communisme. De Babylonische cultuur was al de eeuwen door een genadeloos handeldrijven met mensen tot vandaag toe. Hun lichamen en zielen tellen absoluut niet. Wij hebben dit gezien in Cambodja waar één van elke acht inwoners geofferd is op het altaar van het Communisme en hoe gaat het vandaag in Zuid Amerika en in Aziatische landen? En wat van dichterbij huis op ons vasteland? De valse wereldkerk offert op hetzelfde altaar. De Babylonische cultuur is fundamenteel onmenselijk en dierlijk. Het dier vecht dierlijk tegen de mens. Daarom heeft Babel het onderspit gedolven en zal de Babylonische cultuur van deze laatste dagen reddeloos te gronde gaan wegens de overtreding van de wet van God die eist om Hem lief te hebben en je naaste als jezelf.

Nebukadnesar is verschrikt door de droom en beseft dat dit alleen onheil voor hem voorspelde. Ondanks dit alles wou hij God niet erkennen, want Daniël wordt uitdrukkelijk Beltsasar genoemd "naar de naam van mijn god". Toch is het juist weer

Daniël die duidelijkheid over de droom kan geven. Breedvoerig en nauwkeurig - dat staat toch in Gods Woord!- heeft de koning de droom verteld. Het is opvallend dat van zeven tijdperken gesproken wordt. Dat is een lange tijd en daarom kunnen we mogelijk aan zeven jaar denken als de tijd waarin de mens een dierenhart zal hebben. Het getal zeven wijst in de Schrift op volheid en totaliteit; het is een heilig getal. De zevende dag is de dag van de HERE, het zevende jaar is het Sabbatsjaar, de grote feesten duren zeven dagen lang. Als iets zeven keer gedaan is, is het volledig uitgevoerd vgl. Gen. 4:15; Matt 18:21; Lev. 26:18,21,24,28; Ps 79:12; Spr 6:31, 24:16.

De engel heeft aan andere engelen bevel gegeven dat de boom omgeknapt moest worden. Het was hun diepste wil en verlangen dat de mens een dierenhart moest krijgen. Natuurlijk is dit in de eerste plaats de wil van God en begeren de engelen niets anders dan om de wil van God te doen.

Wij zien hier iets van het doen en laten van de engelen. Gods besluit is dus aan al de heiligen bekendgemaakt en de hele hemel is betrokken bij de strijd tegen de voorloper van het grote Babel van de eindtijd. Als zoveel eeuwen geleden de hele hemel al daarover in beroering gekomen is, hoe zal het dan wezen als de Here zich opmaakt voor de eeuwige vernedering van het laatste Babel?

Daniël was zo geschokt en ontsteld door de Godsopenbaring, dat hij met stomheid

geslagen was. De koning dacht dat hij bang was voor de beruchte toorn van de koning, maar zijn stomheid was uit vrees voor de toorn van God. Daniël heeft de heerser innig berouwvol gekregen. Heeft Jezus dan niet gehuild over het afgrijselijke lot wat Jeruzalem zou treffen? Lezen we niet in Openb. 8 dat de hemel rouw bedrijft en de vreugdeliederen verstommen bij het zien van Gods oordelen?

Volgens Oosterse gewoonte herhaalt Daniël nauwkeurig wat hij gehoord heeft en dan zegt hij rechtuit: " deze boom bent u, o koning" Geen omhaal van woorden geen versuikerde pil, geen geheime orakeltaal zoals de heidense priesters gebruiken, alleen de naakte Goddelijke waarheid. Maar niet alleen dit want daarbij komt gelovig priesterlijk commentaar.

De koning die zichzelf als de almachtige beschouwt zal uit de gemeenschap van de mensen verstoten worden. Maar - en dat is altijd deel van Gods oordeelsaankondiging - door bekering zal God genadig zijn en het oordeel wegdoen (vgl. Jer. 18:8 en Ezech. 18:23).

De banneling, kind van het verdrukte en vertrapte verbondsvolk, verheugt zich niet in het onheilslot van de wrede dictator. In hem horen wij al iets van wat Jezus ons later zou leren over liefde voor de vijand vgl. Matt 5:44. Wij noemen ons zelf zo graag christenen en willen ons zo graag bijveren voor behoud van de zogenaamde 'christelijke beschaving' - maar als men kijkt naar die manier waarop over en met politieke andersdenkenden gesproken

wordt, dan moet er nog veel van Jezus' wil geleerd worden.

Daniël wekt de koning op om met zijn zonden te breken door gerechtigheid en genade te bewijzen aan de ellendigen en dan zal er verlenging van zijn rust zijn. Maar na verloop van tijd was er in plaats van bekering eerder verharding, totdat volgens Gods maatstaf, na twaalf maanden het uiterste bereikt was.

### **GODS OORDEELSVOLTREKKING- HOOGMOED KOM TOT EEN VAL DAN. 4: 29 - 33**

Op een dag liep de tevreden koning op het platte dak van zijn paleis en zichzelf gelukgewenst over de machtige dingen die hij in zijn eigen kracht gedaan heeft. Nauwelijks was hij begonnen of een stem uit de hemel kondigde de voltrekking van het aangekondigde oordeel aan. Onmiddellijk valt de met roem beladen man van zijn hoogste aardse troon tot het laagste dierlijke niveau en stormt hij de Koninklijke tuinen in om als een rund gras te eten en in vervuiling te vervallen. Geen Babylonische wijsheid of bezwering kon hem helpen. Uitgestoten heeft hij als een wild dier buiten die beschaving eenzaam zijn dagen en nachten gesleten, geteisterd door wind en weer, door vliegen en insecten, brandende zon en ijsskoude winters nachten.

Dit was overgebleven van hem van wie gezegd is dat God aan hem "het koningschap, de kracht en sterkte en eer

verleend heeft, en in wiens hand Hij de hele bewoonde wereld, de mensen, de dieren van het veld en de vogels van de hemel gegeven heeft, zodat Hij u als heerser over hen allen aangesteld hebt - u is het hoofd van goud"2:37. Zo is de mens geworden die als God wilde zijn, en zo zal de mens worden die de wetenschap en techniek zijn god wil maken zoals een dier... Als een krankzinnige zal hij in dierlijke wellust bloed vergieten en brullend verwoesten, maar de duivelse macht zal niet groter worden dan God zal toelaten, en dan zal hij buigen en barsten want alleen de macht van God is onoverwinbaar.

Wat de hoogmoed van koning Nebukadnesar betreft, moeten wij ons toch nooit verbeelden dat dit net een Koninklijke zonde is. De Bijbel staat vol waarschuwingen voor iedereen van ons, dat we ons niet moeten verheffen. "Op hoogmoed volgt ondergang, op zelfverheffing volgt de val" Spr 16:18. Ach, eigenlijk is het Spreukenboek vol over de dwaasheid van de mensen tegenover de volmaakte wijsheid van God. De profeten zeggen hetzelfde: "De hoogmoedigen zullen tot een val komen, de zelfverzekerden zullen vernederd worden" Jes 2:11. Jezus zegt: "Wie hoogmoedig is, zal vernederd worden, en wie nederig is, zal verhoogd worden: "Matt 23:12 Ook de apostelen waarschuwen: "Allen moeten tegenover elkaar nederig zijn en elkaar helpen.."1Petr5:5 Hoogmoed is bij uitstek ook een kerkzonde. Juist de kerk van het

oude verbond is in de Babelse ballingschap gegaan wegens hun zelfverheffing tegenover God. Was de verwerping van Jezus Christus door de kerkelijke leiders niet ook het gevolg van hoogmoed? Gaat het vandaag werkelijk beter? Hoe veel kerkelijke onenigheid is er vandaag niet terug te voeren naar hoogmoed, naar onverzettelikheden over zaken die hoogstens middelmatig zijn? Hoe dikwijls wordt hoogmoedig gesproken over mensen die zich eigenlijk niet goed in de eigen kerk kunnen aanpassen omdat ze niet van geboorte af in de eigen kerk waren. En dat geldt over het hele brede spectrum van "goed gereformeerd" tot "ware pinkstermensen". Het is zonde. Hetzelfde geldt het opscheppen over eigen vroomheid. Er wordt ook zo makkelijk in hoogmoed vervallen als er aan tafel zitten en het voedsel zien staan dat door ons werk verdiend is. Er wordt opgescheept over bezittingen die door eigen inspanning bij elkaar gespaard zijn, over de kennis die verworven is. En zelfs al is er niets waarover opgescheept kan worden, dan wordt gedweept met lichaamsbouw, kleren, haarstijl, nagellak of luxe auto's. Ook op de leegheid van geest. Het is voor ieder gewoon mens iets om van naar te worden. Maar wat veel belangrijker is, God vertoont Zich ontzettend daarover en laat ons daardoor al hoe meer tot een verschrikkelijke val komen.

Hoe kan iemand die zegt dat hij gelooft, ooit enig iets van God losmaken? Hij schenkt ons toch alles wat we zijn en hebben uit vrije genade. Door de

hoogmoed -jullie zullen zoals God zijn -is de zondeval gekomen en door de begeerte naar zelfvergoddelijking is de zelfverdierlijking gekomen. De mens die zijn eigen god wilde zijn is verdierlijkt en leeft net voor het gras van de wereld wat voorbijgaat. Hij kent niet meer iets hogers en heeft er ook geen behoefte aan. De god van vandaag wordt wetenschap genoemd en hij moet voor alles zorgen.

Maar bij de Babelse wetenschap is geen verlossing te krijgen. Zonder God gaat de mens niet alleen verloren, maar is hij al klaar reddeloos verloren. Het verwetenschappelijke en vertechniseerde Babel kent geen barmhartigheid. De mens is slechts een dood nummer en gebruiksartikel wat op een wetenschappelijk bepaalde tijd zijn tijd gehad heeft, uitgediend is en plaats moet maken voor het volgende menselijke product dat, wegens een ongeplande menselijke fout of zwakheid, op deze overbevolkte aarde terechtgekomen is. De mensen die het willen wagen om tegen deze moderne redenering in te gaan met het Woord van God, de Blijde Boodschap, zijn verstoorde van de Babelse rust, vrede en cultuur en moeten uit de weg geruimd worden. Babel biedt geen openbaring, geen eeuwig leven, geen cultuur die de tijd kan overleven. Babel biedt geen troost want hij kent niet het geheim van de levensboom.

Wat Babel niet kon geven, geeft het Jeruzalem van God de Almachtige. Daar is een nieuwe cultuur, vastgemaakt aan de

dienst van God de Almachtige. Dit nieuwe Jeruzalem is het tegenbeeld van Babel en dat komt alleen omdat het tegenbeeld van de hoogmoedige Nebukadnesar de gestalte van een dienstknecht aangenomen heeft. Jezus Christus is gekomen en Hij heeft Zich vernederd tot het vloekhout Fil. 2:5-11. Buigt u dan voor Hem .

Nebukadnesar hoorde een hemelse stem zeggen: " jij wordt uit je koningschap ontheven ". Jezus hoorde hemelse stemme zeggen: " het Lam dat geslacht is, is waardig om te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en lof " Op. 5:12, vgl. Matt 28:18.

## **GODS BARMHARTIGHEID**

### **DAN 4: 34 - 37**

Zodra de tijd voorbij was die door God bepaald was, gaat ook de rest van Gods geopenbaarde Woord in vervulling. Nebukadnesar sloeg zijn ogen op naar de hemel en erkende zo God erken en ook zijn eigen nederlaag. Onmiddellijk krijg hij zijn volle verstand terug en haalt God uit deze vernederde lof voor Hem. De herstelde koning prijst de God die voor hem te machtig is en belijdt Zijn Koningschap dat van geslacht tot geslacht is.

Maar in zijn hele lofprijzing en in de hele proclamatie vinden we geen woord over Gods genade en barmhartigheid, nog minder een schuldbelijdenis of zondekennis in het licht van Gods wet. Slechts als iemand die verslagen is erkent Nebukadnesar

Hem die sterker als hijzelf is. Hij is niet gebroken door Gods genadegeweld of door zijn liefde zacht gemaakt en als boetvaardig aangenomen, maar hij is door Gods krachtige hand geslagen en door de engelen verschrikkelijk vernederd. God heeft zijn erkenning uit hem uit geslagen.

Was het nu Gods genade dat Hij hem weer als koning in zijn eer herstelde? Was het een beloning? Nee, van beloning is er geen sprake, want hij heeft geen vruchten van geloof gedragen. Hij zocht nog altijd vruchten aan Babels levensboom. Van genade kan moeilijk gesproken worden want zijn verdere leven heeft zijn oordeel verzaamd. Wij zien het als Gods voorzienigheid; God had nog een taak voor hem. Als wereldheerser moest hij openlijk Gods macht erkennen en het aan de hele wereld bekend maken. God heeft deze heidenen in zijn dienst genomen om zijn Woord over de wereld te laten weerklinken. Alle volken moesten weten dat Gods koningschap eeuwig is.

Van het begin van het boek Daniël af lijkt het alsof God aan de verliezende hand is. De inhoud van Zijn huis is naar Babel gebracht en ook de room van de verbondsjeugd en later zelfs het hele volk van God - de Babelse goden hebben duidelijk gewonnen. Wie van de heidenen kon geweten hebben wat Gods bedoeling daarmee was? Omdat Israel God niet geëerd en geëerd heeft daarom heeft Hij zijn volk in ballingschap laten gaan. Maar Hij heiligt zijn Naam Zelf onder de heidenen.

Eerst geeft Hij de koning een persoonlijke openbaring, daarna moet de wereld weten dat HIJ Koning is en dat zijn Koningschap vol genade en verlossing is, het verlost zelfs uit de macht van de dood. Maar dit raakt het hart van Nebukadnesar niet. De derde keer openbaart God zijn koningschap in verpletterende macht over de opschepperige trotsaard en dwingt Hij het mensenkind tot erkenning van zijn soevereine Koningsmacht. Eerst heeft Nebukadnesar samen met de vertegenwoordigers van alle volken Gods koningschap in zijn verlossende kracht gezien, nu moet hij het zelf beleven én wereldwijd verkondigen in zijn vernietigende kracht.

God heeft Zich reeds in het Oude Testament als genadige en verzoenende God aan de heidenvolken bekendgemaakt. Maar de volken hebben zich niet bekeerd. Eerst moest Christus komen om de wereld te verzoenen, om verheerlijkt te worden, om zijn Geest aan mensen uit alle volken te geven.

In dit hoofdstuk is de troost dat de tijd eens zal aanbreken dat geen mens zijn mond meer zal kunnen houden, maar zal moeten erkennen dat de HERE Here God is en dat Hij Koning is over allemaal en alles. Zelfs de antichrist zal tandenknersend moeten erkennen dat Hij machtig is om zijn volk te verlossen. Zelfs de goddelozen zullen Hem dienen, al is dit voor hen die verloren gaan geen belijdenis tot zaligheid. Het geeft ons vandaag ook de geweldige roeping om de wereld te laten weten welk ontzettend oordeel over hen komt. We moeten het

uitbazuinen zodat zij tot bekering mogen komen. Hoe weinig wordt dat toch nog gedaan. Welk respect behoren we te hebben voor een man als Cliff Richard die als bekeerde uit het blanke heidendom openlijk in zijn werk zijn geloof uitjubelt - al is er altijd plaats voor verschil van smaak wat zijn type muziek betreft, is er een grote waarheid in zijn liedje met de strekking van: waarom moet de duivel alle mooie muziek bezitten?

Onze roeping is om met beide voeten in de wereld te staan, maar om niet van de wereld te zijn. Daarom moeten wij niet hoogmoedig alles wat voor ons vreemd is veroordelen en ons niet uit de wereld terugtrekken in het glazen huis van de "alleen ware" en "alleen zaligmakende" gewoontes van mijn kerk. Wij zijn zo vrijgevig met kritiek op de "Gospelsongs" en het zingen van "geestelijke liederen"-helemaal niet altijd ten onrechte, maar wat komt er van onze kerkzang terecht om niet eens te denken aan zang buiten de kerk? Leven wij ons uit in de kerkzang of is het dikwijls een erbarmelijk gekerm zonder enige emotie? Of het nu een klaag-, boete-, wraak- of vreugdepsalm betreft er is dikwijls niet het minste verschil in gebrek aan inleving. Hoe jaloers kan men soms worden door de zingende geloofsbeleving en -belijdenis van onze broeders en zusters in de zwarte kerken. Om alle schuld op de psalmmelodieën te schuiven struisvogelpolitiek. Eén aspect van het doel van onze erediensten is lofprijzing aan God

- laat we ons allereerst maar afvragen of dit bij onszelf tot zijn recht komt.

Het doel van de hele wereldgeschiedenis is de lofprijzing aan God. Dit doel zal bereikt worden. Elke knie zal eens buigen en in de Naam van Jezus zal elke tong Jezus als Here belijden tot eer van God de Vader. Onwankelbaar zeker zal Gods Koningsheerschappij tot in alle eeuwigheid bestaan.

## **BELSASARS FEEST IS DE LAATSTE DRUPPEL**

### **DANIËL 5**

#### **HET FEEST VAN BELSASAR**

##### **Dan. 5 :1 - 4**

Het is 31 Oktober 539 voor Christus. In de machtige wereldstad Babel, groots monument van de al lang overleden Nebukadnesar, heerst een noodtoestand. Drie maanden lang al was het grootste deel van de stad door de Persen veroverd en net zes dagen tevoren heeft koning Kores zich als nieuwe koning van Babel in de hoofdtempel laten kronen.

De kroningsfeesten waren voorbij maar in de laatste vesting van de Chaldese koning wordt nu ook feest gevierd. We kunnen het zien als het afscheidsfeest van het tot ondergang gedoemde wereldrijk.

Koning Belsasar had trouwens geen excuus nodig om feest te vieren, het was maar deel van het lichtzinnige hofleven. Een duizend hoogwaardigheidsbekleders liggen in de grote zaal van 52 meter bij 17 meter op lage rustbanken bij tafels die kraken onder het gewicht van alle denkbare soorten voedsel en vruchten. De talrijke olievlammetjes dempen de schreeuwend -heldere kleuren van de reusachtige leeuwen en bloemen die de muren versieren. In strijd met de gewoonte zit de koning op een Koninklijke plaats, niet alleen op zijn afgezonderde plaats maar nu samen met de elite en tal van hofslavinnen en viert feest. Het zwaard wat boven aller hoofden hangt

verhoogt de intimiteit. Het doet een mens denken aan Dantes tekening van de hel. Hier is het ook een helse atmosfeer: eet, drink, wees vrolijk want morgen sterven wij. Ze zijn nog eerder gestorven dan dat ze verwachten.

Als koning Belsasar op dit lichtzinnige feest van vertwijfeling de begeerde overmoed en vrolijkheid door de beneveling van de wijn gekregen heeft, zoekt hij iets anders om het feest mee op te vrolijken. Niets is zo snel vervelend als dronkenschap met zijn zedeloosheid en heiligschending en alle liederlijkheid die daarmee gepaard gaan. Zodra de koning dit bemerkt voegt hij een ander item aan het feestprogramma toe. Iets wat absoluut ongekend was in de hele heidense wereld. Een deel van de tempelschatten uit Jeruzalem werd in de vesting bewaard en nu laat de koning de drinkbekers halen om daaruit te drinken tot eer van hun afgoden die de verdedigers zo lelijk in de steek gelaten hebben.

Wat een sensatie moest het tijdens het feest wezen! Zelfs de heidenen beschouwden zo'n daad als de grofste heiligschennis want de goden van de verslagen volken werden ook geëerd. Babel was geweldig oecumenisch. Alle goden en godsdiensten waren erkend en

hetzelfde zien we vandaag in de babylonische Wereldraad van kerken.

Wat een duivelse overmoed om de levende God op de ergste manier te vernederen en te tarten! Wat een helse bespotting om in de doodssnikken en doodsworsteling van het rijk haat tegen God uit te spuwen!

Gods lankmoedigheid of geduld wat reeds zo door Nebukadnesar beproefd was, is geen slapheid. Hij is langzaam om kwaad te worden. Maar nu is de maat van ongerechtigheid vol, zo was het bij die Amorieten (Gen 15:16), bij Babel, bij Israel (Matt 21:43) en zo zal het ook in de laatste dagen zijn (Op 18).

## **HET SCHRIFT AAN DE MUUR** **DAN 5 : 5 - 12**

Aan dit unieke Godslasterlijke vergrijp kom een onverwacht even uniek einde. God voegt nu zijn item aan het feestprogramma toe. Plotseling verschijnt er een hand die duidelijk op de witte kalkmuur schrijft. Het dronken gezelschap wordt tot nuchterheid gerukt en gaapt het wonder aan. De hooghartige spotter--koning wordt een nietig bang mensje voor de macht van God want die macht moet hij aangevoeld hebben, anders zou hij niet zo doodsbang geworden zijn. De bevende koning laat onmiddellijk al de wijze mannen komen om uit te leggen wat de tekens op de muur betekenen. Maar zelfs de wildste beloftes van

geschenken en eer konden de wijzen geen openbaringslicht laten krijgen. De koning was spierwit en allen doodsbang en verward. Het was een heel spektakel en dat net over één nietige geluidloze openbaring uit de hemel! Hoe zal het zijn als de Zoon van de mens weer komt en de krachten van het hemelruim ontwricht zullen worden en de aarde wankelt?

De angstige spanning krijgt iets van een uitlaatklep met de binnenkomst van de koningin. Zij was waarschijnlijk de moeder van de koning en de dochter van Nebukadnesar. Zij weet nog van het optreden van Daniël, maar de koning die zo'n 35 - 40 jaar oud geweest moest zijn heeft Daniël blijkbaar nooit gekend. De koningin kalmeert de koning door te zeggen dat er toch een man is die met Goddelijke wijsheid begiftigd is en onoplosbare puzzels kan ontrafelen en oplossen.

Weer kon Babes wijsheid geen oplossing geven. Ze konden zelfs niet eens het schrift lezen, hoe konden ze dan met een verklaring komen? Vandaag is het nog zo. Wij belijden dat de hele schepping, onderhouding en regering gezien kan word als een groot boek van Gods werk. In dit wonderlijke boek zien wij alle schepselen als grote en kleine letters. Daarin zien we iets van de onzienlijke dingen van God, zijn eeuwige kracht en Goddelijke voorzienigheid die genoeg is om de mensen te overtuigen en alle verontschuldiging van de ongelovige weg te nemen.

Deze letters zijn overal en iedereen behoort het te weten. Toch blijft het geheimschrift voor iedereen die het in eigen kracht wil ontcijferen. Alleen het profetische Woord kan het raadsel oplossen. De ernstige waarschuwing in het schrift aan de muur van het leven van vandaag kan alleen verstaan worden door Christus' gemeente die door de bril van de Schrift met open ogen kijkt en werkt.

### **DE AANKLACHT IN HET GEHEIMSCHRIFT DAN 5 : 13 - 23**

De laatste 32 jaar heeft de profeet Daniël het lot van zo veel profeten ondergaan - hij was vergeten en uitgeschakeld. Paulus woord aan de Romeinen dat in ongerechtigheid de waarheid door de mensen onderdrukt wordt (1:18), wordt dikwijls in de Schrift bewaarheid. Profeten en het profetische Woord zijn onnodig, de mens wil zelf verklaringen uitwerken over dat wat voor hem te wonderlijk is.

Als Daniël weer een keer in de voor hem zo bekende troonzaal komt, verbaast de koning hem door niet met de gebruikelijke breedsprakigheid te komen. Door zenuwen en spanning aangejaagd komt de koning zomaar snel to the point. Daniël moet nu snel de knopen van het verbijsterende raadsel doorhakken en daarvoor zal hij ruimschoots vergoed worden. Wat een bittere ironie in dit stervensuur van het Babylonische rijk wat laat terugdenken aan hetzelfde bizarre

optrede in de doodssnikken van het bloeddorstige Derde Rijk.

Daniël weigert om gelijkgesteld te worden met heidense profeten en wijst het profetenloon af. Hij begint zijn rede niet onmiddellijk met verklaring en uitleg, maar wijst eerst op Gods werk met de koning zijn voorvader Nebukadnesar. Voor die profeet zijn er de koning, zijn vrouwen, de machtigen - een duizendtallig gehoor. Op de tafels staan de bekens van de Here God, geroofd uit zijn tempel en ontheiligd door de godslasterlijke bende. En daarboven aan de muur Gods geheimschrift. Nu moet Daniël preken want Gods tekens zeggen niets zonder het verklarende Woord. Zo zijn vandaag ook de tekens van doop en avondmaal niet verstaanbaar zonder de Woordverkondiging.

Daniëls preek is een herinnering aan Nebukadnesars geweldige macht die God hem gegeven heeft - in vlijmscherp contrast met Belsasars positie. Maar Nebukadnesar heeft zichzelf verheven en verhard tegen de Allerhoogste. God heeft hem tot de grond vernederd. Belsasar weet dit alles. Hij weet ook dat God zijn voorganger eerst weer macht gegeven heeft toen hij God als Allerhoogste erkende. Maar Belsasar heeft ondanks dit alles God openlijk gelasterd en uitgedaagd.

Babel gaat altijd in tegen Gods plan en werk. Zijn Woord wordt verworpen en zijn Naam word gelasterd. Wij zullen dit op de ergste manier zien in het antichristelijke

rijk van de toekomst- of zijn wij al in de toekomst? Johannes zegt dat het Dier zichzelf godslasterlijk prijs ten God en zijn eigendom lastert. Oorverdovend horen we deze lastertaal vandaag al. Er worden op de vuilste en vulgairste manier verhalen opgedist over Christus' liefdesleven en dan word het verfilmd en op podia uitgebeeld. Als alle zondige uitspattingen niet meer kunnen bevredigen, dan moet God letterlijk onteerd worden.

### **HET VONNIS IN HET GEHEIMSCHRIFT DAN 5 : 24 - 30**

De spanning is in de zaal zeker tot bij een breekpunt gekomen toen Daniël met de toepassing van zijn preek het verband beklemtoonde. Vlot leest hij het geheimschrift: mené, mené, tekél, ufarsin. Toch zelfs voor ons heeft het geheimschrift nog niet al zijn geheimen prijsgegeven want wij weten tot vandaag toe nog niet wat het schrift precies was. Mogelijk waren het losse letters die dan de beginletters waren van een paar gewichtsnamen nl. M. M. T. P. P. . Vergelijk het bijvoorbeeld met onze geldwaarden € c ( Euro, cent) of Kg (Kilo gram). Voor de heidense wijzen hield God de betekenis achter. M is dan mené = een mina = 500 gram, T = tekél = sikkél = 8 gram, PP = ufarsin dat letterlijk " en twee peréés " betekent en waarmee aangeduid wordt: twee keer de helft van de vorige genoemde sikkél. Letterlijk las Daniël

dus: een mina, een sikkél en twee keer de helft van een sikkél.

Zelfs hiermee konden de druipstaart feestgenoten niet veel doen. Van belang is nu de " uitleg " Een woord wat dikwijls in het boek Daniël voorkomt. Uitleg betekent hier niet een redelijke, logische verklaring, maar de onthulling van iets wat verborgen is. De Oosterling houdt er veel van. In Aramees zijn deze gewichtsnamen geen zelfstandige naamwoorden, maar werkwoordsvormen en het leest dan als volgt: geteld, geteld, gewogen en in tweeën gebroken. Nu kan Daniël de betekenis uitleggen: Mené: God heeft uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt. Tekél: u bent op de weegschaal gewogen en te licht bevonden. Twee Peréés: uw koninkrijk is verdeeld en aan de Meden en Perzen gegeven ( Peréés kan ook gezien worden als een woordspeling op de Perzen).

De koning is gewogen en in Gods ogen te licht bevonden net als zijn rijk dat in stukken gebroken wordt.

En de reactie van de koning en zijn eliteonderdanen? Allen zijn het volmondig eens dat Daniël een bijzondere wijze man is - bij hem krijg je waard voor je geld. Daniël krijgt dan ook de beloofde geschenken en eerbewijzen ... en zo is nog een item voorbij, al was het ook een onverwacht en toch sensationeel item. Hete feestprogramma kon verder gaan. De scherpe woorden van de Jood tegenover hun afgoden en de verkondiging van Gods wraak maakte geen indruk - waarschijnlijk net zo min als wanneer 'n Mohammedaan ons zou dreigen met Allahs toorn omdat wij christenen blijven.

Daniël ziet dus verering van hemzelf in plaats van bekering tot God. Het feest gaat gewoonweg verder - maar God gaat ook verder met zijn werk. Dezelfde nacht nog is het vonnis over de koning en zijn rijk voltrokken. Met de koning vond het Chaldeese koningshuis zijn einde. Het hoofd - van - goud is verbrijzeld door de steen. Slechts zes eeuwen later was van de machtigste en mooiste stad van de hele wereld niks meer over. Net een verlaten woestijn waar alleen duivels en wilde dieren gevonden zouden worden.

Babel was onvergelijkbaar machtiger dan de kerk die in ballingschap was. Maar als de Babelse wereld in duivelse overmoed alles wat heilig is, vertrapt en schend dan kom het einde. De Allerhoogste God overwint en de kerk blijft voortbestaan.

De ondergang van Babel is een voorbeeld en profetie van de val van het grote Babylon. Het Lam van God zal het vonnis van God uitvoeren over het afschuwelijke Dier van de eindtijd. Dan zal ook gehoord worden door Babel en iedereen die daar thuis is: geteld, geteld, gewogen en te licht bevonden.

Wij zien overal de omtrekken van Babel dreigend donker aan de horizon opdoemen en zij die in Babel thuis zijn, zien geen toekomst meer en geven zich daarom over aan de uitleving van ongebreidelde hartstochten in de levensstijl van "eten, drinken en wees vrolijk want morgen sterven we toch".

Maar wij weten dat God de muren en poorten van het Nieuwe Jeruzalem bouwt en daar heeft Hij ook een eeuwig feestmaal waar Hij ons nieuwe wijn geeft in zijn eeuwige Koninkrijk.

De kerk weet dat de antichristelijke macht nooit zal overwinnen. Maar wij moeten ons heilig houden terwijl we onze Godgegeven taak op aarde uitvoeren. Daniël was op Belsasars feest. Hij vierde niet samen feest, maar fier het Woord verkondigd. Voor ons is er niets anders te doen. Wie zal ooit met een avondmaalbeker, als teken van het heilig avondmaal naar een dans of kroeg gaan? Maar hoe kan het teken van de heilige doop daar dan wel komen?

Moeten we dan spelbrekers zijn? Eigenlijk juist het tegenovergestelde. In plaats van schreeuwende schijnvreugde brengen wij blijmoedig de Blijde Boodschap van het

verzoeningswerk van Jezus Christus. Wat een feest kunnen wij nu al in beginsel vieren en later in volmaaktheid!

Gods werk eindigt niet met een afgrijselijke dreunende catastrofale ondergang van de wereld, maar met een nieuwe wereld waar er eeuwig feest zal zijn- zo heerlijk dat we dit nooit zullen kunnen beschrijven (vgl. Op 21 en 22 ).

**GOD EIST ZIJN EER OP**  
**- DANIEL 6 -**

**GEHEILIGDE LEVENSWANDEL VEROORZAAKT ONHEILIGE HAAT**

**DAN 6 : 1 - 10**

Het lijkt alsof er in Babel niets veranderd is nadat de Perzen de macht overgenomen hebben. De handel was nog altijd levendig en werd wereldwijd vanuit Babel bestuurd. De nieuwe koning Kores laat Babel de volgende twee jaar nog de koningstad wezen, met bestuursmacht over een groot gebied. De priesters zijn ondertussen in hun nopjes over de grote geschenken die de tempel ontvangen heeft.

Toch was alles maar net schijn, want God heeft Babel aan de sloper gegeven zodat de "koningin van de aarde" een langzame maar zekere dood zou sterven om begraven te worden onder het woestijnzand wat God door zijn winden liet komen. De nieuwe koning die door Kores aangesteld is, was Darius. Voor die tijd was hij al bejaard toen hij koning werd. Hij was blijkbaar een sterke militaire man, maar ook een bekwame organisator. Onmiddellijk reorganiseert hij de staatsdienst en vooral het Departement van Financiën. Het land wordt in 120 belastingdistricten ingedeeld met een streekdirecteur over elk district en zij waren verantwoordelijk aan de

ministers waarvan Daniël er één was. God had voor Daniël nog een taak.

In een uiterst corrupt oosters leven steeg Daniël ver boven al de anderen uit in eerlijke vakbekwaamheid. De tachtigjarige grijsaard wist dat godsdienst van geen aspect van het leven losgemaakt kan worden. Alles wat gedaan wordt is dienst aan God of aan een afgod. Wegens zijn getrouwe werk wil koning Darius hem graag aanstellen als tweede in macht over het hele koninkrijk. Natuurlijk heeft van de andere ambtenaren dit niet leuk gevonden.

Zodra het met een gelovige in de ogen van de wereld goed gaat, wekt dit de woede van de duivel en zijn helse machten op en kom het rijk van de duisternis met alle macht en kracht in beweging. Als er leven in de kerk komt, begint Satan zijn dodelijke activiteiten ook in de hoogste versnelling. Wij zien het vandaag net als zo veel eeuwen geleden.

Welk getuigschrift moesten de machtigen van de aarde over de profeet leveren? Er was absoluut niets waarover hij aangeklaagd kon worden! De enige uitweg was om hem voor een duivels

gewetensconflict te stellen. Hij moest kiezen tussen gehoorzaamheid aan zijn koning of aan zijn God.

### **HET LOON VAN EIGEN LIEFDE**

Het duivelse plan wordt vooraf heel goed gesmeed. Er wordt besloten om in de vorm van een huldebetoon hun eerbied en liefde aan de vorst te betonen en zijn egoïsme te strelen met het verzoek dat alle godsdienstige bedrijvigheden in het land een maand lang net om de koning zouden draaien. Geen smeekgebed mag tot enige god opgestuurd worden en geen orakelpriester mag geraadpleegd worden over de toekomst en dergelijke. Al de regeringsambtenaren spanden samen - en waarschijnlijk zijn de leiders van de priesters ook geraadpleegd.

Als deze uitgelezen schare mensen dan met oosterse luidruchtigheid de koning bestormt en vleit, zwicht Darius voor de helse verzoeking. Egoïsme en zelfzucht veroorzaken de samenzwering, egoïsme laat de koning het bevel uitreiken. Later in die Schrift zien we dat de zelfzucht van de Joodse hogepriesters door middel van Pilatus gezorgd heeft dat Jezus symbolisch "voor de leeuwen gegoooid is" met zijn kruisiging.

Maar wat is het resultaat van egoïsme in dit verhaal? Darius is nauwelijks gezwicht of hij is de gevangene van zijn eigen woorden en kan niets doen om zijn eigen bevel te herroepen. De samenzweerders hebben echter net één nacht genot gehad

van hun zelfzucht. De volgende ochtend zijn zij met hun gezinnen door de leeuwen opgevreten.

De Joodse hogepriesters wilden ook hun positie en de eer van het volk handhaven, maar in het proces gingen beiden verloren omdat de zelfzucht geopenbaard werd in de haat tegen Jezus Christus. Zelfzucht leidt naar de dood. Alleen in liefde voor God en de naaste kan het leven gevonden worden.

### **OPEN VENSTERS**

#### **DAN 6:11,12**

In de Schrift wordt Daniël voor ons getekend als een gebedsman, een voorbidder voor zijn volk en voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk (vgl. Ezech. 14:14;20). De machtigen van de wereld wilden Daniël uit de weg ruimen door hem in onmin te brengen bij of zijn God of zijn koning. Maar God regeert.

Nadat Daniël vernomen had van het bevelschrift, is hij naar huis gegaan en deed wat hij altijd gewoon was om te doen: hij ging drie keer per dag naar zijn bovenkamer en bad daar met het gezicht naar Jeruzalem en God geloofd. Zijn vaste gebedspraktijk is volgens Ps 55: 18 ook door anderen gevolgd (vgl. Luk 22 : 41). Die bovenkamer was een kamer die boven op het platte dak gebouwd was (vgl. 1Kon 17:19; 2Kon 1:2; Hand 1:13 en 10:9). Omdat de vensters open waren kon de bidder natuurlijk duidelijk gezien

worden door mensen die dat opzettelijk wilden zien.

Was het nu uitdagend van Daniël om toch weer voor het open venster te bidden, was het een demonstratie van zijn vroomheid? Nee, het getuigt zelfs niet in de eerste plaats van een soort geloofsheldenmoed, maar eerder van gehoorzaamheid aan de bevelen van de trouwe Verbondsgod, de almachtige Koning. Hier is gelovige volharding in dat wat goed is en de open vensters die naar Jeruzalem wijzen, horen daarbij.

Koning Salomo heeft bij de inwijding van de tempel rekening gehouden met de situatie waarin Daniël nu gekomen is. In 1 Kon 8 : 46 e.v. lezen wij het in zulke roerende woorden " Als uw volk tegen U zondigt, want er is geen mens die niet zondigt, en U in uw verontwaardiging hen aan een vijand overgeeft, zodat zee als gevangenen weggevoerd worden naar het land van de vijand, ver of nabij, en zij daar in het land waar zij gevangenen zijn, tot inkeer komen en zich weer tot U wenden en U daar in het land van hun gevangenschap smekend aanroepen: "wij hebben gezondigd, wijs hebben verkeerd gedaan, wij zijn schuldig" en zich dan tot U wenden met hart en ziel in het land van hun vijanden die hen gevangen houden, *en zij bidden tot U in de richting van hun land dat U aan hun voorouders gegeven hebt en van de stad die door U verkozen is en de tempel die ik voor Uw Naam gebouwd heb* , luister toch uit de hemel,

Uw woonplaats, naar hun gebed en smeking en neem hun straf weg, en vergeef Uw volk wat tegen U gezondigd heeft...."

De oude profeet die eeuwen na koning Salomo leeft, gehoorzaamd de oproep van de bouwer van de tempel. Deze prachtige tempel is nu wel verwoest en afgebrand, maar dat verhindert niet hete gebed, want God woont toch in de hemel, Zijn vaste woonplaats. Het gebed in de richting van land, stad en tempel is een beroep op de God van de uitverkiezing, belofte en trouw. Zoals wij mogen en moeten bidden met een beroep op alles wat God in Zijn Zoon Jezus Christus voor ons gedaan heeft.

Om te bidden in de richting van Jeruzalem, is ook een erkenning dat gebedsverhoring niet ligt in de vroomheid van de bidder, maar alleen in Gods heilsweldaden. Het gebed voor het open venster is een belijdenis van het geloof dat er toch nog verwachting is; land, stad en tempel zijn niet voor altijd afgeschreven. Het gebed houdt Gods beloften vast. Maar wij kunnen toch ook in dit gebed zien de gehoorzaamheid van voorbede voor die macht die over ons gesteld is (vgl. 1 Tim 2 : 1,2) De bejaarde profeet staatsman is zonder excuses voor de koning gekomen. De grijze profeet heeft openlijk de Naam van God verkondigd in het zekere weten dat God de macht heeft om land, stad, tempel en volk weer samen te brengen en in dit Godsvertrouwen is er geen plaats voor angst voor een koning die beveelt en

...zelf verstrikt raakt in de macht van zijn eigen woord.

## **EEN OPEN HEMEL MAAR GESLOTEN LEEUWENBEKKEN**

### **DAN. 6 : 13 - 23**

Vol onheilige vreugde haasten de corrupte politici zich naar de koning om Daniël aan te klagen, nadat ze de koning op een slinkse manier laten herhalen dat het bevel onherroepelijk is. Het is opvallend dat zij Daniël net als de Joodse banneling aanduiden - lid van een veracht volkje - en dat hij het bevel van de koning overtreden heeft, nu ja wat kan een mens nu anders verwachten van een buitenlandse slaaf?

Darius beseft nu het ontzettend gemene spel van zijn ambtenaren en doet zijn uiterste best om Daniël te redden. Wat een contrast met Nebukadnesar! Maar na de hele dag piekeren om een uitkomst voor Daniël te vinden, komen de samenzweerders hem herinneren aan de wettelijk vastgelegde traditie dat het bevel van de koning niet veranderd mag worden.

Darius geweldig sympathieke houding tegenover Daniël is opvallend. Maar met de hartelijkste woorden: "Mag jouw God die je voortdurend vereert, je verlossen" moet hij zijn onmacht erkennen en Daniël in die leeuwenkuil laten gooien. De normale toegang wordt ambtelijk verzegeld, de "machthebbers" willen geen kans wagen, net zoals later bij een graf.

De leeuwenkuil was waarschijnlijk een ondergrondse put of kamer. De vorm was iets als een omgekeerde trechter en de opening was bedoeld om mensen of andere prooi door te gooien. Ze kon dan met een grote steen dichtgemaakt worden. De steen is dan in dit geval met de zegelringen van de koning en de machtshebbers verzegeld zodat beide partijen zekerheid gekregen hebben dat ze niet in het geheim geopend kon worden. In de zijmuur van de kuil was er gewoonlijk een ingang voor de wilde dieren die daar dichtbij gehuisvest waren. De bedrogen koning kon van frustratie, zelfverwijt en ontevredenheid niet slapen. Er was niets wat de levensgenieter kon bekoren. Al vroeg was hij bij de kuil om daar het bewijs te vinden dat God de Levende God is. God stuurde een engel om de bekken van de leeuwen te sluiten zodat niemand zou denken dat Daniël een goede leeuwentemmer was, maar dat dit duidelijk een wonder van God was. In Hebr. 11: 33 wordt over Daniël geschreven want in zijn geval zijn door het geloof de bekken van leeuwen dichtgestopt.

Onwillekeurig komt de vraag dan op of wij in het geloof ook zoals Daniël moeten

doen. Hoe dikwijls worden op school na het " Bijbelverhaal " de kinderen opgewekt om ook kleine Daniëltjes of Samueltjes of Mariatjes en zo meer te zijn. Maar dat is eenvoudig onmogelijk en ontoelaatbaar. Wij kunnen en zullen nooit precies dat beleven wat de Bijbelfiguren beleefd hebben. Wij hebben bovendien niet het recht om Bijbelfiguren uit hun bepaalde plaats in de heilsgeschiedenis te halen. Daniël heeft een bijzondere plaats gehad in Gods raadsplan die voor geen ander mens ooit bedoeld is. Hij was in een hoge post zoals zijne ook de enige die een openbaar gebed kon opsturen, en God heeft hem speciaal gebruikt bij deze gebeurtenissen.

Wij kunnen ons vandaag niet beroepen op Daniëls gebeden die verhoord zijn, als een voorbeeld wat nagevolgd moet worden om de kracht van het gebed te bewijzen. Hoe ontelbaar veel diep gelovige mensen zijn na eerbiedige en dringende gebeden op brandstapels, in concentratiekampen en op welke afgrijpselijke manier ook al als slachtoffers van Christus vermoord. Hier past het ons ook om net te bidden: laat Uw wil geschieden. Dwars door de geschiedenis was het bloed van de martelaren de voedingsbodem voor de kerk.

**OPENLIJKE LOF AAN DE  
LEVENDE GOD DIE EEUWIG  
KONING IS**  
**DAN 6 : 24 - 29**

De geweldig blijde koning verspilt geen tijd om de zware steen weg te rollen, hij laat Daniël zomaar door het luik optrekken. Daarna worden de oorspronkelijke samenzweerders volgens Perzisch recht met hun gezinnen in de leeuwenkuil gegooid wegens hun valse aanklachten.

In volkomen tegenstelling met het bevel wat op zo'n slinkse manier van de koning gekregen is, vaardigt de koning nu een ander bevel uit dat nu van hemzelf uitgaat . Door het hele machtsgebied van de koning wordt ambtelijk die macht en grootheid en heerlijkheid van God verkondigd.

In het laatste vers lezen we dat Daniël voorspoedig was, ook onder de regering van Kores de Pers. Het is juist deze koning Kores die gezorgd heeft dat de grootheid en heerlijkheid en macht van God weer in en bij zijn heiligdom, door zijn volk gevierd en geëerd kon worden. Kores, de knecht van de Here ( Jes. 45), heeft de ballingen de vrijheid teruggegeven met het doel en de opdracht om de tempel in Jeruzalem te herbouwen. Wijs lezen toch in 2 Kron 36:23 : " Koning Kores van Perzië maakt bekend: De Here, de God van de hemel, heeft al de koninkrijken van de aarde aan mij gegeven. HIJ heeft mij bevolen om voor Hem een tempel in Jeruzalem in Juda te bouwen .Iedereen onder jullie die aan zijn volk behoort, kan teruggaan, en mag de Here zijn God bij hem wezen".

De macht van Babel was verbroken, maar Gods Koningschap was gebleven en heerste ook over de nieuwe heerser.... God laat zijn volk teruggaan met de tempelschatten zodat zijn Naam in Sion aangeroepen kon worden.

In een uiterst verwarde wereld die met haat en nijd tegenover gelovigen vervuld is en terwijl geloofsvrijheid in zo veel landen verboden wordt, kunnen wij elke zondag in onze bedehuizen samenkomen tot lof van God en stichting van onszelf en onze naaste. Er is veel reden en dringende behoefte voor voorbede voor onze overheid en allen die over ons gesteld zijn, maar ook evenveel reden om te bidden voor de overheden die onze broeders en zusters terwille van het geloof vervolgen. Mogen zij zich bekeren van hun godslasterlijke overmoed.

Hiermee komen we aan het einde van het historische deel van het boek. We hebben gezien dat God alles regeert en dat Hij verlossing kan geven. Ondanks al het woeste geweld van Satan is God op weg en leidt Hij het volkenleven naar de Jongste Dag.

## **DE WEG VAN DE WERELDGESCHIEDENIS STAAT NOOIT LOS VAN DE KERKGESCHIEDENIS**

### **DANIËL 7**

#### Inleiding

Het is in het tweede deel van het boek Daniël niet de roeping van de profeet om andere mensen hun dromen uit te leggen, nu krijgt hijzelf dromen.

Calvijn zegt dat de profeet nu begint om vooral de Kerk te onderwijzen. In de vorige hoofdstukken is historisch beschreven dat God alles regeert en in de volgende hoofdstukken worden dezelfde boodschappen nu profetisch gegeven. De klem valt nu vooral op de toekomst. Duidelijk is dan te zien dat de wereldgeschiedenis niet een machtige onafwendbare macht is. Er is ook geen sprake van een cirkelgang in de geschiedenis - iets als: dit wat vroeger gebeurde, zal weer herhaald worden. De heidense Grieken en Romeinen geloofden dit en veel moderne mensen geloven dat vandaag nog.

De hele wereldgeschiedenis ligt vast in Gods Hand en Hij heeft als doel bepaald: opbouwen en finaal afronden van de Kerk, de Bruid van Christus. God regeert de wereld door Christus, om daardoor Zijn gemeente samen te brengen, te onderhouden en te beschermen. Dit geeft de gelovige geweldig veel troost en uithoudingsvermogen in een tijd waarvan de verschrikkingen met felle -eerlijke

pennenstrepen door de profeet onderstreept worden.

Door een Goddelijke openbaring in een nachtelijke droom krijgt Daniël een paar flitsen te zien van de toekomst. Het valt onmiddellijk op dat hoofdstuk 2 en 7 geweldig veel overeenkomsten hebben. Het grote verschil ligt echter al onmiddellijk bij de dromers zelf. Nebukadnesar droomt van zijn eigen macht en is bekommerd over de toekomst van zijn werk en zijn naam. Daniël is ook bekommerd maar dan over de toekomst van Gods volk en het gestand doen van Gods heerlijke beloften aan het volk en zo dus ook over Gods Naam. De heidense koning ziet de wereldmachten als iets wonderlijk moois: het schittert en blinkt. De gelovige profeet ziet de wereldmachten in hun naakte waarheid: rood van bloedige machtswellust en haat tegen God en Zijn volk.

Daniël ontvangt deze openbaring in het eerste jaar van Belsasar, de koning van Babel - dus voor het gebeuren van hoofdstuk 5. De glans en macht van het rijk van Nebukadnesar was al bezig te vervagen en zou eerst tien jaar later verdwijnen.

#### **Gezicht van de vier dieren en de horen met ogen en een mond.**

Dan 7 : 1 - 8

In zijn droom wordt de profeet op een strand geplaatst en heeft hij een goed uitzicht over een grote zee. Plotseling steekt er een geweldige storm op uit alle vier de windstreken van de aarde (vgl. 8:8 ; 11:4 ; Zach. 2:6 en 6:5 ). De winden worden gecommandeerd en gezamenlijk veranderen zij de zee in een geweldige, wilde, bruisende en kolkende watermassa.

Deze grote zee die in geweldige beroering gebracht is, is het beeld van de volkerenwereld die altijd in beroering is (vgl. Jes 27:12,13 ; Jer 46:7 ; Op 17:15 en 21:1). Uit dit geweld van de woeste wateren komen nu de één na de ander, vier dierlijke monsters, opgedoken: het zijn zeemonsters en toch landdieren. Veel verklaarders wijzen erop dat de zee of de wateren een Godvijandige oermacht zou zijn. Het lijkt dan op een vijand, een oervloed-amp bij de schepping, maar in Gen 1 is er geen spoor van een strijd tussen de Here en een monsterachtige zee. Het water is eerder een mensvijandig geschapen werkelijkheid die echter uit de weg moet op Gods bevel, zoals bij de schepping en de doortocht door de Rode zee. Daartegenover was bij de heidenen in het oude Oosten de zee wel een tegen-goddelijke macht, een mythologisch monster.

De vier dieren die de oude profeet ziet hebben slechts een gemeenschappelijke oorsprong wat ook benadrukt dat ze stoffelijk en dus vergankelijk zijn ( vgl. het symbolisme van Op 13:1 ). In het Oude Testament worden de heidenvolken soms vergeleken met dieren (vgl. Ezech. 29 : 3 ;

Jes 27 : 1 ; 51:9) zoals het hier ook het geval is.

Het eerste dier leek veel op een leeuw, maar had daarnaast ook de vleugels van een arend - zoals er zo veel afbeeldingen bij en in Babels staatsgebouwen waren.

Terwijl Daniël met spanning daarnaar kijkt, worden de machtige vleugels van het roofdier plotseling uitgerukt, **het dier opgetild en uiteindelijk verheven tot** de lichaamshouding van een mens; het ontvangt dan ook een mensenhart. Het is duidelijk dat Nebukadnesar hiermee verzinnebeeld wordt. Hij wordt trouwens in de Schrift vergeleken met een leeuw en een arend ( vgl. Jes 4:7 ;49:19 ; 50 ;17 , 44 ; Hab 1:8; Ezech. 17:3 e.v.). Nadat hij vanwege zijn hoogmoed gevallen is, heeft hij een mensenhart ontvangen en dus beseft dat hij geen god was. Hierdoor is het hele Babylonische rijk vermenselijkt en zijn kenmerk van arrogantie en harde trots is verzacht.

Het tweede dier is ook bekend voor zijn brute kracht en hardheid. In de Schrift worden leeuw en beer dikwijls samen genoemd (o.a. Hos 13 : 8 ; Amos 5 : 19 ; Spreuken 28 : 15 ). Dit monster wat op een beer leek, liep ook als een beer en tilde daarom beide poten aan de voorkant tegelijk op en stond zo in een dreigende aanvalshouding rechtop. Terwijl hij zo rechtop stond om zich op zijn prooi te werpen, heeft hij nog drie ribben tussen zijn vuile tanden. Wat een onbedwingbare vraatzucht spreekt daaruit. Nooit zal hij genoeg krijgen. Dit wijst op Medo-Perzië

met Kores als zijn koning. Deze Kores die al in Jesaja 45 genoemd wordt was bezeten met een onverzadigbare uitbreidingsdrang. Van iets als Koninklijke waardigheid die bij het eerste dier nog mogelijk was is er hier niets.

Het derde dier lijkt op een luipaard maar heeft daarbij ook nog vier vleugels wat dus op het vermogen van geweldige snelheid kan wijzen, want op zichzelf is het luipaard al uiterst snel. Omdat het luipaard alleen gewone vleugels heeft tegenover de adelaarsvleugels van de leeuw, zijn zijn veroveringen niet zo koninklijk in kwaliteit als die van Nebukadnesar, maar hij overtreft hem wel ver in snelheid en de uitgebreidheid van zijn veroveringen. Ook hier is het mogelijk om dit dier met een koning te verbinden. Alexander die Grote heeft met de snelheid van een luipaard overwinningen behaald en het Macedonische rijk naar een hoogtepunt gevoerd. Maar deze buitengewone heerschappij was van korte duur. Met zijn jeugdige dood spatte het rijk net zo snel uit elkaar gespat. De vier koppen van het ondiep wijzen mogelijk naar de vier windstreken van de aarde om de oecumeniteit van die koninkrijk te symboliseren.

Het vierde dier wat uit de zee opgekomen is, was onvergelijkbaar, vreselijk, schrikwekkend, geweldig sterk. Een bijna onbeschrijfbaar monster. Iets wat voor ons in de tijd van stripverhalen en animatiefilms mogelijk makkelijker visueel

ingedacht kan worden dan het geval met de oorspronkelijke lezers was. Het gedrocht heeft grote ijzeren tanden die verslinden en vermalen en vermorzelen en dat wat overgebleven is met zijn koperen klauwen vertrapt. Op zijn kop waren tien horens. Het hele schrikwekkende ondiep maakte een bloedstollende verbijsterende indruk van vernietigingsdrang. Niets zou voor hem standhouden. De tien horens duiden ook op de volheid van zijn macht ( vgl. Deut 33 : 17 ; 1 Sam 2 : 1 en 10 ; Ps 18 : 3 ).

Daniëls aandacht - en onze aandacht - wordt afgetrokken van het ondiep als geheel en gefocust op een klein horentje dat tussen de tien opkomt en drie van de tien ontwortelt. Het horentje wordt zelfs groter dan al de andere horens. Het opvallendste van deze elfde horen is dat ze blijkbaar een kop zoals van een mens heeft. Hij keek met mensenogen en had een geweldig grote mond. Wij kunnen aannemen dat de verwijzing na het bezit van mensenogen specifiek is om te benadrukken dat deze kleine horen niets meer dan net menselijke kracht gehad heeft. De nadruk is noodzakelijk omdat de kleine horen zó diplomatiek uitgeslapen is en zijn regering zo 'onmenselijk' hard dat hij mogelijk als een 'superwezen' beschouwd kan worden terwijl hij ook maar net een geschapen en sterfelijk iets is. Het is dus niet een vleesgeworden duivel maar een mens die zich aan de duivel verpand heeft en duivels in woorden en daden is. Hij gebruikt zijn grote bek dan ook **om** **strykdeur tegen** God en mens op de

lasterlijkste manier uit te varen( vgl Ps 12 : 3 ; Obadja : 12 ; Op 13 : 5 ). Dit vierde gedrocht is Rome .

In dit gezicht is aan Daniël het ware karakter van de wereldmachten geopenbaard. De antigoddelijke geest daarvan is al te zien - alle macht wordt tegen Gods volk ingespannen. Het volk van de Allerhoogste moet uitgewist worden - zullen ze slagen?

### **DE RECHTSPRAAK VAN DE OUDE VAN DAGEN. DAN 7 : 9 - 14**

Terwijl het Godslasterlijke oorverdovende gevloek en getier van het vierde ondie zijn elfde horen nog in Daniëls oren nadreunt, verschijnt een ander beeld op het beeldscherm van zijn geest. Tronen worden opgesteld voor een rechtzaak - delen van het toneel vinden we in 1 Kon 22 : 19 ; Ps 82 ; Joël 3 : 14 e.v.

De Rechter is de Eeuwige of zoals Hij in de 1953-vertaling genoemd wordt de 'Oude van Dagen'. God maakt Zich zichtbaar in deze man met zijn koninklijke voorkomst (vgl Ezech.1 : 26 ). De spierwitte Rechtertoga en haren als zuivere wol en ook de vuurvlammen zijn tekens van Gods vlekkeloze heiligheid en benadrukt de Man zijn reinheid en koninklijkheid ( vgl Ex 3 : 2 ; 19 : 18 ; Deut 4 : 24 ; 9 : 3 ; 18 : 16 ; 33 : 2 ; Ps 18 : 9 ; Ps 50 : 3 ; 97 : 3 ; Ezevh 1 : 4 , 13 , 27 ; Hebr 12 : 29 ; Op 4 : 5 ) Het vuur wijst hier zowel op de

vernietigingskracht als op pracht en koninklijkheid.

De troon gloeit van brandende heiligheid en beweegt naar voren op vurige brandende wielen of raderen zoals bij een eertijdse raderboot, terwijl een stroom van vuur voor Hem uitgaat ( vgl Op 4 : 5 waar o.a. vuur uit de troon zelf komt). Deze vuurrivier verzwelgt alles wat tegen God ingaat. Op Sinaï is het huiveringwekkende vuur nog door rook bedekt, maar nu blinkt de naakte heiligheid als weerlicht naar alle kanten. Zó onbeschrijflijk als de monsters waren wegens hun afschrikwekkende uiterlijk, zó onbeschrijflijk is de absolute heerlijkheid van onze God en Maker en Onderhouder waar Hij op Zijn troon zit.

Maar de Allerhoogste is niet alleen! Hoe opvallend dat de ondieën die koningen symboliseren altijd alleen zijn. De God van hemel en aarde wordt omringd door een ontelbare schare engelen die voor Hem staan en zichzelf daarmee volledig aan Hem toegewijd hebben. Hoe eenzaam zijn de machtigen van de wereld toch in wezen! Zodrá de Eeuwige gaat zitten begint de rechtzitting. Daniël zegt niet wie op de andere tronen gingeng zitten. In Ps 89 : 7 , 8 lees we dat engelen zitting hebben in de rechtszaak maar dit geeft toch niet voldoende grond voor een stelling dat dit élke keer bij elke rechtzaak zou gebeuren. Het dient in elk geval geen doel om te speculeren over wie gaan zitten op tronen die door Daniël vacant gelaten zijn. (Zie over de engelen en de voorzichtigheid met

uitspraken daarover o.a. mijn werkje ' ... en wat van de engelen ?').

Een teken van het begin van de rechtzitting is dat de boeken geopend worden. In die NV wordt gezegd dat dit de 'boeken met de aanklachten ' zijn. Dat staat niet in het oorspronkelijke. Hier weer een geval van **ver-klaring** i.p.v. van **ver-taling**. Waarschijnlijk worden dé boeken bedoeld waarin de daden van mensen opgetekend zijn ( vgl Jes 4 : 3 ; 65 : 6 ; Jer 17 : 1 ; Mal 3 : 16 ; Luk 10 : 20 ; Op 20 : 12 ; Ps 69 : 29 ; 139 : 16 ; 149 : 9 ) Uit deze teksten is het ook mogelijk om te zeggen dat het boek van God bedoeld waarin de namen van Gods kinderen geschreven zijn. Terwijl Daniël kijkt hoe alles voor de rechtzaak klaargemaakt wordt, hoort hij gedurig het onophoudelijke Godslasterlijke gebrul van de elfde horen van het vierde dier. Maar dan ziet hij hoe het vonnis geveld wordt en dat het ook Goddelijk uitgevoerd wordt. Hier is het weer: 'Hij spreekt en het is gebeurd ' vgl Ps 33 : 9. God heeft geen helper nodig om Zijn oordeel te voltrekken.

Het dier wordt gedood - zijn lichaam vernietigd en door Gods troonvuur verbrand. Er is dus een algehele volkomen vernietiging van het vierde dier en al zijn oogverblindende macht .

Ook de andere drie dieren worden gevonnist. Zij mogen nog leven zolang als God het bepaald maar hun macht verliezen zij onmiddellijk. Toch hebben deze koningen de een na de ander hun macht al verloren voordat het vierde ondie uit de

woelige volkenzee opgekomen is. Omdat het vierde ondie God echter zo goddeloos gesmaad heeft wordt zijn veroordeling en ondergang eerst getekend.

Nog altijd blijft Daniël met spanning kijken. Met de wolken is Iemand gekomen die lijkt op de Zoon van een mens en Hij is naar de Eeuwige gebracht.

Bij de vertaling en dan uiteraard ook bij de verklaring van dit vers verschillen wij radicaal van de zogenaamde moderne wetenschappelijke Bijbelverklaarders. Wij vertalen '**Zoon van een mens** ' en niet soos de NV 'iemand als een menselijk wezen'! Omdat onze Here Jezus Zelf deze benaming 'Zoon van de mens ' op Zichzelf toegepast heeft is er bij ons geen twijfel dat deze menselijke figuur Jezus van Nazareth is vgl Mat 16 : 27 , 28 ; 19 : 28 ; 24 : 30 ; 25 : 31 ; 26 : 64 ; Mark 13 : 26 ; Luk 17 : 24 . Zijn Goddelijkheid wordt benadrukt door Zijn komst 'met de wolken'. In de Heilige Schrift verschijnen wolken dikwijls om de tegenwoordigheid van God aan te geven vgl Ex 13 : 21 ; 19 : 9 ; 1 Kon 8 : 10 ; Jes 19 : 1 ; Jer 4 : 13 ; Ezech10 : 4 ; Ps 18 : 10 , 12 ; 97 : 2-4 ; 104 : 3 .

De Zoon van de mens néémt niet, maar ontvángt heerschappij en eer en koningschap vgl Ex 15 : 18 ; Mat 28 : 18 . Deze woorden laten ons ook onmiddellijk denken aan het slot van het volmaakte gebed: 'want aan U behoort het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid'.

Zijn Koninkrijk is onbeperkt in grootte want alle volken en naties en talen hebben Hem vereerd (kijk 3 : 12 ,14 , 17 , 28 ; 6 : 17 ; Ps 2 ; 8 ; 110 : 2 ; Ef 1 : 12 ) , wat tijdsduur betreft is het ook onbeperkt: eeuwig .

Wat een verschil tussen Zijn Koninkrijk en dié van de vier dieren. Hij is Zoon van de mens - de ware menselijkheid wordt alleen in en bij Hem gevonden. De wereld-machtigen met al hun macht en pracht komen eenvoudig niet boven het dierlijke uit want zij komen van onder, uit de zee op . De mens is alleen werkelijk mens als hij zijn Schepper en Onderhouder en Verlosser kent - in tegenstelling tot het dier. Over het humanisme zullen we dan ook bij vs. 23 e.v. weer moeten denken.

### **UITLEGGING VAN HET VISIOEN.**

Tot dusver heeft Daniël een objectieve weergave gegeven van wat hij gezien heeft. Nadat de klimaks gekomen is komt hij er achter hoe geweldig deze openbaring hem aangegrepen heeft vgl vs 28 en 10 : 8. Het is heel hard werken om profeet te zijn. Om de precieze betekenis en uitleg van het ontstellende visioen te ontvangen, vraagt hij aan één van de engelen om uitleg.

Allereerst echter een opmerking. Ons uitgangspunt is en blijft dat de Heilige Schrift zichzelf verklaart. De profetische gedeelten kunnen dus hoegenaamd niet

verklaard worden door een gewoon geschiedenisboek naast de Bijbel te leggen om dan maar heel gerieflijk allerlei lijnen over en weer te trekken. We beschuldigen sektes daarvan maar moeten uiterst goed oppassen om het niet ongemerkt zelf te doen. Verder belijden wij dat de Schrift zo duidelijk is dat zelfs de profetische openbaring door ons verstaan kan worden. In ieder geval die delen die van belang zijn voor de zaligheid van de gelovige. De Bijbel is niet een boek met een geheime leer die net voor een handjevol ingewijden bestemd is - God geeft ons geen raadsels of puzzels. Natuurlijk sluit dit niet uit dat wij fouten kunnen maken. Want al bidden we om verlichting door de Heilige Geest, er blijft de mogelijkheid dat we ons kunnen vergissen.

Een opsommende verklaring van vs. 17 en 18 : de vier diere zijn vier aardgebonden koningen want het ware Koningschap zal naar de heiligen van de Allerhoogste gaan. De vier koningen beheersen dus de wereldgeschiedenis. Het is opvallend dat vier '**koningen**' genoemd worden niet vier koninkrijken, nog minder wereldrijken. Wij moeten maar lezen wat er staat en niets veranderen . In de Schrift betekent koningschap iets anders dan in de Westerse wereld. Voor Israel was het belangrijkste dat koningschap gezien wordt, **getoond wordt**. Het aanzien, macht, majesteit en erkenning máken een koning. Nadruk valt dus op het koning-zijn en om zó erkend en aanvaard te worden. Zo staat er bv. in Ps

99 letterlijk: de HERE is bezig om te koning.

De vier koningen staan op uit de aarde, en nu word niet van de zee gesproken ( wat de beeldspraak was in het visioen) in de verklaring word letterlijker gesproken. Het woord 'aarde' wijst op het aardse, zondige en tijdelijke - dit in tegenstelling tot wat in de hemel is. Deze vier geweldigen van de aarde, ja zelfs ontstellend, vreesaanjagende wrede machtigen willen alles overheersen ...maar hun macht is slechts schijn en aards- en tijdgebonden. Tegenover hen staan de heiligen van de Allerhoogste. Tot dusver kwamen zij niet eens in het plaatje voor en het is toch precies zoals het in werkelijkheid op aarde gaat. Deze heiligen - dus voor en door God afgezonderden - zullen uit de Hand van de Zoon van de mens het koningschap ontvangen en dat niet maar net een aards leven lang, maar tot in alle eeuwigheid .

De heiligen - en dit specifieke woord wordt ook in 8 : 24 en Ps 16 : 3 en 34 : 10 gebruikt - zijn de ware leden van het verbondsvolk, de uitverkorenen. Zij bestaan dus uit de gelovigen uit Israel en uit alle volken van de wereld, zoals ook duidelijk uit vs 14 blijkt.

Het is hier van pas om erop te wijzen dat de mening van veel sektes én kerkmensen dat het Israel van vandaag nog het uitverkoren volk is, helemaal niet Schriftuurlijk is! Israel zoals wij het vandaag kennen is een socialistiese en - mogelijk alleen voor de Joden en niet voor de Palestijnen! - een humanistische

atheïstische staat en volk. Voor Israel geldt hetzelfde bevel als voor iedereen: geloof en bekering ! Het idee van een massabekering onder Israel is een verkeerde uitleg van Rom. 11 : 26 .

### **VRAAG EN ANTWOORD INZAKE HET VIERDE DIER vs 19 - 28.**

Daniël was vooral geschokt door de afgrijselijkheid van het vierde ondie en door zijn ongelooflijke wrede machtswellust en machtsuitoefening. De ontzettende machtsvertoning is zeker die oorzaak dat nu van koninkrijk gesproken wordt en niet meer van een koning. Dit ontzettende ondie wordt weer een keer en zelfs een beetje breedvoeriger beschreven.

Dan ziet de profeet dat de vloekende en grootsprekende horen oorlog voert tegen de heiligen en hen overwint. Voor de heiligen, de gelovigen belooft de Heilige Schrift nooit een vakantietijd of snipperdag op aarde. Ze moeten voortdurend blijven vechten tegen de duivel, de wereld en hun eigen vlees. Tegenstand en vervolging zal nooit ophouden . Wij moeten wel oppassen dat we de oorlog die de elfde horen voert niet altijd vooruitschuiven naar een 'laatste dag'. De laatste dagen zijn reeds aangebroken met de hemelvaart van Jezus Christus. De grote hervormers Luther en Calvijn hebben de Antchrist ook niet naar een rustige eindtijd verschoven maar hem elke keer weer gezien in één of andere paus van hun tijd . Van de tijd van de Romeinen af, eigenlijk van Hemelvaart en

Pinksteren af, loopt de duivel volgens Petrus nog altijd rond als een brullende leeuw. Er was nog altijd vervolging en het allergodslasterlijke gevloek en geschreeuw tegen God en Zijn kinderen.

Maar de overwinning van de horen was niets meer dan een schijnoverwinning. In vs 11 hebben we al gezien dat de Eeuwige het dier veroordeeld en vernietigd heeft en daarmee samen natuurlijk ook de horen. Een probleem voor de goede verklaring is of de rechtzaak hier in vs 22 dezelfde is als dié in vs 11 en 26 . Het wil voorkomen alsof in vs 11 en 26 gesproken wordt over het vonnis en vonnisvoltrekking over het vierde dier of de Antichrist die voor het laatste oordeel in het eeuwige vuur gegoooid wordt. De andere machtigen - de drie andere dieren - komen dan samen met allen die leven of ooit geleefd hebben op de oordeelsdag voor Gods rechterstoel. Op deze manier is het vierde dier dan gedood en verbrand voordat de gelovigen van de hele wereld de Zoon van de mens op ongekende wijze eren. Dan zou het Godslasterlijke gebrul van de grote bek horen niet als een valse toon het machtige slotakkoord van de geschiedenis vervalsen, voordat de laatste rechtzitting plaatsvindt ( de Wolff ). In vs 22 wordt dan de finale oordeelsdag bedoeld, waarop God de bewaarders en dragers van het heilige verbond volgens Zijn belofte recht verschaft waarna de heiligen het Koninkrijk in bezit nemen.

Over de karaktertrekken van het vierde dier hebben de profeet en wij nog niet genoeg

gehoord . De engel zegt verder dat dit koninkrijk werkelijk iets bijzonders is in de allerslechtst denkbare betekenis van het woord. Het verschilt van alle aardse machten in de geweldige intensiteit van zijn onbuigbare verpletteringsdrang om altijd meer macht te blijven krijgen. Niets zal voor hem kunnen standhouden. De hele aarde zal bloedend stuiptrekken onder zijn venijnige koperen klauwen terwijl hij zal verslinden en vertrappen en verbrijzelen zoals het hem past.

Maar wat betekenen de tien horens? Het zijn tien koningen maar dan niet precies tien die elkaar opvolgen. Tien is in de Schrift het getal voor volheid en daarom moet het symbolisch verstaan worden. De tien koningen komen voort uit het koninkrijk. Het rijk wordt dus ontbonden en verdeeld maar toch wordt zijn macht in de geschiedenis niet uitgewist. Mogelijk wijst de vervanging van het koninkrijk door koningen erop dat van het vierde dier de karakteristieke persoonlijke machtsuitoefening meer opvalt. De tien koningen zijn dus al de koningen die historisch uit het vierde dier voortgekomen zijn en met dezelfde geest bezielde waren of zijn, al is hun macht beperkt.

We zouden dus in het leven van het vierde dier twee tijdperken kunnen aanduiden. De tijd van het vierde dier zijn machtswellustige uitbuitende heerschappij als koninkrijk, die gevolgd wordt door het bewind van de koningen, dus van het volle getal koningen dat met verloop van tijd daaruit voortkomt.

In de tweede periode komt er dan een onverwachtse ontwikkeling - tenminste voor de ongelovige maar aan de gelovige was dit reeds geopenbaard - de elfde horen komt dan op en ontwortelt drie andere horens. Ook hier moet wij het getal drie niet noodzakelijk letterlijk nemen. Deze koning komt laatst op en verschilt van zijn voorgangers. Hier is dus een derde periode . Typisch van hem zal zijn grote mond letterlijk en rechtstreeks gemikt zijn tegen de Allerhoogste. Hij zal dus doelbewust berekend die Naam van God deur het slijk halen; God vervloekt en vloekt. Letterlijk staat er: 'hij zal woorden spreken tegen de kant van de Allerhoogste'. De horen beschouwt zich dus als een gelijke van God want hij staat dan op hetzelfde niveau en kan zijn vuile woorden in Gods gezicht slingeren. Daarbij zal hij zich erop toeleggen om de heiligen van de Allerhoogste te mishandelen totdat zij breken en bezwijken. Eén van zijn manieren om het voor elkaar te krijgen om zijn macht tot op goddelijke hoogte te brengen is te proberen om tijden en wet te veranderen. Dit slaat niet uitsluitend op godsdienstige dagen en Gods wetten – zoals de NV dit wel stelt. Maar het leven is één geheel: ondeelbaar. Alle werk is per slot van rekening godsdienst: dienst aan God. Er bestaat niet iets als neutraliteit. De verandering van tijden wijst in het algemeen op verandering van dat wat een tijd karakteriseert: godsdienstig, sociaal, wetenschappelijk en cultureel. Een tijd die dus een eigen ongekend stempel heeft.

De verandering van de wet wijst op het stellen van andere levensnormen, moraal, recht en wet. Ook hier is sprake van een revolutionaire heerschappij waarin met al het oude vertrouwde en traditionele gebroken is. God zal hem zijn zin geven maar slechts voor een paalde tijd NV de hele vastgestelde tijd. 1953 : Een tijd en tijden en de helft van een tijd - dus drie periodes waarvan de laatste plotseling afgebroken wordt. De woorden die gebruikt worden geven geen recht om het naar een bepaalde tijdsduur om te werken. De tijdsduur word net en alleen door God bepaald en beperkt . Vgl Op 12 : 14 waar ook geen grond gegeven wordt voor een precieze tijdsberekening. De laatste tijd word ingekort omdat het gerecht zal zitten en de elfde horen samen met het vierde dier volkomen vernietigd zal worden.

Wat een geweldige troost geeft God aan zijn kinderen na deze angstaanjagende openbaring. De onderdanen van Koning Jezus Christus worden in het lijden en in de heerlijkheid niet gescheiden. Al lijkt het alsof de heiligen het onderspit delven ( 7 : 21 ; Op 13 ; 7 ) toch wordt aan de Kerk recht verschaft door de Goddelijke rechtbank ( vgl 7 : 22 ; Op 20 : 4) De Overste van de koningen van de aarde Op 1 ; 12 e.v. maakt Zijn volk koningen die eeuwig regeren vgl 7 : 18 , 22 , 27 en Op 22: 5. Calvijn zegt dat hiermee de **'empaaier'** van de Kerk bedoeld wordt.

Wat een aangrijpend loflied aan God krijgen wij hier: de heerlijkheid van God en Zijn macht straalt af op, ja valt op de heiligen.

Daniël sluit af met de woorden dat absoluut niets verder aan hem geopenbaard is. Het zien van dit gezicht heeft hem geestelijk en lichamelijk van zijn stuk gebracht. Dit laat ons wel zien dat de mens op zijn gelukkigst is als de toekomst verborgen blijft. Zelfs de rechtstreekse openbaring van God met zo veel Goddelijke troost erin geeft groot beroering in de gemoedsrust van de mens. Daniël heeft alles goed bewaard en is niks daarvan vergeten.

### **NOGMAALS : HET VIERDE DIER.**

Wie is nu toch het vierde dier? Het is een onmogelijke taak om hier op al de verklaringen in te gaan. Een antwoord kan alleen gevonden worden bij het licht van andere Schriftgedeelten, vooral Daniël 2 en 8.

In het vierde ondiep zien we het Romeinse Rijk zoals het voor, tijdens en ná de komst van Jezus Christus bestaan heeft.

Rome was altijd beheerst door een geest van uitbreiding en ongekende onderdrukking. Met Julius Ceasar komt er de overgang van republiek naar keizerrijk. Juist in de laatste eeuw van de republiek heeft Rome op een gruwelijke manier de volken vertrappt, uitgebuit en vermorzeld. In

deze tijd waren er jaarlijks twee consuls, wat overeenstemt met het feit dat bij het vierde dier de persoon op de achtergrond blijft en gedacht wordt aan een uitgeoefende macht. Eersy met de komst van de keizers heeft het vierde dier een ietsje van zijn dierlijkheid verloren en is een enkele keer bijna een graadje menselijker geworden.

Op de vraag hoe het Romeinse Rijk dan beschouwd kan worden als een rijk dat tot het einde van de wereld zal bestaan, is het antwoord niet onmogelijk. Uit het Romeinse Rijk kwamen de tien horens wat gezien wordt als de volheid van **alle** koningen die daarna zullen regeren. Het hele Westen en Rusland kunnen niet losgemaakt worden van Rome waaruit zij voor een groot deel geput hebben en wier geest van wereldoverheersing bij hun niet vreemd is.

Bij Rome was ook een heel sterk messiaanse karakter wat vooral bij de keizers later heel duidelijk werd. Rome was dan de redder van de wereld. Later beschouwd keizer Augustus zichzelf zo en werd hij zelfs als een god beschouwd en geëerd. Minder dan een eeuw eerder heeft de Senaat ambtelijk die vergoddelijking van de keizer aanvaard en bevestigd. De Romeinse vrede of Pax Romana was gebaseerd op het Romeinse recht. Cicero heeft het Romeinse rechtstelsel opgesomd als: 'de veiligheid van het volk is de hoogste wet'. In ons land wordt het Romeins-Hollandse Recht nog gehandhaafd en speelt het ook wereldwijd nog een rol.

Vandaag wordt het hoogste recht genoemd de vrijheid van de mens in de zin van het humanistische uitgangspunt en mensenrechten. In ons land is de grondwet helemaal daarop gebaseerd. Dat is ook geen wonder want de basis van de Verenigde Naties zijn dezelfde. Mensenrechten, welvaart voor en van de mens, gelijkheid en broederschap - met alles wat daaraan verwant is - leidt tot uiterst moralisme: verlossing en de heerschappij van de mens door wetten en eigen werk. Alsof besluiten en resoluties van de VN ooit een moorddadige land zullen bekeren of verhoeden om een ander land aan te vallen.

Op de kop van het vierde dier komt een elfde horen op die een machtsconcentratie heeft die ná de val van het Romeinse Rijk ongekend was. Hij is doelbewust godvijandig en Godslasterlijk. Paulus noemt hem in 2 Tess 2: 'de mens van de zonde' of 'de wetteloze mens', 'de zoon van het verderf', 'de tegenstander die zich verheft boven al wat God genoemd wordt of voorwerp van aanbidding is, zodat hij in de tempel van God als God zal zitten en voorgeven dat hij God is'. Op 13 zegt van het dier uit de zee dat hij grote woorden en Godslasteringen uitspreekt en de heiligen van God zal vernietigen. Zijn heerschappij is absoluut revolutionair, alles zal tot in de grond veranderd worden. Wat zonde en leugen was zal als het hoogste goed beschouwd worden. De heiligen zullen in

zijn macht gegeven worden voor een tijd en tijden en een halve tijd. De vraag is nu bij velen of er een mogelijkheid is dat wij iets van deze verschrikkelijke eindtijd beleven? Wij horen toch van alle kanten dat de wereldklok op één minuut of zelfs een paar seconden voor twaalf staat. Dus zal het slechts een heel kort tijdje zijn voordat de laatste dag aanbreekt. Deze gedachten worden dan vooral gebaseerd op o.a. Matt 24 - deel van de Bergrede - en de predikant moet toch alstublieft in zijn prediking duidelijk aanwijzen welke 'tekens van de tijden of laatste dagen' al vervuld zijn, zodat wij onze geestelijke horloges gelijk kunnen zetten met Gods bepaalde terugkomstdatum.

In de Bijbel is er geen grond voor dit soort berekeningen. Christus heeft ons heel duidelijk geleerd dat Hij weer zal komen maar op een tijdstip dat onvoorspelbaar is voor mensen en engelen; Hij zal komen als een dief in de nacht, volkomen onverwachts en onvoorbereid voor hen die Hem niet voortdurend verwachten.

Laat ons dit heel goed verstaan: de Bijbel geeft hoegenaamd geen aanduiding over de tijd of het jaar waarin Christus weer zal komen. Zelfs over de vervulling van vs 21 e.v. is er niet eens volkomen duidelijkheid. Velen zien in de elfde horen de gehate en beruchte Antioges Epifanes - er zijn veel overeenkomsten maar ook veel belangrijke verschillen. Het lijkt alsof wij toch de Antichrist hier getekend zien. Nou weten we dat dikwijls gesteld wordt dat de Schrift

de Antichrist aanduidt als een macht die kerkelijke dwaling en afval aanwakkert. In tegenstelling met Daniël 7, 2 Tess 2 en Op 13 waar dan een politieke figuur gezien wordt. Deze scheiding en dit onderscheid is voor ons niet duidelijk of aanvaardbaar. In de Roomse paus zijn valse leer en goddeloze politiek dikwijls samengegaan en daarom is hij door de hervormers als antichrist gebrandmerkt. Zelfs als in Daniël 7 een humanistische leider gezien wordt die zich niet door God of Zijn gebod laat beheersen en die door allen toegejuicht wordt, dan is het nog niet net een politiek figuur. Het leven van de mens is een geheelbeeld. Politieke inborst is onlosmakelijk verbonden aan de levensbeschouwing van de persoon. De kerkelijke of antikerkerlijke gerichtheid van elk mens bepaalt fundamenteel zijn politieke gerichtheid.

Het is in strijd met de Schrift om de komst van de Antichrist naar één of andere onbepaalbare mystieke en mistige eindtijd te verschuiven. Elke generatie schuift de Laaste Dag voortdurend verder weg de eeuwige toekomst in. Uit 2 Tess 2 zien we dat de wetteloze mens, de mens van de sonde al geopenbaard zou worden voor het jaar 70 na Christus. Paulus zegt immers dat hij in de tempel zou zitten en de tempel is in het jaar 70 met die grond gelijk gemaakt als teken van Gods verbondswraak over 'n ontrouw verbondsvolk. Zowat een decennium voor Paulus zijn tweede brief aan Tessalonika

geschreven heeft, was er al een keizer Caligula die een toonbeeld van losbandigheid was en zijn beeld in Gods tempel wilde hebben om daarin als een god vereerd te worden. De zoon van het verderf' was er dus al en kan net zo onverwachts als Caligula weer opkomen.

Zo worden wijs vandaag weer gewaarschuwd: de mens van de zonde, de wetteloze mens, werkt vandaag net zo hard als in de tijd van het Romeinse wereldrijk. Het is in elk geval opvallend in hoe veel opzichten onze wereld vandaag overeenkomt met het decadente leven in de Griekse en Romeinse 'beschavingen' net voordat ze roemloos ondergingen. Zonder een radicale geestelijke opleving en dus een Schriftuurlijke Reformatie op **alle** levensgebieden, is er voor de westerse 'cultuur' geen toekomst meer. Wij leven in het post christelijke tijdperk waarin de paar overgebleven christelijke trekken slechts bijgelovigheid aanwakkeren in een verwetenskappelijke en gematerialiseerde, mondige mensheid die zijn hulp en raad bij glazen bollen en sterren en sangoma toverkunsten zoekt. Er is een totale revolutie in de geglobaliseerde wereld waarin alle normen op z'n kop gezet worden. Hoe duidelijk is vandaag de vervulling te zien van dat wat Paulus aan de Thessaloniszen geschreven heeft: liefde voor de waarheid word niet gevonden, de leugen wordt geloofd, de ware liefde is in de ijskast. De hele zondecatalogus van Rom 1 : 18 - 32 - dat wat de werken van het vlees genoemd wordt in

Gal 5 : 19 - 21 - wordt vandaag door de wereld aangeprezen als het ware leven in ware vrijheid, net als in de tijd van het Romeinse Rijk.

Daarom moet de gelovige niet verbaasd zijn als hij verdrukking moet lijden. Wij **zijn** toch anders dan de wereld? De liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedhartigheid, getrouwheid, nederigheid en zelfbeheersing straalt toch van ons gezicht en onze hele levenshouding af? Maar wij zijn toch niet beter dan Koning Jezus Christus. Zullen wij dan niet ook lijden voor ons geloof? Als wij en Christus in lijden niet te scheiden zijn dan zeker ook niet in de heerlijkheid van Zijn eeuwige Koninkrijk.

Wij weten vandaag niet op welk tijdstip van Gods agenda we leven. Of wij mogelijk nog vallen onder de 'tijden' of reeds onder de 'halve tijd'. Dat zullen we eerst bij de voleinding van alle tijden weten. Maar wat wij nu wel weten en onomstotelijk zeker weten, is dat onze Koning Overste over de koningen van de aarde is Op 1 : 5 en dat Hij Zijn kinderen tot eeuwige koningen maakt Op 22 : 5. Al zouden we door de wereld afgeschreven worden en als onruststokers veroordeeld en vervolgd worden, dan zal gebeuren wat we belijden in de Nederlandse Geloofsbelijdenis art. 37 : 'Hún zaak, die tegenwoordig door veel rechters en overheden als ketters en goddeloos veroordeeld wordt, zal erkend worden als de zaak van de Zoon van God .... Daarom verwachten wij dé grote dag

met groot verlangen om ten volle te genieten de beloften van God in Jezus Christus , onze Here '.

Daarop kunnen wij net een 'Amen' laten horen.

## **HET VISIOEN OVER DE RAM EN DE BOK      DANIËL 8.**

Met hoofdstuk 8 word voor de eerste keer na hoofdstuk 1 weer in het Hebreeuws geschreven. De Hoofdstukken 2 tot 7 zijn in het Aramees geschreven (wat de wereldtaal in die tijd was) zodat de hele wereld bereikt kon worden. De heilige Hebreeuwse kerktaal is bedoeld voor het volk van God . Van dit hoofdstuk af ligt de klem dan ook op de ontwikkeling van Gods Koninkrijk met al zijn overwinningen.

In de volgende hoofdstukken worden de gelovigen al hoe meer erop voorbereid dat er een tijdperk van uiterste verschrikking voorligt . Als gevolg van de onmenselijke aanval op Gods kerkvolk is er een grote afval onder Gods volk.

Op grond van hoofdstukken 2 tot 7 kon met recht verlangend uitgezien worden na de heerlijke overwinning van Gods Koninkrijk... maar profetische vergezichten moeten ons niet onze gelovige nuchterheid ontnemen. Hoofdstuk 8 wijst ons dan juist op dat wat de mens kan verwachten in de tijd voor de komst van Jezus Christus. Tezelfdertijd weten wij met volle zekerheid dat de poorten van de hel de Kerk niet kunnen overweldigen Matt 16: 18. Al worden we naar en doodziek wegens de hemelschreiende ellende van Christus' Kerk, hoeven we niet onder dit verdriet te bezwijken - God houdt Zijn Kerk in stand.

### **DE RAM    8 : 1 - 4**

Twee jaar na de openbaring die de profeet in het vorige hoofdstuk beschreven heeft,

geeft God hem weer een openbaring. Deze keer terwijl hij wakker is. Daniël zegt zelf dat dit visioen verscheen na het vorige. Omdat het echter zo vanzelfsprekend is, kan het niet bedoeld zijn om net de tijd aan te duiden. De bedoeling is om het verband tussen de twee openbaringen te beklemtonen. Dit visioen sluit bij het vorige aan en is in verschillende gevallen een toelichting op en uitbreiding van de profetie in hoofdstuk 7.

Wij kunnen deze openbaringen aan Daniël vergelijken met een reeks foto's die elke keer van dichterbij genomen worden. De reeks foto's dekt hetzelfde tijdperk, nl. de tijd van koning Antioges. Hoofdstuk 7 geeft van deze tijd net een enkele foto tussen een hele reeks foto's van een lange geschiedenis. Hoofdstuk 8 geeft geen foto's van de voorgeschiedenis toen Babel de scepter zwaaide. De focus is ingesteld op de botsing tussen Oosten en Westen die de weg opent voor de grote vijand van het volk van de Here.

De overgrote meerderheid van verklaarders aanvaardt dat Daniël in Babel was toen hij dit gezicht ontving. Natuurlijk is dit niet onmogelijk want we lezen van zo'n verplaatsing in de geest in Ezech. 3 : 12; 8 ; 3 ; 11 ; 1 ; 40 ; 2 en Op 17 : 3 .

De zinsbouw in vs 2 is 'n bietje eigenaardig en ongewoon. Dat is zeker door de Heilige Geest zo bedoeld, omdat - in alle gevallen en niet alleen hier - deze bepaalde gedachte zo het beste uitgedrukt kon worden. Omdat Daniël ook alleen specifiek

zegt dat hij aan de Ulairivier in het gezicht was en niets over een visionaire aanwezigheid in de vesting Susan, denken we aan een werkelijke tegenwoordigheid in Susan. In het licht van vs 27 heeft hij daar het werk van de koning gedaan. Waarschijnlijk als deel van een koninklijke afvaardiging want het betrokken woord 'werk' is afgeleid van het woord 'bode'. Al heeft hij die koning niet persoonlijk ontmoet 5 : 13 is het allerm minst een bewijs dat hij niet meer een post in de staatsdienst zou bekleden. Al zegt dit niets, het is minstens interessant dat tot vandaag toe een bepaalde plaats in Susan als graf van Daniël aangewezen wordt.

Toe Daniël in Susan was had de stad al een roemrijke en veelbewogen geschiedenis achter de rug, maar dat was verleden tijd en er was geen reden om te verwachten dat iets van de verloren glorie hersteld zou worden. God is de Geschiedenismaker. Hij stuurt Daniël na het onbelangrijke Susa en geeft hem daar een openbaring die, als we terugkijken, de toekomst van deze stad raakt en duidelijker liet uitkomen. Susa wordt onder het Medo-Perzische rijk hun wereldhoofdstad.

Susa bestaat vandaag nog en ligt in de olierijkste provincie van Iran bij de grens met Irak aan de Trans-Iraanse spoorlijn. Karakteristiek van Susa is dat het in de Schrift een vesting genoemd wordt vgl Neh 1 : 1 ; Ester 1 - 3 en 8 en 9 . Die Ulairivier was eigenlijk een mensgemaakt kanaal net buiten de stad wat twee rivieren verbond.

Susa was de hoofdstad van het gebied Elam dat oost van de Tigris ligt en noord van de Perzische Golf. Meer als 2000 jaar v.C. was Elam al zelfstandig en onafhankelijk. Vanaf 1265 v.C. was het een wereldmacht. De cultuur van Elam was o.a. wegens zijn slangenverering en magische verheffing van het vrouwelijke, iets bijzonders. De Elamitische taal is vandaag nog niet voldoende bekend.

Reeds in Gen 14 lezen we van het machtige en oorlogszuchtige Elam dat echter de knie moes buigen voor Abraham, de vriend van God. We lezen over Elam als wereldmacht in Jes 22 : 6 ; Jer 25 : 25 en Ezech. 32 : 24 , terwijl er in Jer 49 : 34 - 39 een hele profetie tegen Elam gegeven wordt. Joden die door Nebukadnésar als ballingen naar Elam verbannen waren, zijn in het Perzische tijdperk teruggekeerd vgl Ezra 2 : 7 ; Neh 7 : 12. Zelfs in de Nieuw Testamentische tijd lezen we over Elam. Uit dat gebied met zijn duistere heidense occulte cultuur, heeft God mensen getrokken om het Pinksterwonder te beleven Hand 2 : 9. Of het Woord al in deze tijd wortel geschoten heeft weten we niet maar van de 17de eeuw af is Christus weer in Iran verkondigd. Tegen 1800 waren er 10.000 Rooms Katholieke bekeerlingen. Daarna begonnen de Protestantse kerken ook daar te werken en allereerst de Bijbel in Perzisch begonnen te vertalen. Iran heeft zijn eigen soort Mohammedanisme wat Sji'a genoemd wordy en wat ook nog weer een aantal sektes vormt

In Iran heeft het christendom iets makkelijker omstandigheden gevonden dan in de lande waar het meer orthodoxe Soennitische Mohammedanisme aangehangen wordt. Maar vervolgingen aan het begin van de 20ste eeuw bleef ook daar niet uit. Al is het aantal martelaren dat door de fanatieke Moslims vermoord is niet eens vergelijkbaar met onze vermoorde geloofsgenoten die net noord van hen woonden. In de eerste twintig jaar van de 'verlichte' 20ste eeuw hebben de Turken en Koerden (die al jaren lang in een bloedige onafhankelijkheidsoorlog verwickeld zijn) er bijna in geslaagd om het christelijke Armeense volk uit te wissen. Meer dan honderdduizend Armeniërs zijn vermoord, evenveel vrouwen zijn in harems gezet en de rest zijn als ballingen naar Mesopotamië op de grens van Elam weggevoerd. Daarna is het ene na het andere verminkte lijk met de Eufraat langs Elams grens naar de Perzische Golf weggevoerd. In Libanon en Syrië werden er een paar decennia geleden nog nauwelijks een 17 000 lidmaten van de Evangelische Armeense Kerk aangetroffen.... Om nog een getal te noemen: 328 kerkgebouwen zijn in moskeen veranderd. Hoeveel kerkgebouwen vernietigd zijn weten we niet maar in de oude stad Edessa, de stad van de apostel Thomas, zijn Armeense vrouwen en kinderen de kathedraal ingejaagd en levend verbrand! De 'eeuw van medemenselijkheid' wordt terevht door de kerkhistoricus Schmidt in zijn 'Kirchengeschichte' genoemd als de bloedigste eeuw

in de hele kerkgeschiedenis! De profetieën van Daniël zijn tot vandaag toe nog bittere werkelijkheid, maar de troost daarvan is ook voor vandaag en morgen bedoeld.

Wij moeten maar een open oog houden voor de ontzettende wreedheid van de Moslims tegenover de christenen door de eeuwen maar vooral in de 20 ste eeuw - de uitroeiing van de Armeniërs, Assiriërs 1895 - 1933, Grieken 1922 ,christelijke Syriërs, Soedanese christenen en om maar net nog een paar landen te noemen: Turkije, Iran, Irak, de Golfstaten, Maleisië, Indonesië, Nigeria en de meeste noord Afrikaanse landen. De terrorisme aanval van 9 September 2001 in Amerika moet niet los van de rest van de wereldwijde christenvervolgingen gezien worden.

Terwijl Daniël in Susa het gezicht ontvangt ziet hij een ram voor de Ulairivier staan. De ram is het symbool van koninklijke kracht vgl Ezech 34 : 17 ; 39 : 18 . In het licht van vs 20 vertegenwoordigt de ram de koningen van het Medo-Perzische rijk . De Perzische koning voerde zijn legers dan ook terwijl hij de kop van een ram droeg.

De ram in het visioen had twee geweldige horens, die na elkaar uitgroeiden, de grootste laatst. De kleinste horen wijst op het rijk van de Meders dat als eerste machtig werd, maar niet zo machtig als het latere Perzische rijk. Wij spreken gewoonlijk alleen van het Perzische rijk omdat dat het machtigste van het bondgenootschap was.

Zoals een ram gewoonlijk doet stoot hij en hier naar drie van de vier windstreken toe. In zijn dolle woede vernietigt hij naar willekeur elk dier wat opdoemt. Niets kon tegen zijn macht standhouden. Toch heeft de ram niet de buitengewone kracht van de leeuw of de agressiviteit van anderen bezeten. Behalve machtig was de ram ook overmoedig. In de stootbewegingen zien wij de geschiedenis van het Perzische Rijk dat naar drie windrichtingen over de wereld van die tijd uitbreidde. In het westen moesten Babylonië, Syrië en Klein Azië de knie buigen, in het noorden was het Armenië en de gebieden rondom de Kaspische Zee, in het zuiden Egypte, Ethiopië enz. Alleen in het oosten kon geen blijvende overwinningen geboekstaafd worden. Dat wat Darius eens voor elkaar kreeg was niet standhoudend. Perzik was zelf de oostelijke flank van zijn wereldrijk. Zolang de Here dit toeliet het, kon Perzië zijn willekeurige tirannie uitoefenen. De eenheid tussen de gezichten van Daniël is hier te zien in de drie windstreken die overeenkomen met de ribben die Perzië in zijn bek had 7 : 5

### **DE BOKRAM 8 : 5 - 8**

Plotseling worde de aandacht van de profeet getrokken door de komst van een bokram wat tegen zo'n geweldige snelheid aangestormd komt dat zijn poten niet eens de grond aanraakten - vgl de vier vleugels van het luipaard in 7 : 6. In grimmige kracht komt hij in één sprong op de ram neer en vertrapt hij die. Deze bokram heeft

net één horen i.p.v. van de normale twee die bij horendragers aangetroffen worden. Volgens vs 21 is de bokram Alexander die Grote, ie eerste koning van Griekenland .

In het visioen vernietigt Alexander de Perzen bij die Ulairivier, zetel van de macht van de ram wat dan ook benadrukt dat de macht van Perzië totaal gebroken is. In vs 7 wordt dit alleen sterker beklemtoond. Opvallend is dat de Perzen juist bij een rivier, de Granicus, verpletterend verslagen zijn. Ook de verbitterde aanval van de bokram is later werkelijkheid geworden want verschillende keren hebben de Perzen de Grieken geprobeerd te overwinnen wat de Grieken woedend maakte. Alexanders Griekse machten lieten hun woede botvieren in de volkomen vernietiging van het hele Perzische Rijk.

De twee horens van de schaapram zijn dus verbroken zodat er geen mogelijkheid voor weerstand was. Net als in het verleden niemand hulp kon krijgen om voor de schaapram stand te houden, was er geen hulp voor de schaapram zelf om uit de macht van de bokram gered te worden.

In het geweldige korte tijdsbestek van ongeveer tien jaar heeft de geniale strateeg Alexander de hele bekende wereld van zijn tijd tot zelfs Indië toe, veroverd. Het gevolg was dat hij de weg van de schaapram gevolgd heeft door niet alleen uiterst succesvol en veel machtiger te worden maar ook overmoedig vgl vs 6 Dit was die eerste keer in de wereldgeschiedenis dat uit het Westen een wereldmacht opgekomen is. Van deze tijd

af zijn de machtsverhoudingen in de wereld veranderd. Waarschijnlijk heeft Alexander wel iets daarvan beseft want juist in Susa, waar Daniël hem aangestormd ziet komen, heeft de bloedjonge wereldheerser een groot feest gehouden voor de verbroedering van Azië met Europa.

Op de jeugdige leeftijd van 33 jaar stierf Alexander en daarmee begonnen de doodsklokken voor zijn zelfgebouwde rijk te luiden. De grote horen is afgebroken en in zijn plaats kwamen vier horens die naar de vier windstreken van de hemel wezen. Het grote rijk van Alexander die Grote is in vier rijken verdeeld onder vier heersers.

### **VERKLARING VAN HET VISIOEN: DE KLEINE HOREN DIE GROOT GEWORDEN IS 8 : 9 - 14**

Al worden in de verklaring van de vorige verzen de lijnen doorgetrokken naar de wereldgeschiedenis en dan vooral naar de strijd om de wereldmacht tussen Perzië en Griekenland, is dit niet het belangrijkste. De Heilige Schrift geeft ons niet in de eerste plaats een geschiedenisverhaal of een visie op de geschiedenis. Als het over geschiedenis gaat is het altijd **kerk**geschiedenis die dan tegen de achtergrond van de wereldgeschiedenis geplaatst wordt. Ook in de strijd van de bokram teen de schaapram wijst de Almachtige God aan Daniël dat Hij de Geschiedenismaker en Geschiedenisregeerder is. Hij is de Vorst van de vorsten of Hoogste Regeerder vs 25.

De Koning van de Kerk is ook Koning van de koningen vgl Zondag 19 van de Heidelbergse Catechismus. Dit troost ons wanneer de Kerk verdrukt en vervolgd wordt.

Uit één van de vier horens zag de profeet een kleine horen komen, eerst heel klein. Deze horen is echter heel groot uitgroeid 'naar de zuidkant, naar de oostkant en naar het Prachtige Land of stad toe.' Hoe Daniël dit in het visioen kon zien weten we niet. Mogelijk heeft de profeet een gedraaide horen zoals die van een koedoe gezien, die dan met verloop van tijd naar alle richtingen groeit naarmate de draai verder groeit. Al wat van belang is, is dat God dit zo aan hem geopenbaard heeft.

Tegen deze tijd was het overblijfsel van Israel door de sterke Hand van de HERE al lang weer uit de ballingschap teruggebracht. De eredienst was weer hersteld, de tempel herbouwd. Maar de dienst van God was in veel opzichten door de Griekse cultuur bezoedeld.

De Griekse legers hebben hun levensbeschouwing ook op het leven van het verslagen volk gedrukt. Hetzelfde gebeurt in mindere mate wanneer een paar eeuwen later Romeinse soldaten Christen worden - overal waar zo'n enkele soldaat gelovig leeft, valt het verschil tussen hem en zijn heidense collega's op. Zo is het christelijke geloof geweldig snel door de wereld verspreid.

De Griekse cultuur en filosofie worden beheerst door de geest van het

humanisme, de mensverheerlijking. Dit staat nog altijd lijnrecht tegenover het ware evangelie want dat leert dat de mens zichzelf kan en moet verlossen. Eigenlijk heeft de mens geen God of Zijn gebod nodig al worden de bestaande goden nog niet dadelijk gedwongen om met pensioen te gaan. De mens leert om altijd zelfstandiger te worden ook tegenover zijn goden. De geest van het humanisme gooit alle goden op een hoop - 'we aanbidden toch dezelfde God' -om hen dan samen te smelten tot één 'algemeen aanvaardbaar' godsbeeld'. Het einde daarvan is godloosheid - vandaag is dit zo duidelijk te zien. Laten wij maar onthouden dat o.a. Vrijmetselarij één van de vertakkingen van het afgodische humanisme is en juist in ons land een heel sterke macht is.

De vergrieksing die als een vloedgolf over de wereld spoelde, heeft het Godsvolk ook beïnvloed. De ware dienst aan God was daardoor ontheiligd en verminkt. Toen de maat volgens Gods oordeel vol was, heeft Hij een verschrikkelijke koning over Israël laten komen. Dat was de koning van Syrië die heel klein was maar heel groot geworden is.

Koning Antiochus heeft zichzelf Epifanes = de goddelijke, genoemd. Hij heeft zijn macht naar het zuiden nl Egypte; na het oosten nl. Perzië en ook naar Palestina toe, uitgebreid. Deze koning was een norse man, onderlegd in list en ondoorgrondelijke 'diplomatie' sterk door zijn niets ontziende wreedheid en oneerlijkheid. Door zijn

willekeurige bedrog zijn veel mensen die op zijn woord bouwden, onverwachts in het verderf gestort vgl vs 25

Geen wonder dat hij zich door niets liet keren. We lezen dat hij zo groot geworden is dat hij die hemelse legermacht - de sterren vgl Jer 33 : 22 - aangedurfd heeft en sommige van deze sterren op de aarde liet vallen en vertrapte. Met de sterren worden Gods kinderen, de heiligen , bedoeld vgl Gen 15 : 5 en 22 : 17 ; Dan 12 : 3 en Matt 13 : 43. Wanneer de wereld mensen 'sterren' noemt wanneer zij op het ene of andere gebied uitblinken, dan past dié naam toch vooral voor Gods volk. De goddeloze Antiochus, dikwijls genoemd de Antichrist van het Oude Testament, heeft de gelowigen van de Oude Bedeling op de gruwelijkste manier vervolgd. In het apocriefe Bijbelboek 1 Makkabeërs 1 wordt hierover uitvoerig verteld.

Wij belijden in de Nederlandse Geloofsbelijdenis art 6 over de apocriefe boeken;' deze boeken kan de Kerk wel lezen en ook daaraan onderricht ontleen voor zover ze overeenkomen met de kanonieke boeken...'Omdat wij ze kunnen en niet móeten lezen, worden ze zelden of nooit gelezen maar om het tweede deel van het boek Daniël beter te kunnen verstaan is het wel nuttig om 'daaraan onderricht te ontleen'. Heel gauw kunnen we echter aanvoelen waarom deze boeken apokrief verklaard zijn, onder andere wegens de zo hoogmoedige geest van verzet van de Makkabeërs wat lijnrecht botst met de nederigheid die de Heilige Schrift ons leert.

De Makkabeërs hebben volkomen net en alleen op eigen kracht vertrouwd en staan zo in fel contrast met het boek Daniël.

Uit Makkabeërs is het heel duidelijk dat de duivel door Antiochus weer eens geprobeerd heeft om het volk van God uit te roeien. Natuurlijk was het niet zijn laatste poging. Nauwelijks twee eeuwen later was Gods volk niet meer nationaal omschrijfbaar als het Joodse volk Israel. Dit volk was een internationaal volk geworden. De Kerk, het volk van God, wordt over de hele wereld gevonden en het gelovige deel van elk volk geeft dit volk eeuwige betekenis in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde. De onbeantwoorde vraag is hoelang de duivel nog gelegenheid krijgt om te proberen de gelovigen van alle volken uit te roeien. Tegenover deze vraag staat de vaste zekerheid dat zijn pogingen nooit volkomen kunnen slagen want Gods beloften blijven onwankelbaar vast tot in alle eeuwigheid.

Het toppunt van koning Antiochus' goddeloosheid was dat hij zich in de naam Epifanes én in zijn daden tegen God verheven heeft. Hij heeft de hele eredienst verboden en de voortdurende offers aan God met geweld verhinderd. In zijn opstand tegen God is hij zelfs zo ver in zijn vermetelheid gegaan dat hij de tempeldienst niet alleen lamgelegd heeft maar het Huis van God ook ontheiligd heeft door varkensvlees daar te laten offeren voor zijn afgod Zeus en dat ook nog op een heidens altaar gebouwd bovenop het tempelaltaar. Al heeft Antiochus de tempel

niet verwoest, heeft hij deze zo onteerd en ontheiligd dat ze in elk geval niet meer voor het Godegegeven doel gebruikt kon worden.

God heeft zelfs toegelaten dat het dagelijkse brandoffer niet meer elke ochtend en avond gebracht kon worden vgl de bevelsopdracht van de HERE in Ex 29 : 38 - 42 ; Num 28: 1 - 8. Op elke sabbat en de eerste dag van de maand zijn deze dagelijkse offerd nog uitgebreid met bijkomstige offergaven.

Het dagelijkse brandoffer is het fundament voor de hele Oud Testamentische cultus. Alleen bij het brandoffer werd het hele offerdier op het altaar verbrand als een lieflijke reuk voor de HERE. Hierin is het symbool van Israels volkomey toewijding aan de HERE en aan Zijn dienst. Deze toewijding in algehele overgave is iets wat voortdurend moet gebeuren - elke dag moet daarmee beginnen en daarmee eindigen. Hierdoor wordt letterlijk alles wat tussen het begin en het eind van elke dag gebeurd door deze **toewijding ingesloten**. Hierin is al een kernverschil te zien tussen de dienst van de HERE en de afgodendienst aan mensgemaakte goden. In Israel is het offer nooit een omkoopgeschenk om de gunst van de goden te zoeken; het offer is niet een deposito wat de goden dan zou verplichten om méér terug te geven. Zonder toewijding, liefde en de bereidheid om op te offeren wordt alle dienst van God onmogelijk. Alleen als het brandoffer gebracht is, kunnen schuld-

en zondoffers gebracht worden. Als de toewijding ontbreekt is er geen vergeving. Bij het vredeoffer mag de offeraar aan het feestmaal zitten, mag hijzelf eten van het offervlees wat aan de HERE gewijd is. Wat een heerlijke gemeenschapsoefening van het kleine mensje met de grote God! Maar zonder zelfovergave in het brandoffer is er geen sprake van gemeenschap. Elke dag mag wierook aangestoken worden als symbool van de gebeden die opstijgen en waarnaar de HERE graag luistert maar zonder offerbereidheid zijn alle gebeden vergeefse moeite.

Het dagelijkse voortdurende offer is in alle volmaaktheid gebracht door Hem naar Wie alle offers heen wezen. Hij heeft Zichzelf voortdurend, onafgebroken gewijd aan de dienst van de Vader en daarom is er voor ons gebedsverhoring. Maar net en alleen voor hen die in een waar geloof door Zijn Geest met Hem verbonden zijn en zichzelf willen geven als een levend, heilig en aan God welgevallig offer. Dat is **ónze** eredienst die niet meer schaduwachtig is maar een volwaardige geestelijke eredienst vgl Rom 12 : 1.

Veel van de Israelieten - een leger - zijn wegens hun eigen goddeloosheid door God aan Antiochus overgeleverd samen met de dagelijkse eredienst. Zo heeft Antiochus de waarheid van de ware eredienst voor de ware God vertrapo - en hij was succesvol in alles wat hij deed.

Daniël was geweldig aangeprepen door deze openbaring en verward over de betekenis daarvan. Plotseling hoort hij een

gesprek tussen twee engelen wat blijkbaar voor hem bestemd was . De en engel vroeg hoelang dat wat in verband met het heiligdom aangewezen was, zou duren. Het antwoord was : tweeduizend driehonderd avonden en ochtenden; dan zal het heiligdom in zijn oude staat hersteld worden.

Hiermee zijn we midden in één van de grootste vraagstukken van het boek Daniël. Wat betekent dat? Voor de uitdrukking 'avonden en ochtenden' hebben we slechts een vergelijking in het Nieuw Testamentische 2 Kor 11 : 25 waar dit een 24-uurs periode aangeeft. Een andere verklaring is om het te zien als een heenwijzing naar de ochtend- en avondoffers wat dit dan een tijdperk van 1150 dagen maakt.

Voordat gekozen wordt tussen 1150 en 2300 dagen kunnen we eerst kijken naar welk getal volgens de Makkabeërboeken met de werkelijkheid overeenstemt. Maar dit sommetje wil niet komt niet goed uit want tussen de dag waarop het heidense altaar in de tempel gebouwd is en de dag waarop voor de eerste keer weer aan de HERE geofferd is, liggen 1102 dagen. Dat zijn dus 48 dagen te weinig. De grote fout met dit soort berekeningen is dat de getallen die in de profetie gevonden worden, niet thuishoren in onze wetenschappelijke wereld van nauwkeurige rekenkundige berekeningen. Bij Daniël hebben de getallen een symbolische waarde. Duizend wijst op de volheid van de tijd

- twee bevestigt dit nog sterker -  
driehonderd is een klein deel van duizend.

De ontheiliging van het heiligdom en de verdrukking van het volk zal een tijdperk duren zoals door God bepaald. Dit tijdperk zal echter kort zijn. Een andere symbolische verklaring is dat 2300 dagen ongeveer gelijk zijn aan zes jaar en omtrent 4 maanden. Dat is dus niet een vol zevenjarig tijdperk, dus niet het volle tijdperk van een Goddelijk oordeel.

Wanneer dit korte tijdperk in Gods ogen tot op de dag voorbij is, zal het heiligdom gerestaureerd worden in zijn oude staat en zal het weer aan God geheiligd worden; zal het uitsluitend een lofzang tot Gods eer wezen.

### **DE ENGEL GABRIËL WORDT BEVOLEN OM HET GEZICHT TE VERKLAREN vs 15 - 18**

In de bespreking van de vorige verzen hebben we telkens vooruitgegrepen naar de betekenis van vers 20. Alle verklaring die Daniël nog had was vs 14, waarvolgens er een einde zou komen aan Gods oordeel zelfs nog voordat een volledige Goddelijke oordeelstijd voorbij zou wezen. Wij kunnen dus goed begrijpen dat de oude profeet graag zou willen weten wat het gezicht dat hij gezien heeft werkelijk betekent. Hij heeft zijn Godgegeven verstand en oordeelswijsheid ingespannen om het te begrijpen.

Onverwachts ziet de profeet een engel die op een man lijkt. Daarbij hoort hij een

menselijke stem van Iemand die tussen de oevers van de Ulai was, dus blijkbaar daarboven zweefde vgl 12 : 6 , 7. Het was God die Zijn engel bevel gegeven heeft om Daniël het visioen te laten verstaan.

We horen in het boek Daniël voor de allereerste keer de namen van die enige twee engelen die de Schrift noemt nl. Gabriël en Michael. Dit is nogal in contrast met de ontelbaar vele namen die de on-Schriftuurlijke traditie aan engelen gegeven heeft - zo veel namen dat Gustav Davidson een hele 'Dictionary of Angels' geschreven heeft.

In het algemeen zijn de engelen die door God naar de aarde gestuurd worden altijd kort van woorden. Hier bij Daniël is het anders. Gabriël voert zelfs lange gesprekken met de profeet. Het is deze zelfde aartsengel die later tegenover Zacharia en Maria ook niet zo schaars met woorden als zijn mede-engelen is Luk 1: 19, 26 e.v. De taak van Gabriël in hoofdstuk 8 is om een verklaring aan Daniël te geven over wat hij gezien heeft. In Ezechiël 40 en Daniël 7: 16 lezen we ook over een tolk - of uitleggengel. Bij de gezichten van Zacharia wordt meermaals geschreven over de 'engel die met mij sprak ( voor een behandeling van de engelen in de openbaringsgeschiedenis zie mijn werkje 'en wat van de engelen?') Hoe geweldig groot, bijna onoverbrugbaar groot, is de afstand geworden tussen de heilige God die spreekt en de mens. De nietigheid van de mens wordt ook nog beklemtoond door de aanspreekvorm

'mens' of beter 'mensenkind' zoals we zo dikwijls ook bij Ezechiël horen.

Toen de engel naar Daniël kwam is de diepgelovige profeet van schrik op de grond gevallen. Nauwelijks heeft Gabriël gezegd dat het visioen naar de eindtijd wijst of Daniël verloor zijn bewustzijn. Zó diep zijn Gods **kinderen** gevallen dat zij vol ondraaglijke spanning raken wanneer ar contact komt met één van Gods **knechten**! Zelfs voor de rechtvaardige Daniël was het hemelse klimaat met al zijn heiligheid té veel om rustig te kunnen ademen.

Wat moest het aan de andere kant ook een ervaring voor de engel Gabriël zijn. Hij kon de mens, het kind van God met Zijn Woord bezoeken. Een paar eeuwen later zou alles zo heel anders worden, want dan branden alle engelen van nieuwsgierig ongeduld om door Gods kinderen geleerd te worden hoe onpeilbaar groot de rijke verscheidenheid van de wijsheid van God is Ef 3: 10 e.v. ( Dit wordt al vervelend maar de verklaring van de NV verschilt weer van een goede vertaling).

Rondom de ballingschap spreekt de HERE God door middel van dergelijke tolkengelen. De HERE heeft de afstand tussen Hem en Zijn volk vergroot wegens de ontrouw van het volk. In plaats van een veel vertrouwelijker verhouding in het eeuwenoude verbond, heeft Israel wegens zijn ongehoorzaamheid de gemeenschap met de HERE verschrikkelijk verstoord. Mogelijk is Gods boodschap daarom zo moeilijk te verstaan, zelfs met de verklaring

door de engel. De verlichting door Gods Geest is nodig om de openbaring én de verklaring te kunnen verstaan.

Later heeft onze Here Jezus Christus ook in gelijkenissen gesproken toen velen niet naar Hem luisterde. Alleen zij die vragen naar de bedoeling van Zijn woorden ontvangen inzicht in de geheimen van het Koninkrijk van God.

De grote afstand is door het volk voortdurend groter gemaakt. Toch is God blijven spreken. Hij heeft dit gedaan door de hoogste engel Gabriël die later in de boodschap aan Zacharia en Maria benadrukt heeft dat God geen genoegen neemt met de afstand die altijd steeds groter wordt. Zijn wil is dat de afstand weggenomen wordt en daarom heeft Hij met ons gesproken in de Zoon die één van ons geworden is om ons naar de Vader terug te brengen.

### **HET 'EINDE' VAN DEZE PROFETIE 8 ; 19**

De engel Gabriël spreekt in vs 17 en 19 over de eindtijd waarnaar dit visioen wijst. Het is geen wonder dat veel gelovigen denken dat hiermee het einde van de bestaande wereld bedoeld wordt. Ongelukkig hebben velen zich door hun hartstochten laten verleiden om allerlei sommen en berekeningen te maken over het precieze tijdstip van het stervensogenblik van de wereld. Het getal van de 2300 avonden en ochtenden moest toch voor iets dienen.

Eén van de indrukwekkendste pogingen voor berekening van het einde van de wereld is gedaan door Michael Stifer, Een grote vriend van de hervormer Luther. Deze diepgelovige man was ook een uiterst begaafd prediker en één van de grootste wiskundigen van zijn tijd. Hij was ervan overtuigd dat hij de getallen uit Daniël en Openbaringen goed verklaard heeft. In zijn 'Rekenboek over het einde' lezen we zijn resultaat. Luther echter weigerde om een voorwoord voor het boekje te schrijven en is toen door de fanatieke berekenaar als een afvallige verworpen. Stifer was absoluut zeker van zichzelf want hij heeft toch onweerlegbaar aangetoond dat 'sochtends om 8 uur op 18 oktober 1533 het einde zou aanbreken. Tot 9 uur die ochtend bleef hij zijn berekeningen vertrouwen. Daarna heeft hij zijn fout erkend. Dit was zeker het werk van de Heilige Geest want het is een zeldzaamheid. Al de eeuwen door hebben mensen die veel minder dan Stifer van die leer van getallen weten, hun stomp-zinnigheid en zondige hardkoppigheid bewezen door hun berekeningen elke keer aan te passen in het licht van zogenaamde 'nieuwe openbaringen' die natuurlijk altijd net heel privé aan hun alleen gegeven worden. Hoe mooi is Stifers belijdenis: 'op een dwaze en kinderachtige manier heb ik net zolang gerekend totdat ik de getallen uit het boek Daniël misbruikte om dag en uur van de ondergang van de wereld te vinden. Maar ik belijd mijn dwaling en zonde voor God en de hele wereld. Een

dwaling en zonde die zoveel erger is omdat ik niet naar de goede Luther en anderen die mij gewaarschuwd hebben, wou luisteren.' Wat een vreugde geeft zo'n schuld-belijdenis in de hemel!

Wij verwerpen dus op Schriftuurlijke gronden de berekening van de datum van het wereldeinde vgl Hand 1 : 7 Dit betekent echter helemaal niet dat we nu vrij zijn om i.p.v. van de getallen letterlijk te nemen en berekeningen daarop te gronden nu wel op een symbolische wijze met de getallen kunnen beginnen te goochelen. De Bijbel is geen legpuzzel. Het resultaat van de fantastische symbolische verklaringen is net zo onbetrouwbaar als de scherpzinnige rekensommetjes.

De eenvoudigste en dus ( ? ) duidelijkste verklaring is toch maar de beste. Het 'einde' is het einde van Gods toorn vgl Jes 10 : 5 , 25 en 26 ; 20, van Zijn grimmigheid, Zijn strafgericht. Deze toorn van God blijft op Israel liggen tot zelfs lang na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap. Het 'einde' is dan niet een duidelijk afgebakend tijdstip, maar een periode. Volgens het visioen wordt de tijd van Gods toorn afgesloten door de tijd van het Medo-Perzische Rijk tot de dood van Antiochus.

De ballingschap zou dus niet zomaar overgaan in de heerlijkheid van de Messiaanse tijd. God laat zien dat er nog een lange geschiedenis op de ballingschap volgt en uit deze ellende zelf vloeit voort het slot van Gods gerichtstijd.

Zelfs als dit strafgericht van God voorbijgegaan is komt daar nog geen Joodse hemel op aarde. Die Perzische overheersing blijft voortduren en wanneer ze ondergaat volgt de Griekse wereldmacht. Waar verwacht werd de Messiaanse troon te zien staan, moeten allen buigen voor de Oud Testamentische antichrist die heerschappij oor Gods volk voert en zich aan God vergrijpt.

Wat een ontnuchterende schok en schrijnende geloofsbeproeving was dat voor het handjevol teruggekeerde ballingen! In het Beloofde Land worden zij geplaagd door ongelovige landgenoten en Perzische onderdrukkers. De overgrote meerderheid van Israel is goedsmoeds in de verstrooiing achtergebleven. Zelfs onder de teruggekeerden is het geestelijke verval snel gekomen en werd weer teruggevallen in de zonden van voor de ballingschap. In de profetieën van de profeten die ná de ballingschap optraden proeft u de ontmoediging. Haggaï - zijn profetieën gaan rondom de herbouw van de tempel. Zacharia - hoe troost hij met de zekerheid van de komst van het Messiaanse rijk. Maleagi - als laatste profeet roept hij op tot bekering omdat de toekomst van de Here spoedig zou aanbreken.

De menselijk vleselijke verwachtingen zijn in die tijd niet bevredigd. Het was een tijd van wachten, van loutering en bekering en groot lijden. Een ontstellende tijd waarin ondergang onafwendbaar leek maar waarin het heldendom van gelouterd geloof, van

moed en kracht heenworstelde naar de overwinning van Gods kinderen.

Het nachtelijk duister is schijnbaar ondoordringbaar geworden want in die tijd is zelfs geen profeet meer opgestaan om Gods licht in de duisternis te brengen. De goddeloosheid en wereldgelijkvormigheid won in Israel al hoe meer veld. Maar dat blijft trouwens al de eeuwen door het grote gevaar voor de Kerk van Jezus Christus, dit toegeven aan de verzoeking, dit onderscheid tussen kerk en wereld prijs te geven. In Israel was er al een groot deel van het volk wat de dienst van de HERE volkomen verwaarloosd had nog voordat Antiochus de dienst met dwang lamgelegd en verontreinigd had. In die tijd, toe het Prachtige land donker gemaakt was door de nacht van naakt heidendom of antichristendom, toen de helse machten schijnbaar overwonnen hadden, toen .... heeft het overblijfsel de boekrol met de profetieën van Daniël geopend en zich door de kracht van de Heilige Geest versterkt met de troostwoorden van deze profeet.

### **NADERE VERKLARING DOOR DE ENGEL 8 : 20 - 26**

De engel Gabriël verklaart aan Daniël dat het schaapram de opeenvolgende koningen van het Medo-Perzische Rijk aanduiden. De bokram is de koning van Griekenland met als eerste koning Alexander de Grote . Na zijn dood zal het rijk in vier delen uit elkaar vallen en de kracht van het rijk verminderen.

Tegen de tijd dat de heerschappij van deze vier koningen hun hoogtepunt bereikt heeft, en de situatie dus al veel anders was dan net na de dood van Alexander, komt er een nieuwe koning op.

Een Kenmerk van dit tijdperk is dat 'de goddeloze de maat volgemaakt heeft' of 'de zonde zijn hoogtepunt bereikt heeft' NV vs 23b . Dit zijn geen goddeloze heidenen maar afvallige Joden die door hun goddeloosheid de toorn van God opwekken.  
"

Een Kenschets van deze afval onder het kerkvolk lezen we in 1 Makk 1 : 11 - 15 waar specifiek het Griekse gymnasium genoemd wordt. Dat was helemaal iets anders dan de gymnasia van vandaag waar lichamelijke oefening gedaan wordt om de gezondheid te bevorderen. In de Griekse gymnasia werden de jongens opgevoed in letterkunde, redenaarskunst en wijsbegeerte. Het was alles beheerst deur het heidense geloof in **een swetter-joel** goden die onder elkaar het toppunt van zedeloosheid uitleefden. De jongens werden in de hantering van wapens en in verschillende sportsoorten onderlegd om hun lichaamsschoonheid te ontwikkelen. De lichaams oefening werd naakt (in Grieks **gymnos** daarom gymnasium) gedaan wat voor de Joden nu bovendien het ongemakkelijke probleem gaf dat gezien kon worden dat ze besneden waren. Uiterst ongemakkelijk want de Grieken hebben hen daarover bespot omdat zij de ongereptheid van het lichaam geweldig belangrijk achtten. Verafgoding van het

menselijke lichaam dat uit stof is en tot stof zal terugkeren. Een verafgoding die vandaag nog niets minder is en waarvoor bijnaar onberekenbare schatten geofferd worden. De verlegen Joodse jongens probeerden door een operatie de besnijdenis te verbergen.

Tot dusver is in verband met de Griekse cultuur en het tekstverband slechts op de negatieve kant gewezen. Natuurlijk was er voor de Kerk óók een positieve kant. God heeft het Grieks gebruikt als de schrijftaal van de Bijbel. In deze tijd is het Oude Testament, wat door al de eeuwen trouw bewaard is, in het Grieks vertaald en de Nieuw Testamentische boeken zijn allemaal in het Grieks geschreven. Omdat Grieks de wereldtaal was konden allen het nu lezen en verstaan. Paulus zelf gebruikt beelden die aan het Griekse gymnasium ontleend zijn als verduidelijking in zijn brieven vgl 1 Kor 9 : 24 e.v. , 1 Tim 4 : 8 , 2 Tim 2 : 3 e.v. 4 : 7 e.v. Ef 6 : 10 e.v.

Koning Antiochus Epifanes z'n onguere karakter is al bij vs 9 beschreven en wordt in vs 23 en 24 weer beklemtoont om dan in de volgende verzen zijn bloedige en niets onziende loopbaan verder te tekenen.

God laat deze monsterachtige man bereiken wat hij nooit op grond van zijn eigen talenten zou kunnen bereiken vs 24 God zal hem toelaten dat hij niet alleen op ongekende schaal bloed zal laten vloeien en zijn machtige politieke tegenstanders uitroeien maar dat hij ook een aantal van

de gelovige Joden zal vermoorden. Zoals zo dikwijls zal het lijken alsof de heiligen zwak en weerloos zijn omdat de wereld niet ziet dat de HERE hun Kracht en Sterkte is.

Maar deze Oud Testamentische antichrist die tegen God in opstand gekomen is, wordt door God gebroken. Wat een troost geeft dit ons als gelovigen die niet uit onszelf de vijanden van God, die met helse macht en kracht tegen Hem in opstand komen, kunnen verslaan!

Nu horen wij dikwijls in tijden van oorlog en rampen en tegenspoed de vraag waarom laat God iets dergelijks toe? Natuurlijk is dat moeilijk verstaanbaar voor gelovigen die generaties lang onderwezen zijn met een eenzijdige verklaring dat God liefde is. Juist omdat God de waarheid liefheeft en de sonde haat, laat God het toe dat er moorddadige tirannen komen zoals Antiochus, Hitler en zo veel anderen door al de Godgegeven eeuwen. In het beschamende licht ( duister ) van onze zonde is het toch geen wonder dat God in plaats van een Antiochus zomaar veel wrede tirannen laat opkomen. Tirannen wier oogmerk de vernietiging van de Kerk is. Calvijn stelt het min of meer ook zo maar als begenadigde herder van Christus' gemeente trekt hij altijd de Schriftuurlijke lijnen verder door te troosten en te vermanen. Laat ons in dergelijke angstvolle en donkere dagen op God vertrouwen – het is toch Zijn strijd en het einde van elke bloeddorstige vijand van Christus en Zijn gemeente ligt in Gods Hand. Geen machtwellusteling kan de koers die God

voor Kerk en wereld bepaald heeft, veranderen.

Volgens 1 Makk 6: 5 - 17 was de oorzaak van de dood van de vergoddelijkte Antiochus een ziekte die eerder als demonische bezetenheid beschreven kan worden dan dat het alleen een lichamelijke ziekte was ( vgl Polybius ). Tijdens een veldtocht in Perzië heeft deze goddeloze koning gehoord dat de Joden voor een verandering weer eens in opstand gekomen zijn en zo veel succes behaalden dat de tempeldienst hersteld is. Zijn verbitterde teleurstelling liet hem ook naar de dood verlangen. Wat de precieze oorzaak van zijn dood was weten we niet maar we weten wel dat hij zonder menselijk toedoen het eeuwige verderf ingegaan is.

Ten slotte bevestigt de engel dat deze hele unieke Godsopenbaring de volkomen waarheid is. Omdat het visioen handelt over gebeuren wat nog in de verre toekomst ligt, moet de profeet het goed bewaren. Het woord dat hier gebruikt wordt betekent letterlijk **toesluiten** en is een heel ander woord als **geheim houden** dat in veel vertalingen en ook die NV ingeslopen is. Het volk van God kan door de eeuwen nagaan en zien dat alles gebeurd is en zal gebeuren zoals God het aan Daniël liet zien en horen.

### **DANIËLS ZIEKTE 8 : 27**

De profeet blijft niet koud onder de openbaring vgl 7 ; 28 en 10 : 8 ! Profetisch

werk is uitputtend en hard werken. Het raakt hart en ziel. Deze keer heeft het de bejaarde profeet zó aangegrepen dat hij dagen lang ontdaan en ziek was. Maar ondanks alle leed en verdriet over de Kerk moet het dagelijkse werk hervat worden. Alle werk is godsdienst - dienst aan God - en moet in alle opzichten zo goed als mogelijk gedaan worden tot eer van God en heilrijke zegen van de naaste. Het is juist deze vrucht van de Calvinistische geloofsbeleving die niet in de laatste plaats een reden was voor de economische vooruitgang van de Europese landen in de 16de tot 18de eeuw. Het zal mij niets verbazen als bevonden zou worden dat het Calvinistische deel van de bevolking in die jaren percentagegewijs een veel groter deel van de handel en nijverheid beheerden dan enig ander deel van een bepaalde bevolking. Het kan eigenlijk niet anders want het zou net praktische geloofsbeleving wezen.

Precies hetzelfde zien we tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Het aantal lidmaten van de gereformeerde kerkfamilie die in de strijd tegen het goddeloze nationaal socialisme gevallen zijn is totaal buiten verhouding met hun getal in verhouding tot de totale bevolking. De groep die procentsgewijs op één na de meeste martelaars opleverde waren ... de communisten ! Natuurlijk is dat niet 'toevallig' - beide zijn totalitair - óf God is Koning over letterlijk alles óf de mens van de revolutie is koning.

Terwijl Daniël zijn roeping als dienaar van de koning gehoorzaam uitleeft, heeft de betekenis van het gezicht hem niet losgelaten; hij was er nog voortdurend vol van, maar in deze heidense omgeving kwam niemand er achter.

## **ONTHULLING EN VERVULLING.**

In het gezicht van Daniël 8 ontvangen we een nieuwe onthulling over de toekomst. De zo verschrikkelijk treurige en ontmoedigende geschiedenis zou uitmonden in de tijd van de Antichrist nog voordat de Christus geboren zou worden. Het geheim van de eeuwen is geopend tot de tijd van Gods oordeel over de Antichrist van het Oude Testament.

Wat in de anderhalve eeuw voor de komst van Christus gebeurde, is geen deel van de tijd van Gods toorn over Israel. Deze tijd wordt niet in de profetie of in de heilsgeschiedenis genoemd. Zij is deel van de onmiddellijke voorbereiding van de komst van onze Here Jezus Christus.

Daniël 8 is niet alleen onthulling over gebeuren eeuwen geleden in Israel maar wijst ook naar de vervullingstijd. Zó is het niet alleen voor Israel geschreven maar vooral ook voor ons die in de spiraalgang van de geschiedenis **dezelfde** dingen beleven in de **vervullingstijd** ( De Wolff ). Christus is voor **onze** zonden de dood ingegaan. Hij is opgestaan en wij in Hem als de kracht van Zijn opstanding in ons werkt. Ondertussen wachten wij nog op de vervulling van alle profetieën wanneer het

eeuwige Messiaanse vrede zal aanbreken.

De Almachtige Koning van hemel en aarde heeft tussen hemelvaart en wederkomst een stuk geschiedenis ingeschoven. De Kerk staat in het brandpunt van het wereldleven waaruit de laatste geweldenaar zal opkomen.

Na Antiochus waren er verschillende geweldenaars. Hoe veel Koningskinderen zijn door Romeinse keizers in een circusachtige vertoning voor de wilde dieren geworpen of gekruisigd? Ontelbaar veel gelovigen zijn in opdracht van die Antichrist, die zichzelf vergrepen heeft aan de naam van 'vader van de Katholieke kerk', op de meest afgrijselijk denkbare manieren vermoord terwille van hun onwankelbare geloof in Jezus Christus. In onze tijd worden excuses daarvoor gemaakt en naar het andere uiterste gegaan door toenadering te zoeken tot allerlei **on**christelijke godsdiensten maar o.a. het Calvinisme nog als ketterij verworpen. Door de eeuwen heen was het antichristelijke karakter van de Roomse kerk zichtbaar. De ttpische Roomse leer van 'het doel heiligt de middelen' liet Rome de ene keer tegen revolutie ingaan en andere keren het gretig laten omhelzen zoals in Afrika en Zuid Amerika zo duidelijk gezien werd.

Verder waren er de gewelddadigen als Hitler, Stalin, Mao enz. enz. alleen al in de vorige eeuw. Hun wereldmacht was soms schijnbaar onoverwinnelijk en zij vergrepen zich aan de Kerk van Jezus Christus. De

gelovigen zijn op vele manieren uitgeroeid en de jeugd is van de Kerk afgenomen en gedwongen om voor de altaren van de moderne afgoden te knielen. De afgelopen eeuw is doorspekt met de afschrikwekkendste voorbeelden van volksmoorden in de eeuw van medemenselijkheid.

Wij weten dat de eindtijd de tijd van de Antichrist is. De groei en aantrekkingskracht van de zonde wordt al hoe groter. De gelovigen zullen al hoe meer - met Christus - lijden. Wij leven toch in de tijd van 1 Joh 2 : 18 e.v.?

In onze tijd zien we ook verschillende rammen en horens die opkomen - en het hoogstens een gradatieverschil of we nu onder de macht van de één of de ander mogen leven. In elk geval zal een laatste horen opschieten en zich woedend vergrijpen aan het leger van de hemel en de Koning der koningen.

Wat een troost om dan te mogen weten dat deze profetie van Daniël voor ons en in onze tijd betekenis en troost heeft. De godslasterlijke horen zal op Gods tijd zonder menselijke hulp volkomen verbroken worden wanneer Christus komt om te oordelen.

Zó sluit Daniël 8 aan bij Daniël 7. Beiden spreken over een wereldontwikkeling met aan het eind daarvan het antichristelijke rijk voordat Christus weer komt. Het verschil is dat Daniël 8 beperkt blijft tot de Oud Testamentische tijd, terwijl Daniël 7 de lijn doorgetrokken heeft naar het einde van onze aardse tijd. Wij hebben nu de

troostvolle zekerheid dat achter de schaduwen van de antichrist, die onze tijd al stempelt, de hemelse overwinning blinkt.

Het Licht heeft in de duisternis geschenen en Hij schijnt nog altijd! vgl Joh 1 en 1 Joh 2.

## **PERSPECTIEF OP DE KOMST VAN CHRISTUS.      DANIËL 9**

### **Inleiding.**

Zoals tussen de vorige twee hoofdstukken is er nu ook een heel nauw verband tussen de hoofdstukken 8 en 9 .

In beide treedt de engel Gabriël op. Deze engel die eeuwen later de goede boodschap zou brengen van de aankondiging van de geboorte van onze Zaligmaker Jezus de Christus, moest aan Daniël openbaren dat de Oud Testamentische geschiedenis niet zou uitlopen op een permanent Antichristendom. Antiochus z'n optreden zou niet de eeuwen die ná hem komen bepalen. In hoofdstuk 9 lezen we dat Daniël de openbaring van heerlijke verlossing ontvangen heeft. Deze Godsopenbaring trekt de lijnen door van Daniëls tijd naar de komst van Christus. Met Zijn komst begint een totaal nieuwe tijd. We zien dat al in het getal zeven dat zo dikwijls gebruikt wordt en het getal van de Immanuël is.

Wij worden ook in dit hoofdstuk getroost. Wat ook al mag gebeuren, niets kan de komst van Gods Rijk stuiten. Zelfs als alles pikdonker is van onheil en de gruwelijkste gebeurtenissen ons bloed laten stollen, blijft de Here nabij Zijn volk.

### **DE ACHTERGROND.    9 : 1 - 3.**

Net als vorige hoofdstukken begint dit hoofdstuk met een datering. Koning Darius is dezelfde man waarover in 6 : 1 geschreven wordt. Hij wordt hier genoemd

als zoon van Ahasvéros. Wij weten niet wie hij was want het is niet dezelfde man die we in Ezra 4 : 6 en Esther 1 : 1 ontmoeten. Darius was 'n Meder en is door koning Kores koning gemaakt - dé Darius van wie we lezen in Ezra 5 en 6 en Nehemia 12 : 22 is iemand anders die heel wat later geleefd heeft en een Pers was.

Daniël was grijs geworden in zijn leven van ballingschap onder de machtigen van de aarde. Hij heeft de macht van Babel in al zijn grootheid en afschrikwekkendheid gezien en van nabij beleefd. Hij heeft ook de corruptheid en het bedrog gezien en ondervonden, al was er volgens hoofdstuk 6 niet echts verandering onder de nieuwe heersers gekomen. Nieuwe heersers, ja, want het gebeuren van hoofdstuk 9 vindt plaats net nadat de heerschappij van Babel beëindigd is. Zoals elk wereldrijk na hem is Babel opgekomen, geblonken en verzonken - zodat vandaag met de grootste moeite nog slechts dode tekens van zijn bestaan onder tonnen woestijnzand uitgedolven kunnen worden. Iets wat wegens die politieke onbestendigheid in deze gebieden nu ook niet echt heel dikwijls gedaan kan worden.

De profeet van God heeft geweten dat naar de ontwikkeling van de geschiedenis gekeken moet worden in het licht van de Heilige Schrift. Zoals Calvijn later zou zeggen, moet de Bijbel onze bril zijn waardoor we naar alles kijken. Vandaag kunnen we ook alleen in het licht van het

profetische Woord de weg van de wereld zien en het einde van deze weg verkondigen.

Hoofdstuk 9 wijst ons er dan ook op dat het belangrijkste niet is om de Kerk voor te bereiden op de gruwelen van de Antichrist ( Hfst 8 ) maar hier wordt aan ons geopenbaard dat de heerlijkheid van de finale overwinning van het Godsrijk de gelovigen eerder met vreugde dan beklemming moet vervullen wegens de kortstondige macht van de Antichrist. Laat ons dus de kranten lezen en naar het nieuws kijken met de open Bijbel daarnaast en zo zien hoe het Woord van de Here vervuld wordt.

Na de val van het trotse Babel heeft Daniël in dat deel van de Heilige Schrift wat hij bezat, de Jeremiarol geopend. Hij heeft vooral aandacht gegeven aan de profetieën in verband met de tijd die de Here bepaald heeft voor de 'puinhopen van Jeruzalem'. Hij bemerkte 'dat Jeruzalem zeventig jaar een puinhoop' zou zijn.

Jeremia schrijft twee keer over de tijd van de ballingschap als 70 jaar. In Jer 25 : 11 lezen we dat Babel 70 jaar over de volken zal heersen. In Jer 29 : 10 wordt geprofeteerd dat God Zijn volk zal laten terugkeren als de 70 jaar voor Babel voorbij zijn. Nadat de volken dus 70 jaar onder Babels macht gezucht hebben, zou Israel terugkeren naar Jeruzalem.

In het licht van deze teksten is Daniël tot de conclusie gekomen dat de val van Babel verband houdt met het herstel van Jeruzalem. Het is verstaanbaar dat de

profeet in het eerste jaar van Darius erop lette dat de vervulling van de profetie nabij zou zijn.

Op verschillende manieren kunnen berekeningen gemaakt worden over de 70 jaar, afhankelijk van welk tijdstip in de geschiedenis geteld wordt. In elk geval is het resultaat dan dat het tijdperk min of meer voltooid was. Het tekstvers zegt trouwens niet of Daniël bevond het dat de jaren al voorbij waren of niet.

Behalve de duidelijke werkelijke betekenis van het getal 70, waardoor Daniël berekeningen kon maken, heeft dit getal ook een symbolische betekenis. God heeft dit tijdperk vastgesteld omdat 70 bestaat uit 10 maal 7 . En 7 is een heel belangrijk getal opgesteld uit 3 plus 4: 3 is het getal van de Drie-enige God en 4 is het getal van die wereld. Zeven zegt dan: God + wereld = God met ons = Immanuël.

Het getal van de Immanuel is het getal van de verlossing en dit verlossingsgetal wordt met het volheidsgetal ( vgl Dan 7 : 7 , 10 , 24 ) vermenigvuldigd -  $7 \times 10$  - om de volheid van de slavendienst onder Babel aan te duiden. Deze profetie wijst al duidelijk naar het evangelie van de Messiaanse toekomst voor Israel en laat het licht schijnen in de stikdonkere nacht van Babels tirannie.

Deze ontdekking laat de profeet nu niet passief raken, hij gaat nu niet rustig zitten en kijken en wachten tot het God zou behagen om Zijn Woord te vervullen, nee, God doet Zijn beloften juist gestand

wanneer de gelovigen Hem in het gebed vragen om te doen wat Hij beloofd heeft.

De profeet heeft gebeden - zich doelbewust tot God gewend en dus zijn gezicht naar de Here God gewend. Het is opvallend dat in vers 3 niet de Verbondsnaam HERE gebruik wordt. De nadruk valt hier op het feit dat de profeet de ware God, de Allerhoogste Regeerder en Heerser van hemel en aarde aanroept.

Daniël heeft zich in gebed en smeking verdiept, zich daaraan gewijd en overgegeven. Daarbij zijn ook uiterlijke tekens van verootmoediging gekomen. Door te vasten ( vgl 2 Sam 12 : 16 ; Joël 1 : 14 , 2 : 12 ; Jona 3 : 5 ) wordt de aandacht van de gewone dagelijkse behoeftes afgetrokken en de mens daaraan herinnerd dat hij zelfs niet eens voedsel van God verdiend heeft of het waard is. De 'rouwklaren' die aangetrokken zijn waren hoegenaamd niet vergelijkbaar met wat wij vroeger als rouwklaren droegen. Tot een generatie of wat geleden was het onder ons nog gebruik om als teken van smart en rouw zwarte kleren aan te trekken . De kleur was dus het hoofdkenmerk van onze rouwdracht en het gebrek aan tooisels kon dat beklemtonen. De Oud Testamentische 'rouwdracht' ging vee verder, dat was het dragen van een gebreid bokvel met de haren nog daaraan. Slechts het harige vel bedekte dan het naakte lichaam. Dit herinnerde de drager er aan dat zelfs niet eens het genot van gerieflijke kleren zijn recht of voorrecht is. Wij lezen daarvan als teken van rouw of verootmoediging o.a. in

2 Sam 3 : 31 ; 2 Kon 6 : 30 ; 1 Kron 21 : 16 ; Neh 9 : 1 ; Jer 4 : 8 , 6 : 26 , 48 : 37 ; Klaagl 2 : 10 .

De treurende zat dan als uiterlijk teken van rouw en hartzeer in as Num 19 : 9 , 10 ; Job 2 : 8 of rolde daarin Jer 6 : 26 of strooide as of stof op zijn hoofd Jos 7 : 6 ; 2 Sam 13 : 19 .

Het uiterlijk van Daniël, de stokoude Godsman, was netzo ontroerend als de schuldbelijdenis die hij in het gebed naar God opzond.

### **DANIËLS GEBED ALS ZON- DEBELIJDENIS EN BEROEP OP GODS VERBONDSTROUW 9 : 4 - 14**

Over dit diep gelovige gebed heeft een Schriftverklaarder gezegd dat een uitvoerige bespreking niet nodig is, maar wel om het aandachtig en herhaaldelijk te lezen. Laten we hete ene doen en het ander niet nalaten.

Een Oorspronkelijk gebed? Voor iedereen die de Schrift een beetje kent zal het gebed heel bekend klinken. Dat is omdat de profeet zo Schriftgetrouw in zijn gebed is. Natuurlijk zal een schriftcriticus het helemaal niet zo uitdrukken maar eerder spreken van plagiaat en onoorspronkelijkheid. Negatieve Bijbelcritici zeggen zelfs dat Daniël alleen een aantal teksten aan elkaar geflanst heeft door te nemen uit Ezra 9, Nehemia 1 en 9, en het apokriefe boek Baruch 1 tot 3. Ons antwoord op deze kritiek is dat Ezra en

Nehemia juist van Daniël geleerd en toch oorspronkelijk gebeden hebben. Baruch heeft alle drie eenvoudig nageaapt. Bovendien verschillen de gebeden van de drie Bijbelfiguren kardinaal omdat elk gebed gekenmerk wordt door de specifieke situatie en ogenblik in de heilsgeschiedenis waarin het gebeden is.

Het is verder hoogst eigenaardig dat zo makkelijk scherpe kritiek gehoord word op een gebed dat zijn woorden put uit het Woord. Zouden wij eigenlijk krachtiger kunnen bidden met eigen kunstig gevormde woorden i.p.v. met woorden die de HERE ons zelf geleerd heeft? Een gelovig gebed is toch een gebed dat helemaal door Gods Woord gedragen wordt. De machteloosheid van een gebed is dikwijls het gevolg van het feit dat wij veels te veel onze eigen woorden gebruiken'. (Visser).

### **"REKEN ONS DE ONGERECHTIGHEDEN VAN ONZE VOORVADERS NIET TOE" Psalm 79 : 8**

Dit tekstvers van de Psalmist tekent in één zin de inhoud van het grootste gedeelte van Daniëls gebed. Dít spreekt ons vandaag niet meer makkelijk aan. Wie onder ons droomt er zelfs van om te bidden dat de HERE de zonden wat die onze voorvaders in de jaren rond 1800 tegen de slaven en de Hottentotten gepleegd hebben niet aan óns moet straffen? Wie bidt dat de HERE ons de zonden niet moet toerekenen die onze voorvaders gepleegd hebben o.a.

door onderlinge en broedertwist waardoor vele levens ingekort zijn tijdens de Grote Trek, de Dorslandtrek, de Vrijheidsoorlogen, en ...vult uzelf maar aan? Hoe moeilijk is het al om iets van een verantwoordelijkheidsbesef te bespeuren ten opzichte van vergrijpen die tegen medelandgenoten gedaan zijn in de naam van apartheid.

Eigenlijk voelen we over het algemeen nauwelijks enige band met vorige generaties laat staan enige verantwoordelijkheid voor hun zonden, we zullen daarom nog wel met trots hun 'grote daden' voor onze rekening nemen. Als gevolg van de uitgesproken onhistorische gezindheid denkt niemand er aan om bang te zijn voor de opgespaarde toorn van God. Dezelfde onhistorische gezindheid laat de gelovige het begrip van individualisme aannemen. Het woord 'individu' komt van het Latijn dat 'verdelen' betekent. De legerterm 'divisie' betekent eigenlijk 'deel' (van het leger). 'Individu' is weer het kleinste en niet verder opdeelbare deel van het menselijke geslacht. We kunnen het vergelijken met wat in de natuurwetenschap een atoom genoemd wordt. Het individu of de enkeling wordt dan geïsoleerd, afgescheiden van de gemeenschap. Maar dat is onnatuurlijk want enkeling en gemeenschap staan niet vijandig tegenover elkaar maar **behoren samen** ( Brillenburg Wurth ). Als de mensheid gezien word als een geweldige massa losstaande mensen is het gevolg gewoonlijk het verval en in een 'ik

godsdienst'. Het idee is dat de kerk dan de godsdienstige behoeftes en gevoelens van de enkeling moet bevredigen. Woordbediening moet 'persoonlijk gericht' zijn met allerlei verhaaltjes over wat andere 'eenzame zielen' ondervonden hebben. Dit is dan ook de teeltaarde voor allerlei 'geestelijke liederen' en 'halleluja liederen' waarin zo veel aandacht valt op de vrome enkeling met zijn persoonlijke ervaringen en zoetklinkende verlangens op het vereerde pelgrimspad. Dat de Schrift geen individualisme kent is al onmiddellijk duidelijk als wij aan de erfzonde denken. Wij hebben **allemaal** in Adam gezondigd en Christus heeft voor **al** Zijn kinderen verzoening gebracht.

### **BIJBELS GEMEENSCHAPSBESEF.**

In de Schrift zien we een heel sterk gemeenschapsbesef. In een grote mate treffen we dit ook nog aan bij onze plattelandse zwarte gemeenschap. Zij vallen onder een bepaalde kapitein en zijn dus volgens Bijbelse spraakgebruik deel van het **huis** van díe en díe. Het huis is op zijn beurt weer deel van de betrokken **stam** die weer deel van het **hele volk** is.

Al zijn de Israelieten 'het geslacht van Abraham' Joh 8 : 33; Ps 105 : 6 worden zij gewoonlijk Israel en soms Jacob genoemd. De stamvader Israel en zijn kinderen in hun nageslacht van duizenden jaren worden dus met dezelfde naam genoemd. Wij zien hetzelfde bij Israels zonen: Juda, Benjamin, enz. zijn persoons- en stamnamen. De

Schrift ziet Israel zo sterk als een eenheid dat het hele volk als een persoon voorgesteld wordt vgl Jes 1 : 4-7, Jes 54; Klaagl 1 Eseg 16. De Israelieten spraken zelf ook over hun volk in de 'ik'-vorm vgl Num 20 : 14-21; Ps 44 : 6-8 , 65 : 4 ; Jer 31 : 18 e.v. De HERE Zelf spreekt Zijn volk ook aan als de ene historische eenheid die Israel door de eeuwen is. In Jer 26 : 5 dreigt de HERE de luisteraars van de profeet en zegt Hij dat zij én hun voorgeslacht niet geluisterd heeft.

### **GEMEENSCHAPPELIJKHEID IN ZEGEN**

Dwars door d Schrift zien we dat God de mensen zegent in het bepaalde levensverband waarin Hij hen geplaatst heeft - als leden van een 'huis' Gen 7 : 3, 19 : 12 - 16; Jos 2 : 12 - 20, 6 : 25, of van een stad Jer 38:17. Het sterkste zien we dit natuurlijk bij Gods verbond met Abraham en zijn nageslacht. God sluit het verbond niet met het 'individu' Abraham maar met zijn hele 'huis' Gen 17:23. Als teken en zegel daarvan moest Abraham niet alleen zichzelf besnijden maar elk lid van het mannelijk geslacht in zijn huis. Omdat de besnijdenis aangebracht moest worden op het mannelijke voortplantingsorgaan was het een sprekend bewijs dat God in het verbond opgenomen heeft iedereen die wegens voortplanting uit het geslacht van Abraham en zijn slaven geboren zou worden. Wat de mens betreft was de besnijdenis ook een eed van trouw die de vader namens zijn zoon aflegde Gen 17:9-

14 vgl ook Ex 4:26 e.v. in verband met de dwaalleer van individualistische christenen die durven zeggen 'wij laten onze kinderen vrij in hun godsdienstkeuze' - alsof de kinderen van gedoopte mensen ooit 'vrij' voor God kunnen wezen!

Israel was als een unieke eenheid gevormd door de zegen van Gods verbond met Gods volk. Elk jaar aan de Paschatafel moest de vader, die waarschijnlijk nog nooit in Egypte was, tegen zijn zoon zeggen: 'dit geschied terwille van wat de HERE aan mij gedaan heeft toen ik uit Egypte getrokken ben' Ex 13:8 vgl ook vs14; heel duidelijk ook in Deut 6:12-23 en Amos 3:1. Zó moest de vader ook nog in Daniëls tijd zeggen: 'God liet de Jordaan voor jullie opdrogen totdat jullie doorgetrokken waren' Joz 4:21-23.

Het nageslacht is ook gezegend vanwege het voorgeslacht. Zó is Jonathans nageslacht gezegend vgl 1 Sam 19:1-3 met 20:15,17 en 2 Sam 4:4, 9:7 en 13 met 16:5-13, 19:28. Zelfs in het Nieuwe Testament schenkt Jezus 'redding aan dit huis' Luk 19:8 e.v.. En wat gebeurt er met de gevangenisbewaarder in Filippi? Hij moet geloven in de Here Jezus en 'je zult gered worden, jij en je huisgezin', waarna 'hij en al zijn mensen' gedoopt zijn Hand 16:30 e.v.

## **GEMEENSCHAPPELIJKHEID IN VLOEK.**

Zoals met de ontvangst van zegen wordt het hele levensverband waarin de zondaar

leeft door het oordeel van God of mens getroffen. We lezen het al in het tweede gebod Ex 20:4-6 dat de misdaad (van beeldendienst) van de vaders bezoekt (toerekent) aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde geslag van degene die Mij haat.... Moeten wij dan 'onschuldig' lijden wegens de zonden van de vaders? In geen geval! God let juist op of wij ons **verharden** in de zonden van de vaders of daarmee breken.

De geschiedenis van het koningshuis van Jerobeam is een duidelijke verklaring van het tweede gebod. Wegens de beeldendienst van de koning wil de HERE het '**huis** van Jerobeam schoon wegvegen' 1 Kon 14:10 e.v.. Later heeft Baesa 'het **hele huis** van Jerobeam omgebracht' 1 Kon 15:29 e.v.. Zijn de mensen toen niet onschuldig gestorven wegens het onverdiende 'noodlot' dat op het koningshuis rustte? Nee, want de Schrift benadrukt dat de volharding in de afgodendienst het **huis** tot zonde gemaakt heeft 1 Kon 13:34. Er was slechts één goede uitzondering 1 Kon 14:13. Met het **huis** van Baesa was het hetzelfde 1 Kon 15:33-16:7 en ook met het **huis** van Achab 1 Kon 22:22; 2 Kon 9 en 10:11 ook niet wegens een noodlot' maar omdat zij net als Achab de HERE haatten vgl 2 Kon 3:2 e.v., 8:26, 11:1.

Ook in het geval van overtreding van andere geboden strafte de HERE collectief of gemeenschappelijk vgl Gen 12:17, 20:2 e.v.; 2 Sam 3:29; Jer 26:14 e.v. Toen David zondigde met de volkstelling moest

hij een straf kiezen. Niet één van de drie straffen zou hem alleen raken. Nadat zeventigduizend man van het volk gestorven was zei David " ik heb gezondigd, maar wat hebben deze schapen gedaan ? Laat Uw Hand tog tegen **mij** zijn en tegen **mijn familie** " 2 Sam 24. Ook in het Nieuwe Testament treffen we dit aan bij Annanias en Saffira Hand 5:1-11 en Paulus zegt dat de gemeente van Korinte als gemeenschap schuldig is ' dáárom zijn er vele zwakken en zieken onder jullie en sterven er velen van jullie' 1 Kor 11:30.

**IS GOD NIET ONRECHTVAARDIG?**  
**BESLIST NIET ! ROM 9 : 14.**

Wordt de mens dan automatisch gemeenschappelijk door God gezegend of gestraft? Nee, de veronderstelling waarvan het Bijbelse gemeenschapsbesef uitgaat is dat een heel huis of familie of hele stad of heel volk één van zin en één van hart en één van gevoel is - behalve als het tegendeel blijkt! Als kinderen zich bekeren van de zonden van de vaders of als groepen mensen zich bekeren van de zonden van het volk, dan werkt de HERE volgens de regel van Ezech. 18:20 e.v. : de mens die zondigt, dié moet sterven'. Dan moet dit kleine gedeelte van het volk -het overblijfsel- zich bekeren Jes 7, goed in tijden van oordeel misschien samen lijden, maar zij krijgen toch als **rest** de mooiste beloften. In deze gelovige rest is het ware volk vertegenwoordigd en krijgen zij in de

vreselijkste oordeelsituatie toch nog altijd een hoopvolle uitzonderingspositie.

Er wordt makkelijk getwijfeld of God mogelijk toch niet een beetje onrechtvaardig is als Hij het volk als eenheid vertegenwoordigd ziet in een man als Agan die het volk door zijn zonde in het ongeluk sleept Joz 7. Immers in een symfonie wordt het thema op een bepaald ogenblik door net één instrument vertolkt, dus vertegenwoordigt dit ene instrument ál de instrumenten van het orkest en is dan het orkest. Zó was Agan in een bepaalde zin Israel toen hij van de buit van de vijand genomen en begraven heeft.

De solidariteitsgedachte die ten opzichte van de straffen bestaat, geldt óók ten opzichte van de zegen van God. Wie denkt dat God onrechtvaardig is omdat Noach én zijn gezin gered is Gen 6 : 9 of Lot én zijn schoonzons Gen 19:12 ? vgl Joz 2:12-20 , 6:25 Richt 1:25. **Alle** kinderen van de gelovigen delen toch samen met de ouders allereerst in de beloften van het verbond en daarna in de bedreigingen.

Al is de verhouding van Adam met ons uniek, is de band tussen hem en ons heel sterk. De Heilige Geest zegt:' door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood tot al de mensen doorgedrongen, **omdat allen gezondigd hebben** ' Rom 5:12. Volgens dezelfde structuur van het menselijke geslacht zijn wij allemaal in Adam de dood schuldig en kunnen we alleen door het geloof **allemaal** gered worden door **ÉÉN MAN**, Jezus Christus de Zoon van God vgl

1Kor15:12-34. Jezus Christus is zo intiem aan ons verbonden dat Zijn gemeente in de Schrift soms Zijn **Lichaam** genoemd wordt Rom 12:5; 1Kor6:15, 10:17; 12:12-31; Ef 1:23, 4:12; Kol 1:18,24. Toen Saulus christenen( let op het meervoud!!) vervolgde moest hij van **de** Christus horen: "Saul, Saul , waarom vervolg je **Mij**?" Hand 9:4

### **GODS OPGESPAARDE TOORN.**

Wanneer in een gezin de kinderen de dag met stoutheid beginnen dan straffen ouders hen niet altijd onmiddellijk, maar waarschuwen eerst. Als de waarschuwingen in de wind geslagen worden en de ongehoorzaamheid voortduurt, dan wordt ergernis op ergernis gestapeld in het hart van de pa of ma. Op een bepaald ogenblik kan een druppel de emmer doen overlopen en volgt de gepaste straf. Is zo'n straf dan alleen voor het laatste vergijyp? Natuurlijk niet, de opgegaarde toorn is uiteindelijk ontbrand.

Zo kan het ook tussen God en Zijn volk gaan. Onze hemelse Vader is geweldig geduldig en verdraagzaam Rom 2:4. Zijn toorn spaart soms op. En zo is het ook weer van onze kant waar we bezig zijn om voor onszelf straf op te sparen Rom 2:5 Zó kan de mens voor zich bij God een schat, een kapitaal van gerechtigheid maar ook van toorn vergaren! We zien dat duidelijk bij de vrome koning Josia. Tijdens de kerkhervorming in zijn tijd is het Boek van de Wet van de HERE onder de rommel

gevonden, en toen daaruit aan hem werd voorgelezen heeft de koning zijn kleren gescheurd en hij zei: ' onze **voorvaderen** waren ongehoorzaam aan het Woord van de HERE ... daarom is de toorn van de HERE die op ons uitgestort gaat worden, groot.' 2Kron34:21. Josia heeft goed gezien dat 'onze vaders' een kapitaal van toorn bij de HERE vergaard hadden en dat het mogelijk in zijn leven 'met rente uitbetaald' zou worden. Zijn vrees was gegrond zoals uit vs 25 blijkt. Maar we zien ook dat de HERE kijkt naar het leven van gelovige kinderen van ongelovige ouders. Omdat Josia zich bekeerde van de zonden van de vaders is God hem genadig vs26 e.v. Eerst onder zijn goddeloze zoon Jojakim heeft God Zijn vergaarde toorn laten ontbranden 2Kron36:5-8. We zien dezelfde gedachte bij Jeremia 16:10-12 , 32:18e.v., 44:1; en Ezech 20.

Het besef van solidariteit in historische schulden vinden we heel dikwijls. Het begint al in Lev26:40-42 vgl Neh 1:9 waar het gaat over een rechtvaardige voorbidder voor een goddeloos volk. Verschillende keren lezen we van vromen die ondanks persoonlijke gerechtigheid toch de ongerechtigheid van voorvaders en tijdgenoten belijden. Voorbeelden zijn de uitgesproken vrome David van 2Sam22:21e.v. en van Ps 132 die in 1 Kron 13:3 belijdt dat **wij** ons niet over de ark bekommerd hebben. De Schrift schetst in drie hoofdstukken Hiskia's gerechtigheid - toch belijdt hij zijn gemeenschappelijke schuld met de zonden van de voorvaders 2

Kron 26:6-9 en heeft hij een zondoffer voor zijn koningshuis laten brengen vs21. Wat koning Josia betreft vgl 2 Kron 34:2 met vs 19 en 21. De profeet Jeremia was zelf vroom maar spreekt van **onze** schuld en zonde Jer 2:2,3:25, e.a.p. ook in Klaagliederen treffen we dit aan 3:42, 4:13, 5:7. Ook de Psalmist spreekt in Ps 106 verschillende keren over de zonden van de vaders vanaf het slavendiensttijdperk in Egypte tot de slavendienst in Babylonische ballingschap. Deze Psalm is een geweldige belijdenis van historische kerkschulden waarvan een aantal, eeuwen en eeuwen voor zijn tijd gepleegd zijn. In Ezra 9 en ook in Nehemia 1 en 9 zien we duidelijk dat deze twee vromen, die zo veel met Daniël gemeen hebben, zich ook verbonden gezien hebben aan de zonde van de vaders en als onlosmakelijke leden van het volk waarin God hen geplaatst heeft.

Er was geen tijd in Israels geschiedenis waarin de zonden van de voorvaders meer beleden zijn als in de tijd van de ballingschap. Onder deze voorbidders waren de schrijvers van Klaagliederen, Psalm 106, Daniël, Ezra en Nehemia die allemaal in dezelfde eeuw onder de geweldige oordeelsnood geleefd hebben en dezelfde historische kerkzonden beleden hebben.

**ONZE**  
**VERANTWOORDELIJKHEID**  
**VOOR DE MISDADEN VAN ONZE**  
**CHRISTELIJKE VOORoudERS.**

Voor de gelovigen van vandaag is de medeverantwoordelijkheid in de misdaden van onze christelijke voorouders maar moeilijk verteerbaar. Wij zijn ook al sterk aangetast door de geest van revolutie en individualisme en een onhistorische instelling. Solidariteit in voorrechten, alstublieft ja, maar in schuld en straf? Nee, bedankte dit is daarom al te veel gevraagd. Over solidariteit wordt de afgelopen decennia veel en veel te makkelijk gepraat maar dan gewoonlijk in een uitgesproken revolutionaire klimaat en betekenis. In opstand en opstandigheid kan van solidariteit sprake zijn maar je moet toch niet verwachten dat er enige solidariteit gevoeld zal worden met fouten van gisteren en nog minder met die van de medelandgenoten van vandaag. Over de fouten van gisteren en eergisteren kunnen net veroordelingen uitgebazuind worden met de eis dat de gemeenschap die daarbij betrokken was of daardoor beïnvloed was daarvoor moet boeten. Om solidariteit in schulden te kunnen beseffen, om nog niet eens te praten van te aanvaarden, moet er ook erkenning van schuld zijn. Het is op zichzelf is al een grote taak want het is verstommend om te horen hoe veel mensen vandaag beweren dat ze tegenstanders van de Nationale Partij regeringen waren en nooit of te nimmer 'afzonderlijke ontwikkeling' gesteund hebben. Als men hen zelfs een beetje zou kunnen geloven dan was er in ons land en onze tijd groter bedrog met verkiezingsuitslagen dan wat vandaag in het corruptste derde

wereldland denkbaar is... Tot vandaag toe denk ik dat 'afzonderlijke ontwikkeling' een goede gedachte was vooral op dat stadium in onze geschiedenis en dat het veel mensen uit andere cultuurgroepen geweldige gelegenheden gegeven heeft. De huidige leiders op politieke en economische terreinen uit de zogenaamde 'achtergebleven gemeenschappen' zijn een bewijs daarvan. Maar mijn ondersteuning van 'afzonderlijke ontwikkeling' destijds heeft niet verhinderd dat ik tegen de zogenaamde 'kleine apartheid' ben ingegaan. In de naam van mij en mijn volksgenoten zijn afgrijpselijke daden door misdadige elementen gepleegd en door een ambtenarij die, mechanisch ongevoelig, wetten letterlijk of volgens persoonlijke smaak uitgevoerd hebben. Om mijn verantwoordelijkheid aan de gepleegde zonden te erkennen is allesbehalve lekker of makkelijk maar ik kan niet daaraan voorbijgaan. Ook ik ben verantwoordelijk voor de zonde dat 'mijn' regering niet opgetreden is tegen de misdadige elementen die het 'stelsel' misbruikt hebben. Betekent dit nu ook dat ik verantwoordelijk ben voor de zonden van het huidige staatsbestel? Niet zolang ik voorbede voor de overheid doe **en** wijs op de zonden die gepleegd worden zoals o.a. op het gebied van onderwijs en opvoeding. Wanneer de apostel Petrus zegt: 'voor de Here is één dag als duizend jaar en duizend jaar als één dag' 2 Petr 3:8 dan betekent dat ook dat de zonden van de christenen in de Middeleeuwen nog vers voor de HERE

liggen. Hoe intens is het licht van het Woord toen door de Kerk en zijn geleerden verduisterd! Maar wie van ons vreest nog de opspaarde toorn van God daarover? De Psalmist van Ps 106 heeft zich betrokken gevoeld bij zonden die meer dan vijfhonderd jaar eerder gepleegd waren! Wie van ons is nog bang voor Gods toorn die een beetje meer dan een eeuw geleden opgewekt is omdat Gods Woord omgevormd is tot een zedenleerboek en tot een verhalenboek dat mooie en navolgingswaardige verhalen aanbied voor ordentelijke leven? Deze overtreding van het tweede gebod wordt vandaag niet minder gepleegd. Wie is nog bang voor Gods toorn over onze vaders en voorvaders die ook op sociaal gebied gezondigd hebben tegen geloofsgenoot en vreemdeling?

Door bestudering van Gods Woord en in de kracht van de Geest moeten wij loskomen van een onhistorische 'persoonlijkheids'- of 'ik godsdienst' die blind is voor Gods historische verlossingsdaden en voor onze eigen historische schulden. Wij moeten losgerúkt worden uit een **on**verootmoedigde houding die God gedurig wil aanwijzen in de godsdienstigheid van het volk waarin de HERE ons geplaatst heeft.

Een bijna fanatieke geloofsijver met allerlei methodistisch gekleurde trekken en een activisme wat aan de Makkabeërs doet denken wordt in onze tijd veel te veel gezien én zelfs bewonderd maar beiden hebben geen oog voor de werkelijke

situatie. Dit kan Gods toorn zelfs nog groter maken.

Mag God ons laten terugkeren en ons door Zijn Geest de kracht én wijsheid geven om als Zijn Verbondsvolk Hem als onze Verbondsgod te eren en te dienen. Mag in ónze tijd van de lippen van de gelovigen het gebed opklimmen:

'Gedenk het kwaad door **ons** gedaan, niet meer

**Onze** euveldaad, wil ons vergeven, o Heer !

En maak Uw volk dat nu, verzwakt moet lijden, door Uw genade weer van de schuldstraf vrij.'

(In de uitwerking van dit thema is vooral gebruik gemaakt van F.van Deursen: Psalmen 1)

### **PLEITGROND VOOR DANIËLS GEBED.**

Daniël kon vergeving vragen voor de zonden van het volk in zijn geheel omdat hij een pleitgrond voor zijn gebed heeft.

Hij doet een beroep op het verbond dat de HERE met Zijn volk gesloten heeft en in Zijn trouw ook zal houden. De woorden van vs 4 doen sterk denken aan Deut 7:9 en 21 en Neh 1:5. Het is opvallend dat Daniël in vs 2 en 4 specifiek de Godsnaam HERE = Verbondsgod gebruikt.

### **SCHULDBELIJDENIS vs 5-14 .**

In vs 5 begint de schuldbelijdenis: rechtuit, zonder er doekjes om te winden of excuses

te bedenken. Hier zien we nu werkelijk ware solidariteit: **wij** hebben gezondigd, verkeerd gedaan, goddeloos gehandeld, zijn in opstand gekomen en van Uw geboden en verordeningen afgeweken. Als we het gewicht van elk begrip bepalen is het glashelder duidelijk dat Israël wel op alle mogelijke manieren gezondigd heeft. Het wordt **alles** beleden - waar berouw probeert niet om zondeschuld te verkleinen of goed te praten. Dat zó diep gevallen kon worden is verklaarbaar omdat beleden wordt dat van Gods geboden afgeweken is. Wanneer het Woord losgelaten wordt of onder het stuifzand van de tijdgeest wegraakt dan wordt het hele leven van zijn fundamenteën gerukt en is er chaos op alle terreinen van het leven maar vooral op het morele en zedelijke gebied.

De zondige levenswijze is nog verder verergerd doordat niet geluisterd werd naar de profeten die door God gegeven waren en in Zijn Naam gesproken hebben. Hier kan dus geen sprake zijn van zonde wegens onkunde. Hier is juist verharde ongehoorzaamheid. Een zonde die willens en wetens gedaan is. Zonder uitsondering zijn allen ook daaraan schuldig.

In het licht van al de zonden die Daniël noemt is het zoveel duidelijker dat God alle recht heeft om Zijn schuldige volk te straffen. Voor die bidder en al zijn volksenoten is er alleen reden om zich te schamen. Al de Israëlieten, of zij uit Juda of Jeruzalem of het Tienstammenrijk komen of waar ze zich ook bevinden - allen dragen

de schande in het oordeel wat God heeft laten komen.

Deze God van allemaal en alles (Here met een hoofdletter) is ook de trouwe Verbondsgod (HERE met vier hoofdletters) en bij Hem is barmhartigheid en vergeving te vinden - iets dat werkelijk wel nodig is in het licht van al de opstand en zonde van het volk.

Maar omdat niet geluisterd werd, hebben de verbondsbeloftes plaats gemaakt voor de verbondsdreiging: 'Daarom hebt U de vloek die met een eed bekrachtigd is en die opgetekend is in de wet van Mozes de dienaar van God, over ons laten komen. Dit is omdat wij tegen U gezondigd hebben.' vs 11, vgl Lev 26:14,39; Deut 28:15-68.

God houdt Zijn Woord. Wat Hij gezegd heeft doet en vervult Hij vgl Neh 9:8. Daniël wijst erop dat God de dreigende oordeelswoorden gericht heeft tot '**ons**' en onze leiders. Zoals in vs 6 en 8 wordt weer op de leiders gewezen want hun verantwoordelijkheid is zoveel groter omdat het volk zo dikwijls als schapen de leiders volgt. Hoe groot is dan ook vandaag de verantwoordelijkheid van de kerkelijke ambtsdragers: de predikant, de ouderlingen en diakens Ezech. 33. Wat een verschrikkelijk onheil heeft God over Jeruzalem gebracht, onvergelijkbaar met iets wat al gebeurd is. Wat een rijkdom aan Goddelijke genade heeft Jeruzalem ontvangen maar wat een verantwoordelijkheid heeft dit niet meegebracht en wegens het ongeloof ...wat een schuldenlast is er toen opgehoopt!

De bejaarde profeet trekt voortdurend de lijnen van de Goddelijke oordelen door naar het Woord van God. Hij redeneert niet alleen over zaken die met het oog duidelijk gezien kunnen worden om dan hoofdschuddend en diepzuchtend te gaan zitten en klagen en kermen over al het ongeluk wat hem en zijn volk getroffen heeft. Hij heeft een open oog voor de nood van zijn tijd omdat hij dit ziet door de bril van het geloof. Dat geldt voor óns natuurlijk ook. Wij moeten de nood van vandaag nooit als een afgezonderde toestand zien. Zij is alleen goed te zien en te wegen en te bepalen met de open Bijbel daarbij. Daniël zegt reeds dit wat later in het Nieuwe Testament gezegd wordt o.a. Hand 13:33 : 'er staat geschreven'!

De bedreigingen die voorgehouden waren zijn in alle felheid over het volk gekomen omdat het volk absoluut niets gedaan heeft om het af te weren. 'toch heeft onze HERE onze God niet de zaak met U goedge maakt doordat wij ons niet van onze zonden bekeerden en inzagen dat U doet wat U zegt.' vs 13 Dat is dan ook één van de redenen voor Daniëls gebed - al zeventig jaar lang tuchtigt God Zijn volk maar van bekering is er nog geen sprake, er wordt alleen gekermd, gepiept en geklaagd. Daniël kon hier zoals zijn geestelijke vader zegt: 'wat klaagt een mens in zijn leven? Laat iedereen klagen oor zijn zonden' Klaagl 3:39 Maar ach, het volk heeft ook niet naar Jeremia geluisterd toen hij het Woord van de HERE liet horen: 'als de natie zich bekeert van zijn boosheid waarvoor Ik

hem wou straffen, zie Ik af van de straf die Ik over hem wou brengen' Jer 18:7,8 Op deze waarheid heeft het volk geen acht geslagen, ze hebben niet de wijsheid in Gods Waarheid gezocht.

In zijn schuldbelijdenis legt Daniël bijzonder veel klem op het feit dat het Godsoordeel volkomen rechtvaardig was. Hierdoor wil de profeet Israel en óns brengen tot volledige schulderkenning en zondebelijdenis zonder enig excuus.

**BEKLEMTONING VAN**  
**PLEITGROND IN HET**  
**BOETEGEBED 9:15-19.**

Na de uitgebreide en deemoedige schuldbelijdenis komt de profeet dan zover om zijn gebedsverzoek voor God neer te leggen. Het is een gebed voor kerkherstel. De profeet grijpt dan terug naar Gods grote weldaden uit het verleden. Hij wijst de trouwe Verbondsgod in zijn gebed om verbondsvernieuwing pertinent op Gods grote historische verlossingsdaad - de bevrijding van Israel uit het slavenhuis van Egypte. Door deze daad die wereldnieuws was heeft God voor Zichzelf Naam gemaakt vgl ook Jes 63:12,14; Jer 32:20; Neh 9:10. Daniël pleit nu als voorbidder op grond van dit verlossingswerk dat God werkelijk gedaan heeft. Wij mogen vandaag óns ook beroepen op Gods grote daden van het verleden en dan specifiek op de dood, opstanding en hemelvaart van Jezus de Christus en ook op onze roeping om het

licht van het Evangelie uit te dragen 1 Petr 2:9.

Daniëls gebed is eigenlijk een voortdurend beroep op Gods verbondstrouw. De bejaarde profeet belijdt elke keer weer dat dit verbond door de ontrouw van Israel geschonden was en dat God daarom met zijn gerechtvaardigde verbondswraak gekomen is. Maar nu heeft de profeet zich verootmoedigd onder Gods straffende hand en beroept hij zich op de belofte van de HERE zoals o.a. opgetekend in Lev 26:40-42. Daarin belooft de HERE toch dat Hij aan het getrouwe overblijfsel zal denken als zij ballingen zijn vgl ook 1 Kon 8:46-51 en Ps 74. Daniël was ook niet de enige die in deze bittere jaren van ballingschap gelovig aan de HERE vastgehouden en tot Hem gebeden heeft. Ezra en Nehemia en de dichters van Psalm 74, 79 en 106 hbbent ook dringend gebeden om herstel van de Kerk. Wat zo opvallend is bij deze voorbidders voor verbondshernieuwing, is dat zij allemaal in hun gebeden wijzen op de 'voorgeschiedenis' van de verbondssluiting van de HERE met Zijn volk. Laten we eerst kort verduidelijken wat dat is.

**DE VERBONDSLUITING VAN DE**  
**HERE MET ZIJN VOLK.**

Het begrip 'verbond' is min of meer aan ons allen bekend als een Schriftuurlijk en theologisch woord. We horen het bij elke avondmaalsviering. We weten ook dat een verbond twee kanten heeft want we horen het elke keer als het Doopsformulier

gelezen wordt. Toch blijft het voor ons dikwijls nog een vreemd begrip dat we niet zo makkelijk kunnen definiëren. Dat is ook te begrijpen omdat het begrip al een goede 4000 jaar oud is. De verbondspraktijk was van 2200 voor Christus tot 600 v.C. internationaal diplomatiek gebruik. Er is onder andere altijd een verdrag of verbond gesloten tussen een overwinnaar en zijn vazal, zijn onderworpen bondgenoot. Het document begint dan door plechtig en breedvoerig uiteen te zetten wie de heerser is die opdracht geeft voor het opstellen van het verdragsdocument. Daarna wordt in de 'voorgeschiedenis' duidelijk en uitvoerig geschetst welke geweldige gunsten en weldaden de heerser gedaan heeft en waardoor de vazal geweldige verplichtingen heeft. Volstrekte trouw kan van hem geëist worden.

Bij tal van opgravingen zijn veel van deze verdragsdocumenten gevonden zodat we weten van verdragen of verbonden tussen meer dan 25 verschillende staten. In zekere mate heeft de HERE Zich bij deze bekende praktijk aangesloten om de verhouding tussen Hem en Zijn uitverkoren volk duidelijk te maken en duidelijk te laten zijn. De HERE heeft het raamwerk van de verbondsdocumenten overgenomen. In Jozua 24 is dat duidelijk te zien. Vs 2 geeft de aanhef van hete verdrag met de voorgeschiedenis die met de voorouders begint. De weldaden van de HERE van geslacht tot geslacht worden opgesomd. Let ook op de 'Ik'-stijl waarin de Here Zelf als Grote Koning aan het woord is. Vs 14

De eis van trouw, Vs 16 Plechtige beaming door het volk - de reden is de voorgeschiedenis! Vs 19 Afkondiging van voorwaardelijke zegen en vloek. Vs 21 Het volk aanvaardt de voorwaardelijke vloek voor verbondsbreuk. Vs 22 Het volk is zelf getuige en bevestigt dat. Vs 25 De andere bepalingen worden ook vastgelegd en alles wordt op schrift gesteld.

Als nu een verbond door een vazal verbroken is dan heeft de heerser of koning het volste recht om te straffen. Nadat de opstandelingen op hun plaats gezet zijn kon het verbond blijkbaar weer hersteld worden als de onderworpen regeerder een schuldbekentenis opgesteld had. Als vaste onderdelen van zo'n bekentenis zijn er:

1. Een herdenking van de weldaden van de HERE (voorgeschiedenis) Dan 9:15 - verlossing uit Egypte; de HERE heeft Zich een Naam gemaakt.
2. Een belijdenis van eigen schuld en ontrouw Dan 9:5-19
3. Een erkenning dat de HERE recht is in de straftoediening Dan 9:7,9,11-14
4. Een verzoek om sondevergiffenis voor Israel Dan 9:16-19
5. Een smeekbede om de straf weg te nemen en het verbond te herstellen. Dan 9:16-19

Voor verdere voorbeelden zie Neh 9:6-38; 2 Kron 14:8-15:15; Ezra 9:1-10:39; Jer 3:6-25 en 14:1-15:9; Jes 63:7-64:12; Ps79; 90 en 106.

Iedereen die vandaag voorbede wil doen voor de nood van het christendom kan een

voorbeeld nemen aan de hand van dit gebed van Daniël en onze God en Vader herinneren aan Zijn verbond. Een Verbond dat nu niet meer door het bloed van dieren bevestigd wordt zoals in Daniëls tijd, maar door het bloed van Gods eigen Zoon. Voor een moedig, vrijmoedig en gelovig gebed lees Ps 74!

Daniël bidt God nu dat Hij in overeenstemming met al zijn daden van gerechtigheid als trouwe Verbondsgod nu nog een keer zijn gerechtigheid moet laten zien. Mag het God toch behagen om Zijn toorn van Zijn stad en heilige berg af te wenden. De profeet zegt niets over de tempel, want al wat daarover gezegd kon worden was dat het een puinhoop was. Juist daarom was de toestand van Jeruzalem en het volk een reden voor venijnige en onophoudelijke spot door de omwonende volken. Dit alles gebeurde als gevolg van eigen zonden en de van de vaders vgl Lev 26:39; Jes 65:7; Jer 11:10; Ps 79:8; Neh 9:2 en de HERE heeft deze toestand geprofeteerd vgl Jer 18:16, 19:8 hfst 25 e.v. ; Ezech 22:4 maar laat de spot en de smaad van Zijn Naam toch voor de Verbondsgod genoeg reden wezen om herstel te schenken. Weer beklemtoont Daniël de solidariteit in schuld van de generatie van vandaag met de geslachten van het verleden.

Keer op keer doet de profeet een beroep op Gods genadige barmhartigheid en wijst hij op het feit dat het volk absoluut geen erbarming verdiend heeft want hun zonden waren te groot. Het gebed draait dan ook

niet om eigen belang, maar smeekt dat God weer een plaats van aanbidding wil geven. De levende verhouding met God is veel belangrijker dan een sterke stad.

Wij leren uit dit Schriftgedeelte hoe stevig Gods kinderen op de Schrift moeten staan en daarin thuis moeten zijn. Wij kunnen er veel uit leren dat een man als Daniël die zo nabij God leefde het vs 23 en door Hem als profeet begenadigd was en zelfs tien keer wijzer en geleerder was dan de geleerdste professor in een wereldrijk, zó eenvoudig en verstaanbaar bidt. Als we het gebed ontleden is het bijna een Schriftuurlijk mozaïek met een groot aantal teksten dat niet op een eentonige of doodse manier aan elkaar geplakt zijn, maar 'als verse scheppingen van de Geest van inspiratie' (Leupold) samengevoegd zijn. Zo leidt de Heilige Geest de gelovige om bekende Schriftuitspraken in een pleitgebed te voegen. Meer nog, als de gelovige niet meer weet wat te bidden dan treedt de Geest Zelf voor ons op met onuitsprekelijke verzuchtingen Rom 8:26. Een gebed zoals dat van Daniël kan God niet koud laten, er wordt dan gepleit op het verbond en het herstel van Zijn Naam en stad en huis zodat de liederlijke mond van de vijand gesnoerd kan worden. Daniël heeft, voor zover het tóen mogelijk was, gebeden in Christus' Naam, gepleit op een grond buiten zichzelf. Zo'n gebed wordt altijd verhoord - maar dan natuurlijk op Gods manier.

## **GEBEDSVERHORING 9:20-23**

Uit de manier waarop Daniël beschrijft wat hij gedaan heeft, is het duidelijk dat zijn gebed doelgericht en duidelijk verstaanbaar was. Hij beschrijft zijn gebed ook als een belijdenis van eigen en volkszonden. De belijdenis is met een bepaald doel voor de HERE gelegd. Het hoofddoel was het herstel van de 'heilige berg van mijn God'. Dit ontroerende gebed was dus geen 'schiet-gebedje' maar een gebed voor de eer van God zonder enige sentimentele eigen ik uitdrukkingen.

Daniël was nog niet eens klaar met bidden of de engel Gabriël vgl 8:15 e.v. was al bij hem. God heeft zijn dienstknecht gestuurd om Daniël een helder inzicht te geven. Het is opvallend dat de ongelooflijk wijze profeet weet dat hij geen kennis heeft als God hem niet leert.

Uit het gebed leren wij Daniël kennen - uit de manier waarop Hij verhoorde, leren wij de Here beter kennen. Hij die gezegd heeft in Jes 65:24 'voor zij roepen, zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zal Ik hun gebed verhoren'. Omdat God Daniël lief heeft ontvangt hij de openbaring in vs 24 e.v. Nog meer als Daniël heeft God Zijn eigen Zoon lief. Als wij dan in Zijn Naam bidden, dan heeft de Vader ons ook heel lief en mogen wij zeker zijn van de verhoring van onze gebeden. In Joh 16:23-24 wordt dat aan ons beloofd.

Gebedsverhoring betekent niet altijd ( of gewoonlijk) dat, dat gebeurt wat wij graag

zouden willen laten gebeuren. We kunnen zeker aannemen dat Daniël een heel spoedig herstel van de tempel zou willen hebben. Net zoals wij behoren te verlangen naar een heel spoedig herstel van de schoonheid van de schepping, net zoals de HERE haastig is om te antwoorden, is Hij haastig om Zijn werk te voltooien. Wij moeten echter toch maar proberen om te onthouden dat Gods tijd anders is dan de onze.

## **DE OPENBARING VAN DE ZEVENTIG ZEVENTALLEN ALS ANTWOORD OP DANIËLS GEBED. 9:24-27**

Bij het eerste lezen van deze slotverzen van hoofdstuk 9 bekruipt het gevoel ons dat we maar vlug moeten doorgaan naar het volgende hoofdstuk. Wat voor de bejaarde profeet duidelijk en zeker was, is voor ons nogal duister en over de verklaring heerst er nog altijd onzekerheid. Ondanks al het verschil van mening over de vertaling en verklaring van deze paar verzen zijn de meeste verklaarders het er over eens dat dit inderdaad één van de aller-moeilijkste gedeeltes uit de Oud Testamentische Godsopenbaring zijn.

En nu moes het natuurlijk gebeuren dat juist dit gedeelte nu door allerlei mensen aangegrepen is om de toekomst van de Kerk, van de Joden en van Israel te berekenen of uit te leggen. De tragiek is

dan dat deze woorden zo veel nadruk ontvangen dat de rest van de Schrift onderbelicht raakt.

Maar zou het dan niet maar beter wezen om de openbaring die God door Gabriël gegeven heeft maar liever niet te lezen? Moeten wij dit maar niet aan onze chiliastische geloofsgenoten geven om ermee te werken en het te gebruiken voor hun berekeningen en schema's en legpuzzelpraktijken? Om niet eens te spreken over het hartverscheurende misbruik dat allerlei adventistische sektes van dit deel van het Woord maken.

Omdat deze woorden deel zijn van het Woord van God moeten wij in de kracht en de afhankelijkheid van de Heilige Geest daarmee bezig zijn. We kunnen toch niet na een oppervlakkig lezen van de verzen besluiten dat God zo'n machtige engel als Gabriël gestuurd heeft om net geheimzinnige woorden te uiten waarvan wij kop noch staart kunnen vinden?

De regel voor een goed verstaan van de Heilige Schrift die het geopenbaarde Woord van God is, blijft nog altijd dat elk vers indringend bestudeerd moet worden en dat Schrift altijd met Schrift vergeleken moet worden. De Schrift is zijn eigen verklaarder. We moeten lezen wat er werkelijk in de tekstwoorden staat en ervoor oppassen dat we niet onze eigen denkconstructies in de tekst in forceren.

Van de verschillende verklaringen waartussen een keuze gemaakt moet worden, ligt voor de Bijbelvaste gelovige de keuze tussen twee verklaringen die we in

het kort kunnen omschrijven als de Messiaanse- en die Eschatologische verklaring.

De **Messiaanse** verklaring ziet in Gabriëls woorden de geschiedenis zoals die uitmondt in het verzoeningswerk van Christus en de Nieuwe Testamentische dienst aan God. De **Eschatologische** verklaring trekt de lijnen veel verder door. Zij zien in de tekst ook het optreden van de Antichrist in de laatste dagen. Iets van beiden krijgen we bij de aanhangers van de tussenperiode (Parenthesis) wat o.a. door Ironside en Hal Lindsey verkondigd wordt en, als Amerikaans uitvoerproduct, populair geworden is. De traditionele Messiaanse verklaring zowel als de Eschatologische verklaring worden door gelovigen verdedigd op Schriftuurlijke gronden. Al wordt in deze bespreking in hoofdzaak de Messiaanse verklaring gevolgd, wil dat niet zeggen dat we daarmee de Eschatologische verklaring als on-Schriftuurlijk en dus als ketters brandmerken. We behandelen de Eschatologische richting eenvoudig niet omdat deze voor ons niet overtuigend is en in deze poging om het boek Daniël te verklaren eerder verwarrend dan verklarend en verhelderend zal wezen. Voor een duidelijke eschatologische uiteenzetting die in de kracht van zijn overtuiging gegeven wordt vgl. H.C. Leupolds uitstekende en door mij altijd geraadpleegde "Exposition of Daniël". Zoals de andere werken van deze Lutherse theoloog is dit een heel verrijkend werk.

De keuze is op de Messiaanse verklaring gevallen omdat de openbaring door Gabriël

toch een antwoord was op het roerende gebed van de profeet. In dit gebed ging het over vergeving, over wegneming van Gods toorn en het herstel van stad en tempel, volk en eredienst. Juist de Messiaanse verklaring volgt dit gebed heel sterk.

Om te proberen om het tekstgedeelte ook in het goede historische raamwerk te blijven zien willen we eerst de ene mogelijke uitleg behandelen waar het tijdperk gezien wordt als vanaf de aankondiging van het herstel van Jeruzalem tot de dood van Antiochus Epifanes in 163 v.C. Over deze goddeloze koning hebben we reeds in hfst 8 gelezen en zullen we weer in de laatste hoofdstukken lezen.

Bij Dan 9:25 De profeet Jeremia heeft in Jer 29:10 geprofeteerd over het herstel van Jeruzalem, koning Kores is door God uitverkozen als gezalfde vgl Jes 45:1 en heeft het bevel tot heropbouw gegeven.

bij vs 26 In de 1953 Bijbelvertaling lezen we over een Gezalfde met een hoofdletter en dus wordt Jezus Christus bedoeld - in de verklaring van de inhoud van de tekst sluiten wij later daarbij aan. Er zijn echter sterke argumenten om hier te denken aan de tijd van Antiochus omdat al de andere profetische hoofdstukken van Daniël wel over die tijd handelen. Dan zou de hoofdbedoeling van dit gedeelte liggen in de profetie over het optreden van dé Syrische dictator. De gezalfde ( met een kleine letter - en niet 'regeerder zoals in de NV) is dan de hogepriester Onias III die

door zijn eigen verraderlijke broer Jason uit het ambt verwijderd werd. Met een groot bedrag aan geld heeft Jason toen het hogepriesterambt van Antiochus gekocht. Onias is een paar jaar later verraderlijk vermoord zoals alles in 2 Makkabeërs 4 uitvoerig beschreven wordt. Hiermee is de hogepriesterlijke waardigheid een bloedige dood gestorven en zijn omkoperij en geweld daarvoor in de plaats gekomen. Zelfs mannen die niet uit het geslacht van Aäron waren, hebben het ambt bekleed. Hier was dus een heel duidelijke wending in de geschiedenis.

Deur de afval die zo schrijnend duidelijk te zien was in de ontering van het hogepriesterlijke ambt is Gods oordeel opgeroepen: stad en heiligdom zullen verwoest worden door het volk van een andere koning. Onder volk worden dan de Syriërs verstaan die onder leiding van hun koning Antiochus in 167 v.C. de tempeldienst verboden en een spoor van verwoesting in Jeruzalem achtergelaten hebben. Opvallend is dat onmiddellijk op het noemen van de val van deze heerser, zijn einde onder de vloed van Gods oordeel ook al aangekondigd wordt. Hoe verschrikkelijk hij ook tekeer mocht gaan - en de werkelijkheid was bloedstollend - hij bereikt niets daardoor want zijn einde is reeds door God bepaald vgl 11:45. 'Tot het einde toe zal het oorlog zijn' - verschillende keren is Antiochus tegen Egypte opgetrokken, Jeruzalem veroverd en gruwelijk verdrukt en nog een keer het Prachtige Land (Israel 11:45) binnengevallen om

daarna een smadelijk einde te vinden in een veldtocht tegen de Parten. De Makkabeërschrijver vermeldt dat deze moordenaar en godslasteraar die andere mensen onbeschrijfbaar liet lijden, zelf onder de verschrikkelijkste pijnen een jammerlijke dood gevonden heeft ergens in een vreemd bergland 2 Makk 9:28.

Vs 27 Een andere vertalingsmogelijkheid voor het begin van dit vers is dat Antiochus 'het verbond voor veel mensen zwaar maakt'. Onder verbond wordt Gods verbond met Israel verstaan zoals volgens de stijl van het boek Daniël vgl 11:28,30,32. In het licht van de teksten heeft Antiochus het verbond 'zwaar' gemaakt voor iedereen die tegenstand bood het tegen de vergrieksing van het hele leven. De goddeloze heerser verbood de offers in de tempel. Deze bloedige verdrukking is tijdens de tweede helft van het laatste zevental. De brutale ontheiliging van het heiligdom met de invoering van afgoderij is een gruwel voor God en mens.

Deze visie op vs 24-27 is geschetst aan de hand van T.Boersma's 'De Bijbel is geen puzzelboek' p.159 e.v. wat dan zegt dat volgens vs 24 het einde van Antiochus uitloopt op de oprichting van het Koninkrijk van de Messias. Dit is het 'profetische perspectief' in de openbaring van God. Gabriël geeft aan Daniël openbaring over de toekomstige tijd die zal uitlopen op de afgrijpselijke kerkvervolger Antiochus Epifanes maar zijn einde wordt al aangekondigd. In het verlengde ervan ziet

hy het nieuwe Grote Begin van God al liggen: het Koninkrijk van de Messias.

Dat is het perspectief in de geschiedenis: het einde van de grote tegenstander, het beeld van de Oud Testamentische Antichrist betekent het begin van het Koninkrijk van de grote Vredevorst.

## **DE ZEVENTIG ZEVENTALLEN vs 24**

Het blijft zo'n prachtig kenmerk van de 1953 Afrikaanse Bijbelvertaling dat het oorspronkelijke zo getrouw mogelijk in onze taal vertaald is. In veel andere vertalingen heeft de vertaler ook de rol van verklaarder op zich genomen en spreekt hij van 'zeventig weken' i.p.v. van 'zeventig zeventallen'. In de NV lezen we 'zeventig tijdperken' wat in wezen geen verschil met de tekst is maar deze eerder duidelijker maakt zonder over te gaan in een verklaring.

Gabriël spreekt over zeventig zeventallen als een bepaalde tijd, veel langer als de zeventig jaar waarover Jeremia sprak en wat de onderliggende reden voor het gebed was. Deze 70 jaar bij Jeremia hebben we bij de behandeling van vs 1-3 zowel als een werkelijk getal én als een symbolische getal opgenomen en wel als  $7 = \text{God} + \text{wêreld} = \text{God mét ons} = \text{Immanuël} \times 10$  : volheidsgetal.

De zeventig zeventallen moeten als symbolisch gezien worden wat een tijdsduur omschrijft en zo niet nauwkeurig bepaalbaar is. 'Zeventig zeventallen of

tijdperken zijn voor jouw volk en voor jouw heilige stad vastgesteld' - hiermee wordt gewezen op een tijdsduur die van bijzondere betekenis is voor het volk Israel en de heilige stad Jeruzalem. Deze tijd komt in volkomen vervulling met de komst van de Messias. Wat betekent dit dan voor Gods volk?

De Messias komt om zijn ambtswerk te doen en Zijn werk wordt in zes korte uitspraken samengevat, drie daarvan zijn negatief en drie zijn positief.

Negatief :

1. aan de goddeloosheid een einde te maken en weg te doen
2. om de maat van de zonden vol te maken
3. om de overtredingen te verzoenen

Positief:

4. om een blijvende, eeuwige gerechtigheid tot stand te brengen
5. om gezicht en profeet te bezegelen
6. om wat hoogheilig is te zalven.

### **DRIE NEGATIEVE UITSPRAKEN.**

De drie negatieve begrippen zijn alle drie omschrijvingen van 'zonde'. Elke laat een aspect zien van de verschrikkelijkheid van afval en opstand tegen God.

1. Het eerste woord dat vertaald is met 'goddeloosheid' komt van een werkwoord dat betekent: in opstand komen tegen het wettige gezag; rebelleren. Opstand is dus een sterke vorm van zonde.

Israel is keer op keer in opstand gekomen tegen de HERE Here. Zij wilden zelf de baas zijn en de HERE Here niet als wettige Koning erkennen of gehoorzamen. Deze ondankbare, opstandige ongehoorzaamheid is de diepste achtergrond waaruit alle zondige daden voortkomen. Hoe worstelde Daniël in zijn ontroerende gebed daarmee: wij hebben goddeloos gehandeld, zijn in opstand gekomen, hebben niet geluisterd naar de profeten ... HERE vergeef! God antwoordt dan dat de goddeloosheid voleindigd wordt, tot een einde komt. Maar meer dan dit. Het komt niet alleen onder controle zodat het niet verder kan bloeien en groeien (Leupold) maar de opstand wordt volkomen weggedaan, gesloten en weggewassen. Maar dat kan geen mens doen. Christus is de Enige die dat kan doen. Hij zal het offer brengen dat ook de zonde van opstand volkomen zal wegnemen. Met Zijn bloed heeft Hij de brand van zonde en opstand volkomen geblust.

2. De tweede uitspraak is: om de maat van de zonden vol te maken. De NV koppelt het aan de vorige uitspraak 'er zal aan de goddeloosheid en de zonden een einde gemaakt worden'. Het woord dat voor 'zonde' gebruikt wordt komt van een werkwoord met de betekenis van: niet bereiken wat bereikt moest worden, het doel missen, mislukken. De nadruk valt dus op het slechte gevolg van een menselijke daad, of sterker, op de vreselijke gevolge daarvan.

Als Gods volk niet naar God wil luisteren, dan bereikt het volk niet zijn doel.

Omdat dit precies is wat er gebeurde, is Daniël een balling en heeft hij ook gebeden. Gods vloek is over Israël gekomen i.p.v. van Gods zegen. Israël is een schande, een smaad voor de volken geworden terwijl het volk juist een zegen voor de volken moest zijn. Hoe is Israël toch mislukt! Maar wat kom de Messias nu doen? Hij komt om de maat van de zonden vol te maken, om de zonden weg te nemen, om een eind daaraan te maken. Het onheil wat wij door onze zonden over onszelf gebracht hebben, heeft Hij op Zich genomen. Hij heeft ons weer op de weg naar het doel gezet.

3. Het derde woord dat voor zonde gebruikt wordt staat in de uitdrukking: 'om de ongerechtigd te verzoenen de NV ' er zal verzoening gedaan worden voor de overtredingen'. Ongerechtigheid is afgeleid van het werkwoord dat betekent: om van de goede weg af te wijken, verkeerd zijn, krom zijn. Het komt er dan op neer dat zondigen het gevolg is van een vijandige houding tegenover God; om doelbewust, willens en wetens het verkeerde te **willen** doen. Daniël heeft dat duidelijk bij zijn volk gezien: heel Israël heeft Uw wet overtreden en is daarvan afgeweken .. Niet per ongeluk maar moedwillig. De oren is toegestopt zodat de profeten niet gehoord konden worden.

Door de ambtsdienst van de Messias gaat de HERE deze zonde ook wegnemen. De

overtredingen, de ongerechtigheid zal volkomen verzoend worden door het offer dat Christus aan het kruis zal volbrengen vgl Hebr 2:17 en 9:26.

Dé drie aspecten van de zonde geven een afschrikwekkende tekening van onze toestand tegenover God maar al deze zonde van opstand en mislukking en afdwaling zou door Jezus Christus weggenomen worden.

### **DRIE POSITIEVE UITSPRAKEN.**

1. Om eeuwige gerechtigheid tot stand te brengen is het eerste positieve gevolg van de wegneming van de zonde en de verzoening van de overtredingen. God brengt de gerechtigheid Ps 85:11-13; Jes 51:5-8 door de Messias. Deze gerechtigheid zal altijd bestaan en wijst zo ook naar Jes 45:17, 60:21. Het is de gerechtigheid waardoor de gelovige in de goede verhouding tegenover God staat en die alleen het gevolg kan wezen van het geloof in Jezus Christus.

Er zit veel in dat iemand zegt dat Daniël hier de taal van Paulus spreekt en dat deze gerechtigheid de grote schat was waarnaar de Oud Testamentische gelovigen verlangden.

Gerechtigheid betekent ook dat wij weer op de goede weg gaan. Omdat wij door Christus met God verzoend zijn dienen wij de HERE God weer met een onverdeeld hart en ziel.

2. Een tijd 'waarin de profetie en het visioen tot vervulling zal komen' NV wordt als tweede zegenrijke resultaat gezien. Op de openbaring die door de Oud Testamentische profeten in gezichten ontvangen zijn, plaatst God het zegel van waarachtigheid en betrouwbaarheid door de vervulling daarvan.

Zo vervult God Zijn Woord altijd maar hier ligt de nadruk erop dat profetie en visioen niet langer plaatsvindt. Het tijdperk van profetieën is beëindigd. Specifiek dé Oud Testamentische profetische openbaringen die wezen naar de komst van de Grote Profeet Deut 18:15.

3. 'Om wat hoogheilig is te zalven' of letterlijk: 'om de heiligheid van de heiligheden te zalven'. De NV heeft hier: 'en de tempel heringewijd zal worden'- wel een verklaring maar ver weg van een vertaling. Wat precies bedoeld wordt is onduidelijk en de NV probeert met een oplossing te komen. De oorspronkelijke uitdrukking wordt in het Oude Testament gebruikt wanneer er verwezen wordt naar de tabernakel, de offers, het altaar e.d. maar ook naar de priester die de dienst verricht. In dit verband zou een verklaring dan kunnen zijn dat bedoeld wordt dat de nieuwe dienst van God in de plaats komt van de schaduwachtige Israelietische eredienst (Aalders).

Met Zijn offer aan het kruis heeft Christus de schaduwachtige offers vervuld vgl vs 27. Er is ook wel het beroep op teksten als Zach 4 waar zalving een symbool van de

Heilige Geest is (Young ; vgl 1 Sam 10:1 e.v.; Jes 61:1)

Bij de behandeling van deze zesde uitspraak maakt Leupold deze belangrijke opmerking: 'om te weinig van profetie te verwachten betekent ook maar weinig daaruit krijgen.'

Al wordt in de zes uitspraken de persoon van de Messias niet bij de Naam genoemd, Zijn werk wordt heel duidelijk aangetoond.

In vs 24 wordt Daniël dus op zijn gebed geantwoord dat er een tijdperk voorligt waarin volkomen zondevergeving teweeg gebracht zal worden en de eeuwenoude profetie vervuld en afgesloten wordt en een heel nieuwe dienst aan God komt. Voorwaar een groter antwoord als wat Daniël ooit kon verwachten! Er is vergeving en herstel van het heiligdom en de dienst aan God, maar dit wordt vervuld in het ambtswerk van Christus!

### **DE ZEVENTIG ZEVETALLEN OPGEDEELD IN DRE TIJDPERKEN vs 25-27**

Met de oproep dat Daniël alles goed moet verstaan wordt het thema van het vorige vers uitgebouwd. Het onderstreept ook het belang van de uitleg die de aartsengel gaat geven. Van het ogenblik waarop Jeremia (Jer 29:10) net na de wegvoering in ballingschap, Gods troostvolle openbaring ontvangen heeft totdat het herstel voor Israël zou komen is zeven zeventallen of

tijdperken. Dit is dus de tijd van de belofte af tot de vervulling daarvan met de roeping van koning Kores. Daniël weet dus nu dat zijn gebed inzake Jeruzalem verhoord is en dat herstel niet zal uitblijven tot de komst van Christus. Maar hij ziet ook dat het juist gebruikt wordt voor de komst van Christus, zoals in vs 24 zo duidelijk ontvouwd is.

In een tijdperk van 62 zeventallen zal Jeruzalem hersteld en opgebouwd worden. Het zal dus een redelijk lange tijd zijn waarin de stad herbouwd zal worden en zo zal blijven voortbestaan. In elk geval duurde de herbouw ook jaren zoals duidelijk wordt uit het boek Nehemia. De beschrijving van de stad wijst erop dat het weer een stad van betekenis zou worden.

Toch zou alles nu niet bepaald hemel op aarde worden. De tijd van herbouw en herstel is een moeilijke tijd. Welke moeilijkheden zijn de ballingen ook niet in de weg gelegd door de Samaritanen - de valse kerk - en de overheid, lees maar Ezra 4 en 5 en ook Nehemia 2, 4 en 6. Daarna was vervolging, onderdrukking en strijd Israels deel.

Ook het getal 62 moet symbolisch gezien worden in zijn verband met de karakteristieke beschrijving van 'moeilijke tijden' of 'tijden van benauwdheid'. We kunnen spreken van de Oud Testamentische apocalyptische weeën die aan de geboorte van de Zaligmaker voorafgegaan zijn (de Wolff). Dit wordt uitgedrukt in het getal 62 dat gelezen wordt als zestwee of zestigtwee. Dan is 6

het getal van de mens (vgl ook 666 in Op 13:18) en 2 het getal van de bevestiging.

Twee en zestig karakteriseert de tijd dus als één van moeite en benauwdheid omdat dit de tijd is van de mens in zijn zonde uitleven. Israel heeft de vervulling daarvan aan den lijve ondervonden: moeite en strijd met de tempel- en stadsbouw en onder het latere proces van vergrieksing onder Antiochus en onder de Romeinse heerschappij. Na de ballingschap was Israel voortdurend onder de macht en invloed van wereldmachten en heidense culturen.

In de eerste periode van de zeven tijdperken staat verwoesting centraal tot aan de komst van de gezalfde koning vs 25a

In de tweede periode van de 62 tijdperken komt herstel en heropbouw in **die kalklig** vs 25b Er blijft nog 'één zevental over en daarvan lezen we in het derde deel van de uitleg en nu gaat het weer over verwoesting vs 26.

D.K. Wielenga somt de inhoud van de 70 zeventallen in het kort op als: verwoesting, herstel, verwoesting van stad en tempel. Toch laat deze verklaring niet het licht door dat de Messias laat vallen dwars door de duisternis van vernietiging.

In verband met vs 24 zien wij de Gezalfde als onze Here Jezus Christus, de Messias. Hij wordt hier niet als 'Koning' getekend. Hij is ontdaan van alle macht en heerlijkheid maar wordt ons getekend als de lijdende Knecht, de lijdende Gezalfde. Hij zal uitgeroeid worden - vgl met hetzelfde woord in Lev 7:20 waar het wijst

op de gewelddadige voltrekking van de doodstraf. Het woordgebruik laat ons ook denken aan Jesaja's beschrijving van de Knecht die afgesneden is uit het land van de levenden Jes 53:8. Dé gewelddadige dood is dan de kruisdood van onze Zaligmaker.

Juist door Christus' kruisdood kon gebeuren waarover vs 24 zo heerlijk spreekt: wegdoen van ongerechtigheid, volkomen wegnemen van alle zonden, verzoening van schuld. De kruisdood heeft ook eeuwige gerechtigheid gebracht waarin alle profetieën vervuld zijn en waarmee door de christelijke Kerk de nieuwe dienst van God begint.

In vs 26 lezen we in de NV 'zal een regeerder onschuldig gedood worden'. In de OV een letterlijke vertaling : "zal een Gezalfde uitgeroeid worden maar zonder iets voor Hem". Dit is niet werkelijk een verstaanbare zin, Aalders zegt dan ook dat er geen werkelijk bevredigende uitleg is. De betekenis is blijkbaar zoals de NV zegt dat er geen schuld bij Hem was - behalve dat de NV dit niet op Christus laat slaan en wij dit uitdrukkelijk wel doen.

Tijdens het laatste zevental zal eerst de Messias gedood worden en daarna zal de tempelstad vernietigd worden. Het volk van een regeerder die zal komen zijn de Romeinen onder Titus Vespasianus die in het jaar 70 n.C. de stad en het heiligdom in rook en vlammen lieten opgaan. Jeruzalem vindt zijn einde in de overstromende vloed van Gods toorn waarover Nahum 1:8 ook spreekt. Het is

Gods vreselijke oordeel over Jeruzalem wegens de verwerping van de Messias. God heeft vast bepaald dat tot op de definitieve ondergang van Jeruzalem, de tijd gekenmerkt wordt door voortdurende oorlogen en verwoesting.

In vs 27 wordt nu eerst specifiek het laatste zevental genoemd. Wij volgen hier weer de OV 'en hij zal met velen een sterk verbond sluiten', de NV wijkt helemaal af van het Bijbelse spraakgebruik van 'verbond' waar het nu een 'vaste overeenkomst' genoemd wordt. De grondbetekenis van het begrip dat vertaald wordt met een 'sterk verbond sluiten', is om in staat te zijn om iets te doen, om sterk of machtig te zijn, om de overhand te krijgen - het woord 'held' is daarvan afgeleid. In het Engels wordt het o.a. vertaald met 'prevail'; in het Nederlands met 'zich krachtig betonen'. Dit verbond dat zal bewijzen dat hij heel sterk is, is het verbond dat de HERE met Israel gesloten heeft. De kracht van het verbond dat met 'veel' dus met alle Israelieten gesloten was, zal buitengewoon duidelijk te zien zijn in het laatste zevental. Dit is dan ook gebeurd want toen is de Here Jezus gekruisigd en zijn de vruchten van Christus's zoenoffer gekomen. In de dood van de Messias zien we de grootste kracht van het verbond. In Zijn vloek heeft Hij het verbond volledig werkelijkheid laten worden.

Als de helft van het zevental bereikt is, houden de offers op. Al heeft het staken van de offers in de tempel niet onmiddellijk plaatsgevonden met de verwoesting van de

tempel, toch hebben deze offers geen werkelijke waarde meer gehad. Christus heeft het waarachtige zoenoffer voor alle zonden gebracht met Zijn kruisdood en daarmee de noodzak van de Oud Testamentische offers beëindigd - het scheuren van het tempelvoorhangsel wijst ook daarop Matt 27:51; Mark 15:38; Luk 23:45; vgl Hebr 8:13, 9:25. De 'helft' moet zoals de andere getallen symbolisch verstaan worden.

Wat nu volgt wijst weer op de verwoesting van Jeruzalem. Maar ook over deze woorden van Gabriël heerst een Babylonische spraakverwarring. De NV heeft het dat' hij zal op een hoek van de tempel een ding zetten wat een gruwel is voor God en wat verwoesting aanricht ..'Het is toch niet echt duidelijk als de OV zegt 'en op de vleugel van gruwelen zal er een verwoester zijn..' Verschillende uitleggers zien dit als de verwoestende Romeinse legers die zó snel komen alsof zee vleugels hebben terwijl ze in uiterste wreedheid allerlei gruwelen plegen. Zijn komst zal tot het einde toe met verwoesting wezen. De ondergang van de mooiste stad in het Prachtige Land, de heilige tempelstad, zal volgens Gods vaststaande besluit volkomen zijn.

De reden voor het ontzettende Godsoordeel hoeft niet ver gezocht te worden. Het is wegens d verwerping van de Messias. Dáárdoor heeft het volk Israel opgehouden om te staan in de bevoorrechte positie als uitverkoren Godsvolk. Nu is er geen verschil meer tussen Israel en enig ander

volk in de wijde wereld. Alleen het gelovige deel van elk volk is het volk van God. Het Israel van vandaag is in elk geval een socialistisch, humanistisch ( in eigen ogen wel maar beslist niet in de ogen van de Palestijnen) en grotendeels zelfs een atheïstische staat!

De verklaring van Rom 9-11 wordt dikwijls gekoppeld aan de vorige opmerkingen, natuurlijk valt dit totaal buiten het raamwerk van een hulp bij de verklaring van het boek Daniël. Toch geven we net een paar aantekeningen daarbij omdat het zo dikwijls aan Daniël verbonden wordt.

### **DE TOEKOMST VAN ISRAEL EN ROMEINEN 9 - 11 .**

Zelfs al lang voor de stichting van de staat Israel in 1948 heeft dit Bijbelgedeelte de gemoederen van de lezers beroerd. Het zijn ook helemaal niet alleen sektariërs die op grond van Rom 11:26: 'en zo zal het gehele Israel gered worden' aanvaarden en verkondigen dat Israel nog krachtadig tot bekering zal komen. Vooral wordt er dan een beroep gedaan op Rom 11:29 waar Paulus schrijft: 'als God eenmaal aan mensen Zijn genadegaven geschonken en heb geroepen heeft trekt Hij dat nooit weer terug' - dit ziet toch op de Joden die volgens het vorige vers wat het evangelie betreft, vijanden van God zijn maar krachtens de uitverkiezing zijn zij geliefden om de aartsvaders ontwil vs 28.

Tot zóver wordt dan aangehaald ... maar juist in de volgende verzen is er het opvallende kenmerk dat Paulus over **zijn eigen tijd** schrijft. in Rom 11:13 zegt hij al: 'en nu spreek ik met jullie..'

In 11;30 , 31 lezen wij: 'vroeger waren jullie heidenen,..., maar **nu** de Joden ongehoorzaam geworden zijn, heeft God Zich over jullie ontfermd. Net zo gaat het ook met de Joden: omdat God Zich over jullie ontfermd heeft, zijn zij **nu** ongehoorzaam geworden. Maar dit gebeurt zodat zij zelf ook **nu** ontferming kunnen vinden.' Zo in de NV. In de OV is het nog duidelijker: 'want zoals jullie ook **vroeger** aan God ongehoorzaam waren, maar **nu** barmhartigheid ontvangen hebben door hun ongehoorzaamheid, zo hebben zij ook **nu**...'.

Die apostel spreekt dus over de Joden in **zijn** dagen als het uitverkoren verbondsvolk vgl Rom 9:4. God heeft Zijn volk niet verstoten Rom 11:1,2 . Paulus bewijst dit door erop te wijzen dat hijzelf toch een Jood is, een gelovige Israelietische christen. De heidenen worden gered maar ook sommigen uit de Joden Rom 11:14. Deze redding van mensen uit het verbondsvolk is niets minder als leven uit de dood!

En nou is het 'hele Israel' al de bekeerde Joden die in Jezus Christus geloven. Alleen de gelovige rest van Israel vormt het verbondsvolk en dat wel samen met gelovigen uit alle andere volken. Voor elke Jood geldt hetzelfde bevel van bekering en geloof als voor elk ander mens.

Petrus woorden blijven van kracht; 'Waarlijk ik begrijp nu eerst dat God geen onderscheid maakt, maar uit elk volk de mensen aanneemt die Hem vereren en doen wat goed is' Hand 10:34. Geen mens met Joods bloed heeft een haardikte voorsprong op iemand anders bij God. De belofte van het Evangelie **dat iedereen die in de gekruisigde Christus gelooft**, niet verloren zal gaan, maar het eeuwige leven zal hebben, moet aan alle mensen ... **zonder enig onderscheid** verkondigd en voorgesteld worden met het **bevel** van bekering en geloof - zo belijden wij in de Dordtse Leerregels II,5.

Hoe onpeilbaar groot was Gods genade dat Hij het volk dat de Eniggeboren Zoon van God verstoten en vermoord heeft, toch blijft opzoeken met de Evangelieverkondiging door de apostelen en andere gelovigen. De genadetijd blijft open voor Israel als Verbondsvolk totdat Gods verbondswraak over stad en tempel losbarst. Dan wordt het verbondsvolk slechts een etnisch volk dat als zodanig niet meer Gods volk is.

## **OPSOMMEND.**

Het antwoord op Daniëls gebed voor het herstel van Israel en de tempeldienst heeft zeker zijn stoutste verwachtingen overtroffen. Hoeveel dieper maakt de Geest de inhoud van onze gebeden! vgl Rom 8:26 e.v. God verhoort het gebed van de profeet door hem iets te laten zien van het

Goddelijke raadsplan met Israel. Daarin gaat het niet alleen over de onmiddellijke toekomst, maar wordt tot in verre eeuwen Gods 'geschiedenis werkplan' voor Israel voor de ogen van de profeet ontvouwd.

Om dat deel van het raadsplan van de Geschiedenismaker goed te zien, moeten we naar het hele plan kijken en niet net naar het ene aspect waarmee dit hoofdstuk afsluit. De laatste verzen tekenen een verstommend donker einde dat onontkoombaar is voor stad en tempel. Maar de verzen 25-27 volgen op vers 24 en zijn een onderdeel en uitwerking daarvan wat juist zo'n heerlijk belofte karakter heeft. Stad en tempel zullen volledig ondergaan.

De ceremoniële eredienst wordt definitief beëindigd - maar dat is niet het einde.

Jezus Christus komt en Zijn komst staat juist in het brandpunt van Daniël 9. Door de komst van Jezus Christus en Zijn kruisdood, komt waarachtige vergeving van zonden en de nieuwe geestelijke dienst van de HERE in de gemeente van Christus die Hij met Zijn bloed gekocht heeft. Een heerlijke vervulling van de profetie.

Toen Daniël gebeden had, waren de bouwvallen van stad en tempel een teken van schuld en ongerechtigheid die Israel opgestapeld had. De verlaten bouwvallen schreeuwden om heropbouw en de komst van de Gezalfde.

De bouwvallen waarover vs 27/28 handelen schreeuwen ook de aanklacht uit dat Israel moest boeten wegens zijn hemelhoge schuld en ongerechtigheid die zijn hoogtepunt (eigenlijk dieptepunt)

gevonden heeft in de verwerping van de Messias. Maar nu hebben de bebloede en verbrande bouwvallen niet geschreeuwd om herstel want de Gezalfde is gekomen. Nu is er ook geen belofte voor herstel van stad en tempel want beiden hebben immers hun taak volbracht.

Nu moet wereldwijd de Blijde Boodschap uitgedragen worden van volkomen verzoening van al onze zonden en de eeuwige rechtvaardiging op grond van het werk van Jezus Christus.

Nu wordt wereldwijd de Nieuwe Testamentische eredienst gevonden, de bediening van de verzoening in de levende verkondiging van het Woord. Slachtoffer en spijsoffer is niet meer nodig want wij hebben altijd onze Voorbidder bij de Vader - onze Here Jezus Christus.

Maar dat betekent ook dat God Zijn beloften alleen wil vervullen voor hen die roepen om genade met belijdenis van zondeschuld.

Het gebed van Daniël is het gebed van de Kerk van Jezus Christus: Here vergeef!

Alle eeuwen door mag dé Kerk die zijn kerkzonden, nationale zonden, volkszonden, generatiezonden, familie zonden en persoonlijke zonden van eergisteren, gisteren en vandaag belijdt absoluut zeker weten dat de Allerhoogste het gebed verhoort. Daniël heeft al geweten en beleden dat de HERE Here dit doet omdat Hij zo genadig en barmhartig is, groot van goedertierenheid. In onze Heidelbergse Catechismus zondag 45 e.v. belijden wij dit en in Antwoord 117

bevestigen wij de belijdenis onder andere met een beroep op Dan 9:18.

## HET GEBED VAN DANIËL VOOR VANDAAG

A. Janse heeft het gebed van Daniël 9 toegepast op de Kerk in de donkere 30 er jaren - vandaag is het even actueel.

*En ik heb mijn aangezicht tot de Here mijn God gericht om met vasten en in rouwkleed en as, mij aan gebed en smeking te wijden'.*

Wij mogen ook ootmoedig naar de Here gaan, naar de Koning van de Kerk - en we mogen Hem smeken en in dit gebed hard werken.

Samen met Daniël mogen wij bidden:

*'Ach, Here , grote en geduchte God, die het verbond en de goedertierenheid houdt voor wie Hem liefhebben en Zijn geboden onderhouden'.*

Wij hebben als christendom gezondigd door af te wijken van Uw geboden en rechten, door af te wijken van de dienst bij het bloed van verzoening.

Door onze eigenwillige godsdienst te leren en onze eigen persoonlijk gekleurde godsdienstige gevoel en onze eigen godsdienstige ideeën en meningen en tradities.

Als christendom hebben wij niet geluisterd naar Uw dienaars die Uw Woord, het Woord van de verzoening en het Woord van de vruchten van de Geest gesproken hebben. Die als Uw knechten ook gesproken hebben van de vloek van het Verbond over de verbondskinderen die dit verbond losgelaten hebben voor de aanlokkelijke begeerten van de wereld (zoals Ezou ) of voor hun eigen godsdienst ( zoals Manasse en Kajafas ) vs 6

*'Aan U, o Here , komt de gerechtigheid toe, maar aan ons, beschaming van het aangezicht '*

Ja beschaming bij een christendom dat door U uit elkaar geslagen is wegens de zonden en dat U verwoest hebt door de vijand zodat er geen sprake van herbouw is vs 7, 8

*'Bij de Here onze God is er barmhartigheid en vergeving,'*

Hij heeft gedaan zoals Hij in Zijn Woord gezegd heeft, dat hij hen die Zijn verbond verlaten, onder onheil zou laten zuchten.

Zó is het onheil over het christendom gekomen, maar wij hebben ons niet bekeerd van onze ongerechtigheden maar onze eigen godsdienst naast het Woord gehandhaafd; wij hebben geen acht geslagen op Uw waarheid. vs 9 - 13

*'Daarom heeft de HERE onheil over ons gebracht, want de HERE onze God is rechtvaardig bij al zijn werken die Hij doet.*

*Maar wij hebben niet naar Zijn stem geluisterd . vs 14*

*Nu dan, o HERE onze God, U die Uw Kerk uit het slavenhuis van de zonde met een sterke Hand uitgeleid hebt,*

hen door de doop afgezonderd heeft van de heidenen, en die Uw Naam over de hele wereld bekend gemaakt hebt, wij hebben als Christendom goddeloos gehandeld, ontzettend gezondigd.

*'O, HERE, laat toch volgens al Uw gerechtigheid, Uw toorn en Uw grimmigheid afgewend worden van Uw Kerk,*

want wegens onze zonden is Uw Kerk een voorwerp van smaad voor allen rondom ons en in bijzonder voor de afgodendienaars van humanisme, socialisme en Moham-medanisme.

'Hoor dan nu onze God, naar het gebed van Uw knecht en naar zijn smekingen. Laat Uw aangezicht schijnen over Uw heiligdom dat verwoest ligt. Neig Uw oor, mijn God, en hoor open Uw ogen en aanschouw onze verwoesting en het volk waar Uw Naam over uitgeroepen is - want niet op grond van onze gerechtigheid werpen wij onze smekingen voor Uw aangezicht, maar op grond van Uw grote barmhartigheid.

Kijk o HERE naar de verwarring van de geesten

naar de macht van de geestelijke verwoesters

naar de honingkwastzwaaiers, gebedsgenezers

en vereerders van de menselijke geest en van het 'geestelijke leven' die zo velen in hun macht hebben.

o HERE, hoor!

HERE vergeef!

HERE merk op en doe iets daadwerkelijks !

Schenk toch reformatie.

Geef terugkeer van het overblijfsel, dit handjevol, zodat Uw Kerk gebouwd kan worden

zodat zij die treuren vanwege Uw Kerk blij mogen worden. Zodat U ook weer over hen blij kan zijn en goed voor hen kan zijn.

Zodat Uw Woord vervuld wordt:

*'Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten, maar met grote ontferming zal Ik u vergaderen. In een uitstorting van toorn heb Ik een ogenblik Mijn aangezicht voor u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid ontferm Ik Mij over u ...' Jes 54:7*

Ach, HERE, stel dit niet langer uit,

laat dit toch niet jaren duren, want de toestand is verward en gevaarlijk en Uw Naam wordt daardoor gelasterd.

wij weten dat U ons niet nodig hebt,

maar doe dit omwille van Uw Naam, om Christus wil, in Wie al Uw beloften van het verbond vast gefundeerd liggen

en in die ons 'AMEN' zegt.

## HET LUCHTGEVECHT OM JUDA

### DANIËL 10

De laatste drie hoofdstukken van het boek Daniël geeft God zijn openbaring over de toekomst van de Kerk.

#### **GODS PROFEET ROUWT 10:1-3**

Koning Kores was nu al drie jaar lang koning van Babel en al twintig jaar op de Perzische troon. Uit deze gegevens kan met redelijke zekerheid worden afgeleid dat de openbaring aan Daniël in het jaar 536 v.C. gegeven is. Over dag en maand is er geen twijfel dit brengt ons volgens onze kalender op 24 maart 536 v. C.

Daniël wordt in vs 1 ook bij zijn Babylonische naam genoemd wat er op wijst dat hij niet samen met de ballingen onder Zerubbabel naar Jeruzalem teruggekeerd is. Op grond van zijn gebed in het vorige hoofdstuk kunnen we verwachten dat hij erop gebrand was om te gaan maar wegens zijn belangrijke werk moest de hoogbejaarde profeet blijven. Nochtans heeft hij ondanks zijn leeftijd van 80 jaar of ouder, nog grote reizen ondernomen vs 4

In Babel is weer eens op grote schaal feestgevierd. Het nieuwe jaar was op 1 Maart begonnen en veertien dagen lang hadden de nieuwjaarsfeesten de inwoners in een meeslepende ban. De afgod Mardoek

is door de heilige Isjtarpoort uitgedragen en bovenop de Tsikkurat of tempeltoren zijn offers gebracht ter ere van de goden die daar in hun Nieuwjaarsvergadering het lot van het volgende jaar zouden bepalen. Ondertussen hebben de Babyloniërs hun beruchte nachtelijke losbandige eet- en drinkpartijen gehouden. Daniël heeft echter op de vakantiedagen die ter ere van de koning van de goden uitgeroepen waren, geen vakantie gehouden. Terwijl de hele stadsbevolking zich te buiten ging aan voedsel en drank en van meer als duizend altaren rook opsteeg ter ere van Mardoek, was er in Daniëls woonplaats een totaal andere atmosfeer.

De oude profeet rouwde, treurde en heeft slechts het noodzakelijkste voedsel en drank gebruikt. Uit zijn woonplaats steeg slechts het reukwerk van het gebed op naar de ene waarachtige God van hemel en aarde die heden en toekomst in Zijn hand houdt en wiens raad vast bepaald is.

Dit hoofdstuk geeft zelf geen antwoord op de vraag waarom de profeet dan zo lang en diep gerouwd heeft. Uit het boek Ezra is het echter duidelijk dat het met de teruggekeerde ballingen in Jeruzalem niet

goed ging. Er waren ongeveer tweeneveertigduizend man - samen met vrouwen en kinderen zo'n tweehonderdduizend mensen - naar Juda teruggekeerd. Zij waren arm. Veel Joden bleven in Babylonië achter en zijn later over de hele wereld verspreid. Een paar eeuwen later maakten de Joden naar schatting zeven procent van de totale bevolking van het Romeinse Rijk uit. Maar van deze ruim vier miljoen mensen woonde minder als de helft in Palestina - de rest was in de verstrooiing of diaspora - vooral als handelaars.

De mensen die dus als gevolg van het verlot dat koning Kores gegeven had, teruggegaan zijn naar Juda om daar weer de dienst van de HERE te herstellen, was zeker de geestelijke kern. Wij moeten ook onthouden dat in die tijd de ceremoniële wetten nog volledig van kracht waren en ook weer nagekomen moesten worden nu de HERE zijn land weer aan Israel teruggegeven had met inbegrip van de geheiligde grond. Maar ach, ook de kleine geestelijke kern van het volk van God bestaat uit mensen die in zonde ontvangen en geboren zijn. Pas in de zevende maand zijn de altaren van de HERE op de oude plek opgericht voor het Loofhuttenfeest en zijn de dagelijkse offers weer gebracht ondanks vrees voor de bevolking van het land vgl Ezra 3. De bevolking van het land bestond nog grotendeels uit vroegere Israelieten die niet in de ballingschap weggevoerd waren, maar ook niet in geestelijke ballingschap gegaan waren. Zij zijn

verbasterd met de heidenen en lieten hun godsdienst ook verbasteren. Zo zijn ze ver van de ware dienst aan God verwijderd geraakt. Ze waren allesbehalve blij dat nu hun oude stam- of volksgenoten teruggekomen waren. Toen de teruggekeerde ballingen in de tweede maand van het jaar ná de terugkeer begonnen om de fundamenteën van de nieuwe tempel te leggen, werd de hemelsbrede geestelijke verwijdering heel duidelijk. Het half heidense deel van de bevolking eist ook volledige erkenning; zij willen een gelijk aandeel hebben in het bestuur van het geestelijke leven. Iedereen die met de tempelbouw helpt ontvangt godsdienstige en staatkundige rechten. Omdat de muren van al de steden door de bezetters gesloopt waren en de tempel sterke en hoge muren krijgt, kon deze tempel een gevaar worden voor de verheidenste inwoners. Als de leiders van de teruggekeerden dan weigeren om de hulp van de godsdienstig onreine inwoners te aanvaarden, wordt de vijandschap zo ernstig dat de tempelbouw gestaakt wordt. Ondertussen word door omkoping en verdachtmaking geprobeerd om koning Kores over te halen om zijn gunstige houding tegenover de oud-ballingen te laten varen.

De tempelbouw begon ongeveer negen maanden voordat Daniël deze openbaring ontving. De oude staatsman en profeet voor we de Babylonische en Perzische regeringskringen open waren, heeft zeker geweten van de pogingen om zijn volk te

stuitten in hun Godegegeven werk. Hij heeft zeker ook geweten dat de geestelijke kracht van de berooide ballingen tot een absoluut dieptepunt gedaald was wegens de voortdurende psychologische zowel als werkelijke oorlogvoering door de halfheidse bevolking. De Joden waren zo moedeloos en ontmoedigd dat zij het werk aan de tempelbouw maar gestaakt hebben.

In het licht van deze omstandigheden greep Daniël toen het machtigste wapen aan - dit wapen wat zelfs de kleinste in het Koninkrijk van God kan opnemen: het gebed. Daarbij komt de verootmoediging, het vasten en de rouw.

Waar was toch Israels geloofskracht, geloofsmoed en geloofsijver? Wat zou er van zo'n volk in zo'n vijandige omgeving terecht komen?

Hier zien we wat het gebed van een rechtvaardige kan uitrichten. Hemel en hel worden daardoor bewogen! In de volgende verzen wordt aan Daniël en ons geopenbaard dat een geest uit de hel het duivelse werk in Juda en aan het hof van de koning ondersteunt. Máár dat ook één van de machtigste engelen uit de hemel gestuurd wordt om Daniël te antwoorden en de invloed van de helse macht te breken. Tussen deze geweldige machten in Gods schepping ontbrandt een titanenstrijd om het beheer van Juda.

In de naam Juda ligt juist het geheim van wat hemel en aarde bewogen heeft. Want uit Juda moest de Christus geboren worden. In Juda moest de dienst van de

HERE hersteld en een tempel gebouwd worden die heerlijker zou wezen dan de vorige. De tempel waar de Zoon van God zou binnenkomen en waarin Hij de woorden van waarachtig leven zou verkondigen.

De Satan heeft de gebeurtenissen in Juda van levensbelang geacht want daar zou een nieuwe geschiedenis beginnen waardoor de weg naar Bethlehem geopend zou worden. Ook vandaag is er voor de hel niets interessanter als het leven van en in de Kerk!

## **DE VERCHIJNING VAN DE ENGEL**

### **10 : 4 - 9**

De drie weken van Daniëls rouwtijd zijn waarschijnlijk beëindigd doordat hij een speciale opdracht ontvangen heeft. Het is ondertussen al zomer geworden en het koninklijke hof is dan verplaatst naar het Perzische koninklijke zomerverblijf in Ekbatana dat, hemelsbreed, omtrent 400km van Babel vandaan lag. We kunnen aannemen dat Daniël een of twee dagen ná de bijzondere gebedstijd met een karavaangezelschap na Ekbatana vertrokken is.

Wat de drie weken van gebed en vasten betreft is het opvallend dat hier weer van zeventallen sprake is. Toch hebben deze drie zeventallen geen symbolische waarde want het is niet door God geëist of gegeven - het is uit het gemoed van een gelovige gekomen.

Omdat de eerste maand ook de maand voor de viering van het Pascha was, nl. van 14 tot 21 Nisan of Maart, is het zeker niet vergezocht om te denken dat dit feit Daniël tot zijn rouwtijd heeft laten besluiten.

Juist met het Paasfeest wordt de heerlijke verlossing van Israel door Gods sterke Hand gevierd en herdacht. In de ellendige omstandigheden van de teruggekeerde ballingen was de verlossing van de HERE weer dringend nodig. In deze Paastijd bidt de profeet dan dat de HERE weer aan het verbond zal denken en opnieuw Zijn gunst wil laten zien.

Op de 24ste Maart is Daniël bij **de drif van** de Tigris of Hiddékel vgl Gen 2:14, Een 100 tot 120 km van Babel en nog een weekreis van Ekbatana af. Plotseling ziet hij daar een machtige engel staan die een priesterkleed draagt vgl Ex 28:42; Lev 6:10, 16:4 en 1 Sam 22:18; met een gordel die versierd was met het fijnste goud vgl voor deze hemelse verschijning Ezech 44:17; Op 1:13. De betekenis van Ufas is onzeker maar is waarschijnlijk geen plaatsnaam, Ufas is ook vertaalbaar met 'zuiver goud'. Het lichaam van de engel was als de edelsteen chrisoliet – mogelijk turkoois maar over wat het precies is heerst we onzekerheid, in elk geval wordt een edelsteen van buitengewone schoonheid en kleur bedoeld. Het gezicht van de engel was als het geflikker van weerlicht, zijn ogen als fakkels van vuur en zijn voeten als

gepoetst koper - wat 'n adembenemende heiligheid!

Een ogenblik later hoort Daniël zijn stem die klonk als het gedruis van een schare mensen. In het oorspronkelijke Hebreeuws wordt het in zo'n stijl beschreven dat beklemtoond wordt dat onze menselijke taal té beperkt is om de heerlijke en verblindende werkelijkheid van de verschijning van de engel precies te omschrijven. Omdat niet gezegd wordt wie de engel was, hebben verschillende geleerden gezegd dat het Gabriël is, anderen weer de Engel van de Here dus de Christus, de Zoon van God voor Zijn vleeswording vgl Ex 3:2 ; Richt 2 en 6 enz. De beschrijving laat ons sterk denken aan Ezech 9:2 e.v. en Op 1:13-15. Toch is er te veel verschil. Wij denken eerder aan een cherub zoals in Ezech 1 en 10. Het kan toch ook niet verklaard worden dat Michael vs 13 de Engel van de Here zou moeten helpen.

Alleen Daniël heeft deze hemelse boodschapper gezien. Zijn metgezellen hebben wel gemerkt dat er iets bijzonders gebeurde en hebben in bijgelovige angst het hazenpad gekozen. God liet de hele omgeving schoonvegen om Daniël te isoleren zodat niets hem kon plagen bij de ontvangst van deze openbaring.

Geweldig was de uitwerking van dit grote visioen op Daniël. Zijn lichaamskrachten en gezonde huidskleur vloeiden weg. Het was zó erg dat de profeet het nog een keer beklemtoont dat hij krachteloos was. De

vorige keren hebben de gezichten die hij ontvangen heeft, hem reeds lichamelijk sterk aangegrepen vgl 7:28 en 8:27 maar waar hij nu van aangezicht tot aangezicht staat tegenover iemand die van God Zelf komt, is de uitwerking zoveel sterker. In dromen en gezichten wordt blijkbaar iets van het verblindende licht dat van boven komt, gedempt. Rechtstreeks contact met God is voor de mens nog veel moeilijker te verduren. Hoe diep is de mens toch in en wegens de zonde gevallen. De mens die **kind** van God is kan het zelfs lichamelijk niet eens verwerken om een van de **knechten** van God te ontmoeten!

Toch heeft de profeet alles helemaal bewust beleefd. Dit veranderde echter toen de engel begon te spreken. Weer beklemtoont deze profeet die wist wat er in de wereld gaande is en onvoorstelbaar veel invloed en macht bezat, het ontzagwekkende. Twee keer na elkaar spreekt hij over 'het geluid van zijn woorden' OV. Het was net te veel voor mensenvlees... deze gelovige grijsaard die God liefheeft, viel bewusteloos voorver. Hoe uiterst zwak en nietig is de mens in de tegenwoordigheid van de heerlijkheid van God die toch slechts in een beperkte mate in de **diensknecht** van God tot uiting komt. Hierdoor geeft de Heilige Geest ons iets te kennen van hoe onvoorstelbaar groot en wonderlijk en mooi de heerlijkheid van God Zelf is.

De engel heeft Daniël toen met de hand aangeraakt en daardoor herwint hij zijn

bewustzijn. De profeet heeft net de hand gevoeld en was er blijkbaar niet eens bewust van wiens hand dit was. Met een gesukkel komt hij een beetje overeind. Terwijl hij met zijn handen op de grond drukt, komt hij op zijn knieën maar ondertussen waggelt hij nog heen en weer - langzaam komt het bewustzijn terug.

Wat een verslagen en beklagenswaardige figuur moet de engel gezien hebben in deze vrome gelovige? Hoeveel te meer zouden wij niet nog een veel zwakker figuur geslagen hebben?

Ook hier zien wij weer de betrouwbaarheid van de Heilige Schrift - de schrijver steekt de naakte waarheid niet weg. Hij doet zichzelf niet voor als een held terwijl hij het niet is.

### **HET DOEL VAN DE KOMST VAN DE ENGEL                    10:10 - 11:1**

Pas na de hulp van de engel is Daniël in staat om de woorden van de engel te verstaan. De engel noemt de profeet met zijn naam en zegt dat God hem liefheeft. De profeet moet gaan staan en goed opletten op de woorden die de engel als gehoorzame boodschapper van God geen reden voor vrees bestaat want hij is juist gestuurd om Daniël te antwoorden op de brandende vragen die zijn hart gekweld en bezwaard hebben. De grijsaard heeft zich toch verootmoedigd en gerouwd om inzicht te krijgen over wat Gods doel met Juda was.

Op de eerste dag van zijn gebeds- en rouwtijd is zijn stem al in de hemel gehoord en heeft deze engel opdracht ontvangen om het antwoord naar de aarde te brengen.

Wat betekenen dat voor ons? God hoort ons onmiddellijk als wij Hem gelovig aanroepen in onze gebeden. Er is niets van ons zuchten en vragen en gejubel wat Hij niet zou horen.

Máár het antwoord, de merkbare gebedsverhoring bleef eenentwintig dagen lang uit. Drie volle weken lang is deze machtige engel verhinderd om zijn werk te doen want de 'vorst van het koninkrijk van de Perzen' OV heeft met hem gevochten. Dit is **niet** de **koning** van de Perzen maar de **vorst** van het **koninkrijk** van de Perzen. We moeten hier denken aan een machtige engel -zo de NV- maar dan een **boze engel**, een geest uit de hel. Een Heidense koning kon onmogelijk een hemelse engel tegenstaan terwijl een diep gelovige man als Daniël alle kracht verloor slechts bij het **zien** van deze engel van God.

Het gevecht tussen de geest uit de hel en Gods boodschapper was zó geweldig dat hulp verleend moest worden door één van de voornaamste engelenvorsten, Michael, zodat Gods engel kon overwinnen. Michael is aanvoerder van de hemelse strijdkrachten vgl Judas:9 en Op 12:7.

Het slot van vs 13 is moeilijk vertaalbaar. Het beste is om het te vertalen met 'zodat ik de overhand behouden heb bij de koningen van Perzie'. Doordat Michael

kwam helpen kon de engel de helse geest verhinderen om de koning van Perzie en zijn opvolgers (koningen) tegen de Joden op te zwepen.

Eerst daarna kon de engel, die zoals alle schepselen net op een plaats tegelijk kan zijn, verder gaan. Bij de drift van de Tigris ontmoet hij Daniël die dan juist op weg is naar het hof van de koning in Ekabana waar de engel al de tijd gevochten had.

De engel zegt nu wat het doel van zijn komst is namelijk om hem in te lichte over wat in de toekomst met zijn volk gaat gebeuren. In de OV 'over wat jouw volk aan het einde van de dagen te beurt zal vallen' - einde van de dagen slaat dan op het einde van de Oud Testamentische geschiedenis en niet op het einde van de wereld.

Verstomd en vol eerbied heeft Daniël zijn hoofd laten zakken. Hier is dat niet een geval van lichamelijke zwakte en onvermogen, maar eerder een bewust gebaar van eerbied. Hoe geweldig is het toch voor een mens om een hemelse geest te ontmoeten! In dit geval moest Daniël juist diep onder de indruk van zo'n hemelse strijdengel komen want de toekomst die hem geopenbaard wordt is verschrikkelijk en de macht van de hemelse legerscharen is dan juist zo nodig. Het zien van de verblindende macht van de engel was een beklemtoning van zijn woorden dat zo'n sterke held door God aan Israël gegeven was.

Daniëls woorden schieten te kort om de figuur van de engel te beschrijven. Toch beseft hij dat het een geschapen wezen is: 'iemand die als een mens geleeke, heeft mijn lippen aangeraakt'. Deze merkwaardige gebeurtenis laat ons denken aan Jes 6:7 en Jer 1:9. Na deze symbolische aanraking krijgt de profeet echter ook de kracht om te spreken. Dit was de eerste keer dat de profeet iets kon zeggen en hij verklaart dat het zien van de engel hem zo ontstelde dat hij door lichamelijke pijn en zwakheid overvallen werd. Hij voelt zich dan ook onwaardig en te gering om met de hemelse bode te praten. Weer versterkt de engel hem door aanraking en bemoedigt hem met 'vreest niet, jij wie God liefheeft !' Na de vredegroet die nog twee keer door bemoedigingen gevolgd wordt, was Daniël eindelijk zo versterkt dat hij gereed was om de openbaring te ontvangen.

Het blijft opvallend dat het **kind** van God zo dikwijls door de **dienstknecht** van God versterkt moet worden om in staat te wezen om te blijven leven alleen al bij het **zien** van de hemelse boodschapper. Toch is in Gods ogen het kind veel belangrijker dan de knecht. Het kind kan naar Gods genadetoon gáán wat zoveel heerlijker is dan net een wacht bij de troon te zijn.

Het kind mág met God praten over alles wat er in de wereld van God gebeurt; mág al zijn nood voor God neerleggen en al zijn begeerten aan Hem vertellen en al zijn blijdschap uitbazuinen. Het is veel rijker

dan te moeten wachten op Gods bevelen. De lofzang van de dankbare verlost is voor God mooier dan de lofzang van de engelenmenigtes. De stamelende zang uit de diepte van ellende is voor God mooier dan de lof uit de hoge hemel. Paulus wijst er later ook op dat de mens als gevolg van Christus' verzoenende offer weer bóven de engelen geplaatst is. De mens weet door de genadegave van het geloof dat God Zijn verlossingsplan door Jezus Christus uitgevoerd heeft. De engelen branden van heilige nieuwsgierigheid om over dit grote werk van God meer te weet en nu is het de taak van de Kerk - van u en mij - om dit aan hen te zeggen vgl Ef 3:9 e.v.

De engel prikkelt Daniëls gedachten door hem te vragen of hij goed begrijpt wat het doel van deze verschijning is. Het gaat over de toekomst van Israel. De profeet -en wij! - moeten weten dat de strijd in de geesteswereld voortgezet wordt. De strijd die de engel eenentwintig dagen lang gevoerd heeft was niet een eenmalig gebeuren vgl Ef 6:10 e.v. De engel moest teruggaan naar het Perzische hof om de overwinning die hij volgens vs 13 behaald heeft, te voltooien. De steun aan Israel duurt voort.

Amper twee eeuwen later zal het Perzische Rijk, wat het bolwerk van Satan was, in elkaar storten. Al komen en gaan de geslachten de strijd duurt voort want daarná komt de 'vorst van Griekenland' die ook een boze engel is. Het rijk van Alexander komt dan op om de duivelse strijd tegen het rijk van God voort te

zetten. Maar hier zullen we echter moeten denken aan het rijk van Antiochus Epifanes want hij heeft dezelfde hellenistische (= Griekse ) politiek gevoerd door met niets ontziend geweld te proberen de godsdienst en cultuur te vergrieksen. In de Griekse tijd hebben de werken van de Satan een enorme ontwikkeling van kracht getoond. Satan heeft alles in de strijd geworpen om de komst van Jezus Christus -in -het vlees te voorkomen.

De strijd van deze engel zal zo zwaar zijn dat hij het zonder de hulp van de engelenvorst Michael niet zal kunnen klaarspelen. Zo heeft deze engel weer tijdens het eerste jaar van koning Darius Migael versterkt en beschut in zijn felle zware strijd. In het begin van koning Darius' heerschappij was het een gevaarlijke tijd van bewindsverandering en de belangrijke zaak van toestemming om de tempel te herbouwen. In de toekomst zullen de tijden niet minder gevaarlijk worden.

Maar al was de worsteling van de geesten nog op het hoogste niveau van activiteit, zal deze engel aan Daniël bekend maken wat in het 'Boek van de Waarheid' geschreven staat. De weg van de geschiedenis staat vast en omdat de geschiedenis bepaald wordt door het optreden van schepselen, staat hun optreden ook vast.

### **HET BOEK VAN DE WAARHEID.**

Het boek van de waarheid waaruit de engel een deel aan Daniël bekend maakt, is het boek van Gods eeuwige raadsbesluit. Van eeuwigheid af heeft God een verlossings- en wereldplan vgl Deut 32:34; Ps 139:16; Op 5:1. Wat ook al in de geschiedenis gebeurd is, vandaag gebeurt en nog zal gebeuren, is en zal nooit in het minste afwijken van Gods besluit. Daarom kon de engel de toekomst bekend maken als iets wat onwankelbaar vast staat.

Wij moeten erop letten dat de verwerkelijking van Gods raad de strijd van de engelen niet uitsluit. Hetzelfde geldt van **ons** werk. Er is bij de engelen geen sprake van een vage en ledige berusting of fatalisme. De engelen kunnen alleen vechten in en door de kracht van God. Ook wij **moeten** in Gods Naam vechten. Dat is niet alleen zó door God bepaald, het is ook door Hem bevolen!

In hoofdstuk 10 wordt de sluier even gelicht over dat wat achter de schermen in het luchtruim gaat. Er zijn engelen die de Kerk van God op aarde bewaken en daarvoor vechten! Uit veel Bijbelgedeelten weten wij dat er een ontzachtelijke en felle worsteling aan de gang is. Van het ogenblik af dat één van de machtigste engelen afvallig geworden is en vele geesten in zijn val meegesleept heeft, woedt er een hevige strijd in het hemelruim waarvan de uitwerking op aarde gevoeld en gezien wordt. Zo lezen we van de hemelse legers die de weg naar het Beloofde Land voor de

nakomelingen van Abraham open moesten houden en door Jakob bij de grens van Kanaän gezien zijn Gen 32:1 e.v.; Elisa heeft engelenmachten rondom Dothan gezien 2 Kon 6; de herders in de velden van Bethlehem hebben hen gezien en gehoord Luk 2;8 e.v.; en in een gezicht heeft Johannes de hemelse machten achter Christus gezien in de verste toekomst van deze bedeling o.a. Op 5 Jezus Zelf heeft gesproken van twaalf legioenen die boven Getsémané klaarstonden om in te grijpen als het Gods wil zou zijn Matt 26:53. Individuele engelen zijn ook verschillende keren als strijdengelen opgetreden. We zien hen al onmiddellijk na de zondeval met hun vlammeende zwaarden die de toegang tot de boom van het leven versperden Gen 3:24. Uit het Assyrische leger heeft een verderfengel duizenden afgemaaid 2 Kon 19:35 en, om naar het Nieuwe Testament te gaan, een engel heeft Satan vastgebonden zodat hij niet de massa's van het heidendom tegen de Kerk kon verleiden zolang de eindbedeling van de geschiedenis nog niet aangebroken is Op 20:1 e.v. Over de engelenvorst Michael leren we in Judas:9 dat hij in een felle woordenstrijd met de duivel betrokken was over de opwekking van Mozes. In Op 12:7 wordt Michael ook genoemd in verband met een oorlog in de hemel.

Achter de explosieve wereldpolitiek moeten we ook de strijd van de hemelse en helse geesten zien. Wie zal kunnen bepalen wat hun invloed in de raadszalen van de wereld

is? Welke beschermende invloed zou er uitgaan voor de gelovigen wier engelen altijd voor het aangezicht van de Vader staan ?

Wij weten eigenlijk zo weinig van de engelen en al hun diensten. Toch weten we genoeg om de ondoorgrondelijke goedheid van onze Goddelijke Vader te kennen. Hij heeft de ontelbare geesten geschapen om ook Zijn kinderen te dienen en te beschermen. ( Zie verder mijn brochure: '... en wat van de engelen ?' )

Zolang de duivel als een brullende leeuw rondgaat om prooi te zoeken in de Kerk van Christus, gaat de strijd door 1 Petr 5:8. Zij die naar een zoete rust op aarde zoeken en blijven dromen van aardse paradijstoes-tanden, hebben nog niets begrepen van de realiteit dat de gelovige altijd in een oorlogstoestand leeft. Er is een algehele mobilisatie van mensen- en engelenmachten aan de gang om de strijd van de Here te vechten op letterlijk alle fronten. De oorlog is een volkomen nuchtere werkelijkheid.

Onze roeping in de strijd tegen de boze geesten in de lucht is te bidden om de komst van het Koninkrijk van God en om te vechten tegen alles wat in het openbare leven zowel als in ons persoonlijke leven deze komst kan verhinderen vgl Ef 6:10 e.v.. De bladzijden van de Bijbel - en niet alleen het Oude Testament - waar er over strijd gehandeld wordt zijn er veel meer dan dié, die niet daarmee in verband gebracht kunnen worden.

De engel bij Daniël weet dat er nog een felle strijd wacht vs 20,21 maar toch is hij zó zeker van de toekomst dat hij dit aan

Daniël onthult. In de volgende hoofdstukken zullen we zien dat Israël een verschrikkelijke toekomst wachtte. Engelen zullen vechten voor Israël maar nochtans zal het een tijd zijn die rood is van martelaarsbloed. Dit is iets wat de vraag bij ons laat ontstaan: waarom heeft God niet meer engelen naar het slagveld in het hemelruim gestuurd? Er zijn toch ontelbare engelen die met onbeperkte macht bekleed zijn. God is als Almachtige machtig genoeg om de boze machten door zijn engelen uit te roeien!

Het Boek van de Waarheid, van het raadsbesluit van God, bevat de lijdensweg van Israël. Net als de Kerk van het Nieuwe Testament, moest de Kerk van het Oude Testament door lijden geheiligd worden. De volgeling is nooit meer dan de Meester. Ja, de voet wordt wel op de kop van de slang gezet maar niet zonder de venijnige slangenbeet in de hiel Gen 3:15.

De strijdengelen hebben dan ook niet de opdracht ontvangen om de volkomen overwinning te behalen. Dit is enkel en alleen het recht van Hem die Here is van mensen en engelen. Het werk van de twee hemelse engelen 'slechts' om door hun invloed te zorgen dat het lijden niet zo ondraaglijk erg zou worden dat Israël totaal zou ondergaan door de satanische invloeden.

Dat het lijden van Israël lichamelijk en geestelijk - wel bijna ondraaglijk geworden is door de wrevelende haat en dierlijke wreedheid van een Haman, een Antiochus, door cultuurverwording, onderlinge in-

nerlijke verscheurdheid en buitenlandse overheersing, weten we uit de Schriftgegevens wel duidelijk genoeg.

In deze sombere en benauwende tijd ontbreekt de vertroosting echter niet. Als de nood op zijn hoogst is zal de engelenvorst Michael optreden. In vs 13 wordt hij beschreven als één van de voornaamste vorsten - er is dus blijkbaar een rangorde onder de engelen en hij wordt aangeduid als **jullie** vorst. Er is dus een bijzondere band tussen Michael en Israël - we zouden hem mogelijk Israëls 'bewaarengel' kunnen noemen. In de tijd van Antiochus bleef hij buiten de strijd. De voorloper van de Antichrist heeft blijkbaar een tijdlang de vrije teugel gekregen om ongestoord zijn satanische werk te doen.

Wij moeten als Nieuwe Testamentische kerk de lijnen van Dan 10 e.v. doortrekken naar de Jongste Dag wanneer de aartsengel met bazuingeklank de komst zal aankondigen van Hem die meer als Michael is en die komt in de dagen van de zoon van het verderf waarvan Antiochus de voorloper was.

De grote overwinning wordt gegeven aan de Zoon van God, de Leeuw uit Juda. Wegens de overwinning tijdens het luchtgevecht om Juda door Michael en de engel die aan Daniël verschenen is bij de **drift in de Tigris, kon de Leeuw van Juda** in het vlees verschijnen. Eens zal alle strijd en lijden beëindigd worden. Paulus zegt: 'God die vrede geeft, zal de Satan

spoedig onder jullie voeten verpletteren'  
Rom 16:20. Deze God die vrede geeft, Zijn  
vrederijk zal eeuwig voortbestaan. Een  
poosje nog, en kijk dan weer- de  
goddelozen zijn er niet meer!

Zachtmoedigen zullen alles erven en **vrede**  
zonder eind' verwerven. Ps 37:6 berijmd.

## HET AARDSE GEVECHT OVER JUDA

### **DANIËL 11 - 12 : 4**

#### **INLEIDING.**

Nadat aan ons geopenbaard is dat de hemelse legerscharen ingrijpen om het duivelse werk van satans engelen te beteugelen, openbaart de engel aan Daniël en ons- wat in de volgende eeuwen wereldgeschiedenis zou worden.

Als we erop letten dat het vorige hoofdstuk in zijn geheel gezien kan worden als voorbereidend voor dit hoofdstuk, dan moet de boodschap van hoofdstuk 11 en 12 wel van het uiterste belang zijn. Niet dat het dan zou betekenen dat dit hoofdstuk makkelijk te verklaren is, integendeel. Het is een heel lang hoofdstuk en telkens moet de lezer pauzeren en nadenken over de betekenis van de openbaring. Met uitzondering van een paar aardrijkskundige namen worden er geen ander namen genoemd en wordt er ook geen aanduiding gegeven van de tijd volgens welke wij makkelijk datums zouden kunnen bepalen. Zonder grondige kennis van de antieke wereldgeschiedenis die door dit hoofdstuk gedekt wordt, en die alleen door naslagwerk in bv. een Bijbel met verklarende aantekeningen opgedaan kan worden, is het toch een vermoeiende taak om deze amper 50 verzen tot 12:5 te lezen. Dat dit niet 'toevallig' is volgt uit 12:4 en zelfs Daniël begrijpt niet alles vs 8.

De woorden van 12:4 dat 'de kennis zal vermeerderen' OV zijn reeds in vervulling gegaan. De openbaring van hfst 11 is zelfs niet eens aan Daniël en zijn tijdgenoten gegeven om aan de hand daarvan de toekomst haarfijn uit te werken. Het doel hiervan is dat de kennis van Gods werk en van Hemzelf groter kon worden wanneer de geopenbaarde feiten reeds in vervulling gegaan waren. In onze tijd is veel van deze geopenbaarde geschiedenis reeds vervuld, maar er blijven nog ettelijke over die vervuld moeten worden tot aan het einde van de dagen vgl hfst 12.

Ondanks wat geopenbaard is, blijft er wat de toekomst betreft nog veel in het duister verborgen. Het zou voor ons toch niet goed zijn om alles te weten, want hoe zou dat toch onze eigen verantwoordelijkheidstaak kunnen kortwieken of zelfs overgaan in een fatalistische wankelende berusting of zelfs in wanhoop. De profeten hebben niet geweten wanneer en hoe hun profetieën over het lijden van Christus vervuld zou worden. Maar 'aan hen is geopenbaard dat wat zij geprofeteerd hebben, niet voor henzelf bedoeld was, maar voor jullie' 1 Petr 1:12. In hetzelfde licht moeten wij dan de twee laatste hoofdstukken van Daniël lezen.

Wij kunnen vandaag zien dat Daniël 11 vervuld is in de stormachtige laatste eeuwen van de Oud Testamentische tijd.

We zullen dit verder in de verklaring van dit hoofdstuk zien maar we zullen dan ook zien dat dit niet de laatste en dus niet de enige vervulling was. De engel geeft een openbaring van wat in de eindtijd zal gebeuren vgl 12:4 e.v. Daniëls boodschap is niet een vergeeld stokoud museumstuk. Ze is het levende Woord van God die met ons praat, ons troost en onderricht en waarschuwt om de tijd goed te lezen en te leren kennen.

Wat zijn hoofdtrekken betreft zal Daniël 11 nog een keer vervuld worden maar wel veel erger en verschrikkelijker als in de eerste eeuwen ná Daniël. De profeet en zijn tijdgenoten konden de nabije toekomst niet vooraf berekenen en wij kunnen wat onze eigen toekomst betreft dit net zomin. Al is er in deze eeuw van wetenschap en techniek de wetenschap futurologie die de toekomst probeert te bepalen, kan de toekomst door geen mens of wetenschap of computerprogramma uitgelegd worden.

Het gebrek aan namen en tijdsaanduidingen leert ons altijd weer dat Gods manier van toekomstopenbaring alle toekomstberekeningen door ons verbiedt. Er kan toch alleen van vervulling van de Schrift gesproken worden wanneer achteraf naar de vervulde feiten gekeken wordt. In een tijd waarin we van alle kanten horen dat we in de eindtijd leven, is nuchterheid nodig. Immers, de laatste dagen of eindtijd is reeds begonnen met de hemelvaart van onze Koning Jezus Christus. Nog beter zal het zijn als we eggen dat wij in **een** eindtijd leven want alleen ná de Weder-

komst van Jezus Christus zullen we weten of dit **de** eindtijd was.

Reeds in de beginjaren, de 3de eeuw, van de Christelijke Kerk is het profetische karakter van het boek Daniël aangevallen door beweringen dat het boek geschreven is ná het gebeuren dat beschreven wordt. Dat het geschiedenisverloop echter net zo gegaan is zoals Daniël dit eeuwen eerder al op schrift stelde, toont de ware profetie aan. Dat wil niet zeggen dat de gewone geschiedenisboeken precies met Daniël overeenstemmen over deze tijd van de geschiedenis. Dat gebeurt trouwens niet eens in onze tijd wanneer twee schrijvers over precies dezelfde gebeurtenis schrijven. Elke geschiedenis-schrijver geeft toch zijn eigen persoonlijke inzicht dat altijd gekleurd is door zijn achtergrond en uitgangspunt. Wij zien dat overduidelijk in de geschiedschrijving over ons eigen land en de verschillende volken daarin.

De profetie geeft niet alleen feitenkennis maar stelt juist dat wat zal gebeuren in het goede licht en verhouding en betekenis. De profetie maakt de diepste bedoelingen zichtbaar. Alleen God kan kennis van de geschiedenis geven omdat alle harten voor Hem open liggen en Hij de allerdiepste gedachten van de mens kent. Vooral bij de behandeling van Daniël 11 moeten we hieraan denken. De blote historische feiten geven niet alles. Verder leren wij ook hier om de geesten van onze tijd te beproeven.

zoals zo dikwijls in dit Bijbelboek met zijn rijke betekenis worden wij er weer met

nadruk op gewezen op het **doel** van de geschiedenis. De geschiedenis is niet een grillig mengsel van toevalligheden en het noodlot, maar heeft een onstuitbare gang en onbuigbaar vaste koers. Dit kan onmogelijk uit de koude of afgrijselijke feiten gezien word. We kennen de geschiedenis alleen uit Gods openbaring in Zijn Woord en kunnen het slechts naar waarde schatten als we door de 'bril van de Bijbel' (Calvijn) naar alles kijken. Door Zijn beheer van de geschiedenis brengt God verlossing en de bouw van Zijn vrede-rijk.

Daniël 11 geeft ons een blik op de tijd van Daniël tot met de dood van Antiochus, de 'Oud Testamentische Antichrist'. De **kalklig** van de openbaring valt op deze verschrikkelijke goddeloze knecht van Satan zoals ook al in de vorige hoofdstukken aangeduid is. Op dit hoofdstuk volgt echter hoofdstuk 12 wat wijst op het verlossingswerk van God. Wat een troost na al de verschrikking!

## **GESCHIEDKUNDIGE**

### **ACHTERGROND 11:2-4**

Het duurde heel lang, zelfs ruim 22 verzen, voordat de engel een begin kon maken met de verkondiging van de openbaring. Nu komt deze en de inhoud is niets mindere als de zuivere waarheid vgl 10:21 In een notendop wordt de geschiedenis van het Perzische Rijk gegeven. Na de koningen Cyrus, Cambyses en Darius Hystaspes verscheen de grootste toekomstige koning van de Perzen als vierde op het toneel. Nu

nadat de profetie vervuld is kunnen wij hem identificeren als Xerxes. Hij was schatrijk en heeft ook een massief groot leger opgebouwd in een tijd van vier jaar. Dit bestond uit manschappen die vanuit het hele uitgestrekte rijk verzameld waren en telde meer als twee en een half miljoen! Hoe was het mogelijk om in die tijd zo'n enorme massa mannen te voeden en te beheren en gezond te houden? Natuurlijk noemt Daniël niets daarvan net zomin als over het resultaat van deze massieve aanslag tegen de Griekse reus die aan het ontwikkelen was. Heel eenvoudig omdat daar niets oor te zeggen was want de titanische onderneming leverde geen resultaat op. Na de nederlaag bij Salamis was het voorbij met Perzië's wereldrol en bleef de oud wereldoverheersers nauwelijks bestaan. Politiek was zijn rol bijna 2500 jaar van geen waarde. Eerst tegen het midden van de 20ste eeuw komt zijn naam weer op het wereldtoneel wegens zijn rijke oliebronnen en het afgodische schrikbewind van Moslim fanatici.

De volgende bergtop die in het profetische vergezicht opdoemt is de dappere koning Alexander de Grote die de hele bekende wereld van zijn tijd aan zijn voeten gehad heeft en met zijn macht kon maken en breken zoals het hem uitkwam. Maar op slechts 33 jarige leeftijd heeft God aan hem Zijn macht getoond door hem te laten sterven. Niet één van zijn twee kinderen erft het wereldrijk - beiden worden na verloop van tijd vermoord en na een strijd tussen de 12 generaals hebben 4 van hen

ieder een deel gekregen en daarmee was de macht en kracht van het rijk verdeeld.

Opvallend is dat het rijk van Antiochus Epifanes, de 'Oud Testamentische Antichrist, dus niet ontstaan is uit het Perzische of uit het Griekse wereldrijk.

**De antichrist is dus geen afstammeling van de welvaartstaat ( Perzië) of van de machtsstaat (Griekenland)! (De Wolff)**

### **DE KONINGEN VAN HET ZUIDEN EN VAN HET NOORDEN 11:5-20**

In de vorige verzen is heel in het kort samengevat wat in de tijd tot de verdeling van het Macedonische-Griekse Rijk zou gebeuren, nu volgen iets meer bijzonderheden over kleinere rijken die daaruit zouden voortkomen. Weer wordt geen gewone geschiedenis van Egypte en Syrië gegeven, maar dít wat belangrijk is en wat ons een inzicht geeft in het gebeuren dat Daniëls volk zou raken.

Eén van Alexanders bekwaamste generaals was Ptolemeüs die in Egypte zijn rijk bouwde. Hij is dan de koning van het zuiden. Hij stuurt één van zijn generaals, Seleucus Nikator, om Babel te veroveren dat in 312 v.C. dan ook valt. Seleucus wordt nu zelf daar koning en sticht het Seleucidische Rijk dat Syrië genoemd wordt met een grondgebied dat strekt van Klein Azië tot de Indus in India. Zijn macht wordt zó groter als de macht van koning Ptolemeüs van Egypte, de koning van het zuiden vs 5.

Met verloop van jaren, zo'n 61 jaar, proberen de opvolgers weer krachten te bundelen en wel door een politiek huwelijk. De Egyptische koning geeft zijn dochter Berenice aan de Syrische koning als vrouw. Maar de Syrische koning - de tweede opvolger van Seleucus- was al getrouwd met Laodicea die hij toen maar wegjoeg. Het politieke huwelijk heeft echter geen politieke dividenden opgeleverd en daarom heeft de Syrische koning Antiochus Theos (= goddelijke) zijn eerste vrouw Laodicea weer teruggenomen. Zij was echter geen katje om zonder handschoenen aan te pakken en heeft haar man uit wraak vergiftigd. Natuurlijk heeft zij het niet daarbij gelaten, maar Berenice en haar kind, de troonopvolger, samen met de hele Egyptische hofhouding ook de dood ingejaagd vs 6.

Ondertussen was Ptolemeüs II, een broer van de vermoorde Berenice, op de Egyptische troon gekomen en had wraak gezworen. Met zijn sterke leger nam hij zelfs de hoofdstad Antiochië in en liet de moordenaars Laodicea snel de weg van alle vlees volgen.

De buit van de Egyptenaren was iets geweldigs. Er wordt gezegd dat de reusachtige schat bestaan heeft uit 40 000 talenten zilver - als het een Babylonische zware talent was, was 1 talent 60,6 kg; een gewone talent was de helft daarvan en een joods hellenistische talent was 43,66 kg - dus een geweldige schat. Bovendien zijn nog 2500 afgodsbeelden en andere rijk versierde cultusvoorwerpen en ook goud

buitgemaakt. Het feit dat de Egyptenaren de goden konden buitmaken betekende een totale nederlaag van Syrië, want zelfs de goden die hen moesten beschermen zijn dan in handen van de vijand beland vgl 1 Sam 5:1 e.v.; Jes 46:1,2; Jer 48:7, 49:3. Ptolemeüs heeft door deze injectie in de Egyptische economie de eretitel 'Weldoen-er' verkregen. Toch was Syrië politiek niet permanent uitgeschakeld. Koning Seleucus Callinicus die de vermoorde koning Antiochus opgevolgd was, wilde op zijn beurt weer wraak nemen en trok in 240 v.C. tegen Egypte op, maar moest met de kous op de kop terugkeren met slechts een handjevol overlevenden vs 7-9.

Syrië gooide echter de handdoek niet in de ring. Seleucus zijn vechtlustige zonen zijn hem kort na elkaar opgevolgd en de tweede zoon, Antiochus III de Grote trok verschillende keren met grote legers tegen Egypte op. In Egypte was toen een verwijfde slapjanus op de troon maar zelfs hij had in de lente van 217 v.C. uiteindelijk genoeg van de lastige Syriërs. De Egyptische Ptolemeüs bracht een reuze leger op de been en de beslissende slag vond plaats bij Gaza, of Rafia dat nog meer zuidelijk op Egyptisch grondgebied ligt. Dit geeft ons wel een goede aanduiding van de successen die de Syriërs al gehad hebben: ze hebben al de gebieden die aan Egypte onderworpen waren veroverd en zich zelfs in het hol van de leeuw gewaagd. In de geweldige veldslag die volgde, hebben de sterkere Syriërs met 72000 infanterie, 6000 cavalerie en 102 olifanten de

Egyptenaren 73000 voetsoldaten en 73 olifanten op hun thuisgrond schijnbaar verslagen. De overmoedige Antiochus liet zijn soldaten toe om te beginnen met plunderen zonder de Egyptische machten eerst definitief te verslaan. Wegens zijn overgretigheid moest hij toen zelf het onderspit delven met een verlies van 10 000 doden onder de infanterie en 300 onder de cavalerie en ook het verlies van 4000 krijgsgevangenen. Ptolemeüs maakte toen dezelfde fout als zijn vijand en was tevreden met de overwinning zonder dit op te volgen vs 10-12.

Twaalf jaar later sterft Ptolemeüs. Hij heeft wel een zoon als troonopvolger nagelaten maar omdat dé slechts vier jaar oud was, werd het Egyptische Rijk door een plaatsvervangende regent geregeerd. Zowel in Egypte als in de veroverde gebieden zoals Palestina zijn opstanden uitgebroken. De profetie die de engel aan Daniël geeft noemt specifiek de opstand van de Joden maar dan door 'mensen die geweld voorstaan'. Deze mensen zijn in reactie op één of andere (valse?) profetie in opstand gekomen - wijs kennen deze profetie of visioen niet en kunnen ze ook niet identificeren. Wat echter wel duidelijk is, is de profetie die Daniël opgetekend heeft, namelijk dat de opstandelingen om zullen komen. Net als de vorige is dit dan ook werkelijk gebeurd. De Egyptische generaal Scopias heeft de opstanden onderdrukt.

Ondertussen heeft Antiochus zijn bijnaam 'de Grote' eer aangedaan door van de

onrust in Egypte en zijn kolonies proberen gebruik te maken. De Syriërs verslaan het leger van Scopias in 198 v.C. en hebben vrij spel in het Prachtige Land Palestina. De inwoners van Jeruzalem hebben de Syriërs als verlossers begroet en zijn beloond met kwijtschelding van belasting voor drie jaar plus andere voorrechten. Antiochus gaf zelfs een groot bedrag voor de tempeldienst en heeft het tempelpersoneel van belastingbetaling vrijgesteld. Ondertussen wilde hij nog altijd met Egypte afrekenen vs 13-16.

Om Egypte gevoelig te treffen veroverd Antiochus Egyptes koloniale havensteden in Klein Azië, het was juist in de vesting Sidon de oud Fenisische haven- en handelsstad waarin generaal Scopias de knie moest buigen.

Dan komt er plotseling een 180 graden koersverandering in zijn politiek. Het ongehoorde gebeurt: de Syrische koning probeert om met Egypte een overeenkomst aan te gaan. Antiochus probeert een wit -voetje bij Egypte te halen en dat nogal door zijn dochter Cleopatra als vrouw aan Ptolemeüs V te geven. Omdat de Egyptische koning echter nog te jong was moest er vijf jaar gewacht worden met dit huwelijk. De reden voor het politieke huwelijk was om invloed in de Egyptische politiek te krijgen en om hen aan zijn kant te krijgen als hij tegen Rome wou optreden. Cleopatra was echter uit beter hout gesneden dan haar vader. Haar liefde heeft bij haar man en nieuwe vaderland gelegen. Een grote reden voor Antiochus'

pragmatische (uiterst moderne) politiek was zijn botsing met de Romeinen. De Syriërs keken begerig naar Klein Azië en zelfs naar Griekenland. Maar Europa was de invloedssfeer van de Romeinen en het risico zou veel te groot zijn om op twee fronten tegelijk te moeten vechten dus tegen Rome én Egypte.

Nadat de strijd met Egypte opgeschort was kon Antiochus met een gerust hart zelfs kustgebieden van Griekenland binnenvallen. Maar daar is hij in 191 v.C. vastgelopen in een botsing met de Romeinen en moest hij terugvallen naar Klein Azië. Dit was echter voor de Romeinen nog niet ver genoeg. Zij wilden hem ook uit Klein Azië zien verdwijnen. De beslissende slag heeft in 190 bij Magnesia gewoed waar 50.000 van Antiochus' mannen in het stof gebeten hebben. De 'aanvoerder' of 'andere leider' van vs 18 is dan L.C. Scipio. De uiterst vernederende vredesvoorwaarden bepaalden dat Antiochus voor altijd Klein Azië moest vergeten en bovendien de kosten moest betalen voor verblijf en onderhoud van het Romeinse leger in Klein Azië totdat de vrede bekrachtigd was. Verder moest hij alle oorlogskosten betalen. Zo is Antiochus' grote mond dichtgeklapt en aan zijn vermetelheid een einde gemaakt en was hij degene die met smaad en spot overdekt na zijn eigen vestingstad moest terugkeren. Om de geweldige oorlogsschuld aan de overwinnaar te betalen heeft hij de rijke tempel van Bel in Elimais geplunderd. Dit kwam hem duur te staan, want de

verbitterde inwoners lieten hem laat doodslaan - een roemloos einde voor de 'Grote' vs 17-19. Antiochus' oudste zoon Seleucus Filopater volgde hem op. Hij moest de geweldige oorlogsschuld afbetalen die 12 jaar lang ruim 42 000 kg zilver per jaar beliep. De belastinggaarder was Heliodorus die Palestina leeggezogen heeft. Heliodorus was echter niet tevreden met al het geld, maar wou zelf koning worden en heeft Seleucus dus maar vergiftigd zodat de koning niet eerbaar gesneuveld is, maar met behulp van zijn 'Ontvanger van belastingen' aan een vroegtijdig einde kwam vs 20.

Opsommend zien we dat nóch de koning van het zuiden nóch de koning van het noorden een wereldrijk tot stand konden brengen. Toen de beruchte Antiochus Epifanes de macht in handen kreeg was zijn rijk door Rome diep vernederd en verarmd. Zo zien we dat de 'antichrist' niet uit een wereldrijk gekomen is.

Hoofdstuk 8 en hoofdstuk 11 dekken dezelfde periode maar elk vanuit een verschillende hoek. We krijgen geen volledige geschiedschrijving, maar zien, zoals overal in de Schrift, dé geschiedschrijving van het Koninkrijk van God dat op weg is.

De twee polen waartussen de geschiedenis beweegt zijn de verlossing uit Babel en het optreden van Antiochus Epifanes.

### **DE VERDRUKKING DOOR ANTIOCHUS EPIFANES EN DE BEVRIJDING VAN DANIËLS VOLK 11:21-12:4**

In dit gedeelte lezen we de beschrijving van Antiochus Epifanes, de Oud Testamentische Antichrist. Al de geschiedkundige gegevens draaien om hem. Het volle licht wordt door God op hem geworpen en we zien dan:

zijn opkomst en machtsheer;   
 zijn wrede strijd tegen het volk van God;   
 zijn zelfvergoddelijking;   
 zijn laatste optreden en einde.

### **DE OPKOMST EN MACHTSHONGER VAN ANTIOCHUS EPIFANES VS 21-30a**

De Syrische koning Seleucus IV Filopator die door zijn 'Ontvanger van belastingen' of 'Minister van Financien' vermoord en opgevolgd is, liet een zoon met de naam Demetrius na. Volgens recht moest Demetrius zijn vader opgevolgd zijn, maar hij was tijdens de staatsgreep door Heliodorus in Rome als gijzelaar van de Romeinen. Hij was naar Rome gestuurd om zijn oom Antiochus als gijzelaar af te lossen. Dié Antiochus was zowat tien jaar van tevoren na de grote nederlaag bij Magnesia door zijn vader Antiochus de

Grote samen met een aantal andere vooraanstaande Syriërs als gijzelaar aan de Romeinen overgeleverd. Toen Antiochus op weg naar huis was, heeft hij gehoord dat zijn broer Seleucus vermoord is en heeft toen met list en vleierij de koning van Pergamus overgehaald om hem tegen Heliodorus te helpen. Dit plan was succesvol en Antiochus heeft het bewind overgenomen.

Dit was een volkomen onverwachte ontwikkeling. Iemand die door zijn langdurige gevangenschap niet voor de troon in aanmerking gekomen was, maar het met slinkse streken gekregen heeft wordt dan ook als een 'verachtelijke man' beschreven.

In de volgende verzen wordt geprofeteerd hoe karakterloos zijn optreden gaat zijn. Eerder door sluwheid dan door kracht vgl 8:24 kon hij de machtsmiddelen die tegen hem aangewend zijn vernietigen en ook elke keer een heerser waarmee hij een verbond gesloten had, op het voordeligste ogenblik uit de weg ruimen. Zo is hij met weinig manschappen van kracht tot kracht doorgegaan.

Ondertussen heeft Antiochus, zoals dat onder de Oosterse despoten gewoonte was, de vruchtbaarste delen van het land leeggeplunderd maar pas nadat hij met zijn geslepenheid en gladde mond de mensen daar in slaap gesust heeft - zo was het onverwachts.

Hij heeft tegen de gewoonte in niet alleen zichzelf verrijkt maar ook met uitermate verkwistende vrijgevigheid de buit ook

onder zijn aanhangers verdeeld en hen zo aan hem verplicht. Militair bleef hij actief en beraamde plannen tegen de vestingsteden vs 21-24.

Na de algemene beschrijving van deze duivelse man zijn optreden wordt nu profetisch gewezen naar meer concrete daden.

Voor Antiochus als koning van Syrië was Egypte een heel aanlokkelijke buit. Zijn eigen neef Ptolemeüs VI Filometor, zoon van zijn zuster Cleopatra, was koning van Egypte en ongeveer 18 of 19 jaar oud. Het Egyptische leger was veel sterker dan dat van Syrië maar leed vanwege verraad de nederlaag. Ptolemeüs belande later in de handen van zijn oom. Maar dan lezen wij plotseling dat de twee koningen gemoedelijk rond de tafel zitten om blijkbaar tot een overeenkomst te komen. De redenen daarvoor vinden we in de geschiedenis.

Nadat Ptolemeüs door zijn raadgevers aangeraden was om een poosje in ballingschap te gaan om de gevolgen van de nederlaag tegen de Syriërs over te laten waaien, is zijn broer Ptolemeüs VII koning geworden. Met al zijn listigheid heeft Antiochus geprobeerd de jonge bannelingskoning wijs te maken dat hij hem graag als koning weer op de troon zou willen zien - ook niet zonder reden, want dan zou Antiochus makkelijker zelf controle over Egypte met al zijn schatten kunnen krijgen. De twee koningen zaten samen aan dezelfde tafel en zoals de Schrift het

kernachtig uitdrukt elkaar zitten en beliegen. De sluwheid en het bedrog was mogelijk in die familie wel tot een 'kunst' ontwikkeld maar tot vandaag toe gebeurt hetzelfde aan de conferentietafels van de wereld. In een afvallige wereld viert valse diplomatie hoogtij. Om echter van valse diplomatie en politieke leugens te spreken is nu niet 'politiek correct', dit is toch niet 'diplomatiek' gesteld. 'Diplomatieke taal' heeft dan ook in een wêrld waarin transparantie en democratie gonswoorden zijn de plaats ingenomen van gewone eenvoudige eerlijkheid.

De engel profeteert dat de plannen van de twee koningen niet zullen gelukken, want God is de Koning en het was nog niet de tijd die Hij vastgesteld had. Het einde van de voortdurende oorlogen was nog niet eens in zicht zoals vs 29 ons duidelijk maakt.

Met een heel grote buit is Antiochus teruggekeerd naar zijn land. Toen hij echter in Palestina kwam hoorde hij dat er ondertussen weer een keer een opstandje in Jeruzalem plaatsgevonden heeft. Daarom richt hij een afschuwelijk bloedbad in Jeruzalem aan en durft hij zelfs de tempel te ontheiligen door er binnen te gaan en om onder meer het altaar van goud, de gouden kandelaar, de tafel voor de toonbroden en allerlei gouden voorwerpen en kostbaarheden als buit mee te nemen. En dit was nog maar net een voorsmaakje van zijn latere optreden tegen het volk van God en hun godsdienst. Na een paar dagen ging hij verder op weg

naar Syrië waar hij moest horen dat zijn twee neefs zich met elkaar verzoend hadden en dat van zijn bedrieglijke 'zakendiner' niets meer verwacht kon worden.

Twee jaar na zijn vorige overwinning over Egypte, begint Antiochus weer met een veldtocht tegen Egypte. De Heilige Schrift zegt dat dit op de door God bestemde tijd was. God regeert! Al behaalt Antiochus militaire successen en ligt de weg naar Alexandrië open voor hem, kon hij niet de overwinningen continueren, want de Romeinen hadden in Macedonië hun heerschappij gevestigd en nu vanuit Griekenland een afvaardiging naar Egypte gestuurd met de eis van de Romeinse Senaat dat Antiochus onmiddellijk de veroverde gebieden aan Egypte moest teruggeven en zijn soldaten terugtrekken.

Natuurlijk is Antiochus niet genegen om zich zomaar gewonnen te geven en vraagt hij tijd om de zaak te overdenken.

Wat er nu gebeurt is een klassiek voorbeeld van Romeinse 'diplomatie' en macht. De Romeinse gezant was Laenas, een norse en haastige man. Hij trok met zijn zwaard in het zand een kring rondom Antiochus en hem toegesnauwd: 'zeg mij wat ik die Senaat moet antwoorden voordat u uit deze cirkel stapt!'. Na een ogenblik van aarzeling antwoordde de Syrische dictator dat hij de wens van de Senaat zou vervullen. De Romeinse macht die hij toch goed genoeg in zijn ballingschap in Rome had leren kennen, heeft hem afgeschrikt.

Woedend van machteloosheid moest hij maar teruggaan.

### **DE WREDE STRIJD VAN ANTIOCHUS EPIFANES TEGEN HET VOLK VAN GOD vs. 30b - 35.**

Na de onverwachtse en smadelijke mislukking van zijn Egyptische veldtocht heeft Antiochus alles in de strijd geworpen om het Joodse volk te dwingen om de Griekse levenswijze (verhelleniseer = vergrieks) aan te nemen.

In 8:9-14 en 19 is het al genoemd en vooral in 1 Makkabeërs 1 en 2 Makk 5:19 tot 6:31 wordt het schandelijke en bloeddorstige optreden van deze goddeloze wreedaard en zijn gespuis uitgedieptl.

Als we de gewone geschiedenisboeken lezen dan begrijpen we dat Antiochus een politiek motief voor zijn optreden gehad heeft. Als al de onderdanen dezelfde Griekse godsdienst en cultuur zouden aanhangen, was er tenminste één eenheidsfactor. Maar de Schrift geeft ons een verdere blik in het hart van deze man en dan zien we dat hij vervuld was met een blinde haat en vijandschap tegen het volk van God. Zelfs twee keer worden we daarop gewezen dat hij in zijn vijandschap toegespitst was op het heilige verbond vs 28 en 30. Juist het heilige verbond is toch de kern van de verhouding tussen God en Zijn kinderen. De hele verbondsdienst die in opdracht van God door Mozes vasgelegd

was is door Antiochus lamgelegd en verboden.

Antiochus was nog nauwelijks terug in Antiochië of hij schenkt speciale aandacht aan de afvallige Joden die zo modern waren dat zij God reeds vervangen hadden door de Griekse afgoden en gewoontes. Het zijn nu net deze mensen die de koning nodig heeft om zijn zin te krijgen. Met zijn gladde mond en verfrissende meeslepende Griekse redeneerkunst en met allerlei heerlijke beloftes van ware cultuurpracht benaderde de koning de afvallige kerkmensen vs 30 , 32.

De koning beseftte goed dat hij **uit de Kerk** mensen moest krijgen die hem konden helpen om **tegen de Kerk** te vechten. Dan is het toch zoveel makkelijker om de verbondsband tussen de HERE en het volk te verbreken! Hoe geslepen en venijnig probeert Satan om zijn haat tegen God uit te braken!

Ondertussen stuurt de tiran een leger naar Jeruzalem. De bevelvoerder Apollonius, was een ware navolger van zijn meester. Nadat hij de bevolking met mooie woorden gerustgesteld heeft, valt hij op de Sabbat de inwoners van Jeruzalem met zijn 22000 man aan. Na de gebruikelijke slachting van de mannen en de gevangenneming van vrouwen en kinderen zijn vestingwerken en veel huizen verwoest alsook de muren die de tempel omringden. De heidense soldaten hebben de tempel ook ontheiligd door er binnen te gaan. Antiochus ging nog verder door de tempel te veranderen in een

'heiligdom' voor de Griekse afgod Zeus Olympios. In december 168 v.C. is op koninklijk bevel de hele Joodse eredienst verboden en afgeschaft. Op het altaar van de HERE - wat daarvan nog overgebleven was na de plundering - is een altaar voor Zeus gebouwd dat de 'ontzettende gruwel' OV of "een gruwel voor God" NV is vs 31. Wat kon erger wezen dan de gruwel die in het centrum van het kerkelijk leven opgericht is? Welke methodes heeft Satan niet gebruikt om de geboorte van de Messias te proberen stuiten ?!

Deze uitspraak in Daniël over de 'ontzettende' of 'verwoestende gruwel' is door Jezus Christus ook weer in herinnering geroepen. We lezen daarvan in Mat 24:15 en Mark 13:14. De discipelen vragen Hem: 'zeg tegen ons, wanneer zullen deze dingen geschieden en wat zal het teken van Uw komst en van het einde van deze wereld zijn?' Jezus antwoordt dan o.a. ' wanneer jullie overeenkomstig het woord van de profeet Daniël het gruwelijke ding dat verwoesting aanricht, op de heilige plaats zien staan..' Ook hier betekent 'gruwel' iets wat zo ontzettend en weerzinwekkend is dat je je hart wil vasthouden en stamelend van ontzetting en opwellende naarheid het wil uitkreunen: dit kan en mag niet zijn! Toch gebeurt het. Gruwelijk is het als het heiligste door moedwillige barbaarse vuilheid bezoedeld en ontheilgd wordt. Het gruwelijke in de heilige plaats - dat zouden de tekenen zijn dat de verwoesting van Jeruzalem nabij was. Wat Daniël zes

eeuwen voor Christus gezien heeft en wat in 168 v.C. gebeurd is, zou weer gebeuren zo'n 70 jaar na het begin van onze jaartelling.

Het is moeilijk om te zeggen hoe het precies gebeurd is maar het staat in verband met de komst van de Romeinse troepen in Jeruzalem en waarschijnlijk het binnenbrengen van de afgodisch vereerde veldtekens in de tempel. Dit zou het teken zijn van de verwoesting van de tempel en Jeruzalem maar ook van de voleinding van de wereld, terwijl het ook wijst op het optreden van de antichrist. Omdat profeten altijd de grote gebeurtenissen in de geschiedenis zien loopt het in Christus ook van de ene zaak naar de andere. Paulus trekt de lijnen nog verder door in 2 Tess 2:4 waar hij spreekt over de verschijning van de ' wetteloze mens die voor het verderf bestemd is. Hij zal zich verzetten tegen al wat God genoemd wordt of wat als heilig vereerd wordt, en hij zal zich boven hen verheffen. Hij zal zelfs in de tempel van God gaan zitten en voorgeven dat hij God is. ' Hier is weer net zo'n man als Antiochus Epifanes. Een door en door humanistisch leidersfiguur die het humanistische eenheidsstreven afgodsdienst in de heilige plaats en in het kerkelijke leven brengt. Vandaag zien we het heel duidelijk: de macht en zuigkracht van een vervalst christendom. Het humanisme dat het ware Woord van God verdraait tot politieke prediking van een door de mens ontworpen Jezusfiguur die een revolutionair zou zijn en de gevestigde

maatschappij zou willen vernietigen, deze 'Jezus' die 'beschermheilige' van enig soort activisten gemaakt wordt - van dierenrechten tot vegetariërrechten tot gayrechten en u kunt de lijst tot in het oneindige aanvullen. Dan hebben we ook nog de Wereldraad van Kerken die Jezus voor elk karretje van de dag spannen en het antichristelijke eenheidsideaal van één godsdienst, één kerk, één wereld probeert af te dwingen. Dat is vandaag de gruwel die verwoesting brengt, de ongenadig felle strijd van Satan tegen het 'heilige verbond'. Antiochus Epifanes zal degene die 'aan het verbond ontrouw is, door vleierij verleiden tot afvalligheid'. Dat zijn dezelfde mensen die in vs 30 het heilige verbond verzaakt hebben. Zij willen niet delen in de band van gemeenschap die de HERE met Zijn volk aangegaan is. Zij willen vrij zijn om met de wereld samen te werken én te spelen én te zondigen. Zij treden goddeloos op en vertrappen Gods liefde. Daardoor worden zij helemaal afvallig. Het woord 'afval' is in de Heilige Schrift een groot en zwaarbeladen woord. Afval staat in verband met het optreden van de wetteloze mens, de Antichrist vgl 2 Tess 2:3 'Laat niemand jullie misleiden. De Dag van de Here zal niet aanbreken voordat de laatste **afvalligheid** gekomen is en de wetteloze mens die voor het verderf bestemd is, zijn verschijning gemaakt heeft'. Het figuur van de humanistische leider die het ontrouwe kerklid tot afval verleidt, blijft altijd het grote gevaar voor de Kerk. Hoe ontzettend is het dat Satan Gods volk zo kan misleiden

dat verbondskinderen zo afvallig worden dat ze terugvallen in het heidendom! In onze tijd verslaat de geest van revolutie in het kleed van gemoedelijk humanisme zijn duizenden. Hoe dikwijls worden ook wij niet opgewekt om ontvankelijk te zijn voor 'nieuwe' ideeën die echter slechts nieuw verpakte oeroude ketterijen zijn, 'nieuwe' gedachten die onder het stof van eeuwen gehaald zijn maar nog altijd niet in het licht van de Schrift kunnen blijven staan.

Daartegenover horen we 'maar het volk (de mensen) die hun God kennen, zullen vaststaan en optreden'. Het volk dat God kent in geloof en liefde en volkomen op de HERE vertrouwt zal in het geloof volharden en werken! Zij hebben gebouwd op Gods verbondsbeloften en geweten dat de machtige Antiochus het zou afleggen tegen de Overwinnaar die als Messias zou komen. Ze gingen niet moedeloos in een hoekje met een boekje zitten. Nee, ze traden op en hebben actie ondernomen! Zij bleven de dienst van de HERE verrichten en heldendaden doen door het geloof. Deze 'verstandigen' hebben de valse profetie ontmaskerd en daardoor 'velen tot inzicht gebracht'. Natuurlijk was dit gevaarlijk voor het leven op aarde, velen van hen zijn 'gedood, verbrand, gevangen genomen en geplunderd'. Voor de ontzettende vervolging vgl 1 Makk 1 - 3 en 2 Makk 6 en 7.

Terwijl de 'verstandigen' zo vervolgd worden ziet de engel profetisch dat ze 'n beetje hulp ontvangen'. Dat is de profetie van het optreden van de moedige oude priester

Mattatias die met zijn vijf zonen in opstand gekomen is en veel heidense altaren vernietigde, afvalligen doodde en de gelovigen tot verzet opriep. De leiding is toen genomen door Judas die vanwege zijn dapperheid 'strijdhamer' dat is Makkabeër genoemd werd vgl 1 Makk 2:15-26. Zoals in elke oorlog waren er natuurlijk ook mensen die zich alleen aansloten omdat dat voor hen op dat ogenblik het voordeligste leek. Zodra de vijand weer de overhand zou krijgen zou hun steun weer naar de andere partij overgaan.

De profetie zegt ook wat het doel van God was met deze bloedstollende vervolgingen. Er zullen nog ondanks de successen van de Makkabeërs sommige verstandigen of gelovigen vallen. Dit gebeurt 'zodat het volk gelouterd, gezuiverd en gereinigd kan worden'. De verdrukking moet het kaf van het koren scheiden. De marteldood van de getrouwen moet slappelingen en louwen afschrikken maar zal juist aan anderen de nodige kracht geven om getrouw en standvastig te zijn. God brengt een scheiding in Zijn volk. Maar al deze ellende zal niet onbeperkt voortduren, slechts tot op de door God vastgestelde tijd. Tot dan zullen de vromen geduldig moeten wezen en moeten verdragen. In deze oproep tot geduld ligt ook de grote troost dat de felle gloed van vervolging niet langer ervaren zal worden als net de louteringstijd zoals door God bepaald. Ondertussen moesten zij destijds en wij vandaag werken zolang het nog dag is. Voordat Christus op de Laatste Dag zal komen en de wettelozen zal doden,

terwijl Hij iedereen die God kent mét Hem laten overwinnen.

### **ANTIOCHUS EPIFANES' ZELFVERGODDELIJING vs 36-39**

De vervolging van de gelovige Joden door de Syrische koning wordt in de gewone geschiedschrijving maar net beschouwd als een politieke poging om door de vergrieksing de eenheidsgedachte door te voeren. Maar God die het hart kent openbaart dat Antiochus' diepste bedoeling juist zijn zelfvergoddelijking was.

De koning deed net wat hij wou vgl voor dezelfde uitdrukking 8:4,11:3 en 16. Het opvallende is echter dat hij: zichzelf verhief en zich groter hield als enige god. Zelfs tegen de ware God zal hij ongehoorde dingen zeggen'. Ook deze profetie is vervuld. Antiochus is veel verder gegaan dan vorige koningen die zichzelf ook wel vergoddelijkt hebben maar niemand heeft dit tot zo'n absurde en ongehoorde hoogte gevoerd als deze wetteloze. Wij weten wel niet veel van zijn vergoddelijking uit de geschiedenis, maar er zijn verschillende geldstukken gevonden waarop hij zichzelf liet afbeelden met een stralenkrans en met de bewoording : "koning Antiochus, de geopenbaarde god'. Later heeft hij zichzelf laten afbeelden met gelaatstreken zoals de afgod Zeus werd afgebeeld en zich ook als zodanig 'de overwinnaar' liet noemen. Al deze dienst aan en voor Zeus was natuurlijk net om zelf goddelijke eer te

ontvangen. Dat hij ongehoorde dingen tegen de Allerhoogste God uitgebraakt heeft is duidelijk genoeg uit vs 31-33. Hoe het hij God ongehoord beledigde en bespote met zijn verbod op alle diensten aan de HERE! Zijn brutaliteit zou nog groter worden want hij zou voorspoedig zijn. God laat het met hem goed gaan tótdat Zijn grimmigheid over de lauwheid en slapheid van het Joodse volk uitgewoed is in het louteringsproces. De verdrukking van Gods volk moet volgens Gods raad plaatsvinden. Maar ... ook het einde moet volgens Gods raadsplan plaatsvinden en zal zeker komen. Antiochus zal zo ver gaan dat hij de inheemse Syrische afgoden niet zal vereren. Zelfs de lieveloingsgond van de vrouwen, Tammoes vgl Ezech 8:14, zal hij niet eren. Al zijn eer is toegespitst op de Griekse god Zeus die hij in Rome leert kennen als Jupiter Capitolinus - de god van de vestingen. Deze afgod heeft hij met overdadige schatten van zilver en goud vereerd. Omdat hij zichzelf zo met deze afgod geïdentificeerd heeft, was het doel dus om zelf goddelijke eer te krijgen. Al zijn oorlogssuccessen heeft hij aan deze god toegeschreven en de aanhangers van de afgod zijn rijkelijk beloond met posten in de landsadministratie en met grondbezit vgl 2 Makk 9:24.

Antiochus die zichzelf liet vereren als de vleesgeworden Zeus, de god van de Romeinse tempelvesting, eist gehoorzaamheid van de Kerk die alleen de God van de tempelvesting Sion mag aanbidden en die Zoon van God die in het vlees zou komen.

Tot vandaag toe blijft de keuze; kies tussen het Lam en het Dier. Eer aan God óf aan de mens en zijn afgodendienst van humanisme of welk -isme dan ook.

### **HET LAATSTE OPTREDEN EN EINDE VAN ANTIOCHUS EPIFANES vs 40 - 45**

Op Gods tijd komt ook het einde van de wetteloze mens die zichzelf as een god beschouwd heeft. God geeft deze wreedaardige mensgod geen tijd van rust en genieten maar laat zijn eigen neef weer met zijn Egyptische leger tegen hun aartsvijand Syrië optrekken. Het initiatief ligt bij Egypte maar in een blitsoorlog behaalt de uitstekende strateeg Antiochus voorlopig weer de overhand. De Schrift leert ons dat het een oorlog op grote schaal was. Uit vers 41 lijkt het alsof er in de Palestijnse landen onrust en opstand was - iets wat nu niet juist **snaaks** was in het licht van de godsdienstdwang en allerlei ongebreidelde wreedheden. Met zijn massieve leger is Antiochus over land en zee op Egypte afgestormd en liet een bloedspoor van geweld achter. Ook het Beloofde of Prachtige Land - vgl vs 16 en 8:9 dat zo genoemd is vanwege de tempel en tempeldienst- liep hij onder de voet. Dat Edom, Moab en het beste deel -dus de elitekern van Ammons leger niet aangevallen werden, duidt waarschijnlijk op Antiochus' geweldige haast om in Egypte te komen.

In Egypte maakt hij weer talloze schatten buit met de hulp van de Libiërs en Ethiopiërs die als hulptroepen voor Egypte vochten, maar blijkbaar door de slinkse Antiochus omgepraat zijn om liever hem te helpen.. In de gewone geschiedschrijving vinden we tot dusver slechts één aanduiding van deze veldtocht van Antiochus tegen Egypte. Daarom is het niet zo makkelijk om de vervulling van de profetie stap voor stap te volgen. Dat is echter ook niet nodig, in elk geval is de tekst duidelijk genoeg.

Terwijl de goddeloze koning zich vergrijpt aan de Egyptische schatten hoort hij van opstanden in het Oosten en Noorden. Wij weten dat in die tijd in het Oosten de Parten in opstand gekomen zijn en vanuit het Kaspische Zeegebied Iran binnengevallen zijn. In het noorden hebben de Armeniërs het Syrische juk afgeworpen. In blinde woede heeft de koning van Syrië het land van zijn neefs met een enorme schat verlaten om deze andere ongehoorzamen van de aardbodem te verdelgen. Het voordeel van de haast was dat het Joodse land voor de verandering niet weer met vuur en zwaard geteisterd kon worden. De profetie toont dat Antiochus voor de allerlaatste keer zijn paleistenten op Palestijnse grond liett opslaan, ergens tussen de Middellandse Zee en de berg Sion. In het verlengde van dit profetische vergezicht ligt het duidelijke einde van de Oud Testamentische antichrist.

In het licht van de geschiedenisgegevens wordt aangenomen dat Antiochus tijdens zijn veldtocht tegen de Parten na een korte ziekte noord van Susa gestorven is vgl 8:25. De Schrift wijst er nadrukkelijk op dat niemand hem zal kunnen helpen. Antiochus die geprobeerd heeft om álles te zijn, álles te bezitten en álles te doen zoals het zijn lust was, kon God niet manipuleren voor levensverlenging. De mens die als God wil zijn, blijft altijd hulpeloos, hulpbehoevend. In de woorden 'geen helper' horen we ook het vonnis van de eeuwige ondergang. De naam Epifanes - verschijning van God - is enkel en alleen bedoeld voor Hem die als Knecht van de HERE in het vlees gekomen is en die iedereen die zich tegen God verheft, zal verdelgen met de adem uit Zijn mond en door de glans van Zijn verschijning = epifanie! vgl 2 Tess 2:8

### **DE 'KLEINE HULP' WORDT GEVOLGD DOOR EEN GROTE HULP 12 ; 1-4**

In tegenstelling tot het beetje hulp van 11:34 dat van de Makkabeërs komt en slechts tijdelijke verlichting in de nood kan bieden, wordt in vs 1a geschreven van de grote hulp die God door Michael zou geven. Als beschermengel van Israel vgl 10:13,21 zou hij het volk helpen in de tijd van de grootste nood waarin zij tot op dat stadium ooit verkeerd hadden. De nood is nooit groter als de helper die door God Zelf gegeven wordt. Met nadruk wordt twee

keer gewezen op 'die tijd', dat is de tijd van het schrikbewind van Antiochus en daarom nemen we de eerste vier verzen van hfst 12 en bespreken die onder hoofdstuk 11.

Daniëls volk zal door de hulp van Michael gered worden maar niet iedereen die bij het volk behoort. In hoofdstuk 11 is toch al bij herhaling geprofeteerd dat in het louteringsproces veel mensen zullen sterven. Alleen hen die 'in het boek zijn opgeschreven' zullen de tyd van oordeels-voltrekking overleven. Dit 'boek' is het raadsbesluit van God waarin Hij bepaald heeft wie deze verschrikkelijke tijd zal overleven vgl Ex 32:32; Ps 69:29; Jes 4:3. In het licht van deze teksten moeten wij het niet beperken tot verlossing uit de hand van Antiochus maar het gaat in de tweede plaats ook over iets van de belofte van het eeuwige leven vgl ook Ezech 38 en 39. we zien iets dergelijks in Matt 24; Mark 13 en Luk 21 waar onze Here Jezus Christus de nabije toekomstige verwoesting van Jeruzalem aankondigt en onmiddellijk lijnen doortrekt naar de verre toekomst waarin het einde van de wereld zal plaatsvinden.

Zoals we zo dikwijls in de profetie zien, ziet de profeet de uitvoering van het Raadsplan van God zoals wijs 's nachts naar de sterren kijken en vele zien schitteren terwijl ze toch op verschillende afstanden van ons af zijn. Hetzelfde gebeurt als wij naar bergreeksen kijken - ze vormen met hun kruinen één geheel, al ligt de ene vele kilometers dichter bij dan de andere.

Dat dit boek niet alleen de namen van de uitverkorenen bevat is wel duidelijk want na de val van Antiochus waren er in Israel ook nog ongelovigen die dus wel bleven leven. Het 'boek' is dus niet hetzelfde als het Boek van het Lam, het boek van het leven waarover we in het Nieuwe Testament lezen vgl Fil 4:3; Op 3:5, 13:8, 17:8, 20:12 en 15, 21:27.

Door de hulp van Michael zouden velen gered worden. De Kerk van God zou blijven bestaan zelfs al leek Satan in de terreur van Antiochus geweldig machtig. Satan kon de weg naar Betlehem toen niet opbreken. Zelfs voor hen die door de antichristelijke macht de dood ingejaagd zijn, is er een troostvolle toekomst. Zij die slapen in de aarde die uit stof bestaat zullen weer ontwaken, weer wakker worden en opstaan. (Voor een Schriftstudie rondom de dood vgl mijn 'De dood ontbloomt') Ook hier trekt de profeet een lijn door naar de Jongste Dag waarop de Here Jezus Christus op de wolken komt vgl 1 Tess 4:13 e.v. ; 1 Kor 15. Al word hier niet uitdrukkelijk van een algemene opstanding uit de dood gesproken is het toch wel een verwijzing daarnaar. Dit is de duidelijkste Oud Testamentische tekst over de opstanding. Verder wordt van een **persoonlijk** geloof in de opstanding gesproken in Ps 16:9-11, 17:15, 49:16, 73:24 en 26 en mogelijk ook in Job 19:25-27, vgl verder Ezech 37:1-14; Hos 6:2; Jes 26:19 en in het Nieuwe Testament vooral Joh 5:28,29 over de algemene opstanding.

Daniël hoort dat het scheidingsproces in het volk vgl 11:32 ook ná de dood niet opgeheven wordt . Sommige zullen ontwaken tot het eeuwige leven, dit zijn dus de verstandigen. Sommigen zullen ontwaken tot grote smaad, in een toestand van de allerdiepste schande, voor eeuwig afgrijselijk - vgl Jes 66:24 waar deze uitdrukking gebruikt wordt voor de lijken van de afvalligen waar de vromen hun buiten Jeruzalem zien liggen. Het afgrijselijke van hun lot wordt sterk beklemtoond en deze toestand is niet slechts voor een bepaalde tijd, maar voor eeuwig.

In tegenstelling met het eeuwige afgrijselijke lot van de afvalligen staat de eeuwige heerlijkheid van de verstandigen vgl 11:33, 35. Zij die het goede inzicht in Gods geopenbaarde waarheid en Zijn werk hebben. Allereerst dus de getrouwen onder de vervolgde en verdrukte Joden maar ook allen die zo gehoorzaam zijn door de eeuwen. Zij zullen in het eeuwige leven schitteren als de glans van het uitspansel zelf vgl Gen 1:14,15 en 17. Als beloning voor hun getrouwe werk waardoor ook anderen tot gehoorzaamheid gebracht zijn, zullen zij voor altijd zoals de sterren schitteren. Onze Here Jezus Christus zegt in Matt 13:43: 'dan zullen de gelovigen in het Koninkrijk van hun Vader schitteren als de zon'. Daarop volgt: 'wie oren heeft, moet luisteren'.

Daarmee heeft de engel deze openbaring beëindigd. Daniël krijgt echter nog een persoonlijke opdracht. Om de belangrijkheid daarvan te benadrukken

wordt hij weer met zijn naam genoemd vgl 10:11. In de vertaling lezen we: 'hou de woorden geheim'. Een betere vertaling zou zijn: 'Bewaar de woorden goed'. Net als in 8:26 moet het boek waarin de profeet de hele geopenbaarde waarheid opschrijft, goed bewaard en verzegeld worden. Een Belangrijk document wordt verzegeld zodat de goede bewaring ervan verzekerd wordt. Dit boek van Gods openbaring mag niet kwijtraken want het is bedoeld voor de eindtijd waarin de profetische woorden werkelijkheid zouden worden en de grimmigheid van God zijn einde zou vinden. Dat de bedoeling niet was om deze openbaring geheim te houden is ook duidelijk uit de woorden: 'velen zullen het doorzoeken en de kennis zal vermeederen' OV. Die NV heeft: 'vele mensen zullen over de gebeurtenissen navraag doen om begrip daarvan proberen te krijgen- dit is niet zo'n gelukkige vertaling. Dit boek zal juist gelezen worden in de tijd van satanisch geweld en onderdrukking en daardoor zal de kennis van God en Zijn daden groter worden. Dan zal daaruit troost geput worden. Zó heeft deze openbaring ook voor ons en alle geslachten die mogelijk nog door God geroepen worden, zijn betekenis.

In dit hoofdstuk zijn Gods daden van gramschap én genade ook voor ons beschreven. Wanneer de tijd aangebroken is van de laatste vervulling van deze profetie, helpt het ons om onze tijd goed te zien. Het is ook bedoeld om ons te troosten en te bemoedigen om standvastig in het

geloof te volharden terwijl we de uiteindelijke verlossing verwachten.

De benauwdheid en de nood zal de Kerk doen schudden zoals nog nooit te voren, vooral wanneer het klinkt en lijkt door o.a. televisie en al de communicatiemedia alsof de duivelse leugen en het duivelse geweld oppermachtig zijn en de mens van die weteloosheid geopenbaard zal worden. Dan zal de aartsengel – heel waarschijnlijk Michael- weer optreden, nu niet om Satan en zijn geesten te bestrijden, maar om de verlossing uit te bazuinen. De aartsengel zal dan in gehoorzaamheid aan Gods bevel de komst aankondigen van de Zoon van God die in al Zijn heerlijkheid uit de hemel neer zal dalen. Niet Michael, maar de Leeuw uit de stam van Juda, de Here Jezus Christus is de Overwinnaar die de eeuwenoude strijd in Gods schepping zal beëindigen.

Dan zullen allen die gestorven zijn opstaan. Dan zal iedereen die geloofd heeft het eeuwige leven ontvangen Joh 5:24-28.

De vijanden worden verteerd door de adem uit Zijn mond. De gemeente van God wordt verlost - en dit alles net uit genade vgl Heid Cat Zond 22 over de troost die u ontvangt uit uw belijdenis over de opstanding van het vlees en het eeuwige leven.

## **GEWAARBORGDE OVERWINNING**

\* Daniël 12 : 5 - 13 \*

### **VOORSPEL OP DE LAATSTE OPENBARING 12: 5 , 6**

Voor de ogen van de bejaarde profeet wordt het 'toneel' veranderd voor een nieuw deel van de openbaring die ook het laatste bedrijf is. De Almachtige laat Zijn getrouwe dienaar nu ook horen wat de uitkomst van het laatste bedrijf van het wereldgeschiedenistoneel is.

Plotseling ziet Daniël twee andere engelen. Eén staat bij hem op de oever van de Tigris, de andere op de andere oever. De engel in het priesterkleed zweefde op tot boven de rivier zodat deze boodschapper tussen de twee andere engelen was.

Opvallend is het woord dat in de oorspronkelijke taal voor 'rivier' gebruikt wordt. Gewoonlijk wordt de Nijl daarmee beschreven. Het is zeker niet vergezocht als dit gezien wordt als een herinnering aan de slavernij van Israel in Egypte. Daar symboliseerde de Nijl de heidense oden en de haat van hun dienaars tegen Israel en zijn God. God heeft Zichzelf toen als Almachtige bewezen over alles wat Egypte en zijn Nijl vertegenwoordigde. Nu laat God Zijn vertegenwoordigers boven de rivier staan die symbolisch Nijl genoemd wordt om te bevestigen dat Hij al de onstuimige wereldmachten beheerst en klaar staat om Zijn volk weer te redden (vgl Leupold en Young).

Eén van de engelen die op de oever staat vroeg toen aan de middelste engel wanneer alles wat aan Daniël geopenbaard is, vervuld zal worden. God laat hem hier vragen naar het einde van de verschrikkelijke tijd onder Antiochus Epifanes. Een vraag die Daniël ook geweldig bezig gehouden heeft vgl 8:13.

### **DIE BREKER WORD GEBREEK 12:7**

De engel in het priesterkleed antwoordt op een bijzondere manier, hij zweert en dat terwijl hij **beide** handen opheft - gewoonlijk wordt net één hand opgestoken vgl Gen 14:22; Deut 32:40. Met dit gebaar is dus de ontwijfelbare verzekering gegeven dat het antwoord de absolute waarheid bevat. De twee andere engelen waren stille getuigen die de waarheid bevestigden - in de mond van twee of drie getuigen staat dit profetische woord dat in opdracht van God gegeven wordt, volkomen vast.

Deze eed van God was nodig voor Daniël én ons. Eeuwen later heeft Jezus Christus de ziener op Patmos ook met een eed getroost Op 22:6. Juist de troost vinden we ook in het antwoord dat Daniël en ook wij ontvangen. Hoe nodig was troost toch niet in die tijd zo zwanger van vervolgingsonheil! Hoe tergend is toch het geheim van het: 'hoe lang...?' Geen mens

kent precies de lengte en maat van het lijden. Troost is nodig wanneer stamelend smekend gevraagd wordt: 'hoe lang?'

De eed wordt gezworen bij 'Hem die eeuwig leeft' vgl Deut 32:40. Alleen Hij die eeuwig leeft en dus bóven de grenzen van tijd en tijdelijkheid verheven is, kan de beperkte tijd van lijden bepalen en meedelen.

De inhoud van de eed lijkt echter niet veel op een antwoord: ' een tijd, tijden en een halve tijd en als de Breker aan die macht van het heilige volk een einde maakt, zullen al deze dingen vervuld worden'( vgl vertaling Aalders).

De troost ligt daarin dat God een vooraf vastgestelde tijd aan de Breker geeft maar geen ogenblik langer. Deze 'Breker' of 'Sloper' is de verschrikkelijke vervolger van het volk van God. Onder het volk van God moeten we dan in de eerste plaats het gelóvige deel van het Joodse volk zien maar, in het licht van vs 2 en 3 die de lijnen tot in de verre toekomst van de aardse mensheid doortrekken, zien we daarin ook een troost voor de Christelijke Kerk in de Nieuwe Bedeling. Petrus noemt de Kerk het heilige volk 1 Petr 2:9. Wat de vervolging onder Antiochus voor het Joodse volk was, zal de grote verdrukking voor de Kerk zijn wanneer de antichrist oppermachtig lijkt te zijn. Als de nood op zijn hoogst is, is Gods verlossing nabij.

In hoofdstuk 7:25 hebben we reeds de tijdsaanduiding van 'een tijd, tijden en een halve tijd' gelezen. Er zijn dus verschillende termijnen maar de laatste periode wordt plotseling door God beëindigd. Het einde

van de perioden komt dus pas wanneer de totale tijd volgens Gods bedoeling verlopen is. Dit ogenblik breekt pas aan wanneer de Breker de macht van het heilige volk gebroken heeft. De werkelijke betekenis van de 'tijd, tijden en een halve tijd' is te zien in de verbreking van de macht van het heilige volk. Kenmerkend van deze tijd is de ontzettende verdrukking en verbrijzeling. Het is niet het volk zelf dat gebroken wordt maar zijn mácht. Het hele godsdienstige leven van hete volk word verlamd. Er is geen kracht meer om de tempeldienst en alle persoonlijke godsdienstige gebruiken uit te leven. Antiochus heeft dan ook niet alleen de tempeldienst lamgelegd maar hij het o.a. ook op de besnijdenis de doodstraf gezet.

Geen jaartal wordt er genoemd en net zomin een ademberovend spektakelachtig schouwspel waardoor het 'hoe lang' berekend kan worden. Dit heeft gegolden voor de tijd van Antiochus maar geldt ook voor de tijd van de Antichrist. De totaaltijd van deze duivelse Breker zal volgemaakt worden en de kracht van Gods volk verbroken worden; de dienst van God in het openbare leven zal ophouden. Zelfs het private leven met bijv. de opvoeding van de kinderen van de gelovigen, de zondagviering, opleiding en gelovige voorlichting door publicaties en dergelijke zal door de Breker beheerst en vervormd worden. In Op 13:7 wordt het ons geprofeteerd dat het Dier tegen de gelovigen oorlog zal voeren en hen zal overwinnen. Maar er is ook weer troost dat zijn heerschappij slechts een

periode van 42 maande zal beslaan: slechts zes maal zeven maanden. Het Dier bereikt nooit de volheid van Gods zeven maal zeven maanden! God telt en telt en dan ... telt Hij Zijn tegenstander uit!

Wanneer kom dus het einde? Totdat Gods raad volgemaakt is. Wanneer dat is weet alleen de Vader vgl Matt 24:36; Hand 1:7. Als onze Zaligmaker dan zegt dat deze tijd ingekort wordt terwille van de uitverkorenen Mark 13:20 dan is dat geen verandering van Gods raadsplan, maar duidt dit op de 'halve tijd' die door God plotseling beëindigd, afgebroken wordt zoals het door Hem bepaald is en aan ons geopenbaard is.

Dwars door de eeuwen zijn al veel brekers opgestaan en hebben de bladzijden van de geschiedenis rood gekleurd met het warme bloed van de gelovigen. Maar al deze brekers vinden hún einde in de laatste Breker. Hij is onstuitbaar op pad om met dreunende mokerslagen de dienst van God en Christus te verpletteren. Maar deze vleesgeworden duivel, deze 'onmenselijke mens' zal niet uit de weg uit kunnen gaan voor een ontmoeting met de vleesgeworden God en de volmaakte Mens Jezus Christus. Onze Koning Christus zal de valse Antichris(tus) verpletteren. De Breker zal zelf finaal gebroken worden. Hij die met ontstellende wrede macht een einde maakt aan de macht van het volk van God, vindt een veel ontstellender einde en dat is een einde dat eeuwig zal zijn.

Wij vinden deze boodschap van Daniël 12 al in Gen 3 waar God de strijd voorzegt heeft tussen het vrouwenzaad en het slangenzaad. Al wordt het vrouwenzaad geteisterd door venijnig felle beten van de slang, zal het vrouwenzaad overwinnen en de kop van de slang vermorzelen. God gaat dwars door de stormen van Zijn louterende oordeel met Zijn Israel verder op het overwinningspad naar Betlehem. Hij is op weg naar de vervulling van Zijn belofte in de vleeswording van het Woord en de redding van de wereld.

Dat wat vandaag gebeurd is daar niet mee in strijd. Want dat de strijd niet voorbij is, is toch aan ons geopenbaard in Dan 12 en Op 12 met hun aanduiding van een tijd, tijden en een halve tijd'. ( In de NV word bij Op 12:14 ook slechts vertaald met 'de hele vastgestelde tijd' en pas in de woordenlijst komt de letterlijke vertaling met de opmerking daarbij dat het 'gewoonlijk als drie en een half jaar verstaan wordt'. Uiteraard hebben wij grote bezwaren tegen zo'n rekensom-verklaring al wijst de verklaarder er wel op dat het niet in letterlijke zin vertolkt moet worden.)

In onze tijd zien we al heel duidelijk dat de Breker de macht van het heilige volk kortwiekt en bezig is om te vernietigen. Het heilige volk heeft een geweldige geesteskracht bezeten in de tijd van Paulus' zendingsreizen. Zoals zuurdeeg heeft het evangelie het leven van de hele toenmalige wereld doortrokken. Vergelijk ook hiermee de geweldige kracht die het 'heilige volk'

bezielde in de tijd van de Reformatie. Hoe heerlijk was de zendingijver van de Europese landen.

Hoe is het vandaag met ons gesteld? Hoe velen keren het ware geloof de rug toe en ruilen het in voor ideeën die de naam van Schriftkritiek dragen.

Satan zweept de volken op vgl Ps 2. Terwijl het christendom achteruitgaat door allerlei vermenging en omhelzing van heidendom begint het oude heidendom met een wereldwijde krachtige nieuwe opleving. De Oosterse 'godsdiensten' krijgen al hoe meer aanhang en de Islam breidt schrikwekkend sterk uit. Niet alleen in een decadente Westerse wereld en in het midden Oosten maar ook in ons land gaat het heidendom in al zijn vormen vooruit. Om 'politiek correct' te zijn wordt zelfs in de zakenwereld animistische toverij ingespannen om bijvoorbeeld een vertrek of raadzaal te 'reinigen' van boze geesten door een of andere sangoma... Of het nu 'Afrika renaissance' of wat ook genoemd wordt, het blijft het gebruik van afgoderij. Ontstellend is de al groter wordende groep van Afrikaanssprekendes die het Mohammedanisme, Oosterse mystiek en Satanisme aanhangt.

In het licht van de Schrift weten we dat al deze dingen moeten gebeuren. Het is alles deel van de raad van God voor verlossing van Zijn volk. Door stormen van oordeel heen leidt de Here Zijn volk naar de volkomen verlossing;

Gods rechterhand is hoog verheven  
 zijn rechterhand is groot van daad;  
 hij laat van schrik de wereld beven,  
 maar heft zijn volk uit lijden en smaad ...

Ps 118:8 berymd

Onze laatste vraag is : 'hoe lang nog ?'

Christus laatste antwoord is: 'Ik kom spoedig!'

Niet de vleesgeworde nBreker,  
 maar de vleesgeworden

Christus overwint.

Niet het Dier maar  
 het Lam overwint.

### **EEN GELUKWENS ALS ANTWOORD OP DE VRAAG OM EEN HERKENNINGSTEKEN ALS AANDUIDING VAN HET EINDE vs. 8 - 12**

Zelfs uit Daniëls onkunde putten wij nog troost. Wij willen toch zo graag alles wat God ons in Zijn Woord openbaart begrijpen en komen dan dikwijls met allerlei kunstgrepen om een duister Schriftgedeelte op de één of andere manier in een verklaringsschema in te forceren. De geliefde man van God, de meest wijze man in het hele hoogst ontwikkelde wereldrijk van die tijd, de begenadigde Daniël, begreep echter ook niet alle openbaring die God Zelf zo direct aan hem gegeven heeft. Hij zegt het heel eerlijk aan God en ons. En dan gaat hij niet een antwoord afdwingen door allerlei hersengymnastiek, maar dan laat hij het rustig aan God over. Dat leert

ons ook dat wij precies hetzelfde moeten doen. Men hoort dikwijls dat die Kerk in het verleden op letterlijk alles 'n antwoord gehad heeft - een bewering die ik met een hele zak vol zout neem - maar vandaag eerlijker zou zijn en niet meer op alles een antwoord heeft... Goed het mag zijn dat er meer bescheidenheid in kerkelijke kringen gekomen is maar nu wordt door veel 'theologen' naar het andere uiterste gegaan en alles op losse schroeven gezet alsof er in de Heilige Schrift geen onveranderlijke bevelen en opdrachten en leerstellingen gegeven worden.

Daniël heeft goed gehoord wat God door Zijn directe boodschapper gezegd heeft maar het eenvoudig niet begrepen. Daarom vraagt hij een nadere verklaring over de laatste gebeurtenis, de tekens die het allerlaatste stadium van de wereldgeschiedenis zullen vergezellen. Hij wil graag een barometer hebben die de tijd van het einde duidelijk zal aantonen.

Deze wens die ál de eeuwen door de mensen blijft interesseren wordt niet vervuld. In opdracht van God zegt de engel zoveel als 'vraag niet verder - de woorden blijven verzegeld en worden geheim gehouden tot het einde'.

Deze woorden blijven nog altijd volledig van kracht.

Wij mogen niet daaraan torren.

De profeet -en wij- hoeven ook niet alles te verstaan vgl 1 Petr 1:10-12.

Het is heel eenvoudig ongehoorzaamheid tegen God om allerlei uitspraken uit de Heilige Schrift - en dan vooral profetische

uitspraken - bij elkaar te schrapen en om dan in het licht van de moderne geschiedenis, zomaar datums te construeren over het precieze tijdstip van de Wederkomst van Christus. Eerst in de eindtijd wanneer de profetie in vervulling gegaan is kan de gelovige de feiten in het Schriftlicht herkennen en daardoor de Schrift verstaan. Dan zullen deze profetieën brandend actueel zijn voor de Kerk die bijna vertrapt wordt onder het felle antichristelijke geweld. Zoals al in vs 4 staat, zullen velen dit boek van de waarheid onderzoeken en zal hun kennis vermeerderd worden. Velen zullen dan troost vinden in Gods Woord want zij zien dan in alles Gods wonderlijke werk.

Maar niet allen die kerkmensen zijn zullen de profetie van Daniël in de eindtijd verstaan. Alleen de gelovigen die het Woord vasthouden en juist daarom zwaar vervolgd worden in de eindtijd, zullen aan de hand van het boek Daniël kunnen zeggen dat alles al lang geprofeteerd is. Door vervolgingen worden de gelovigen gereinigd, gezuiverd en gelouterd.

Tegenover de **gelovige** kerkmensen staan de **ongelovigen** die óók kerkmensen zijn. Maar zij zijn betoverd door de antichristelijke tijdgeest. Zij hebben een fanatieke ijver om de grensmuur tussen kerk en wereld te slopen. Zij laten net een gekweel van minneliederen horen: de algehele verdraagzaamheid. Tenminste voor zover het in hun kraam past want verdraagzaamheid wordt alleen gehoord tegenover hen die het met hen eens zijn -

en door behoudende gelovigen o.a. liberalen genoemd worden. Indien iemand het echter waagt om anders te denken en handelen wordt met de etiketten van 'fundamentalisme' en dergelijke rondgestrooid en de felste onverdraagzaamheid geopenbaard. Deze ogen van deze goddeloze kerkmensen zullen echter gesloten zijn voor de werkelijke toestand in kerk en wereld. Hun harten zijn koud en toegesloten voor God, nu sluit God hun ogen.

Daniël ontvangt dus eigenlijk geen antwoord op zijn vraag. Hij wordt weer gewezen op de opdracht die hij in vs 4 ontvangen heeft, nl. om het boek te verzegelen tot de eindtijd. Deze profetie is juist van belang voor het nageslacht dat eerst in de toekomst zou komen. Iets wat o.a. in 1 Petr 1:10-12 uitkomt waar gewezen wordt op de belangrijke betekenis van profetie voor de gelovigen die eeuwen later dan de betrokken profeet leven.

Hiertegenover staat de opdracht die Johannes op Patmos ontvangen heeft: 'verzegel de woorden van de profetie van dit boek niet want de eindtijd is nabij' Op 22:10. Wij kunnen vandaag in het licht van de ontzegelde, het geopende Woord, onze tijd verstaan en naar waarde schatten. Wij kunnen zien dat de vervulling van de profetie bezig is te gebeuren, dat ook de woorden die Daniël gehoord heeft in vervulling gaan.

Dat wil niet zeggen dat de openbaring voor iedereen uit de feiten onomstotelijk bewijsbaar wordt. **Geen wavrag feiten**

kunnen iemand tot bekering en geloof brengen. Alleen zij die het Woord gelovig bestuderen zullen verstaan door loutering heen... In laatste instantie gaat het over de houding van de mens tegenover het geopenbaarde geschreven en gepredikte Woord van God! De mens moet een definitieve keuze maken voor of tegen het Woord van de levende Christus, voor of tegen de Gekruisigde die de Opgestane Koning is. Hoe noodzakelijk is het voortdurende gebed om verlichting door de Heilige Geest zodat wij met de Schrift naast krant en TV het werk van God in onze dagen mogen zien. Hoe heerlijk is het, hoe vol uitdaging om te mogen zien dat de Here onze God o geweldig werkt in deze tijd waarin wij mogen leven en werken.

Voor de laatste keer ontmoeten we in dit boek, dat zo dikwijls getallen noemt, nog twee getallen. Vanaf de tijd dat het voortdurende offer afgeschaft en de ontzettende gruwel opgericht wordt zullen er twaalfhonderd en negentig dagen verlopen.

We hebben al eerder gezien dat de ontheiliging van de tempel drie keer profetie van verwoesting is. Eerst onder Antiochus. Daarna spreekt Christus daarover met het oog op de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen. Dit is ook een lijn die doorgetrokken moet worden naar de laatste eindtijd wanneer het verbod op dienst aan God en de invoering van het gruwelijkste antichristendom in de kerk, tekens zullen zijn van

de verwoestende vervolging die over de christenen zal komen.

Hoelang is nu twaalfhonderd en negentig dagen? Niemand weet het. We kunnen het hoogstens symbolisch verklaren. Duizend is hier dan weer aanduiding van de volkomen tijd. Tweehonderd en negentig wil zeggen dat de driehonderd niet volgemaakt wordt en dat de korte tijd dus afgebroken wordt. Dus: het zal een volkomen of volle tijd nemen maar kort - en deze korte tijd zal plotseling beëindigd worden.

De engel verkondigt dus dat de benauwendste en bangste tijd - wanneer Antiochus en later de Antichrist het toppunt van hun macht bereikt hebben en het volk van God bloedig vervolgen - zijn volle tijdsduur zal bereiken, maar toch zal die tijd kort zijn en door God plotseling beëindigd worden.

Dan volgt een Godzalige zegenspreuk voor allen die geduldig volhardend blijven tot dertienhonderd vijf en dertig dagen voorbij zijn. Die in deze bange donkere dagen God blijven dienen en verwachten.

De betekenis van dit getal is ook onbekend. De Wolff geeft de volgende symbolische verklaring: de dertienhonderd wijst op een volkomen tijd die kort is, kort want hier is slechts sprake van dagen en niet van weken, maanden of jaren. De karakterisering van die tijd ligt in het getal vijf en dertig. Dat is de helft van zeventig wat tien maal zeven is. Tien is in de Schrift het getal van wat genoeg is. Dit wijst erop dat de

maat vol is. Jacob zegt bv. tegen Laban dat hij zijn loon tien maal veranderd heeft. Met onze gebruikelijke overdrijving zouden wij zeggen dat het wel duizendmaal veranderd is.

Zeven is het getal van drie plus vier, God met ons, het getal van de Immanuel, van de sabbatsvrede, van de gemeenschap met God. zeventig spreekt dus van de volle gemeenschap met God wat in zijn diepste wezen de eeuwige Sabbat is. Maar nu wordt net de helft van zeventig genoemd wat erop wijst dat het niet voltooid is. Maar we zijn op weg! Er is een verlangend wachten op en uitzien naar de vervulling van wat nu reeds in zijn begin gezien wordt. Van deze verwachting geldt ook dat het een kwestie van dagen is. Een benauwendende angstvolle tijd die volgemaakt wordt. Toch is het een korte tijd en het zal zelfs plotseling tot een einde gebracht worden.

Iedereen die gelooft ziet daarin al een beetje licht. Het vertroostende Evangelielicht zien wij heerlijk in de gelukwens die volgt: wij zijn op weg naar de voltooide sabbatsvrede in het Koninkrijk van God.

Zalig hij die in dit leven,  
zonder hulp en zonder raad,  
als hem alles wil begeven,  
vlucht tot God, zijn Toeverlaat;  
en ook in de zwartste nacht  
op de HERE alleen blijft wachten.

Ps 146 : 3 berijmd

Ja, iedereen die zo de HERE verwacht en blijft volharden in die verwachting zal de dertienhonderd en vijf en dertig dagen bereiken. Omdat zij geloven in de Levende Hoop 1 Petr 1:3 hebben zij het begin van de eeuwige vreugde reeds in hun hart (Heid Cat vr en antw 58).

In de korte tijd van bijna bovenmenselijke beproeving worden zij heerlijk getroost met de zekerheid van het nabije eeuwige en onuitsprekelijk heerlijke leven in de volmaakte gemeenschap met God. Wat in profetische taal aan ons in bedekte termen verkondigd wordt, is aan ons in het Nieuwe Testament openlijk verkondigd:' in al deze dingen -het verschrikkelijke lijden - zijn wij meer als overwinnaars door Hem die ons liefgehad heeft!' Rom 8:37

### **HET DOODSKLOKKENGELUI WORDT OVERDONDERD DOOR HET BAZUINGESCHAL OP DE OPSTANDIGSDAG 12 : 3**

De oude profeet ontvangt een laatste persoonlijk woord. Hij moet zijn werk doen en de weg volgen die God voor hem bestemd heeft. Daarna mag hij rusten in zijn graf. De doodsklok wordt dus geluid met het oog op het aardse leven van de profeet. Maar er is een heerlijk vervolg.. je zult weer opstaan!

Wat Paulus eeuwen later zou schrijven is al aan Daniël beloofd. 'Wanneer het bevel gegeven wordt en de stem van de aartsengel en de bazuin van God weerklinkt - een klank die alle doodsklokken laat

verstommen - zal de Here Zelf uit de hemel neerdalen. Allereerst zullen zij die in Christus gestorven zijn, uit de dood opstaan...' 1 Tess 4:16. Daniël zal opstaan tot zijn bestemming. vgl Joz 15:1; Ps 16:5; Jer 13: 25 in het betere vaderland Hebr 11:16, het hemelse Kanaän. God is de Allerhoogste Koning die nu al het erfdeel in het nieuwe Kanaän aan Zijn kinderen beloofd. Hij verdeelt het onder de erfgenamen van Zijn Koninkrijk.

Wij zijn niets slechter af dan Daniël. Integendeel - aan ons is veel meer geopenbaard als aan de profeet - wij hebben de zekerheid dat Jezus Christus gekomen is en Zijn verzoeningswerk volbracht heeft. In het geopende Woord laat Hij iedereen van ons de belofte van het eeuwige leven horen. Hij laat het ons ook nog zien en voelen bij het gebruik van de heilige sacramenten van Doop en Avondmaal en verzegelt daarin Zijn belofte aan ons.

Hij maak deze zekerheid ook ons eigen door de krachtige werking van de Heilige Geest die Hij aan ons gegeven heeft. Zoals Daniël moeten ook wij deze belofte aanvaarden door het geloof, want voor ieder sterfelijk mens geldt de Schriftuitspraak:' hij die door het geloof gerechtigheid verkregen heeft zál léven!' Rom 1:17.

Op de laatste vraag van Daniël geeft God door Zijn engel een antwoord dat we niet met zekerheid kunnen verklaren...

Ook in de verklaring van andere delen van het boek Daniël blijven er onzekerheden rondom een duidelijke verklaring....

Op verschillende vragen kunnen heel andere verklaringen gegeven worden... wij hebben het gewoon niet eens aangeraakt. Ten opzichte van profetie blijft dit probleem van onzekerheid voor de gelovige voortbestaan tot de Dag van de Wederkomst toe.

Maar deze onzekerheid raakt slechts enkele zaken die niks aan onze zaligheid zullen toe- of afdoen. Er zijn veel sterkere, onwankelbaar vaste zekerheden.

Onwankelbaar zeker is het feit dat wij niet van een engel een belofte over onze zaligheid hebben, maar van onze Koning Jezus Christus Zelf!

Hij heeft Zijn belofte aan iedereen persoonlijk gegeven. Deze is **betekend** en **verzegeld** in de doop.

De heerlijke belofte dat wij ui-**eindelijk** ( dat is aan het einde van de dagen) in de gemeente van de uitverkorenen in het eeuwige leven gesteld zullen worden (Doopsformulier).

Ondertussen werkt Christus' Heilige Geest in de harten van de gelovigen zodat zij ware gemeenschap met Hem kunnen hebben en aan al Zijn rijkdom: het eeuwige leven, gerechtigheid en heerlijkheid, deel kunnen hebben. Hij zal onze sterfelijke lichamen aan Zijn verheerlijkte lichaam gelijk maken en ons tot in eeuwigheid bij Hem nemen (Avondmaalsformulier).

Een van de veelkleurige aspecten van het Avondmaal is dat het rantsoen is voor ons die op weg zijn naar het erfdeel toe. Om ons kracht te geven om te blijven volharden en om als erfgenamen te blijven leven en werken.

Welgelukzalig is hij die blijft verwachten.. want de overwinning is gewaarborgd!

Almachtige God !

U geeft ons geen ander doel dan om ons hele leven met volharding te vechten.

U onderwerpt ons aan vele plagen totdat we het doel van ons tijdelijke leven bereiken.

Ik bid U, wil geven dat wij nooit moe worden.

Mogen wij altijd bewapend en strijdvaardig zijn en met welke aanvechting U ons ook beproeft, nooit krachteloos worden.

Mogen wij altijd vol moed en met alle kracht reiken naar de zalige rust die voor ons in de hemel bewaard wordt door onze Here Jezus Christus.

Amen.

( Vrije vertaling van Calvijns gebed ná de behandeling van het boek Daniël).

TEKSREGISTER. **Genesis**

|                  |           |
|------------------|-----------|
| <b>1</b>         | <b>70</b> |
| <b>1:14 e.v.</b> | 177       |
| :28              | 46        |
| 2:14             | 46, 148   |
| 3                | 42, 183   |
| 3:15             | 155       |
| :24              | 154       |
| 4:15             | 47        |
| 6:9              | 114       |
| 7:3              | 112       |
| 10:10            | 29        |
| 11:1             | 11        |
| 12:17            | 113       |
| 14:22            | 180       |
| 15:5             | 92        |
| 15:16            | 56        |
| 17:9             | 112       |
| 17:23            | 117       |
| 19:12            | 112, 114  |
| 20:2             | 113       |
| 22:17            | 92        |
| 31:42            | 24        |
| 32:1             | 154       |
| 41:16            | 26        |
| 49:1             | 26        |

**Eksodus**

|       |         |
|-------|---------|
| 3:2   | 73, 148 |
| 3:15  | 24      |
| 4:26  | 112     |
| 13:8  | 112     |
| 13:21 | 75      |
| 15:18 | 45, 75  |
| 19:9  | 75      |
| 19:18 | 73      |
| 20:4  | 113     |
| 28:42 | 148     |
| 29:38 | 93      |
| 32:32 | 176     |

**Levitikus**

|       |               |
|-------|---------------|
| 6:10  | 148           |
| 7:20  | 135           |
| 16:4  | 148           |
| 26:14 | 120           |
| 26:18 | 47            |
| 26:39 | 116, 122, 129 |

**Numeri**

|       |     |
|-------|-----|
| 19:9  | 109 |
| 20:14 | 111 |
| 28:1  | 93  |

**Deuteronomium**

|      |     |      |     |
|------|-----|------|-----|
| 4:24 | 73  |      |     |
| 6:12 | 112 |      |     |
| 7;8  | 119 | 7:21 | 119 |
| 9:3  | 73  |      |     |

18:15 73, 132 28:15 120  
 32:34 153  
 32:40 180  
 33:2 73  
 33:17 72

### **Josua**

2:12 112, 114  
 4:21 112  
 6:25 112  
 7 114  
 7:6 109  
 15:1 189  
 24 123

### **Rigters**

1:25 114  
 2 148  
 6 148

### **1 Samuel**

2:1 72  
 2:10 72  
 5:1 162  
 10:1 133  
 10:5,10 41  
 19:1 112  
 20:15,17 112  
 22:18 148

### **2 Samuel**

3:29 113  
 3:31 109

4:4 112  
 9:7 112  
 12:16 108  
 13:19 109  
 16:5 112  
 22:21 116  
 24 113

### **1 Konings**

3:9, 10 24  
 4:29 29  
 8:10 75  
 8:46 64, 122  
 13:34 113  
 14:10,13 113  
 15:29 113  
 17:19 64  
 22:19 73  
 22:22 113

### **2 Konings**

1:2 64  
 3:2 113  
 3:15 41  
 6 154  
 6:30 109  
 8:26 113  
 9 113  
 10:11 113  
 11:1 113  
 19:35 154  
 23:36 10

### **1 Kronieke**

13:3 116  
 21:16 109  
 29:11,12 29

## 2 Kronieke

14:8 e.v. 123  
 26:6-9 116  
 34:2 e.v. 115,116 36:5 e.v. 10,115  
 36:23 67

## Esra

2:7 87  
 3 145  
 4 134  
 4:6 106  
 4:7 21  
 4:17 45  
 5 106,134  
 6 106  
 6:5 11  
 9 109  
 9:1 e.v. 123

## Nehemia

1 109,116  
 1:1 86  
 1:5 119  
 1:9 116  
 2 134  
 4 134  
 6 134  
 7:12 87  
 9 109,116  
 9:1 109

9:2 124  
 9:6 e.v. 123  
 9:8 10, 121  
 12:22 106

## Ester

1 86  
 1:1 106  
 2 en 3 86 8 en 9 86

## Job

2:8 109  
 12:13, 18, 22 24  
 16:22 24  
 19:25 e.v. 177  
 26:6 24  
 28:12 25

## Psalms

1:3 45  
 2 184  
 2:1 berym 29  
 2:8 75  
 12:3 71  
 16:3 76  
 16:5 189  
 16:9 e.v. 177  
 17:15 177  
 18:3 72  
 18:9 73  
 18:10,12 75  
 22:19 43  
 25:14 23  
 31:16 24



63:12,14 121  
 64:24 125  
 65:6 74  
 65:7 124  
 66:24 177

### Jeremia

1:9 151  
 2:2 116  
 3:6 e.v. 123  
 3:25 116  
 4:8 109  
 4:13 75  
 6:26 109 11:10 124  
 11:16,17 46  
 13:25 184  
 14:1 e.v. 123  
 16:10 e.v. 116  
 17:1 74  
 17:8 46  
 18:7,8 121  
 18:8 48  
 19:8 124  
 25 124  
 25:11,14 107  
 25:25 87  
 26:5 111  
 26:14 113  
 29:10 107,127,133 31:18 111  
 32:18 116  
 32:20 121  
 33:22 92  
 36 17  
 38:17 102  
 44:1 116  
 44:18 20

46:7 70  
 48:7 162  
 48:37 109  
 49:3 162  
 49:34 e.v. 87

### Klaagliedere

1 111  
 1:10 109  
 3:39 121  
 3:42 116  
 4:13 116  
 5:7 116

### Esegiël

1 148  
 1:4,13 73  
 1:26,27 73  
 3:12 86  
 8:3 86  
 8:14 173  
 9:2 148  
 10 148  
 10:4 75  
 11:1 86  
 14:14,20 64 16 111 17:3  
 71  
 18:20 114  
 18:23 48  
 20 116  
 22:4 124  
 29:3 70  
 32:24 87  
 33 120  
 34:17 87

|           |     |
|-----------|-----|
| 37:1 e.v. | 177 |
| 38 en 39  | 176 |
| 39:18     | 87  |
| 40        | 96  |
| 40:2      | 86  |
| 44:17     | 148 |

## Hosea

|      |     |
|------|-----|
| 6:2  | 177 |
| 13:8 | 71  |

## Joël

|      |     |
|------|-----|
| 1:14 | 108 |
| 2:12 | 108 |
| 3:14 | 73  |

## Amos

|      |     |
|------|-----|
| 3:1  | 112 |
| 5:19 | 71  |

## Obadja

|     |    |
|-----|----|
| :12 | 72 |
|-----|----|

## Jona

|     |     |
|-----|-----|
| 3:5 | 108 |
|-----|-----|

## Nahum

|     |     |
|-----|-----|
| 1:8 | 135 |
|-----|-----|

## Habakuk

|     |    |
|-----|----|
| 1:8 | 71 |
|-----|----|

## Sagaria

|     |     |
|-----|-----|
| 2:6 | 70  |
| 4   | 133 |
| 6:5 | 70  |

## Maleagi

|      |    |
|------|----|
| 3:16 | 74 |
|------|----|

## Matteus

|          |        |
|----------|--------|
| 5:44     | 48     |
| 13:43    | 92,177 |
| 16:27,28 | 75     |
| 18:21    | 47     |
| 19:28    | 75     |
| 21:43    | 56     |
| 21:44    | 35     |
| 23:12    | 50     |
| 24       | 82,176 |
| 24:15    | 169    |
| 24:30    | 75     |
| 24:36    | 182    |
| 25:31    | 75     |
| 26:53    | 154    |
| 26:64    | 75     |
| 27:35    | 43     |
| 27:51    | 136    |
| 28:18    | 51,75  |

## Markus

|    |     |
|----|-----|
| 13 | 176 |
|----|-----|

|       |     |
|-------|-----|
| 13:14 | 169 |
| 13:20 | 182 |
| 13:26 | 75  |
| 15:38 | 136 |

### **Lukas**

|           |     |
|-----------|-----|
| 1:19 e.v. | 96  |
| 2:8       | 154 |
| 10:20     | 74  |
| 17:24     | 75  |
| 19:8      | 112 |
| 21        | 176 |
| 22:41     | 64  |
| 23:45     | 136 |

### **Johannes**

|          |     |           |     |
|----------|-----|-----------|-----|
| 1        | 105 | 5:24 e.v. | 178 |
| 5:28,29  | 177 |           |     |
| 8:33     | 111 |           |     |
| 8:49     | 24  |           |     |
| 16:23,24 | 125 |           |     |

### **Handelinge**

|          |        |      |    |
|----------|--------|------|----|
| 1:7      | 98,182 | 1:13 | 64 |
| 2:9      | 87     |      |    |
| 5:1 e.v. | 113    |      |    |
| 7:22     | 16     |      |    |
| 9:4      | 115    |      |    |
| 10:9     | 64     |      |    |
| 10:34,35 | 138    |      |    |
| 13:33    | 120    |      |    |
| 16:30    | 112    |      |    |
| 17:26    | 24     |      |    |

### **Romeine**

|           |          |
|-----------|----------|
| 1:17      | 190      |
| 1:18 e.v. | 84       |
| 2:5       | 115      |
| 5:12      | 114      |
| 8:26      | 124,138  |
| 8:37      | 189      |
| 9 - 11    | 137 e.v. |
| 12:1      | 94       |
| 12:5      | 115      |
| 16:20     | 156      |

### **1 Korintiërs**

|            |     |
|------------|-----|
| 6:15       | 115 |
| 9:24       | 101 |
| 10:17      | 115 |
| 10:20      | 39  |
| 11:30      | 113 |
| 12:12 e.v. | 115 |
| 15         | 177 |
| 15:12 e.v. | 115 |

### **2 Korintiërs**

|       |    |
|-------|----|
| 11:25 | 94 |
|-------|----|

### **Galasiërs**

|           |    |
|-----------|----|
| 4:4       | 10 |
| 5:19 e.v. | 84 |

### **Efesiërs**

1:12 75  
 1:23 115  
 3:9 152  
 3:10 96  
 4:12 115  
 6:10 101,152,155

### **Filippense**

2:5 e.v 51  
 4:3 176

### **Kolossense**

1:18 115  
 1:24 115

### **1 Tessalonisense**

4:13 177  
 4:16 189

### **2 Tessalonisense**

2 82,83 2:3,4 171  
 2:8 175

### **1 Timoteus**

2:1,2 65  
 4:8 101  
 6:16 24

### **2 Timoteus**

2:3 101  
 4:7 101

### **Hebreërs**

2:17 132  
 4:13 24  
 8:13 136  
 9:25 136  
 9:26 132  
 11:16 189  
 11:33 66  
 12:29 73

### **Jakobus**

1:5 22

### **1 Petrus**

1:4 29  
 1:10 185,186  
 1:12 158  
 2:9 121,181  
 5:5 50  
 5:8 154

### **2 Petrus**

3:8 118

### **1 Johannes**

1:5 24,25 2:18 105

### **Judas**

:9 150,154

**Openbaring**

|       |             |
|-------|-------------|
| 1:5   | 84          |
| 1:12  | 80          |
| 1:13  | 148         |
| 3:5   | 176         |
| 4:5   | 73          |
| 5     | 153         |
| 5:12  | 51          |
| 8     | 48          |
| 12:7  | 150,154     |
| 12:14 | 80,183      |
| 13    | 39,43,45,82 |
| 13:1  | 70          |
| 13:5  | 72          |
| 13:7  | 80,182      |
| 13:8  | 134,176     |
| 13:14 | 41          |
| 13:15 | 41          |
| 14:13 | 8,29        |
| 17:3  | 86          |
| 17:5  | 45          |
| 17:8  | 176         |
| 17:15 | 70          |
| 18    | 56          |
| 20:1  | 154         |
| 20:4  | 80          |
| 20:12 | 74,176      |
| 20:15 | 176         |
| 21    | 61          |
| 21:1  | 70          |
| 21:3  | 33          |
| 21:27 | 176         |
| 22    | 61          |
| 22:5  | 80,84       |
| 22:6  | 181         |